

UPOMÍNKA Z ROŽNOVA

PADESÁT LET DÍLNY LIDOVÉ UMĚLECKÉ VÝROBY
VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ
V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

UPOMÍNKA Z ROŽNOVA

PADESÁT LET DÍLNY LIDOVÉ UMĚLECKÉ VÝROBY
VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ

Věnováno památce Jana Rudolfa Bečáka a Karla Langra

Petr Lidák a kol.

Poděkování za spolupráci:

Václavu Žitníkovi, Zdence Toflové, Jaroslavě Vaškové, Vladimíru Klimešovi, Ivetě Eclerové, Vandě Vrlové a Ludmile Klímové

Upomínka z Rožnova

Padesát let Dílny lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě

Publikace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (DKRVO, MK00098604)

Recenzovali: PhDr. Běla Minaříková
PhDr. Václav Michalička, Ph.D.

Redakční rada: Ing. Martin Čerňanský, Ph.D.; doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D.; PhDr. Sylva Dvořáčková; PhDr. Petr Janeček, Ph.D.; PhDr. Jiří Langer, CSc.; PhDr. Martin Novotný, Ph.D.; Mgr. Katarína Očková; PhDr. Eva Kuminková, Ph.D.; Dr. hab. Gregorz Studnicki; PhDr. Lucie Uhlíková, Ph.D.; Mgr. Jiřina Veselská; PhDr. Ilona Vojancová; PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.

Vydalo: © Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm v roce 2018

Odpovědný redaktor: Ing. Jindřich Ondruš

Texty: © prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D., PhDr. Alena Podzemná, Mgr. Petr Liďák, Mgr. Veronika Mědílková

Fotografie: © Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

(foto Jan Kolář, Bedřich Přikryl, MgA. Vladimír Skýpala)

Jazyková korektura: Mgr. Marie Kopecká

Překlady: ACP Traductera, a.s.

Grafická úprava a sazba: © Ing. Helena Skýpalová

Obálka: © Ing. Helena Skýpalová

Vydání první

Náklad: 400 ks

Tisk: Grasp CZ, a. s., Zlín

ISBN: 978-80-87210-67-3

Obsah

Úvodem	6
Upomínkové předměty na Národopisné výstavě československé 1895 /Veronika Mědílková/	8
Upomínka z Rožnova /Alena Křížová/	22
Karel Langer a Valašské muzeum v přírodě /Alena Podzemná/	34
Dílna lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě /Petr Liďák/.....	50
Závěrem	90
Resumé	92
Literatura a prameny	95
Katalog výtvarných návrhů Karla Langra.....	98
Katalog sbírkových předmětů	198

Úvodem

Návštěvu památek, muzeí či lázní si nedovedeme představit bez nabídky upomínkových předmětů. Většina z nás si s oblibou koupí něco na památku, často jen drobnost, která bude připomínat místo, kde jsme strávili příjemné chvíle. Dárkové předměty a suvenýry se staly běžnou součástí nabídky paměťových institucí a tradice jejich výroby trvá už více než jedno století.

Zatímco kamenná muzea nevyužívala až do nedávné doby tuto zvláštní formu prezentace svých sbírek a omezila se hlavně na pohlednice, případně publikace, pustilo se Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm díky iniciativě tehdejšího ředitele Jana Rudolfa Bečáka a výtvarníka Karla Langra již v polovině 60. let 20. století do nesnadného úkolu – vytvořit specifickou originální kolekci upomínkových předmětů navrženou s ohledem na tradiční přírodní materiál – dřevo, typické tvarosloví, technologické postupy a výzdobné techniky charakteristické pro Valašsko, které je předmětem činnosti muzea již 95 let. Padesáté výročí založení Dílny lidové umělecké výroby, jež se jejich produkci v muzeu věnovala, je příležitostí nejen prezentovat její výrobky formou výstavy, ale v jednotlivých kapitolách publikace, která se vám dostává do rukou, se také zamyslet nad vývojem a proměnami názoru na vhodné upomínkové předměty.

Zájem o tradiční jevy hmotné lidové kultury jako inspirace designérů se objevuje už na konci 19. století. Prvním praktickým příkladem je Národopisná výstava československá v Praze 1895, kde se objevily upomínkové předměty speciálně

zhotovené jen pro tuto příležitost. Co si mohl návštěvník této velkolepé akce odnést domů krom zážitků, přiblíží úvodní práce odborné pracovnice Uměleckoprůmyslového muzea v Praze Mgr. Veroniky Mědílkové *Upomínkové předměty na Národopisné výstavě československé 1895*.

Jak se dále vyvíjela tvorba suvenýrů ve 20. století, její inspirační proudy a tendence, včetně činnosti Ústředí lidové umělecké výroby, jež se specializovalo na produkci nejrůznějších bytových doplňků inspirovaných lidovou kulturou a tradičními materiály, přináší kapitola *Upomínka z Rožnova* prof. PhDr. Aleny Křížové, Ph.D. z Ústavu Evropské etnologie Masarykovy univerzity v Brně. Autorka očima historičky umění a etnologky, která se tematikou umělecké výroby a výtvarného folklorismu podrobněji zabývá, přináší širší pohled na tuto problematiku, včetně příkladu Valašského muzea v přírodě.

Následující kapitola z pera historičky umění PhDr. Aleny Podzemné je věnována tvůrčí osobnosti prof. Karla Langra a jeho spolupráci s Valašským muzeem v přírodě, jež započala v roce 1966, kdy po odchodu do důchodu nabídl řediteli Bečákovi své bohaté zkušenosti výtvarníka a především vynikajícího znalce místní lidové kultury. Pro muzeum navrhoval nejen upomínkové předměty, ale podílel se na koncepci budování expozičních areálů, osvědčil se při dokumentaci terénu a v neposlední řadě byl tvůrcem nadčasového vizuálního stylu muzea. Vytvářel návrhy propagační grafiky, plakátů, letáků, specifických novoročenek a dalších drobných tisků.

Poslední obsáhlou část publikace zpracoval odborný pracovník Valašského muzea Mgr. Petr Liďák. Klade si za cíl podrobně zmapovat historii Dílny lidové umělecké výroby, přiblížit její sortiment, činnost prodejny a umělecké komise, která po léta dohlížela na kvalitu nabízeného zboží.

Obrazová příloha – vlastní katalog – přináší výběr z početného souboru kresebných návrhů Karla Langra na upomínkové předměty pro Valašské muzeum vytvořené mezi léty 1965–1996 a také fotografie suvenýrů – sbírkových předmětů, jež dokumentují produkci dílny za uplynulé půlstoletí.

Výtvarný návrh Karla Langra – značka na upomínkové předměty
perokresba, 1968, sbírka VMP, inv. č. 69186

Upomínkové předměty na Národopisné výstavě československé 1895

Veronika Mědílková

Výroba upomínkových předmětů má dlouhou tradici. Tento druh užitných předmětů (záměrně nepoužíváme pojmu užité umění, protože jejich umělecká hodnota byla a je individuální) byl vyráběn za účelem upomínky na událost odkazující například k důležitým výročím, či na lokalitu připomínající návštěvu významného místa, například lázeňských měst, poutních míst, rodišť významných osobností apod. Vhodným podnětem k výrobě upomínkových předmětů byla i *Národopisná výstava československá* (dále jen NVČ), která probíhala od 15. 5. do 23. 10. 1895 na pražském výstavišti v Holešovicích. Jedná se o jednu ze tří nejvýznamnějších výstavních akcí konce 19. století v českém prostředí (*Jubilejní výstava 1891 – Národopisná výstava československá 1895 – Výstava architektury a inženýrství 1898*). Během jejího trvání ji navštívilo přes dva miliony platících návštěvníků.

Stala se vskutku celonárodní akcí. Lidé mohli obdivovat ve skutečném měřítku zbudovanou *Českou dědinu*¹ a *Starou Prahu*², také světelnou fontánu, bludiště, amfiteátr s divadelní budovou, repliku hradu Kokořina, rybárnu, městskou rezidenci amerického Čecha, ale i mnohé další spolkové, zábavní i restaurační pavilony. Na výstavu byly vypravovány speciální vlaky, různé výpravy školních dětí, herců z Národního divadla, cyklistů aj., jak bohatě informuje dobový tisk. Na výstavě to opravdu žilo – byly zde pořádány tematické dny (např. plzeňský den, dětský a učitelský den...), sjezdy

(např. sjezd kovářů, řezníků a uzenářů,...), vše doplněno bohatým a velmi rozmanitým doprovodným programem (lampionový rej, závody v práci kovářské, návštěva *Hostimila* – pražští hostinští na ozdobných vozech, III. Vsesokolský slet, studentská slavnost vítání nováčka, pěvecké závody, stínání máje, šachový turnaj s živými figurami aj.). Tato několika-měsíční výstavní událost představovala pro podnikavé obchodníky velký potenciál.

Druhá škála suvenýrů z NVČ byla rozsáhlá, od různé zdobných předmětů každodenní potřeby, ať už lidovými motivy či motivy odkazujícími na samu výstavu, přes malované kraslice po ražené pamětní mince. Upomínkové předměty z NVČ si velmi rychle našly své zákazníky. Byly cenově dostupné a každý si tak mohl z výstavy domů přivést krásnou hmatatelnou vzpomínku.

Doložit fyzickou existenci dostatečného množství upomínkových předmětů z NVČ je problematické. Vzhledem k jejich kolísavé kvalitě měl takovýto předmět hodnotu především vzpomínkovou. Snad z nostalgie zůstával uchován, dokud sloužil svému poslání. V muzejních sbírkách je zastoupen jen v několika málo exemplářích. Až nyní se občas na aukcích, především těch internetových, začínají některé z nich objevovat.

O původní rozmanitosti výstavních drobnůstek se zmiňuje i dobový tisk. Ten samozřejmě nabádal k jejich koupi, což mnohdy předkládal jako národní povinnost každého Čecha.

Musíme si však uvědomit, že tyto upomínkové předměty byly obchodním artiklem. Proto jejich reklamy plnily často i několik stran *Národních listů* určených pro inzerci, samozřejmě pouze se strohým doprovodným textem, který ve většině případů jen informoval čtenáře o druhu předmětu, obchodníkovi, jehož nákladem byl zhotoven, případně za jak skromnou finanční částku si ji návštěvník na výstavě nebo jinde mohl pořídit. Dámy měly na výběr z *výstavních vějířů, šperků s národními motivy československými, národních krojů, šátečků a zástěrek k národním tancům, výstavních zrcadélek, národního vyšívání*, mohly zde nakoupit i předměty pro domácnost ve formě *stojánků a závěsů na květiny, rámečků, dekoračních mís, hrnečků*, dokonce i *výstavních pokojových teploměrů*. Pro pány byly na prodej *hole, výstavní*

sirky, dýmky, pouzdra na doutníky, špičky, navštívenky, kalamáře, pečetička, nožíky na papír. Dětem bylo možné pořídit například výstavní *bonboniéry, pokladničky* či *výstavní školní penály*.³ Vybraným upomínkovým předmětům se budeme věnovat jednotlivě.

Kuriózní ukázkou upomínkového předmětu se může pochlubit Národopisné muzeum Národního muzea v Praze, které má ve své sbírce miniaturní *lýčené střevíce Přemysla Oráče*. Ty muzeum získalo jako dar rodiny jejich původního majitele, Václava Stehlíka (1884–1940), jemuž rodiče drobné lýčené střevíce koupili jako upomínku na navštívení NVČ, která byla zároveň i jeho první návštěvou Prahy. Tento půvabný upomínkový předmět můžeme chápat jako odkaz do minulosti – k české historii, řemeslné zručnosti a prostotě.

Lýčené střevíce Přemysla Oráče

anonym, Čechy, lýko, pletení; d 6 cm, š 2 cm; sbírka Národopisného muzea Národního muzea v Praze, inv. č. H4-112536

Portrétní momentka z Fotoautomatu BOSCO

líc fotografie, rub fotografie s reklamou a papírové pouzdro; Čechy, ferrotypie; 50x75 mm; sbírka UMPRUM Praha, inv. č. GF-31344

Jeho časovým protipólem je jiný upomínkový předmět – portrétní snímek z výstavního *Photographického Automatu Bosco*. Ten můžeme chápat jako odkaz k budoucnosti, k inovatorství a objevům. Dle historika fotografie Pavla Scheuflera⁴ byl tento fotoautomat představen v rámci konání NVČ v českých zemích vůbec poprvé.⁵ Čtyři takové ukázky *portrétních momentek z magického stroje*, pořízené na NVČ, uchovává ve své sbírce Uměleckoprůmyslové museum v Praze. Tyto drobné fotografie o rozměru 50 x 75 mm vznikaly technikou ferrotypie, tzv. fotografie na černém plechu. Jednalo se o nízko-rozpočtový a rychlý proces focení, kdy v automatu došlo k exponování, vyvolání i ustálení. Fotoautomat *Bosco*,

pojmenovaný podle světoznámého italského kouzelníka Bartolomea Bosca, údajně po vhození příslušného obnosu již do tří minut vykouzil portrétní fotografii. Portrétovanému fotografie vypadla z podavače v ozdobném rámečku se zlatým tištěným nápisem odkazujícím na událost či místo, kde byl zhotoven, v tomto případě v Praze 1895. Z rubu fotografie je v levé části zobrazena situace pořízení snímku, kde dáma v dobové róbě sedí na nastavitelné židli před přístrojem – fotoautomatem – v podobě vysokého sloupce, vpravo je nápis *Nejnovější vynález – Upomínka na Národopisnou výstavu v Praze 1895*. Fotografie v rámečku byla opatřena papírovým pouzdem opět s nápisem odkazujícím k NVČ.

Kromě v jistém smyslu kuriózních předmětů byly na výstavě v prodeji i upomínky od tvůrců s výtvarným cítěním. Podíl profesionálních umělců na hotovení upomínkových předmětů nebyl tak výjimečný, jak by se mohlo zdát. Na přelomu 19. a 20. století nebylo navrhování výtvarného řešení upomínkových předmětů rozhodně chápáno jako podřadná práce. I sami umělci si jistě uvědomovali, že díky drobným předmětům či upomínkám může jejich tvorba lépe proniknout do povědomí široké veřejnosti, kterou mohou jejich prostřednictvím výtvarně kultivovat. K návrhům upomínkových předmětů byli přizváni i mnozí významní autoři, co se výstavy aktivně účastnili v rozmanitých oblastech. Patřil k nim například Mikoláš Aleš (1852–1913), jenž se stal i členem hlavního výboru výstavy. Na její realizaci se podílel nejen svou uměleckou tvorbou, ale také cennými radami různým výstavním odborům, které si jeho názor nebo pomoc vyžádaly. Pro odbor školský načrtl postavy kantora a dětí, podle nichž byly zhotoveny figuríny do expozice představující *starou třídu*. Pro instalaci Akademického odboru nakreslil studenta z doby počátků pražské univerzity, jehož oblečení posloužilo jako předloha pro oděv vystavené figuríny. Byl autorem opony pro výstavní divadlo (někdy také nazývané koncertní síň) s námětem *Příchod praotce Čecha do české kotliny*, výstavního dioramatu *Pobití Sasíků pod Hrubou skálou*, dále pro něho tolik typických nástěnných dekorativních výzdob pěti výstavních budov,⁶ zhotovil ilustrace pro titulní list výstavní publikace. Mimo tyto prestižní výtvarné realizace rozšířil škálu svých prací pro výstavu o výzdobu výstavních drobnůstek. Takovou byly i návštěvníky – zákazníky – tolik vyhledávané *Alšovy ilustrace národních písní*. Oblíbená výstavní upomínka má formu drobné

knížky o rozměrech 150 x 115 mm a obsahuje dvacet sedm ilustrovaných národních písní z různých koutů Čech, Moravy i Slezska. Převažují ilustrace s motivy venkovského prostředí (např. s náměty sezónních prací na poli i na statcích, venkovských tanců při muzice atd.), další jsou motivy vojenské a v jediném případě (zároveň jde také o ojedinelou ilustraci zabírající plochu dvou tiskových stran) je použita scéna s námětem ze života šlechty. Tato jediná ilustrace je podána v rokokové stylizaci, jak k tomu písnička o hraběti vybízí. Knížka byla tištěna nákladem J. Jaroše v Praze a prodávala se ve prospěch Ústřední matice školské. V *Národních listech* jsou čtenáři neustále nabádáni k její koupi, dokonce je zde oceněna jako „*vpravdě umělecký výtvar*“. Prodávána byla za 10 kr. přímo na výstavní návsí u kostela, jak se dozvídáme z *Národních listů*, které současně kritizují umístění prodejního stánku jako nehodícího se a rušícího celkový dojem. Dovolávají se jeho přemístění, příp. doporučují, aby prodejce „*svou boudu zřídil dle vzoru obyčejných kramářských bud vesnických*“. Současně žádají, aby neustálé objednávky na tento tisk z venkova nebyly adresovány na kancelář výkonného výboru, ale přímo na expedici knížky na výstavě. Alšova dcera Maryna⁹ ve své vzpomínkové publikaci podotýká, že šlo vlastně o první malý Alšův Špalíček, který vyšel později v mnoha vydáních a přibližuje nám, jak jeho autora těšil velký zájem lidí o jeho *sešitek kreseb k národním písním*, protože „*právě rozšíření této práce mezi lid, bylo jeho nejvroucnějším přáním*“. V Alšově osobní knihovně, uložené v současnosti v depozi-táři Památníku národního písemnictví v Praze, se nachází i toto drobné dílo s exlibris M. Alše a exlibris E. Svobody, z majetku Alšovy dcery a zetě. Zajímavé bezpochyby je, že

na jednom z listů tohoto exempláře jsou tištěným kresbám doplněny M. Alšem tužkou ornamenty a postava útočícího vojáka na koni. Na obalu stejného exempláře je uvedeno, že jde již o 10. doplněné vydání.

Dalšími známými upomínkovými předměty z NVČ podle Alšových návrhů byly tzv. výstavní vějíře a to hned ve dvou variantách. Prvním vějířem, jenž se těšil – jak soudíme dle množství popisů a inzercí v dobovém tisku – největší oblibě, byl vějíř tištěný ve tvaru srdce (či lipového listu) o průměru 220 mm. Na jeho přední straně byla ve vrcholové části zobrazena dle slov Alšovy dcery Maryny „klečící dívka v národním plzeňském kroji se zlatým čepcem, (jež) držela erb s písmeny N. V. Č.“¹⁰ Pod kresbou byla plocha přední strany vějíře vyplněna šestiřádkovou notovou osnovou s textem výstavní písničky.¹¹ Tento motiv pokračoval i na zadní straně. Hudbu ve formě svižné polky pro čtyři mužské hlasy složil koncertní mistr Karel Kovařovic na slova básně Jaroslava Kvapila, který byl v Národních listech dokonce označován za „výstavního básníka“.¹² Zbývající plochu zadní strany vějíře dotvářel stylizovaný rostlinný motiv. Dle inzerce v *Národních listech* se tato varianta vějíře s jednobarevným tiskem prodávala na výstavě za 15 kr., kolorovaný vějíř pak za 20 kr. Již při první zmínce o tomto vějíři v tisku referent předpokládal, že vytištěné vlastenecké sloky na výstavě jistě zdomácní. Skutečně se tak stalo, jak nadšeně referují opět *Národní listy*: „Kvartetto z vějíře velice zpěvné, zazpíváno bylo poprvé v neděli ve Staré Praze v restauraci pardubického pivovaru úředníky výstavními pp. Fr. Neumannem, Ot. Kučerou a Jaroslavem Adámekem a pak p. B. Nepomuckým, vesměs výbornými zpěváky a mělo znamenitý úspěch. Obecenstvo, které sběhlo se k poslechnutí, potleskem nutilo zpěváky k ustavičnému

opakování, čemuž bodří pěvci hleděli také vyhověti, dokud jen hlasivky dovolovaly. Ovšem pak šly vějíře přímo na dračku.“¹³ O popularitě této varianty výstavního vějíře, vydaného nákladem firmy Antonína Purkrábka svědčí i skutečnost, že se dle Národních listů začal prodávat 21. 7. 1895 a již za dva dny byl první náklad rozebrán. Tentýž zdroj ze 4. 8. 1895 uvádí, že byly vějíře dokonce „pocťeny větší objednávkou až z Paříže“¹⁴ a informuje, že první dvě vydání jsou již zcela vyprodána.

Druhý vějíř ilustrovaný Mikolášem Alšem je klasického skládacího typu. Po rozevření má tvar půlkruhového segmentu o poloměru 330 mm. Byl zhotoven čtyřbarevným kolorovaným tiskem a vydán J. Ottou v Praze. Vějíř je jednoduchým, osově symetrickým úponkovým ornamentem rozdělen na tři části, do nichž jsou zasazeny tři figurální výjevy z lidového prostředí. První skupina zleva zachycuje sedící mileneckou dvojici v národních krojích, uprostřed je en-fance zobrazen sedící dudáček v dlouhém kabátě, poslední část vpravo vyplňuje tančící slovácký pár. Na rubu vějíře je umístěn nápis: *Provedl. Vilím. Upomínka na Národopisnou výstavu Československou v Praze 1895.* Od téhož autora existují zmínky také o návrzích vzorů pro vyšívání a návrzích pohlednic.

Dalším umělcem podílejícím se na výstavě byl Stanislav Sucharda (1866–1916). I přes své mládí zastával ve výstavě mnoho významných pozic v rozličných výborech, komisích a radách.¹⁵ V době konání NVČ bylo jeho jméno již pevně ukotveno v povědomí veřejnosti, prezentoval se tu proto dvěma díly. Prvním byla monumentální socha sv. Václava, druhým pak pamětní medaile Národopisné výstavy československé. Socha sv. Václava v nadživotní velikosti stojící na vysokém soklu, byla umístěna na prestižním místě

v ústřední síni Národopisného paláce v takzvaném královském pavilonu. Dohlížela tak nad výstavním ruchem a „velkou měrou budila pozornost obecenstva“.¹⁶ Existovaly i drobnější upomínkové varianty Suchardovy sochy sv. Václava. První, postříbřená varianta s podstavcem i praporem měřila 50 cm, byla odlitá firmou Mašek v Karlíně a cizelovaná prof. Novákem. Suchardovi byla zadána výkonným výborem Národopisné výstavy se záměrem vyhotovit čestný dar pro jeho předsedu Vladimíra hraběte Lažanského k prvnímu výročí uzavření Národopisné výstavy československé (22. 10. 1896). Výběr plastiky sv. Václava jako upomínkového daru byl údajně odůvodněn F. A. Šubertem tak, že právě tato socha byla přítomna při vzniku a růstu NVČ a také, že „má mimo svůj význam památný i vzácnou cenu uměleckou. Jestliť co do modelu velice zdařilou práci prof. Stanisl. Suchardy.“¹⁷ Tento exemplář sochy světce byl zhotoven velmi precizně. Na přední straně nízkého podstavce v nápisovém poli byl proveden pětiřádkový dedikační nápis.¹⁸ Další dvě drobné varianty díla, které se podařilo dohledat, byly draženy v ukčních domech *Arcimboldo galerie a aukční dům* (19. 11. 2011) a *Meissner Neumann aukční dům s. r. o.* (11. 12. 2011). První varianta provedená technikou lití v bronzu je vysoká 34 cm a značená na plintě – vlevo: Stanislav Sucharda, vpravo: Br. Čermákové v Hořovicích, v katalogu je datována před rokem 1900.¹⁹ Druhá varianta vyrobená stejnou technikou je vysoká 52 cm (včetně mramorového podstavce) a značená Stanislav Sucharda.²⁰ Můžeme předpokládat, že jde o bronzové odlitky sochy sv. Václava od prof. Stanislava Suchardy z hlavního paláce, které byly zhotoveny jako řadové výhry – výstavní loterie – v hodnotě 50 korun. Dle výstavní publikace byly odlity slévárnou

Hlavní síň Národopisného paláce – středu vévodí socha sv. Václava od Stanislava Suchardy

1895; sbírka VMP, inv. č. A 27783

bratří Čermáků v Hořovicích, cizelovány a patinovány od české firmy Františka Houdka v Praze. Druhým dílem Stanislava Suchardy, souvisejícím s pořádáním NVČ, byl návrh na medaili za zásluhy o Národopisnou výstavu. Zadáání tohoto úkolu vzešlo od Výkonného výboru NVČ s cílem darovat vybraným účastníkům výstavy „případnou památku a zároveň vyznamenání za vynikající činnost při tomto vlasteneckém podniku“.²¹ „Medaille výstavní dle invence St. Suchardy zobrazuje ve způsobě ploského reliéfu na jedné straně národopisnou práci, zalegorizovanou v postavě mladé dívky v úboru Domažlickém, ana skládá různé součásti krojové do staročeské truhly – snad aby je v ní zaslala na výstavu, na straně druhé mladíka v lidovém kroji moravském, an kleče láme větev ze slovanské lípy. Na obrubě kolem děvčete čteme nápis „Národopisná výstava českoslovanská v Praze“, před klečící postavou mladého muže dedikaci: „zásluze o N. V. Č.“²²

Vilém Weitenweber oceňuje šťastný výběr Suchardy a zdůrazňuje, že ten je „umělcem netoliko technicky nad jiné zručným, alebrž i myslícím a vřele cítícím pro vše, co jen poněkud souvisí s dobrem a oslavou vlasti“.²³ Suchardovu medaili dokonce označuje za „uměleckou práci ceny trvalé“.²⁴ V katalogu *Národopisná výstava českoslovanská* je v samém závěru pod titulem *Doklady a poznámky*, která již není stránkována, otištěn údajně úplný seznam osob, krajů či spolků, jež obdržely Suchardou navrženou medaili *Za zásluhy o Národopisnou výstavu českoslovanskou*. Rozsáhlý soupis zabírá v publikaci o formátu A3 téměř pět stran. Celkem byly dle této výstavní publikace rozdány neuvěřitelné 1 402 kusy, z toho 46 bylo věnováno jeho kolegům malířům, sochařům a architektům.

Mimo tyto věhlasné umělce se na výzdobě upomínkových předmětů podíleli i tvůrci, kteří na své etablování ještě čekali,²⁵ avšak u většiny dochovaných upomínkových předmětů z NVČ není autorství známo.

Nejhojněji zastoupeným druhem výstavních předmětů jsou vějíře. Ve sbírce Národopisného muzea Národního muzea v Praze mají dokonce jedenáct exemplářů klasické skládací formy. Osm z nich představují pouze různobarevné varianty téhož řešení, zachycující výstavní náves. Jedna barevná varianta motivu se dochovala také ve sbírce Muzea Českého krasu v Berouně. Při horním okraji jsou vějíře opatřeny nápisem: *Upomínka na Národopisnou výstavu českoslovanskou v Praze 1895* a ve středu spodní části nápisy: *Nákladem J. Čecha* (vlevo) a *Patisk vyhrazen* (vpravo). Jsou provedeny litografickým tiskem na papíře. Po celém svém obvodu jsou dekorovány vyobrazením statků a chalup doplněných drobnými figurkami v lidových krojích. Středu vévodí vesnický kostelík s lidovým ornamentem vycházejícím z rostlinných motivů. Zadní strana těchto vějířů byla tištěna ve dvou variantách. První variantu pokrývala černobílá tištěná reklamní inzerce na zeleném či červeném podkladu, druhá byla po celé své ploše potištěna textem Svatopluka Čecha s titulem *Z minulosti v budoucnost*. Obsah má romantický nádech a používá výrazů jako: *rodná hrouda* nebo *pilný kolovrat* aj. Text je členěn do čtyř sloupců oddělených vertikálně řešeným rostlinným ornamentem, zbývající plocha při horním okraji a obou kratších bočních stranách je vyplněna okrovým pravidelným rastrem stylizovaných květů provedených v lidovém duchu.

Vějíř s motivem výstavní vesnice

1895, anonym, Čechy, malba na plátně; 44 x 24 cm, sbírka Etnografického ústavu MZM Brno, inv. č. TEX 18844

Zbylé tři exempláře vějířů v Národopisném muzeu jsou každý originálním kusem. Trojice vějířů je si podobná svým barevným provedením v tlumených odstínech pastelových barev, technikou malby na hedvábí a dva z nich i shodným využitím aplikace lepených trpytek. Podle jejich provedení můžeme soudit, že proti předchozím papírovým variantám

patřily mezi luxusnější zboží. Jsou zajímavé hlavně kombinací různorodých stylů a půvabné pro svou odvážnou kombinaci odkazů minulosti a současnosti. Na jedné straně se hlásí k tradici a minulosti (v levé části hrad Kokořín, vesnický kostelík, Stará rychta) a na druhé drobnými detaily odkazují k současnosti a modernosti (ve dvou případech letícími

balóny, sloupem elektrického vedení na třetí variantě). Po obvodu je zdobí bohatý rokokový ornament, místy doplněný drobnými pestrými květy. Nápis na nich jsou téměř shodné, na prvním: *Upomínka na národop. výstavu českoslovan.* (na vějíři s vyobrazením venkovského kostelíka), na druhém je nápis doplněn o dataci ... r. 1895 (s vyobrazením hradu Kokořína) a na posledním je nápis doplněn o dataci i lokaci ... v Praze r. 1895 a drobný nápis pod vyobrazením *Hostinec na Rychtě*. Všechny tři vějíře jsou zdobeny pouze z lícové strany.

Další zajímavou kolekcí představují předměty zhotovené z porcelánu. Převažují hrnečky s vyobrazením různých výstavních staveb doplněných nápisy, většinou však pouze s titulem *Národopisná výstava v Praze 1895*. Slezské zemské muzeum má ve svých sbírkách exemplář upomínkového keramického košíčku s proplétanými pásky místo stěn, dno je opatřeno červeným nápisem: *Pozdrav z Národopisné výstavy 1895* a ozdobeno zlacením a malovanými květinami. Zajímavou výjimkou ve výčtu porcelánových suvenýrů je dvojice hrnečků opět ze sbírky Národopisného muzea Národního muzea v Praze, které jsou mimo vyobrazení staveb umístěných od uch hrnečků na vnějších protilehlých stěnách – vesnického kostelíka na jednom a Staré rychty na druhém, doplněny po obou stranách v kartuších zlatým písmem provedenými nápisy. Po levých stranách od vyobrazení je na obou hrnečcích identický pětiřádkový nápis: *Na památku národopisné výstavy v Praze 1895*. Po pravých stranách od vyobrazení jsou hrnečky opatřeny (opět v kartuších) ve dvou řádcích psanými jmény: *Amálie Pospíšilová* na prvním, *Václav Pospíšil* na druhém. Označení hrnečků konkrétními jmény napovídá, že návštěvník měl možnost

zakoupit si hrneček malovaný přímo ve výstavním areálu. To mohlo být další z atrakcí předvádějící řemeslný um, stejně jako například ražení mincí či malování kraslic.

Do souboru porcelánových upomínkových předmětů patří i zajímavé exempláře hrnečků s jednoduchým stylizovaným modro-červeným ornamentem. Dva šálky a jeden podšálek dochované ve sbírce Národopisného muzea Národního muzea v Praze jsou mezi upomínkovými předměty výjimečné svým jednoduchým tvarem i dekorem, inspirovaným lidovým uměním. Šálky mají jednoduchý kónický tvar. Při horním okraji jsou zdobeny pravidelným ornamentem drobných obloučků se střídající se výplní modrou barvou a v druhém červenou pěticí okvětních lístků. Prostor mezi přechody obloučků je vyplněn modrou slzou. Shodný dekorem je použit i na obvodu podšálku. Proti ouškům je černý dvouřádkový nápis *Národopisná výstava 1895*.²⁶ Tyto exempláře by snad mohly být vnímány jako vzorná ukázka naplnění vizí a výzev Karla Adámka: „*Vymanění našeho průmyslu uměleckého z područí ciziny, osvěžení této naší průmyslové výroby lidovou původností jest důležitou zárukou obnovení a zachování českosti našich domácností, naší svéráznosti národní.*“²⁷ Autor této myšlenky věnoval v knize s názvem *Upomínky na Národopisnou výstavu československou roku 1895*²⁸ dokonce samostatnou kapitolu *Umění lidové a umělecký průmysl*, kde nabádá průmyslníky, odborné školy a dokonce i vládu k využívání lidového umění jako dobově nejvhodnějšího inspiračního zdroje, v němž „...*řemeslo opět nalezne zlaté dno... a ...vymaní se z otrockého napodobování cizích vzorů a plamenných mód...*“²⁹

K dalším dochovaným souborům upomínkových předmětů na Národopisnou výstavu československou řadíme textilie.

Keramická holba s cínovým víčkem, heraldické vyobrazení
1895, v 32,5 cm; sbírka VMP, inv. č. 99

Mezi luxusnější zboží jistě patřila damašková jídelní souprava skládající se z ubrusu a šesti ubrousků. V Národopisném muzeu Národního muzea v Praze mají tři barvené varianty souboru ve žluté, modré a bílé barvě (v bílé variantě se dochoval pouze ubrus). Ubrus má rozměry 150 x 150 cm a ubrousky 40 x 40 cm. Ve středu čtvercového ubrusu je vetkáno vyobrazení Malého rynečku s kostelem sv. Linhart, studnou i kašnou, doplněné stafáží v historickém oděvu. Jak uvádí i nápis umístěný nad vyobrazením, scéna zachycuje náměstíčko ze začátku 17. století: *Praga caput regni A.D. 1618*. V dolní části vyobrazení se nachází druhý nápis, který jasně dokládá, že jde o předmět upomínající k výstavě: *Upomínka na Československou Národopisnou výstavu v Praze 1895*.

Z textilních předmětů jsou dále dochovány různé varianty drobných vyšívání pokrývek, jejichž hlavní motiv ve většině případů tvoří některá z reprezentativních výstavních staveb, například hrad Kokořín, vesnický kostelík, Stará rychta či některý ze statků a chalup umístěných ve výstavní vesnici, orámovaný stylizovaným rostlinným motivem a doplněný nápisem *Národopisná výstava 1895*. Některé z těchto pokrývek lze ztotožnit s inzertní reklamou obchodníka Josefa Justa na jeho *Závod pro národní a moderní vyšívání v Praze, Vodičkova ulice č. 17.*, otištěnou v *Národních listech*.³⁰ Justova reklama čtenáře upozorňuje na nabídku: „*Národní vyšívání v největším výběru, ... předkreslené, začaté i hotové. ... šesti tabletek při vyšívání lehkým, stonkovým stehem s motivky z Národopisné výstavy: Kokořín, Česká chalupa, Stará Praha, Kostelík, Chodský statek, Náves za 60 kr. až 1.20 s přípravou ku vyšívání od 80 kr. výše.*“ Ztotožnění předmětů můžeme doložit několika exempláři dochovanými v různé fázi dokončení. Například pokrývka

Prostírka lněná, červeně vyšívána s motivem zříceniny
1895; sbírka Etnografického ústavu MZM Brno, inv. č. TEX 51533

s vyobrazením hradu Kokořina je uložena ve sbírkách Národopisného muzea Národního muzea v Praze dokonce ve třech variantách, které se liší pouze barevným provedením výšivky. Na první z nich je orámování výjevu, nápis i začistění po obvodu provedeno ve zlaté barvě, na druhé je obvod začistěn červenomodrými nitěmi a třetí varianta je dokonce dochována pouze v přípravné předkreslené fázi, nápis je červenou bavlnkou pouze začat. Jméno obchodníka Justa se objevuje i ve výše zmíněném textu Karla Adámka, a to ve výčtu: „některých snaživých průmyslníků, kteří prospěšnost používání vzorů lidového umění v moderním průmyslu prakticky dokázali“.³² Adámek z tohoto pohledu oceňuje především textilní tvorbu a zásluhy Renaty Tyršové, která prostřednictvím výuky v denní pokračovací škole pro dívky v Praze, na výstavě představila „skvělé výsledky ... znárodnování uměleckého průmyslu“.³³

Závěrem lze dle konkrétních dochovaných a dohledaných upomínkových předmětů vytvořených pro Národopisnou výstavu československou konstatovat, že ačkoliv dobový tisk nabádal k využití národních motivů k povznesení, ne-li dokonce vzkříšení místního uměleckého průmyslu, ve většině případů se nejedná o díla vysoké umělecké hodnoty. Jsou zde však představena jako ukázky rozmanitosti a možná až kurióznosti, s níž obchodníci využili této celonárodně navštěvované akce pro svůj ekonomický profit.

¹ Česká dědina zahrnovala dvaadvacet budov (včetně kostela, mlýna a dvou soukromých staveb Baráčnické rychty a rybárny) a jak uvádí Niederle, bylo hned od počátku stanoveno, že skupina

lidových staveb bude realizována „ve skutečné velikosti a s celým vnitřním zařízením, možno-li i životem“. (NIEDERLE, Lubor. Byt lidu vesnického. In: KOVÁŘ Emanuel (ed.). *Národopisná výstava československá v Praze 1895*. Praha 1895–1897, s. 98.

² Stará Praha představovala ze dřeva zbudovanou rekonstrukci Malého rynečku u Staroměstského náměstí v Praze s dvaceti sedmi domy, kostelem sv. Linharta, velkou a malou brankou.

³ *Národní listy* na tuto upomínku pro dětského návštěvníka, kterou se mi bohužel zatím nepodařilo fyzicky dohledat v žádné veřejné či neveřejné sbírce, upozorňují, že je „nový výstavní školní penál, který má na přední straně obrázků plakátu výstavního, brány a kostelíčku ... velmi vkusně vypraven a jest pouze na návštěvnících a zvláště našem učitelstvu, aby se této příležitosti uchopili a tento výrobek rozšířili.“ (In: *Národní listy*, 29. 6. 1895, s. 14). O téměř týden později *Národní listy* informují, že „Německo-nacionální policajti denuncují české obce a české učitele, že používají Národopisné výstavy, aby do českých dětí vtlučili české vlastenectví.“ (In: *Národní listy*, 4. 7. 1895, s. 6).

⁴ Webové stránky historika fotografie Pavla Scheuflera: <http://www.scheufler.cz>.

⁵ První komerčně prodáváný Bosco-Photographieautomat pro ferrotypii vynalezl v roce 1894 v Hamburku Conrad Bernitt. Byl oblíbenou atrakcí (německý patent 16. 7. 1890 – 68513).

⁶ Navrhl výzdobu tří staveb v části Stará Praha a dále pak dvou soukromých podniků – Myškovy hospody a Šmídovy zpěvní síně.

⁷ Tato výtka i rada je kritikem adresována přímo Mikoláši Alšovi, bohužel se však nepodařilo dohledat, zda byl Aleš skutečným zřizovatelem a provozovatelem krámků s prodejem národních písní (v soudobé literatuře o tom není zmínka).

⁸ *Národní listy*, 6. 6. 1895, s. 6.

⁹ SVOBODOVÁ – ALŠOVÁ, Maryna. *U nás doma*. Praha 1970, s. 55.

¹⁰ SVOBODOVÁ – ALŠOVÁ, (pozn. 9), s. 53.

¹¹ „Nevěsto rozmilá, jako květ spanilá, Ty naše výstavo, zdráva

nám buď!/Vzrostla jsi z národa/jako ta svoboda,/při jejímž zjevení/šíří se hruď! (In: *Národní listy*, 26. 7. 1895, s. 6) dále báseň dle Maryny Svobodové – Alšové (SVOBODOVÁ – ALŠOVÁ (pozn. 9), s. 55) pokračuje takto: „Věky až uplynou/ bude snad silnější,/klidnější, šťastnější/ta česká hruď:/ale i po letech,/v srdcích a duších všech,/Ty naše výstavo,/žehnána buď!/ Jako ta pohádka/něžná a přesladrá,/vzrostla jsi z národa –/ zdráva nám buď!/Věky až uplynou,/slávu tvou přivinou/vděčně a nadšeně na českou hruď./V srdcích a duších všech/vítězstvím našich Čech,/vítězstvím svobody/vzepne se hruď:/a Tys to stvořila,/výstavo rozmilá –/zdráva nám buď!“.

¹² *Národní listy*, 26. 7. 1895, s. 6.

¹³ *Národní listy*, 23. 7. 1895, s. 5.

¹⁴ *Národní listy*, 4. 8. 1895, s. 6.

¹⁵ Stanislav Sucharda byl členem hlavního výkonného výboru, instalačního výboru, instalační komise odboru církevního, komise pro nábytek a řezby odboru církevního, redakční rady pro publikaci o NVČ i místopředsedou výtvarného odboru.

¹⁶ *Národní listy*, 18. 5. 1895, s. 6.

¹⁷ WEITENWEBER, Vilém. Stříbrná soška sv. Václava. In: *Zlatá Praha*, roč. 14, 1896–1897, č. 1, s. 11.

¹⁸ „Výkonný výbor Národopisné / výstavy Československé / v Praze r. 1895 svému předsedovi / Vladimíru hr. Lažanskému / v upomínku společné práce.“

¹⁹ Arcimboldo galerie a aukční dům, české výtvarné umění, umění 19. století, aukce ze dne 19. 11. 2011 – katalogová položka 36. (Vyvolávací cena byla stanovena na 12 000 korun – dosažená cena byla 18 000). (in: <http://www.arcimboldo.cz/>

aukce-detail-cze.php?IdAuction=8&IdCat=63&Id=1236, vyhledáno 3. 2. 2012).

²⁰ Meissner Neumann aukční dům s. r. o., Aukční katalog 6/2011, aukce ze dne 11. 12. 2011 – katalogová položka 286. (Vyvolávací cena byla stanovena na 30 000 korun – neprodáno).

²¹ WEITENWEBER, Vilém. Medaille Národopisné výstavy československé v Praze 1895. In: *Zlatá Praha*, roč. 13, 1895–1896, č. 21, s. 252.

²² *Ibidem* 252.

²³ WEITENWEBER, Vilém. Medaille Národopisné výstavy československé v Praze 1895. In: *Zlatá Praha*, roč. 13, 1895–1896, č. 21, s. 252.

²⁴ *Ibidem* s. 252.

²⁵ Takovými byli dle zmínek dobového tisku například: Karel Štapfer (1863–1930) a Adolf Hofbauer (1869–1944) – památeční album, Viktor Oliva (1861–1928) – výstavní album, Karel Špillar (1871–1939) – diplom NVČ.

²⁶ Celý nápis je proveden černou barvou, výjimku tvoří pouze písmeno „w“ ve slově výstawa, které je psáno barvou červenou.

²⁷ ADÁMEK, Karel. Umění lidové a umělecký průmysl. In: *Upomínky na Národopisnou výstavu československou roku 1895*. Praha 1896, s. 35.

²⁸ *Ibidem* s. 35.

²⁹ *Ibidem* s. 36–37.

³⁰ *Národní listy*, 6. 7. 1895, odpolední vydání, s. 7.

³¹ *Národní listy*, 6. 7. 1895, odpolední vydání, s. 7.

³² ADÁMEK (pozn. 27), s. 36.

³³ *Ibidem*, s. 39.

Hlavní brána Národopisné výstavy československé

1895, sbírka VMP, inv. č. A 27781

Upomínka z Rožnova

Alena Křížová

Odvěkou touhou cestovatelů bylo uchování vzpomínek na navštívené země prostřednictvím autentických dokladů, nejlépe originálních památek nebo alespoň jejich fragmentů. Ty se stávaly také důkazem uskutečněné cesty a případným lákadlem pro další zájemce. A nemuselo jít jen o exotické kraje. Trávení zimních měsíců na klimaticky příznivém jihu Evropy se stávalo od 18. století součástí obvyklých aristokratických zvyklostí, podobně jako dlouhodobé ozdravné pobyty v lázních. Hostitelé poskytovali svým klientům nejen komfortní péči a nezbytné služby, ale také se snažili využít jejich dobré rozpoložení, dostatek času a koupěschopnost k maximalizaci finančního efektu. Jedním z dopadů rozvíjejícího se cestovního ruchu v průběhu 19. století byl nebývalý rozmach výroby a obchodu se suvenýry. Nakladatelé i sami umělci nabízeli grafiky a akvarely s vedutami zachycujícími přírodní scenérie, architektonické objekty a městská zákoutí, ve druhé polovině 19. věku prodávali profesionální fotografové alba s atraktivními záběry památek i s lidskou stafáží. Návštěvníci si vozili z Itálie napodobeniny antické keramiky a skla, etruských šperků a dekorativní předměty s římskou mozaikou, z Belgie krajkové doplňky a z českých lázní sklenice s dedikacemi vyrytými na přání zákazníka.

Na přelomu 19. a 20. století se staly výlety do přírody a za pamětihodnostmi, odjezdy z měst na venkovské letní byty i lázeňské kúry běžnou součástí měšťanského životního stylu. Nešlo o nijak vzdálené destinace, obyvatelé měst se

splnili s místy dostupnými vlakovou dopravou, přesto každá taková výprava měla nádech atraktivity. Přípravy cest, jejich průběh i dojmy jsou zdokumentovány v mnohé korespondenci a memoárové literatuře. V této době zároveň vzrůstal zájem o pozůstatky tradiční kultury, její starobylost a přirozený půvab. Idealizované představy o životě na venkově se promítaly do romantického obdivu k výtvarům jeho obyvatel, k jejich řemeslné zručnosti a líbivé estetice vtělené do výšivky, kraslice, keramiky, hračky nebo drobné řezby ve dřevě. Turisté i tzv. *luftáci* si rádi odváželi vzpomínku zhmotněnou v levném suvenýru. A na druhé straně výroba předmětů upomínkového charakteru se stávala pro venkovany vítaným způsobem přivýdělnku.

Volné kapacity mnoha domácích výrobců a malých firem začali využívat výtvarníci, kteří navrhovali užité i dekorativní artefakty v *lidovém* duchu. K oblíbeným tématům patřily hračky, jejichž původní inspirací byly dřevěné soustružené postavy a zvířátka malované pestrými barvami. Mnohdy však umělecký záměr natolik převážil nad jejich účelností, že spíše než by sloužily jako trvanlivá a nerozbitná dětská hračka, stávaly se ozdobou interiéru.¹ Tímto směrem se vydala proslulá Wiener Werkstätte, založená v roce 1903,² následovaná po pěti letech výtvarnou skupinou Artěl, která v Praze otevřela obchod s upomínkovými předměty.³ Její ambicí byla obroda upadajícího uměleckého průmyslu prostřednictvím motivů převzatých z lidové výtvarné kultury, pozvednutí vkusu a osvěta měšťanského

obyvatelstva. Členové Artělu, k nimž patřili mnozí pedagogové Uměleckoprůmyslové školy, navrhovali perníky, hračky, pomalované krabice z loubku, dózy, keramické soupravy a textilie, které si nechávali zhotovovat u venkovských řemeslníků. Stagnace způsobená první světovou válkou, problémy s kvalitou a konkurenceschopností a nedostatečný zájem zákazníků však vedl ve dvacátých letech k utlumení aktivit. I přes nesmlouvavou kritiku vedenou ze strany pokrokových intelektuálů se činnost Artělu a jeho produkty staly vzorem pro další generaci výtvarníků.⁴

Podpora výroby upomínkových předmětů nebyla vedena jen bohuľibou snahou o zachování posledních pozůstatků autentické lidové kultury, ale měla ve své době silný sociální podtext. V mnoha regíoních východní Moravy to byla jedna z mála možností finančního přilepšení k hospodaření v zemědělství, někdy úplné obživy pro jednotlivce i celé rodiny. Avšak malá koupěschopnost případných zájemců a nedostatečný marketing značně limitovaly obchodní profit. Šíření upomínkových předmětů ztěžovalo také omezování podomního prodeje projednávané v roce 1911 v říšské radě. Oficiálním prodejem se zabývala družstva, jako např. Zádruha, která nabízela v pražském Tarouccovském paláci výšivky (mimo jiné i zuberské), krajky, keramiku, dřevorezby, obrázky na skle a perleťové ozdoby. Angažovali se též soukromníci, např. P. Eduard Domluvil z Musejní společnosti ve Valašském Meziříčí⁵ a František Václavík v Luhačovicích.⁶

Jedinou státní institucí, která měla ve svém programu podporu řemeslné výroby, byl Zemský výbor pro zvelebování živností v Markrabství moravském, založený v říjnu 1909,⁷ později přejmenovaný na Zemský ústav pro zvelebování

živností pro zemi Moravu v Brně. Jednou z oblastí, na niž se činnost ústavu zaměřovala, byla výroba drobných dekorativních předmětů upomínkového charakteru a hraček. Úvaha o založení hračkářské školy na Moravě se nakonec zredukovala na zřízení hračkářského oddělení při Odborné škole na zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí, jež měla dostatečné technické i personální zázemí a přirozeně navazovala na regionální tradici. Kromě běžné výuky se pořádaly krátkodobé kurzy (bohuľel se nesetkávaly s velkým ohlaselem)⁸ i tzv. *kočovné* mimo prostory školy. Fond pro podporu průmyslu hračkářského na Moravě založený v roce 1927 vyplácel stipendia, dotace a půjčky, aby výrobcům usnadnil podnikání. Ve čtyřicátých letech bylo při Zvelebovacím ústavu v Brně zřízeno oddělení pro lidovou a uměleckou výrobu, vedené Josefem Chytillem, jehož úkolem bylo zprostředkování návrhů profesionálních výtvarníků lidovým výrobcům, aby se zvýšila umělecká úroveň a prodejnost jejich produkce.

Výběr Karla Langra jako hlavního výtvarného garanta byl mimořádně šťastnou a rozhodně ne náhodnou volbou.⁹ Karel Langer (1903–1998) se narodil v Dolním Rakousku, ale gymnázium a učitelský ústav vystudoval v Hradci Králové. Jeho životní nasměrování určila umístěnka. Když se ve svých dvaceti letech stal učitelem obecné a měšťanské školy v Novém Hrozenkově, kde se sblížil s Jožou Orzságem Vraneckým st., začal se intenzivně zajímat o valašskou kulturu, jež se stala jeho celoživotním zájmem a badatelským programem. Vztah k tzv. drobnému průmyslu, za který byla považována řemeslná výroba a domácí rukodělná tvorba, získal na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Studoval na přelomu dvacátých a třicátých let v ateliéru Jaroslava Bendy

Vzorová kolekce hrozenkovských hraček

foto J. Funke, 1942

a u dalších pedagogů, jež byli členy Artělu a sami se angažovali v navrhování dekorativních a upomínkových předmětů a hraček inspirovaných lidovým uměním. I když móda národního dekorativismu v této době už doznívala, mnohé artefakty z produkce Artělu, např. hračky Minky Podhajske a Václava Špály měly zcela nadčasový charakter oprostěný od svérázných manýr s přemírou ornamentu.

Langrovo učitelské působení na bratislavských školách bylo násilně přerušeno vyhlášením Slovenského státu, a tak se v roce 1940 stal středoškolským profesorem na Škole uměleckých řemesel v Brně, kde se téměř čtvrtstoletí věnoval tvorbě hraček a loutek. To byla ideální specializace pro využití Zvelebovacím ústavem, který hledal zkušeného návrháře se znalostí valašské kultury pro výrobce drobného dřevěného sortimentu. Spolupráce Karla Langra s řezbáři v Novém Hrozenkově a později i v dalších obcích započatá ve válečném roce 1942 pokračovala ještě v několika dalších desetiletích. Hned první kolekci padesáti zvířátek a figurek valašských pastevců úspěšně prodávalo družstvo Dorka pod značkou *novohrozenkovské hračky* i v prestižních prodejnách, např. v Topičově salonu. Karel Langer navrhl také betlémy v různých obměnách, miniatury srubových chaloupek pro výrobce ve Velkých Karlovicích a zakuřované hračky a zmenšené pracovní nástroje vyráběné tradičně ve Valašské Bystřici.¹⁰ Výroba upomínkových předmětů v Novém Hrozenkově byla v prosinci 1943 zdokumentována na filmový pás, když byl natočen šot pro týdeník Aktualita.¹¹

Zkušenosti Karla Langra, které získal spoluprací se Zvelebovacím ústavem, byly velkým přínosem pro nově založené Ústředí lidové a umělecké výroby. Pro brněnskou pobočku vypracoval v květnu 1946 koncepci výtvarného a zvelebo-

Výtvarný návrh Karla Langra na hrozenkovské hračky

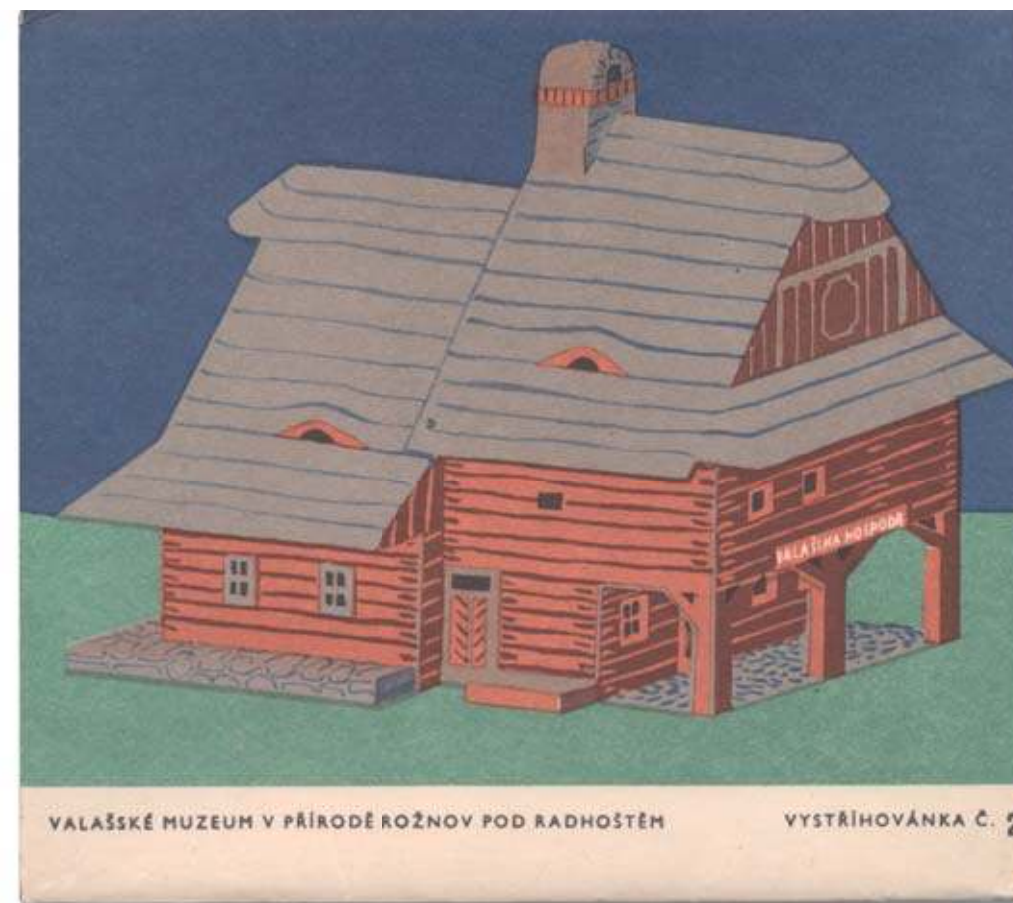
kolorovaná perokresba, 1942; soukromá sbírka I. Eclerové

vacího oddělení, jež vedl následující dva roky. Úkolem tohoto orgánu bylo především zajištění spolupráce výrobců s profesionálními výtvarníky, aby bylo dosaženo vyšší kvality u produkováného sortimentu. Sám Langer se angažoval v oblasti jemu nejbližší – ve zpracování dřeva, výrobě upomínkových, dárkových a reklamních předmětů, bytových doplňků, dřevěné galanterii a bižuterii, jeho zájem byl zaměřen i na předměty z přírodních materiálů a nových hmot, kam spadaly hračky a loutky.

Karel Langer však nebyl jen praktik – výtvarník, návrhář,¹² ale také dokumentátor lidové kultury, zvláště na Valašsku, bytostný pedagog a teoretik. Jeho bibliografie čítá 130 různě rozsáhlých příspěvků publikovaných v rozpětí let 1929–2000 v populárních i odborných časopisech.¹³ Mnohé jsou věnovány pedagogickým problémům, zvláště výuce kreslení, ale větší část je zaměřena na lidovou kulturu a lidovou tvořivost, několik článků a zpráv věnoval hračkám, loutkám a loutkovému divadlu. Své názory na podobu a funkci upomínkových předmětů v nové politické situaci po roce 1948 vyjádřil v téměř programovém článku v časopisu Tvar.¹⁴ Nesmlouvavě kritizoval dosavadní praxi: „Na záplavě nesmyslného a ohavného braku, jímž soukromá iniciativa výrobců a obchodníků zamořila všechna místa cestovního ruchu, můžeme si ověřit, kam vede pouhá honba za ziskem, opřena o rafinované zneužití psychologie člověka.“ Dle jeho názoru mají mít památky z cest také naučný a výchovný charakter, neboť jsou „... nejen dokumentem cestování, ale i prostředkem k prohloubení získaných poznatků, poučení a obohacení vlastního životního prostředí krásnými a přitom potřebnými předměty.“ Na základě analýzy účelu upomínkových předmětů došel Langer k návrhu na několik skupin suvenýrů,

k nimž zařadil pohlednice, populárně vědecké brožury, napodobeniny originálů, „předměty oblastní lidově umělecké domácí práce (skleněná bižuterie v Podkrkonoší, paličkované krajky v Podorlíči, slaměné výrobky na Drahanské Vysočině, kraslice a výšivky na Slovácku, chodská keramika, bílé vyšívání na Valašsku, figurální lidové pečivo na Vizovicku)“, obaly na potraviny a turistické předměty, „vlastní upomínkové předměty a hračky (...pastýř s ovečkou pro salašnické oblasti...)“. V závěru autor zdůraznil, že „...upomínkový předmět je skutečně nejmasovější výtvarně umělecký produkt, a proto mu musíme věnovat mimořádnou péči.“ Vyzývá tedy k osvětě, ekonomickým zásahům i zákazům v případě prodeje nevhodných a neschválených suvenýrů. Článek doprovází bohatá obrazová příloha s výběrem následováníhodných příkladů: keramiky, pečiva, figurek, hraček apod. Případnou inspiraci mohli autoři hledat v nově vydané reprezentativní publikaci o lidových hračkách s barevnými obrazovými přílohami od Emanuela Hercíka.¹⁵

Ve Valašském muzeu v přírodě byla až do poloviny šedesátých let zavedena praxe, že při různých svátcích a slavnostech prodávali upomínkové předměty sami výrobci. Ředitel Jan Rudolf Bečák se rozhodl změnit dosavadní zvyklosti v roce 1965 otevřením muzejní prodejny, jejíž nabídka měla být pod kontrolou vedení instituce. O čtyři roky později byla při muzeu ustavena umělecká komise, která dohlížela na výtvarnou úroveň nabízeného zboží a jeho soulad s lidovou tradicí. Po odborné stránce pomáhal zcela zásadním způsobem stálý spolupracovník Karel Langer, jemuž byl po dlouhá léta svěřen celý vizuální styl muzea.¹⁶ Ten byl na podobný úkol zcela připraven a mohl záručit své zkušenosti získané během studia na

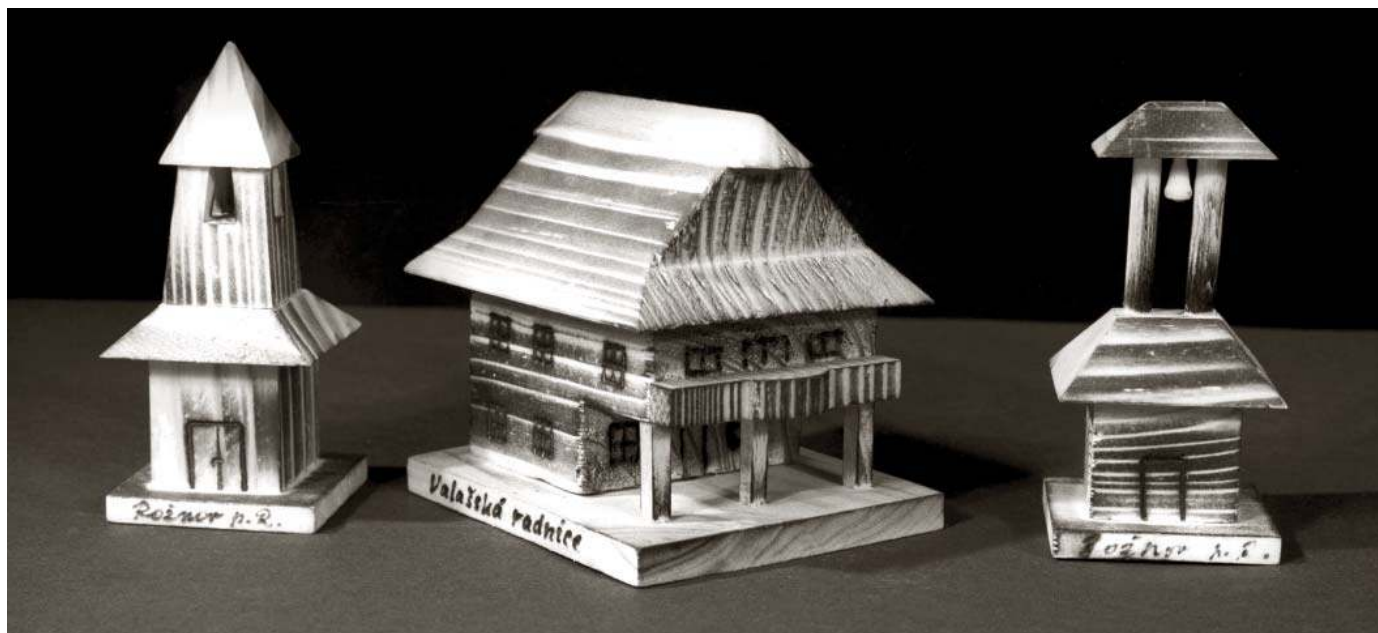

Papírová vystřihovánka dle návrhu Karla Langra – miniatura Vaškovy hospody z Dřevěného městečka

barevný tisk, 60. léta 20. století, sbírka VMP, nečíslováno

Uměleckoprůmyslové škole, při spolupráci se Zemským ústavem pro zvelebování živností v době Protektorátu Čechy a Morava a během pedagogického působení na Škole uměleckých řemesel v Brně. Zároveň vznikla Dílna lidové umělecké výroby, jejímž vedoucím se stal Václav Žitník;¹⁷ s realizací vypomáhali studenti Střední průmyslové školy

dřevařské v Bystřici pod Hostýnem a s dokončením zaměstnanci muzea, např. průvodci, kteří v zimních měsících pomalovávali polotovary.¹⁸ K prvním předlohám patřily papírové vystřihovánky objektů z Dřevěného městečka a miniatury valašských roubenek umístěných na podstavci, jaké Karel Langer navr-

Dřevěné chaloupky – miniatury muzejních objektů

foto B. Příkryl, 1974, fotoarchiv VMP, č. neg. N 22267

hoval již během války pro výrobce ve Velkých Karlovicích, konkrétně Antonína Kaluse. Patřila k nim např. Billova chalupa, valašská hospoda, radnice, fojtství, městský dům, chalupy, chlévy, stodola, sýpka, zvonička, včelí klát – paterák. V archivu muzea se nacházejí pečlivě provedené kolorované návrhy s technickými rozkresy pohledů z několika stran i s udanými mírami. Jsou na nich autorem zapsány roky 1965 a 1966 a označeny razítkem s opisem *Přijato uměleckou komisí Českého fondu výtvarných umění ČFVU* a datem 1966. Tyto údaje jsou důkazem, že ačkoli se prodejna otvírala až v roce 1967, příprava začala již o dva

roky dříve. Český fond výtvarných umění měl tehdy roli schvalovatele uměleckých děl i drobných předmětů určených k prodeji.

Součástí nabídky muzejní prodejny byly také bytové doplňky, o něž byl v šedesátých a sedmdesátých letech poměrně značný zájem, neboť oživovaly obytné interiéry unifilovaně zařízené sektorovým nábytkem a vybavení chalup a chat. Kupovaly se do domácností a také se dávaly jako dárky k životním a pracovním jubileím. Jejich vzhled odpovídal dobové estetice: minimalistické tvary v duchu předválečného funkcionalismu se přetavily do organického tvarosloví padesátých let a na konci

Soustružené svícny

foto B. Příkryl, 1975, fotoarchiv VMP, č. neg. N 26783

tohoto desetiletí byly ovlivněny tzv. bruselským stylem. Ačkoli tento vývoj probíhal shodně v mezinárodním měřítku, přece jen v každé zemi získával určité národní charakteristiky. V Československu působila na vkus domácích konzumentů nabídka Ústředí lidové a umělecké výroby. Touto organizací nastolený návrat k přírodním materiálům, původním technologiím a střízlivým tvarům si našel velký počet obdivovatelů a vyznavačů, hlavně v řadách městského obyvatelstva. Vladimír Bouček jako vůdčí osobnost ÚLUVu stanovil jeho hlavní program nazvaný „režný styl“, který měl svůj předobraz ve skandinávské ideji založené na rozvíjení tradice.¹⁹

V sortimentu prodejny Valašského muzea v přírodě převažovaly výrobky zhotovené ze dřeva. Část tvořily dekorativní a užitkové předměty určené do interiéru. Soustružené vázy, jednoduché i víceramenné svícny různých velikostí, slánky a soupravy kořenek v podstavci vynikaly ladně formovanými tvary, u nichž hrála hlavní výzdobnou roli přirozená kresba dřeva. Některé doplňky však měly rustikálnější charakter, jako by byly přeneseny z venkovské chalupy. Především konzoly na kuchyňské náčiní (lžíce, vidličky, vařečky), misky a servírovací prkénka zdobená vypalováním ornamentů, popř. celým

Věšák zdobený slámou

foto B. Přikryl, 1974, fotoarchiv VMP, č. neg. N 26793

výjevem s kompozicí roubených chalup, zvoničky a klátových úlů, se hlásily k tradiční valašské technice. Vyřezávané lucerny, stojánky na ubrousky a vinné sklenice se snažily vyhovět poptávce po nevšedních dárcích. Využívaly se též samorosty, např. jako rukojeti k propisovacím tužkám. Od sedmdesátých let se Karel Langer pokusil zpestřit nabídku předměty zdobenými slámou, věšáky v různých velikostech, truhličkou, sadou tácků pod sklenice a bižuterií, jejichž realizace se ujala Marta Hoduláková z Nového Hrozenkova.

Pro dětské návštěvníky byly určeny hračky. S úspěchem se po celá desetiletí setkávaly kromě domečků také miniatury nábytku a různého náradí. Zvoničky, stolečky se židlemi, kolébky, díže a čakany byly zdobeny vypalovanými ornamenty a nápisy připomínajícími instituci i lokalitu. Další kolekce kolébek, trakářků, táček, žebříňáků a drobného náradí vycházela z tradice tzv. čazené neboli zakuřované hračky z Valašské Bystřice. Byly pouhou zmenšeninou reálných předmětů s motivy vytvořenými kružidlem. Soustru-

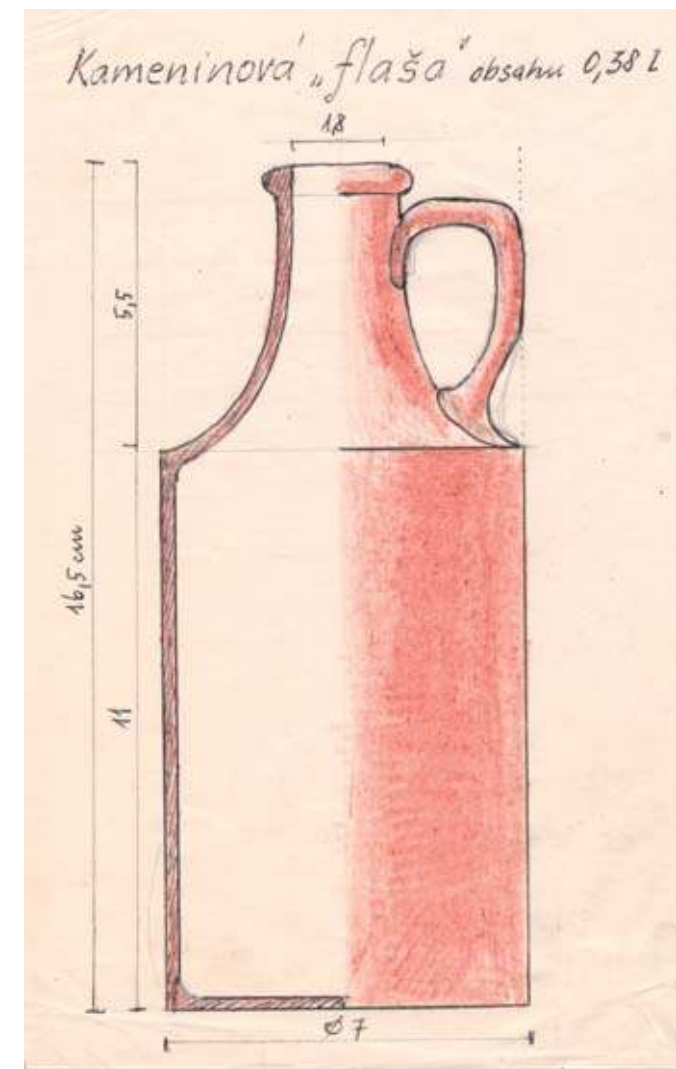
žené a malované panenky, domácí ptactvo, ptáčky s píšťalkou a dřevěné korále vyrábělo družstvo Tofa. Svě kupce si jistě našly i zavírací kudličky.

Karla Langra přitahovaly tradiční techniky zpracování dřeva. Vracel se opakovaně, v několika vlnách, a to od poloviny šedesátých let až do roku 1990, k řešení typu upomínkového předmětu nebo hračky sestavované z vyřezávaných částí nebo soustružených korpusů se štípanými doplňky. První návrhy pocházejí z roku 1965. Beran, pes, pasoucí se a stojící ovce jsou rozkresleny v plochých dílech zvířecího těla, které po sestavení vytvoří plastické zvířátko. Následující předlohy lidských i zvířecích figur jsou řešeny na shodném principu, mají tělo vysoustružené ze špalíku dřeva a ozdobné části jsou zhotoveny ze štípaného dřeva a dekorativně rozprostřené. Ptáky (páv, dudek, holub, holubice, kohout, labuť, krocán apod.) zdobí ocas, křídla a chocholky ze štípaného dřeva, ženské postavy (Hanačka, nevěsta, ženička, panna apod.) mají ze štípaného dřeva zhotoveny sukně, rukávy a límce. Tato kolekce čítající šestnáct návrhů vznikla před rokem

1975. Změněná politická situace po roce 1990 přivedla Karla Langra k vytvoření více než čtyřiceti kreseb Madon, světců a postav do betlémů, které se měly vyrábět ve velkých sériích a prodávat nejen v muzeu, ale také na českých a moravských poutních místech. K jejich realizaci však nedošlo.

Již ve svém programovém článku ze začátku padesátých let doporučoval Karel Langer věnovat pozornost obalům na potraviny a další komodity. Sám navrhl pro Valašskou hospodu kameninovou a skleněnou láhev na lihoviny, skleněnou láhev ve tvaru kapky pro firmu Jelínek, dřevěné krabice na likéry a na kraslice. Když se v roce 1983 uskutečnila ve Valašském muzeu v přírodě výstava propagační grafiky Karla Langra, byly tam prezentovány kromě kresebných návrhů hraček a upomínkových předmětů také obaly pro družstva Lipta, Iriša a Vamberecká krajka.

Prodejna Valašského muzea v přírodě nabízela bohatý sortiment, který byl představen v plné šíři na výstavě hraček v roce 1981. Kromě autorských návrhů od Karla Langra patřila do nabídky keramika Karla Hausera z Valašského Meziříčí, především však dřevěné výrobky zhotovené v muzejní dílně, kraslice, vizovické pečivo, hadrové panenky, modrotiskové prostírky a další drobnosti. Vysokou estetickou úroveň upomínkových předmětů podtrhovalo i prostředí, kde se prodávaly. Velkoryse řešený, vzdušný objekt obchodu přímo u vchodu do muzea s rozměrnými výkladními skříněmi, které umožňovaly naaranžování zboží a zároveň průhled do interiéru, byl zařízen prosklenými vitrínami a pultem. Při odchodu z Dřevěného městečka nebylo možno prodejnu minout, příjemné prostředí lákalo k návštěvě. Málokdo odcházel s prázdnou a domů se pak vracel s upomínkou z Rožnova.

Výtvarný návrh Karla Langra na kameninovou „flašu“

kolorovaná perokresba, sbírka VMP, inv. č. 69193/1

- ¹ KŘÍŽOVÁ, Alena. Od hračky k upomínkovému předmětu. *Národopisná revue*. 2006, roč. 16, s. 201–208; táž: K počátkům české umělecké hračky. In: LIĐÁK, Petr. *Hračky z Nového Hrozenkova. Historie zaniklé výroby*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2010, s. 11–16.
- ² JIRÁSEK, Pavel. Umělecké hračky. In: *Videňská secese a moderna 1900–1925. Užité umění a fotografie*. Brno: Moravská galerie, 2005, s. 274–295.
- ³ VONDRÁČKOVÁ, Slávka. Artěl. *Tvar*. 1968, roč. 19, s. 65–89.
- ⁴ ADLEROVÁ, Alena. *Užité umění 1918–1938*. Praha: Odeon, 1983.
- ⁵ KŘÍŽOVÁ, Alena. Marie Schoberová – industriální učitelka a osvětová pracovnice. In: *Žena umělkyně na přelomu 19. a 20. století*. Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum, 2005, s. 305–316.
- ⁶ PETRÁKOVÁ, Blanka. František Václavík a obchod s uměleckým průmyslem v Luhačovicích. *Acta musealia*. 2006, roč. 6, č. 1–2, s. 37–47.
- ⁷ MAGULOVÁ, Iva. K činnosti Zemského ústavu pro zvelebování živností pro zemi Moravu v Brně. *Národopisná revue*. 2005, roč. 15, s. 29–34.
- ⁸ PELANT, Emanuel. Hračkářský kurs při státní odborné škole ve Valašském Meziříčí. *Drobné umění – Výtvarné snahy* 5, 1924, s. 78–82.

- ⁹ MAGULOVÁ, Iva. *Karel Langer (život a dílo)*. Magisterská diplomová práce. MU, FF, ÚEE, 2004.
- ¹⁰ ROČEK, Michal. Tradice výroby zakuřované hračky. *Národopisná revue*. 2006, roč. 16, s. 209–217.
- ¹¹ MAGULOVÁ, Iva. *Karel Langer (život a dílo)*, c. d., s. 37.
- ¹² Viz FIXL, Viktor – OPRAVILOVÁ, Eva. *Současná hračka*. Praha: Odeon, 1979, s. 18–19.
- ¹³ MAGULOVÁ, Iva. *Karel Langer (život a dílo)*. c. d., s. 113–119.
- ¹⁴ LANGER, Karel. Péče o upomínkové předměty. *Tvar*. 1952, roč. 4, s. 168–173.
- ¹⁵ HERCÍK, Emanuel. *Československé lidové hračky*. Praha: Orbis, 1951.
- ¹⁶ PODZEMNÁ, Alena. Vizuální styl propagačních materiálů Valašského muzea v přírodě. *Museum vivum*. 2016, roč. 11, s. 11–33.
- ¹⁷ LIĐÁK, Petr. Dílna lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě. *Museum vivum*. 2016, roč. 11, s. 59–68.
- ¹⁸ MAGULOVÁ, Iva. *Karel Langer (život a dílo)*. c. d., s. 91–92.
- ¹⁹ KŘÍŽOVÁ, Alena. Výtvarné invence a ambice Ústředí lidové umělecké výroby. *Národopisná revue*. 2008, roč. 18, s. 135–146.

Talíř Karla Hausera
glazovaná malovaná keramika,
sbírka VMP, inv. č. 22118, foto
V. Skýpala, fotoarchiv VMP

Karel Langer a Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

Alena Podzemná

„svůj um a srdce věnoval Valašsku“... slova nápisu na náhrobku profesora Karla Langra na hřbitově Valašský Slavín ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm vystihují nejlépe podstatu jeho tvořivého života. Současné jsou odkazem, jímž se člověk umělec již napořád zapsal do historie zdejší krajiny. Často navštěvované Valašsko bylo tím místem, které si zamiloval a které se mu stalo životem svých obyvatel, krajinou, architekturou, prací a uměním mimořádným inspirativním zdrojem jeho vlastní lidské existence i umělecké činnosti.

Na oslavách svých osmdesátých narozenin v Dřevěném městečku Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm přivítal přátele a gratulanty a zavzpomínal na své učitelské začátky v Novém Hrozenkově. Vzpomínal na své žáky, kteří chodili i v zimě do školy bez bot, bez kabátů, na maminky, jak často obklopeny mnoha svými malými i dorůstajícími dětmi stávaly navečer před hrozenkovskými hospodami a netrpělivě čekaly na své muže, kteří propíjeli peníze těžce vydřené v karolinské sklárně. Čekaly, aby mohly zapravit dluhy u kupců a nakoupit chleba, cukr, mouku pro své početné rodiny. Obdivoval statečnost těch žen, jejich těžký a bedný úděl, který nesly především ony na svých bedrech. A při těch vzpomínkách se panu profesorovi dojetím zajíkl hlas a dál už nemohl pokračovat. Přesto pak proběhly oslavy v duchu veselém.

Jeho badatelské zájmy jej přivedly ke studiu v muzeích a v archivech. Patřil k těm nemnohým, kteří studovali i v Okresním archivu ve Vsetíně (dnes Státní okresní archiv Vsetín), kam dojížděli z Prahy také badatelé historik profesor Josef Polišínský a etnograf Jaroslav Šťastný. Karel Langer se zajímal o salašnictví a bádá v pozůstalosti geografa a regionálního historika Josefa Válka, s nímž se ve 20. a 30. letech 20. století i osobně stýkal.

Stěžejní činností Karla Langra bylo jeho čtyřicetileté pedagogické působení na mnoha školách v Čechách, na Slovensku a na Moravě, v Brně na Škole uměleckých řemesel. K učení měl nejlepší předpoklady svým vlastním studiem na gymnáziu a absolvováním abiturientského kursu pro učitele a posléze v roce 1928 studiem kresby, grafiky a knižní vazby na UMPRUM v Praze, kde byl jeho školitelem prof. Jaroslav Benda. Tento knižní grafik a tvůrce monumentálních mozaik a vitráží položil spolu s Vratislavem Hugo Brunnerem a Františkem Kyselou pevné základy moderní knižní grafické práci, kterou jako poradce uplatňoval u nakladatele Jana Laichtra a Jana Štence a v dalších tiskárnách, jež ve dvacátých a třicátých letech 20. století významně zasáhly do knižní kultury u nás. Věnoval se také typografii – úpravou tiskové sazby zahrnující sloučení jednotlivých složek tisku včetně písma, zdobných prvků a ilustrace se zřetelem na materiál a technické předpoklady tisku. Zřetelně se jeho

vliv projevil u studenta Karla Langra, který svými kreslířskými dovednostmi upoutal i profesora dějin umění Václava Viléma Štecha. Na jeho popud se Karel Langer ucházel o stipendium Národopisného muzea v Praze k pořízení dokumentárních kreseb z Valašska a získal je spolu se svým mladším spolužákem Antonínem Strnadlem. V roce 1929 pobývali v Novém Hrozenkově, odkud podnikali studijní cesty po Vsacku, Vizovicku a Valašskokloboucku.

Karel Langer Nový Hrozenkov již znal, v letech 1923–1925 tu působil na obecné a měšťanské škole jako učitel. V tomto období navázal přátelství s Josefem Országem Vraneckým starším, zámožným sedlákem, majitelem zájezdni formanské hospody Na Vranči, kde hostil mnoho umělců a vědců. Ten jej svou vlastní usilovnou badatelskou a sběratelskou činností, zájmem o místní lidové tradice a důvěrně prožívaným domácím folklorem nejsilněji připoutal k místní lidové kultuře a národopisu, jímž se pak Karel Langer věnoval po celý svůj život. Ve spolupráci s Josefem Országem Vraneckým oživoval podobu novohrozenkovského tzv. „orszáčského“ kroje, když se znalostí dochovaných vzorů vytvářel návrhy výšivek mužských šátků, přednic, obojků košil, ženských rukávců a zástěr. A byl to také Nový Hrozenkov, který si Karel Langer zvolil jako svůj druhý domov a kam z Brna zajížděl až do svých posledních dnů. Měl rád pohledy na jez řeky Bečvy, na chalupy, co stály na druhém břehu a často je zpodoboval ve svých kresbách a grafikách. Možná se mnohem dříve na stejných místech pohybovala v létě roku 1894 i malířka a vynikající grafička Zdenka Brauneová, která využívala pohostinnosti Országů, studovala zdejší kroj, koupala se v řece, nakupovala hračky a modrotisk a seznámovala se s jeho výrobou.

U. Hrozenkov - Úbor 1929 K. Langer

Kresebná dokumentace hospodářské usedlosti v Novém Hrozenkově

perokresba, 1929, sbírka VMP, inv. č. 53906

Josef Ország Vranecký spolupracoval s historiky Matoušem Václavkem a Josefem Válkem a intenzivně se podílel na národopisném ruchu devadesátých let 19. století, na výstavách ve Vsetíně a na velké Národopisné výstavě československé v Praze v roce 1895, kterou připravovali organizátoři několik let. Pražská výstava – její *Valašská dědina* postavená podle návrhu vsetínského stavitele Michala Urbánka a Dušana Jurkoviče se setkala s mimořádným ohlasem podporovaným živě prováděnými akcemi provozovanými v prostoru celé dědiny i v interiérech dřevěných staveb.

Zájem o historii, snaha o uchování a záchranu všeho, co charakterizovalo život v určitém regionu, byly vzbuzovány obavou a oprávněným strachem z toho, že v důsledku převratných sociálních změn předznamenávaných technickou civilizací 19. století zaniknou původní projevy venkovského života. Lidé se vymaní ze závislosti na svém prostředí a zavrhnou způsob života, jenž byl doprovázený osobitou, tradicí uchovávanou kulturou.

Reakcí na výrazné změny byly snahy o probuzení zájmu o minulost a s tím související sběratelství dokladů minulých dob a zakládání muzeí, kde se měly předměty shromažďovat, uchovávat a prezentovat. K prohlubování všeobecného vzdělávání a kultivování vztahů k umění, historii i k lidovému a užitému umění byla zakládána gymnázia a odborné školy zaměřené na uměleckořemeslné zpracování keramiky, skla, dřeva a textilu. Pořádaly se výstavy, na nichž se vedle uměleckých děl ukazovaly také velmi kvalitní esteticky modelované produkty uměleckořemeslné výroby.

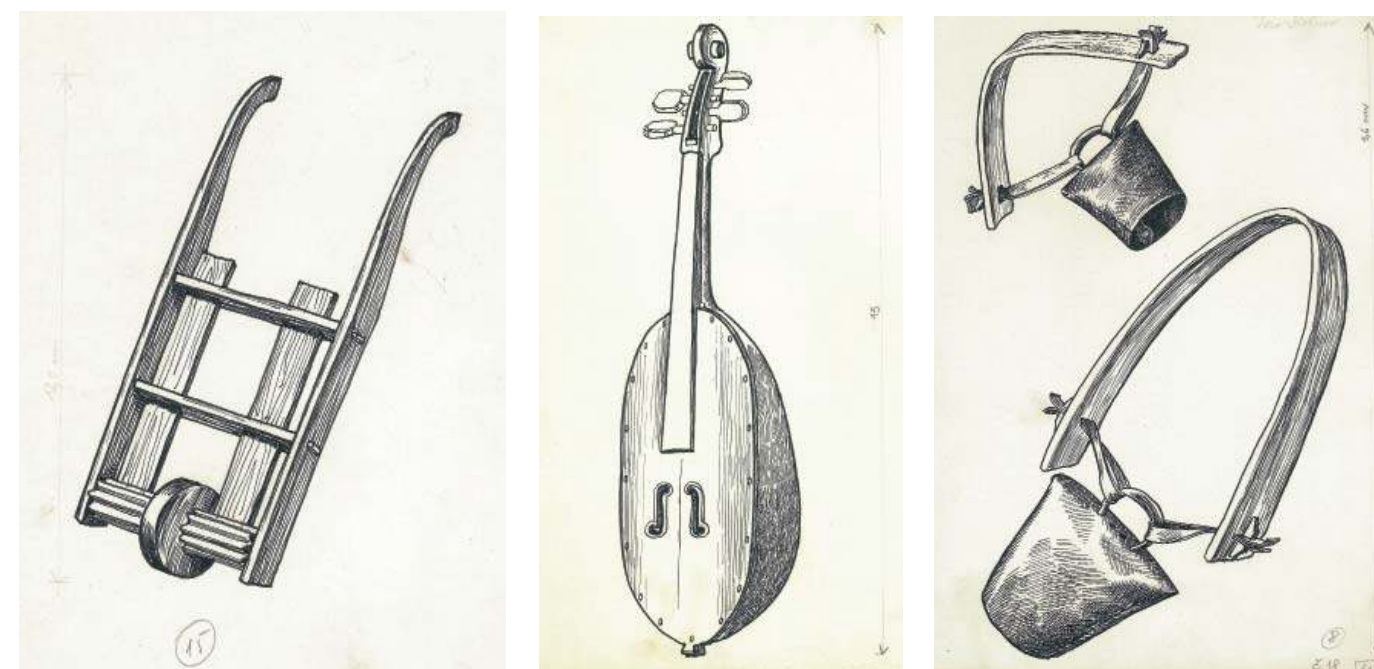
Další zdroj nápravy situace byl spatřován v návratu k přírodě, k vyhledávání vlastních kořenů, ke studiu historie, k hledání i všeho toho, co bylo nalézáno a rezonovalo v dí-

lech mnoha umělců, spisovatelů i badatelů, kteří prozřetelně sbírali a zaznamenávali pohádky, legendy, písně, tance, hospodářské nářadí a nástroje, staré kroje, výšivky, aby umělecky, mnohdy i vědecky dokumentárně uchovali mizející doklady zanikající kultury.

Setkání Karla Langra s Josefem Országem Vraneckým znamenalo podstatné vychýlení střelky Langrova životního kompasu ve směru sledujícím zejména sociální historii lidského života, národopis a lidovou kulturu na Valašsku.

Základním osobním předpokladem Langrovy tvořivosti byl jeho vztah k přírodě, k lidem, k prostředí, které tvořilo půdorys specifického života vybízejícího vše důkladně pozorovat, zkoumat a zaznamenávat. Důležitá pak byla práce s různými materiály, hlavně se dřevem, při níž byl kladen důraz na spojení funkčnosti a estetických kvalit všech vytvářených věcí a výrobků, studium uměleckého řemesla i tradiční lidové výroby – to byly hlavní rysy jeho odborného zájmu i jeho výuky. Svě kreslířské nadání uplatňoval od přelomu dvacátých a třicátých let do konce života. Vznikaly jeho práce dokumentárního charakteru sloužící studijním účelům muzeí, vědecké ilustrace doprovázející psané slovo a také kresby pro výstavní účely. Na stovkách a tisících studijních kreseb zhotovovaných s dokumentární přesností zaznamenával krajinné veduty s lidovou architekturou v oblasti Valašska, štítý chalup – lomenice s dekorativním lištováním, vnitřní vybavení budov, nástroje, nářadí a předměty denní potřeby.

Hlavní podmínkou kvalitní kresebné dokumentace byla podle slov Karla Langra především kreslířsky poctivá řemeslnost a láska k zobrazovanému materiálu. Usiloval o to, aby vědecká ilustrace – výtvarně vědecká dokumentace nebyla

Velikonoční rapáč, housle – ochlebky a plechové ovčí zvonce

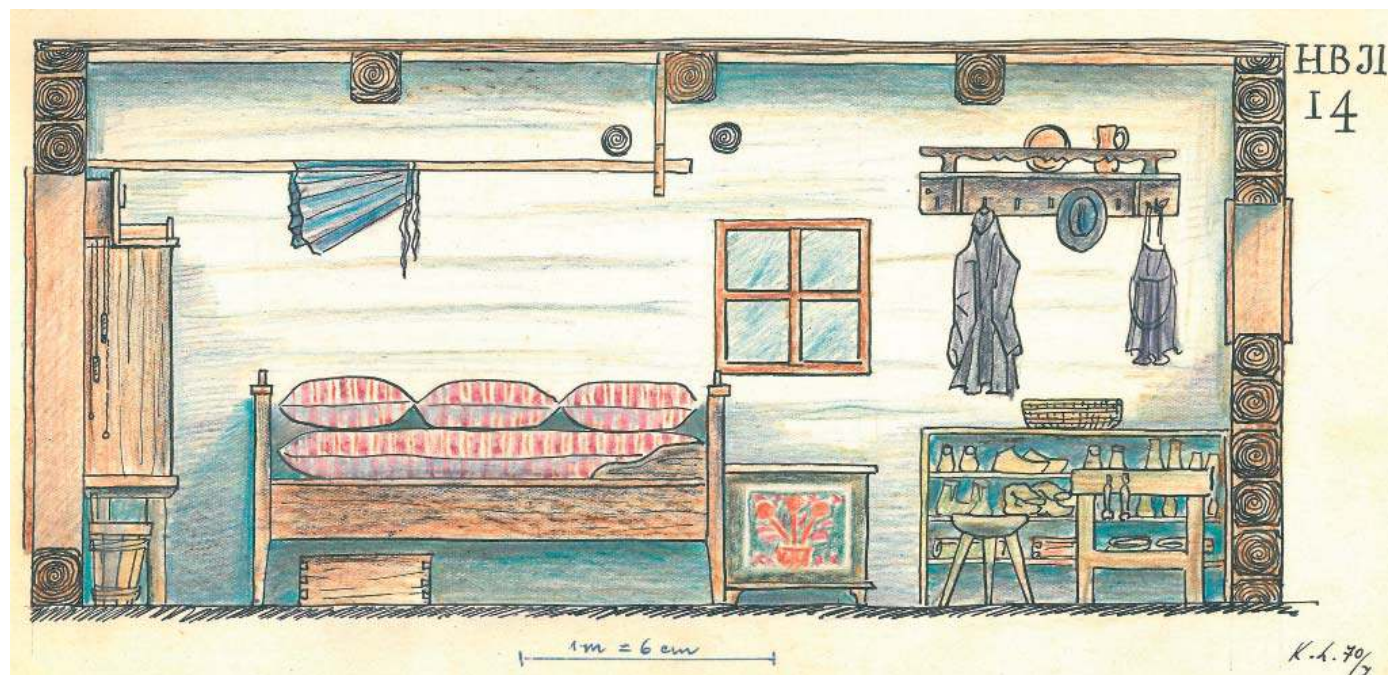
perokresba, 60. léta 20. století, sbírka VMP, nečíslováno

jen trpěnou okrajovou záležitostí ve výtvarném dění, ale uznávanou činností s nezanedbatelným společenským, kulturním významem.

Langrovo kresebné cítění vycházelo z ostřejší kresebné stopy, jež byla důležitá pro dokumentární program zaměřený na valašské náměty. Analytický zřetel k detailům a jejich věcně spolehlivému zaznamenání tuto kresbu přímo předpokládal. Střízlivá srozumitelnost a názornost kresby důsledně sledovala vyjádření reality zpodobovaného předmětu, kde jistá abstrakce umožnila zdůraznit to nejpodstatnější. Jemnými, nitkovými liniemi zaznamenává obrysy

tvarů, někde plasticky modelovaných hustější jednosměrnou šrafurou. V této formě můžeme nalézat jistou podobnost s drobnopisně citěnými dřevoryty a kresbami sochaře, malíře a grafika Emila Hlavici, vycházejícími ze stejných zdrojů motivovaných náměty z Valašska.

Karel Langer dokázal kresbou věrně zachytit podobu různých materiálů. Rigoróznost dokumentárního pohledu byla opouštěna v tvorbě, která věrnost a přesnost proměnila a nahradila vlastní svěbytnou stylizací a subjektivní výtvarnou interpretací. Dlužno říci, že tvorba Karla Langra vykazuje ovšem stálou simultánnost těchto přístupů,

Návrh na instalaci interiéru chalupy z Horní Bečvy

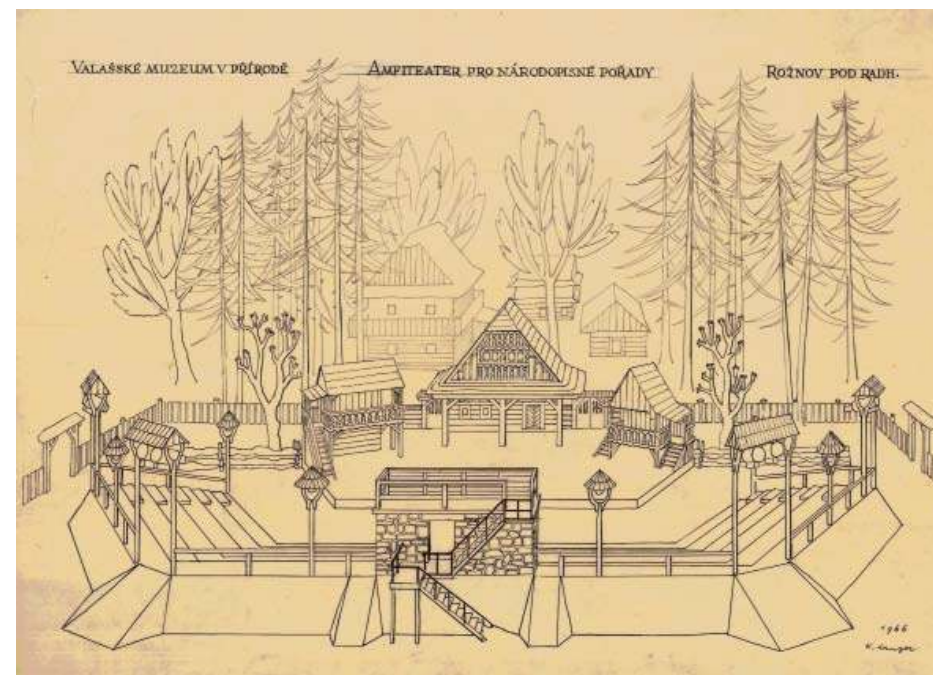
kolorovaná perokresba, 1970, sbírka VMP, nečíslováno

přirozeně vycházejících ze zvláštních požadavků a nároků jednotlivých disciplín – dokumentární kresba, ilustrace, volná a užitá grafika.

Ve šťastné shodě výtvarných disciplín se tvorba Karla Langra projevila a uplatnila ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm v letech 1964–1972. V té době nastoupil na místo etnografa Jan Rudolf Bečák, který se posléze stal ředitelem muzea. Jako hlavní směr vývoje muzea bylo vytyčeno budování dalších lidových staveb na místě poblíž stávajícího Dřevěného městečka, v lesnaté trati zvané Stráň, kde výstavba započala již v roce 1962.

V rámci nové urbanistické koncepce se dokumentace lidového domu v moravskoslezské části Karpat rozšířila o sběrnou oblast části těšínské a oblast moravských Kopanic a ryze záchranné hledisko bylo doplněno o projekt komplexní vědecké dokumentace lidové kultury.

Karel Langer se stal spolupracovníkem Jana R. Bečáka. V době, kdy se započalo s výstavbou další části muzea na Stráni a v Mlýnské dolině, vytvořil s dalšími pracovníky muzea tým, jehož činnost v 60. a 70. letech 20. století zásadně určila strukturu vnitřního a vnějšího směřování muzea i formování jeho podoby.

Kresebná studie amfiteátru v Dřevěném městečku

1966, stavební dokumentace VMP, inv. č. S 776/3

Ve staré části muzea došlo k mnoha úpravám, na kterých se Karel Langer významně podílel. Vyprojektoval parkánovým plotem obehnaný čestný hřbitov, tzv. *Valašský Slavín*, obklopující kostel v Dřevěném městečku. Vytvořil pro něj šest kamenných náhrobků a náhrobní desky významných osobností zde pochovaných. Navrhl podobu malého amfiteátru pro komorní vystoupení a vnitřní zařízení Valašské hospody včetně lavic, stolů a jídelních příborů i vybavení hospody Na posledním groši. Prováděl podrobnou kresebnou dokumentaci objektů určených k transferu do muzea s charakteristikou původního

prostředí. Pořizoval také záznamy vzpomínek majitelů usedlostí, pamětníků či obyvatel vesnice a kresebné skici vlastních staveb a podobu pracovních nástrojů.

Podle Langrových návrhů se stavěly monumentální několikadílné dřevěné brány s postavami pastevců s ovečkou, figurou selky a postavou formana s lucernou, které byly instalovány na důležitých místech areálu muzea a u silničních komunikací v Rožnově pod Radhoštěm.

Karel Langer inicioval v muzeu zavedení výroby upomínkových předmětů, jejichž podobu si ověřil a osvojil v dobách 2. světové války při navrhování hraček a betlémů pro zdejší

lidi v Novém Hrozenkově. Lidoví výrobci dřevěných ozdobných předmětů se dodnes opírají o jeho návrhy a podněty. Výroba suvenýrů probíhala v muzejní dílně pod vedením Václava Žitníka a jeho spolupracovníků a zásobovala prodejnu muzea. Karel Langer se podílel na ustavení komise, která posuzovala estetickou a řemeslnou úroveň nabízených výtvarů a výrobků a vhodnost prodejního sortimentu. Jeho činnost byla až neuvěřitelně rozsáhlá. Podstatně zasáhl do tvorby plakátů a mnoha dalších propagačních materiálů muzea.

Umělecká a výtvarná aktivita Karla Langra došla výsostného naplnění při tvorbě novoročenek, které měly intenzivněji propagovat výstavbu Valašské dědiny na Stráni a zajistit tak větší přísun finančních prostředků k její dostavbě. Sám Karel Langer vzpomínal: „Z pověření Ing. Jana Bečáka jsem vypracoval jako externí spolupracovník nejprve jen skicu a pak větší grafický list zpodobující první etapu výstavby muzea. Tato forma vyjádření stavebního záměru byla velmi kladně přijata a finanční dotace byla přidělena.“¹ Díky úspěchu se přikročilo k avizování budoucích záměrů formou novoročenek, jež představovaly vhodnou obrazovou informaci s možností oslovit poměrně velký počet osob, zainteresovaných míst státní správy i přátel muzea na jeho dostavbě.

V Langrových plakátech a originálních grafikách novoročenek s plány budoucí Valašské dědiny znovu ožívají snahy Bohumíra Jaroňka, jehož obrazy ještě neexistujícího muzea byly předváděny s fantazií a vírou v magickou sílu, která zaúčinkuje „netechnickým způsobem na stav věcí tak, aby se v něm přivodily žádoucí změny“ ... a muzeum bylo postaveno. Josef Čapek ve svém *Umění přírodních národů* píše: „Magie je snaha zaúčinkovati netechnickým způsobem na stav věcí tak,

aby se v něm přivodily žádoucí změny. Takovým netechnickým způsobem je už přání o sobě, už sám hlas potřeby – vypjatá naděje, že přání samo snad nějakou změnu v řádu věcí přivolá, že se něco přemění, jinak uzpůsobí, lépe, příznivěji seskupí, splní, přičaruje, že přání, že touha sama má v sobě něco síly někam a nějak do něčeho zasáhnouti.“²

Novoročenky byly vytvořeny škrábanou a rytou kresbou do Mässerovy desky, jež se používá jako náhrada drahých dřevoryteckých materiálů. Jedná se vlastně o silnější papírový kartón, na němž je nanášena v několika tenkých vrstvách směs plavené křídly a klišu. Po vyhlazení povrchu se savá a drolivá vrstva impregnuje a zpevňuje zředěnou klišovou vodou. Na takto upravenou desku se překopíruje kresba, která se může rýt dřevoryteckými i linorytovými rydlými a pro jemné detaily i jehlami a hřebíky. Po zpevnění roztokem šelaku je deska připravena na nanášení barvy a tisk.

Je zřejmé, že Karel Langer dokonale ovládal tuto techniku, kterou beze zbytku využil v předvedení kontrastu velké barevné plochy a proměnlivé bílé čáry, jež stejně jako u negativního linorytu zářivě svítí na temném pozadí a neomylně upoutává zrak pozorovatele. Ten může na novoročenke za rok 1965 sledovat první část výstavby na Stráni v panoramatickém pohledu v zimním období. Na rok 1966 představila na Stráni budované salašnické stavby. V roce 1967 se novoročenka vrátila k zamýšlené dostavbě staré části muzea v Hájnici a současně připomněla 700 let, které uplynuly od první písemné zmínky o Rožnově pod Radhoštěm. Budoucí přemístění koliby pocházející z Černé hory z Dřevěného městečka do Valašské dědiny oznamovala novoročenka na rok 1968. V roce 1969 nesla informaci o stavbách realizovaných ve Valašské dědině v předcházejícím období.

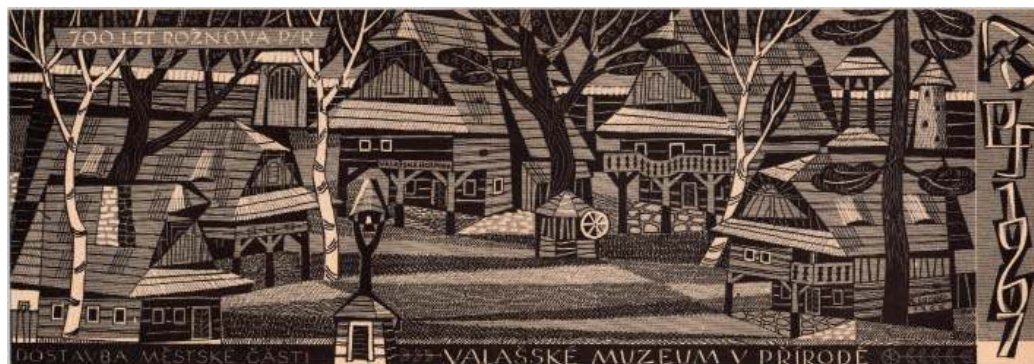

Dřevěný poutač s postavou troubícího valacha se psem připomínající 700. výročí Rožnova pod Radhoštěm

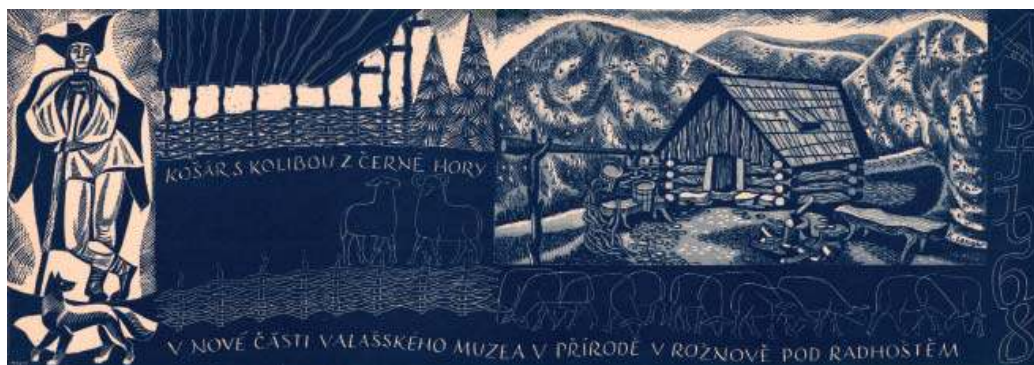
foto A. Bělunek, 1967, fotoarchiv VMP, č. neg. N 3661

Novoročenka PF 1966 s vizí budování salašnického areálu Valašského muzea v přírodě
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 54712

Novoročenka PF 1967 Dřevěného městečka k 700. výročí založení Rožnova pod Radhoštěm
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 54716

Novoročenka PF 1968 připomínající postavení koliby z Černé hory v areálu na Stráni
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 54717

Novoročenka PF 1969 propagující výstavbu muzea v areálu na Stráni v roce 1968
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 54713

Novoročenka PF 1970 propagující výstavbu Šturalovy usedlosti v areálu na Stráni
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 54714

Novoročenka PF 1972 s vizí budování areálu Mlýnské doliny
tisk z mässerovy desky, sbírka VMP, inv. č. 51347

Pozvánka na Rallye historických vozidel ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

tisk z mässerovy desky, 1970, sbírka VMP, inv. č. 54714

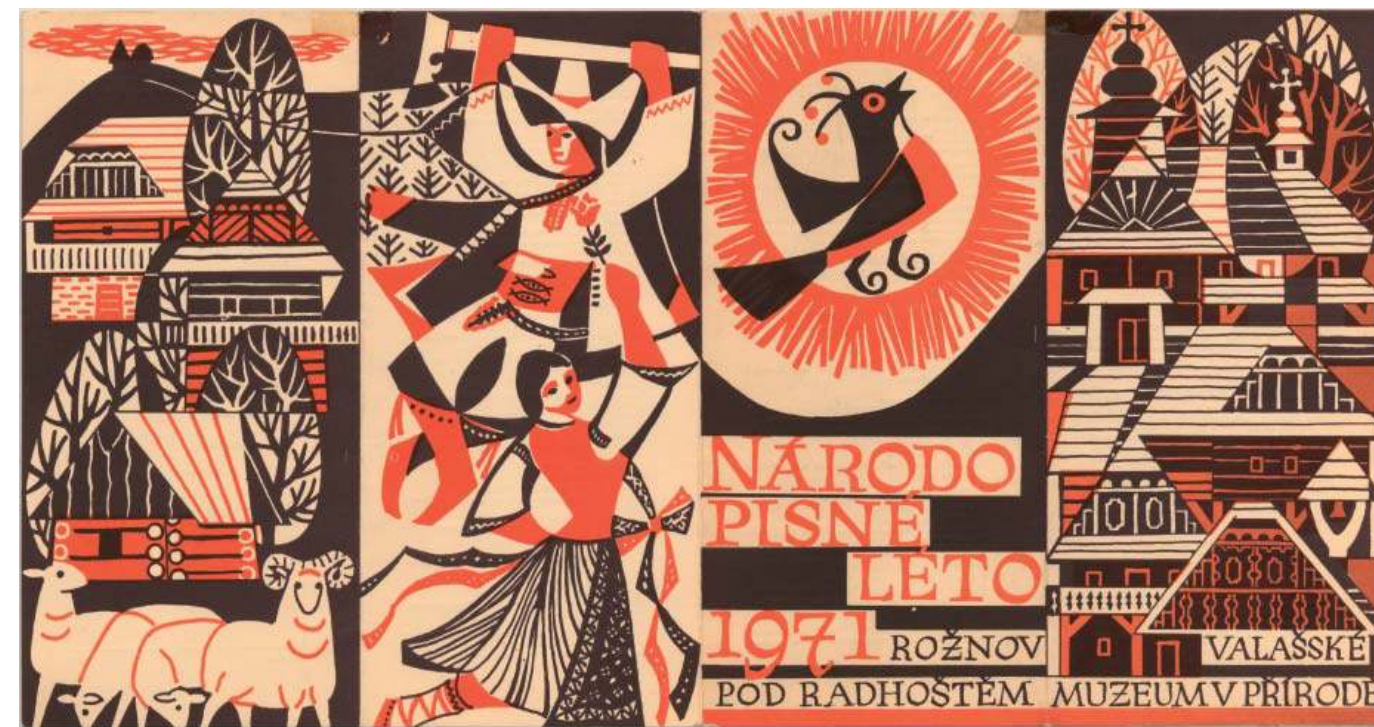
O záměru provozovat tradiční zemědělství ve Šturalově usedlosti převezené z Velkých Karlovic ve Valašské dědině informovala novoročenka na rok 1970.

Rok 1971 byl ve znamení připomenutí podoby Dřevěného městečka a 60. výročí založení rožnovského muzejního spolku. Do budoucnosti vyhlížela propozice Mlýnské doliny, dalšího areálu Valašského muzea, jehož projektový úkol byl předložen v lednu roku 1972.

Je více než pravděpodobné, že osobní schopnost objevovat a oceňovat půvab věcí zdánlivě všedních, které však ve vztahu k času a místu vytvářejí ojedinělé dokumenty životního stylu společnosti lidí na Valašsku, ovlivnily Karla Langra na jeho cestě při vytváření unikátních novoročenek s plány muzea, grafických listů, orientačních značek, vstupenek, pamětních listů, urbanistických plánů částí muzea, pozvánek, ilustrací, ambaláží, dárkových předmětů, propagačních a příležitostných tisků.

Langrova grafika zachovává geometrizované lineární schéma, vycházející ze základního kontrastu černé a bílé, ožívá plochami odlišně hustých šrafur, aby ve zvláštní pásové perspektivě a sevřeném hybném rytmu vytvářelo stylizovaný ornamentální prostor naplněný symboly a znaky krajiny, rostlin, staveb, předmětů, lidí a zvířat. Výrazná citlivost se projevuje i v precizně provedeném grafickém detailu, často národopisného charakteru, který uvádí na scénu figury v krojích, tanečníky, hudebníky, stromy, chalupy, zvlněné pásy krajiny a heraldicky chápané rostliny. Svěbytné výtvarné znaky vykazují promyšlenou plošnou tektoniku, v jejíž kompozici se jednotlivé motivy prolínají.

Z příležitostných drobných tisků vytvořil v roce 1970 i pozvánku na Rallye historických vozidel s pohledem na Dřevěné městečko, těžní věž v Ostravě, Štramberskou trubu

Obálka programové skládačky Valašského muzea v přírodě – Národopisné léto 1971

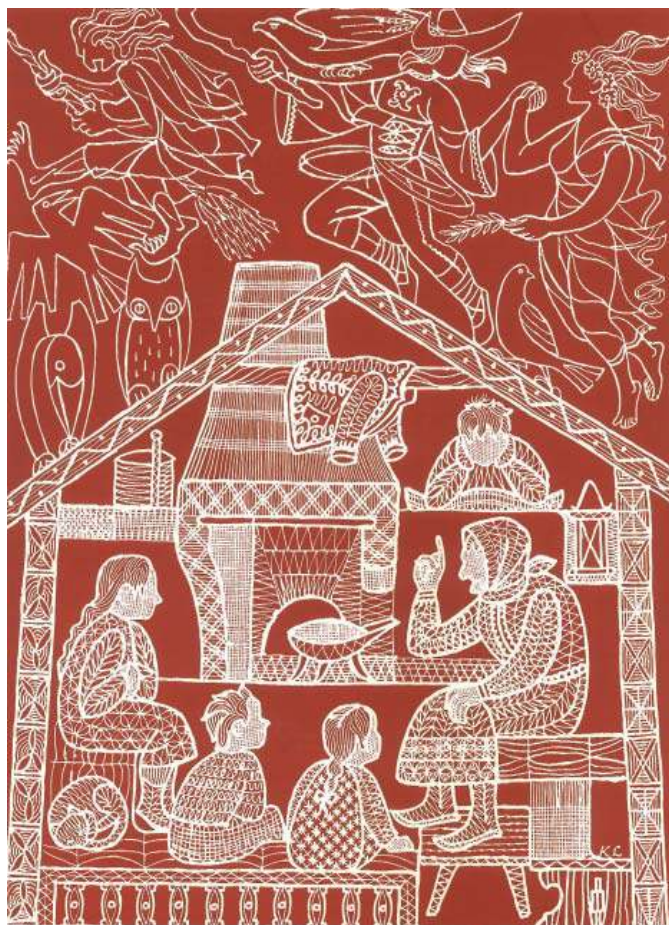
linoryt, 1971, sbírka VMP, inv. č. A 25760

s řadou automobilových veteránů v kompozici, v níž se jednotlivé prvky formují do trojúhelníkových tvarů sledujících stejné štíty chalup městečka.

Karel Langer navrhl podobu legitimace Klubu přátel muzea, příležitostné diplomy, darovací tisk s pohledem na ohrazený kostelík. Byl autorem plakátů a pozvánek na slavnosti pořádané v areálu muzea, vytvořil značku na upomínkové předměty s motivem ovčího zvonce a s názvem muzea. Ilustracemi doprovázel i programové tisky Národopisného léta. Ilustroval škrábanou grafikou průvodce Dřevěným městeč-

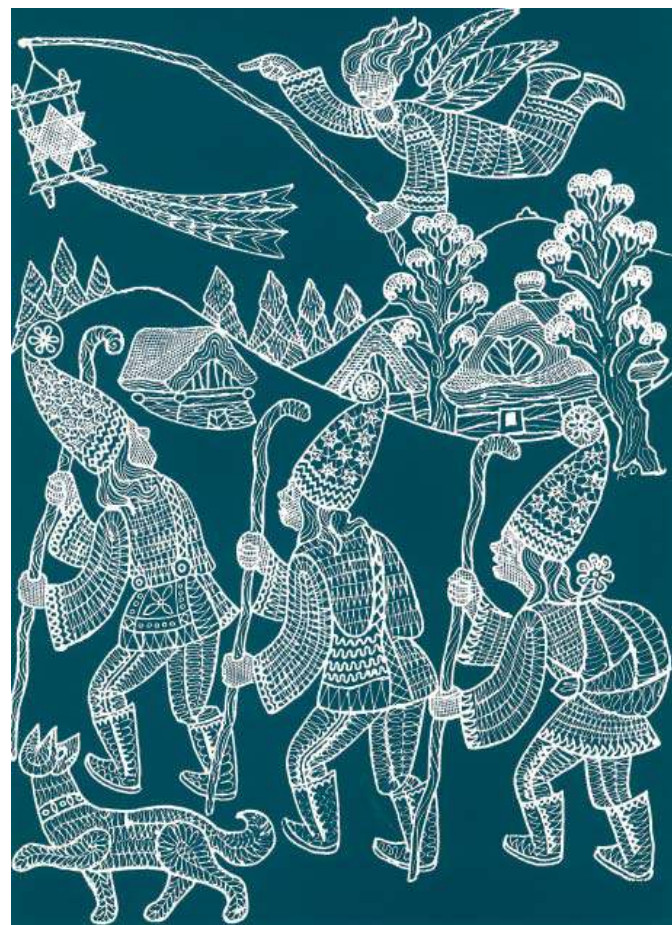
kem, který vyšel v roce 1973. O dva roky později, kdy Valašské muzeum slavilo šedesáté výročí svého založení, vydalo muzeum kalendář s jeho grafickými listy.

Tak se u Langra setkáváme s kresbami, linoryty, rytými kresbami, jimž dominuje především lapidárně znějící kresbná linie přesně vymezující a popisující tvary všeho zobrazeného, v některých kompozicích zjemňovaná soustavou důmyslně obměňovaných šrafur, jejichž přímky, křivky, zalomené linie i body vytvářejí dojem různých tónů ležících mezi bílou a černou. I když jsou používány i jiné barvy:

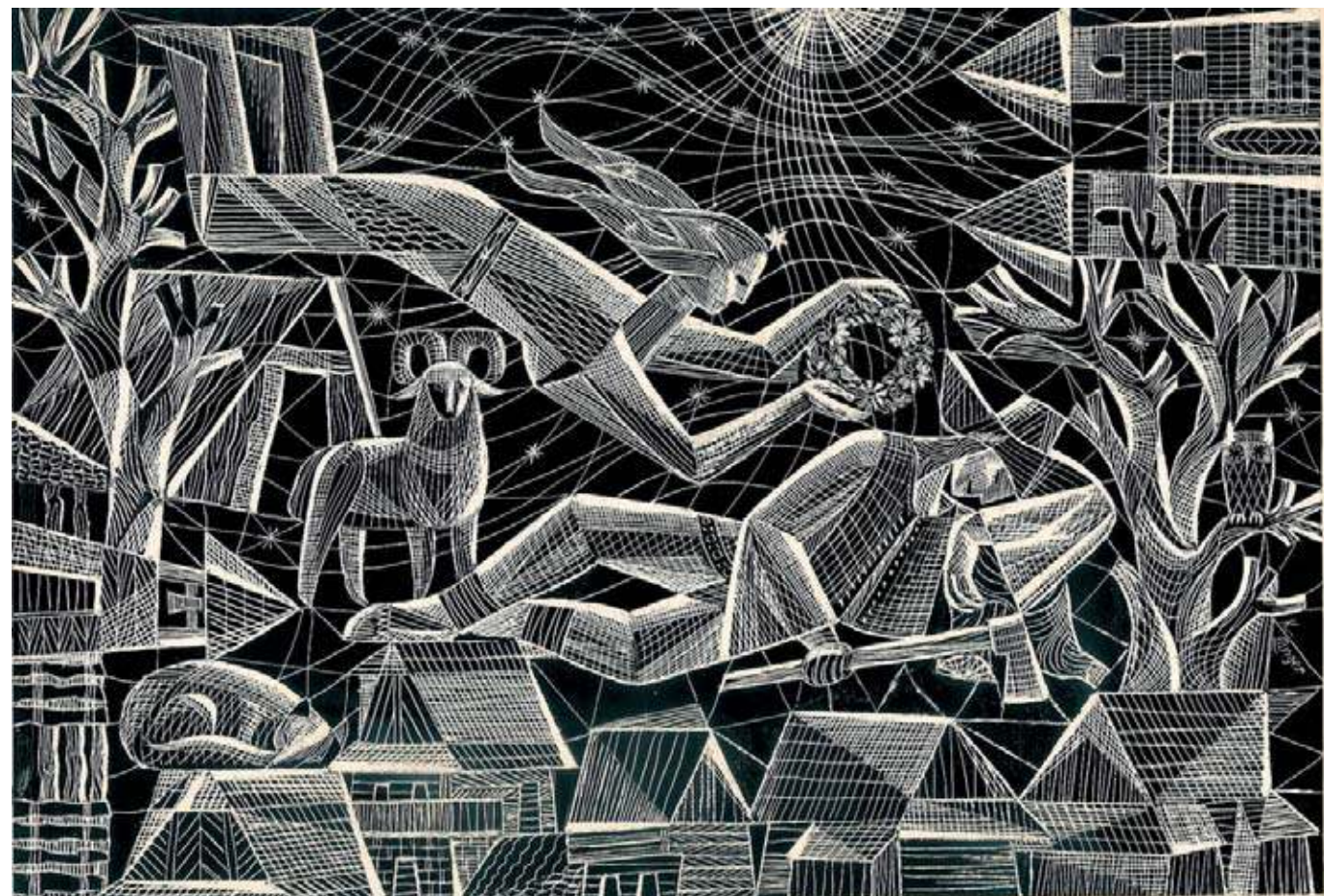

Grafické vyjádření kalendářních měsíců z cyklu Valašský rok
1972, sbírka VMP, nečíslováno

modrá, jako na linorytu k MDŽ v roce 1971, zelená a červená, grafika zůstává v monochromatické poloze, upřednostňující škálu přírodních barev evokujících ponejvíce barvu dřeva. Hrou všech elementů a jejich pevným lineárním ukotvením v kompozici působí i písmo nejen jako důležitý

informační prvek, ale také někdy v podobě vlnovky sledující zvlněnou siluetu hor jako přirozená součást výtvarného záměru. Langer přihlíží vždy k tomu, aby vyhověl účelu propagace, ale také aby svým činem vyjádřil i ducha poslání díla, jež muž posloužil svým grafickým plošně dekorativním pojetím.

Návrh na pamětní tisk Valašského muzea v přírodě
tisk z mässerovy desky, 70. léta 20. století, sbírka VMP, inv. č. 31179

Někdy je obraz vystaven jako triptych ze sumárně stylizovaných tvarů a ploch, aby podtrhl dynamiku děje a symboliku zpodobené krajiny a architektury jako jedinečných znaků právě tohoto místa. Střídáním a důmyslným vrstvením světlých a tmavých ploch vytváří až barokně dynamicky

působící celek, jímž naplňuje plochu obrazu až po okraj. Jasná ornamentalizace se v některých pracích s náměty čerpajícími z místního života a činnosti lidí přibližuje k textilní kraje paličkované, nitové a k výšivce, jež dovoluje autorovi, aby ve vlastní, surreálné pohádkové perspektivě nechal nad

chalupami poletovat průhledné víly, zbojníky, čarodějnice, vzápětí dovolil pastuchům, aby se vznášeli modravým prostorem a přikázal stromu i siluetě vrchu Radhoště, jako symbolu Valaška, zaklenout narativní drúzu, která v chvějivých plánech zachycuje práci pastuchů s ovečkami na kolibě. Krajkové segmenty tvořící těla figur jsou vymezovány vůči svému okolí jakousi zvláštní pseudorostlinnou arabeskou, jež vytváří vždy odlišný, pletivový a síťovaný ornament, chvějící se magickým a lyrickým vánkem.

Mimořádný soubor novoročenek, volné „krajkové“ grafiky a propagační a příležitostné grafiky vytvořené pro Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm znamenají pro Karla Langra pozoruhodně semknutý triangel prací zahrnujících v sobě i dokumentární vědecký zájem i báječnou esenci uhrančivě mámivé výtvarné fantazie i onen uměleckořemeslný způsob, jakým vetkal svému dílu svébytný řád a krásu.

Národopisnou, dokumentační a výtvarnou práci, která Karla Langra zaměstnávala intenzívně několik desetiletí, doprovází i jeho činnost publicistická. V řadě článků a studií je uveřejněno mnoho odborných informací dokládajících jeho

pohled na umělecké řemeslo, užitou tvořivost i na trvalé hodnoty vyjevované v lidových tradicích, jejichž odkaz přebíral a činorodě rozvíjel.

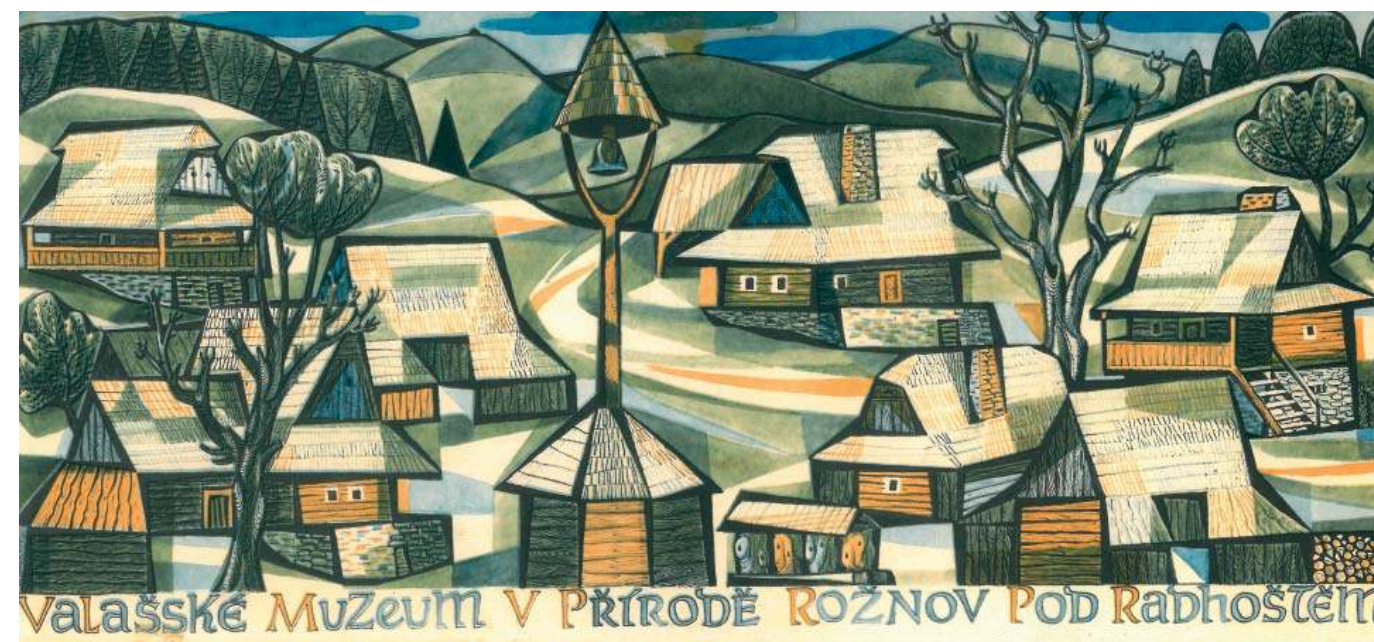
Význam jeho celoživotní práce zhodnotil jeho přítel, etnograf a muzejní pracovník Ludvík Kunz slovy:

„Langrovo rozsáhlé dílo bude žít jako pramen etnografie, když již dnes je jedinečným a neopakovatelným historickým dokladem. Je ilustrovanou kronikou věcí a lidí, zejména na Valašsku, je atlasem ergologie v podobě, jež převyšuje zatím uveřejněná díla tohoto oboru. Tímto svým životním vědecko-dokumentaristickým a hluboce lidským dílem se Karel Langer přičinil k nejvýznamnější osobnostem českého národopisu.“³

¹ LANGER, Karel. Neobvyklé poslání novoročenek Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. *Vlastivědné listy Severomoravského kraje*. 1981, roč. 7, č. 2 s. 29.

² ČAPEK, Josef. *Umění přírodních národů*. V Praze: Fr. Borový, 1938, s. 42–43.

³ KUNZ, Ludvík. In memoriam prof. Karla Langra. In: *Nový Hrozenkov 1649–1999. Sborník k 350. výročí založení obce*. Nový Hrozenkov: Obecní úřad, 1999, s. 53.

Návrh na plakát Valašského muzea v přírodě s motivem staveb na Stráni

lavírovaná perokresba, 1968, sbírka VMP, inv. č. 50908

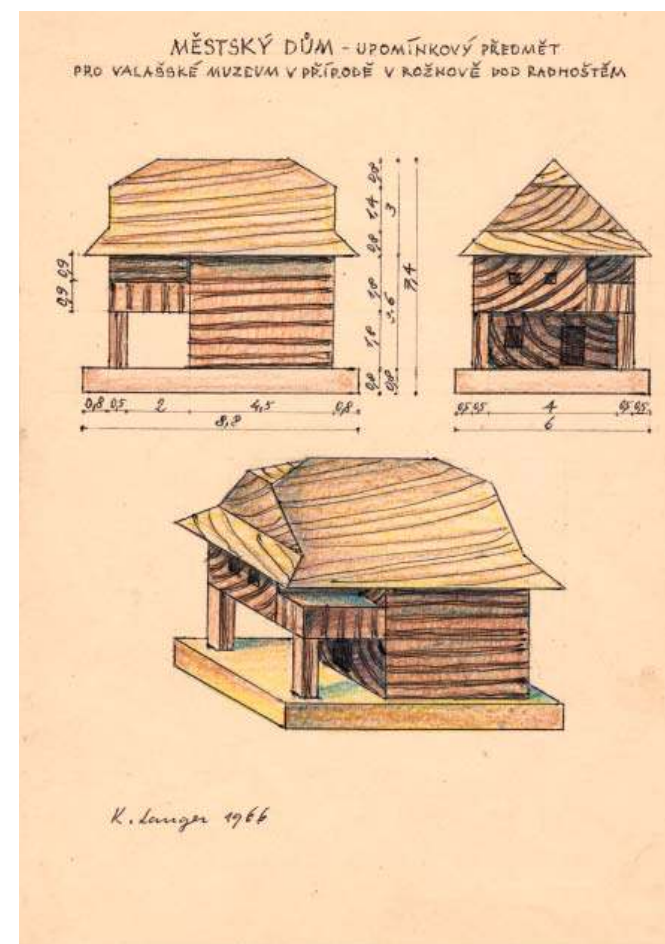
Dílna lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě

Petr Lidák

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm patří už více než devadesát let k instituci, která má zásadní podíl na kulturním vývoji regionu Valašsko. *Valašský skanzen*, jak je v obecném povědomí vnímán, se stal místem, kam každoročně přichází tisíce návštěvníků, aby nahlédli do minulosti našich předků a současně příjemně strávili volné chvíle. Mnozí z nich se zastaví i v prodejně upomínkových předmětů s cílem zakoupit si drobný dárek pro své blízké nebo sobě na památku.

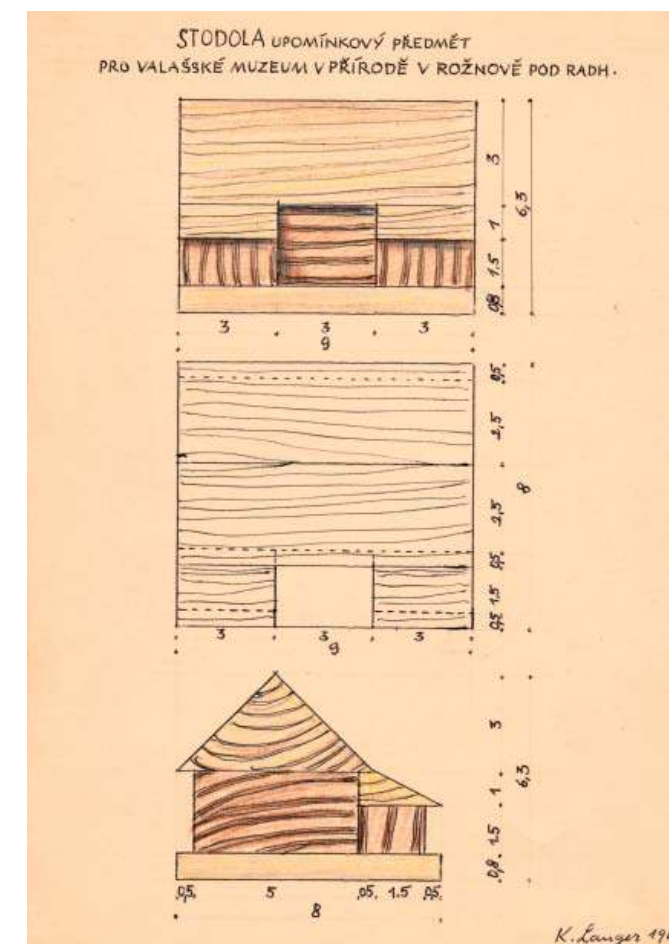
A právě upomínkové předměty ze dřeva přímo spjaté s Valašským muzeem se staly od 2. poloviny 60. let typickým dárkem, který si odnášeli mnozí návštěvníci. Dílna lidové umělecké výroby, jako dílnička provozu muzea, byla založena z popudu tehdejšího ředitele Jana Rudolfa Bečáka v roce 1967. U jejího zrodu stál výtvarník a vynikající znalec lidové kultury Valašska Karel Langer a Václav Žitník, první pracovník dílny a později dlouholetý vedoucí. Ten začal naplňovat Langrovy představy tím, že se svými spolupracovníky kresebné návrhy převáděli do materiálu. Výsledkem jejich společné práce byly specifické upomínky reflektující charakteristické rysy muzea v přírodě. Staly se zárukou kvality a vkusu pro příští desetiletí a zároveň vzorovým příkladem pro další instituce tohoto typu. Karel Langer vytvořil pro muzejní dílnu více než sto návrhů na upomínkové předměty. Jako profesor Střední školy uměleckých řemesel v Brně se velmi dobře orientoval v nejrůznějších technikách opracování dřeva i jeho povrchových úpravách. V několika člancích

publikovaných v časopisech *Věci a lidé*, *Tvar*, *Umění a řemesla*¹ zdůrazňoval mnohotvárné využití, které dřevo nabízí, zvláště přirozenou strukturu tohoto materiálu. Podrobně zdokumentovat činnosti muzejní dílny se podařilo zejména díky souboru hmotných dokladů – upomínek cíleně shromážděných v několika posledních letech. Postupně vznikala ve sbírkách Valašského muzea v přírodě reprezentační kolekce, jež dokládá výrobní sortiment za uplynulých padesát let. Její základ položily vzorky předmětů uchovávané v dílně doplněné o dary bývalých pracovníků, kteří v dílně po léta pracovali.² K dispozici máme také fotografie suvenýrů pořízené v letech 1969, 1970, 1972, 1974, 1975 a 1985 pro dokumentaci vlastní produkce muzea.³ Vhodně doplňují exempláře, které se nepodařilo pro velký časový odstup do sbírek muzea doposud získat. Významným pramenem jsou také dochované Langrovy kresebné návrhy často opatřené technologickými popisy, uložené jak ve sbírce muzea, tak v jeho pozůstalosti spravované rodinou.⁴ Na některých z nich najdeme dataci, popřípadě červené razítko Českého fondu výtvarných umělců, jenž práce schvaloval. Návrhy doplňuje četná korespondence Karla Langra s Václavem Žitníkem, která obsahuje množství nápadů, popisů přesných výrobních postupů a dalších informací k výrobě.⁵ Za zvláště cenné lze považovat informace získané od bývalých zaměstnanců dílny, co pomohli popsat výrobní postupy, užívané druhy dřevin a výzdobné techniky.⁶ Přínosné byly také archivní materiály – výroční zprávy

Výtvarný návrh Karla Langra na městský dům a stodolu
kolorovaná perokresba, 1966, sbírka VMP, inv. č. 69188/12, 13

vedoucího programového a propagačního oddělení muzea Josefa Maléře nazvané *Zhodnocení výroby, nákupu a prodeje upomínkových předmětů*. Bohužel se nezachovaly za každý rok, přesto poskytují přehled o sortimentu prodejny a vý-

robčích, které dílna produkovala. Obsahují i seznamy řemeslníků a výrobních družstev, s nimiž muzeum v daném roce spolupracovalo. Pro zachycení činnosti umělecké komise jsou podstatné Langrovy zprávy, korespondence s výrob-

Vedoucí dílny Václav Žitník

foto B. Přikryl, 1985, fotoarchiv VMP, č. neg. N 50814

ci, zápisy z jednání komise a stanovy, jimiž se řídila. Tyto písemnosti má ve správě Státní okresní archiv ve Vsetíně a dosud nejsou zpracovány.⁷

Všechny uvedené materiály posloužily jako výchozí pramen ke zdokumentování historie dílny, sortimentu, fungování prodejny a působení umělecké komise za uplynulé půl století.

Organizace výroby a její začlenění

Začátky výroby upomínkových předmětů nebyly jednoduché. V provizorních podmínkách přízemí muzejního objektu Jaroňkovy galerie vznikala původní dílna. Nutno dodat, že v těchto skromných prostorách měl své zázemí také konzervátor muzea Michal Chumchal. Prvním pracovníkem přijatým pro výrobu suvenýrů v roce 1967 a později vedoucím dílny se stal Václav Žitník, absolvent dřevařské školy v Bystřici pod Hostýnem. Jak sám vzpomíná: „*Moje představy,*

že si usednu za pracovní stůl a rýsovací prkno se brzy rozplynuly. Musel jsem si vybudovat pracoviště, nakoupit stroje, nářadí, materiál a vyhledat spolupracovníky, abych byl muzeu užitečný.“ Jeho základním úkolem bylo zavedení výroby upomínkových předmětů včetně získání zaměstnanců. Václav Žitník od počátku velmi úzce spolupracoval s prof. Karlem Langrem, který spolu s ředitelem muzea Janem Rudolfem Bečákem, byli hlavními iniciátory a propagátory této aktivity. Společně konzultovali všechny kresebné návrhy, jež Langer pro muzeum postupně připravoval. Podle nich se v dílně vytvářely vzorky suvenýrů a teprve po jejich ověření se tam buď přímo sériově vyráběly, nebo se kompletovaly a dokončovaly z polotovarů dodaných externím výrobcem.

Dílna od roku 1969 spolupracovala s Propagačním oddělením muzea vedeným Josefem Malěrem. Jeho pracovní náplní v souvislosti s výrobou suvenýrů bylo vyhledávání lidových výrobců v regionu, kteří vycházeli z tradice, nákup jejich zboží, organizace výroby a prodeje upomínkových předmětů.

Produkce suvenýrů se zpočátku rozvíjela pomalu. V prvních dvou letech nastoupilo do muzea zatím jen na brigádu v době letních prázdnin několik studentů ze Střední průmyslové školy dřevařské v Bystřici pod Hostýnem. Vybudovat stálý pracovní kolektiv se začalo postupně dařit až po roce 1969, kdy se Václavu Žitníkovi povedlo vytvořit v polovině již zbudované tesařské haly alespoň do jisté míry samostatnou stolařskou dílnu se základním vybavením. V tom čase přišel do muzea Vlastimil Mičkal, zkušený stolař, který se snažil zkvalitnit a zrychlit výrobu užitím drobných *figlů*, např. pomocí okružní pily vytvořit charakteristické eliptické zahlužení ploch misek, vařeček, lžic a vidliček. V roce 1971

byl přijat další stolař Josef Opálka a podařilo se získat také prvního učně – Jana Štefela, jehož otec se věnoval výrobě bystrických zakuřovaných hraček, dále Antonína Křenka a Miroslava Chuděje. Oba posledně jmenovaní odešli v roce 1972 do n. p. Tesla Rožnov pod Radhoštěm.

V roce 1971 rozšířil tým dosavadních zaměstnanců stolař Jakub Orság – Holčík z Nového Hrozenkova. Nepracoval přímo v muzeu, ale ve své domácí dílně připravoval všechny polotovary na miniatury chaloupek a nábytku. Věnoval se také soustružení a dodával drobné zvonečky, misky, svícný, solničky, kořenky, dózy i miniatury nádob – gelety, díže, máselnice a další. Byl velmi vynalézavý, sám si vytvářel jednoúčelové doplňky ke strojům, které mu usnadnily sériovou produkci požadovaných přířezů. Zhotovoval také dřevěné sekyrky – valašky a k nim potřebná topůrka jak v běžné, tak dětské variantě.

Převážná část upomínkových předmětů se vyráběla z lipového dřeva získaného vlastní těžbou v rámci rozšiřování muzea. Dále se používal smrk a modřín, zejména na chaloupky, také dřeviny ovocných stromů, jež vynikaly krásnou kresbou a přirozeným zabarvením. Výhodou byla i skutečnost, že kulatina se zpracovávala katrem na prkna přímo v muzeu.

Narůstající rozsah výroby a šíře sortimentu si vyžadovaly kvalitnější výrobní podmínky. Ve stavebním dvoře byla z toho důvodu zbudovaná samostatná stolařská dílna postupně vybavená nářadím, pomůckami a speciálními dřevobráběcími stroji. Patřily k nim pily, hoblovačky, brusky, vrtačky, omílací bubny a široká škála drobného nářadí. Prostor dílny byl rozdělen na dvě části. Místnost se strojním vybavením, kde se ze dřeva předměty vyráběly, a oddělený bezprašný prostor pro kompletování polotovarů

a jejich povrchové dokončení. To už dílna fungovala jako samostatné oddělení muzea začleněné pod Provozním útvarem, který vedl Josef Stromšík.

I počet pracovníků se postupně zvyšoval. Do roku 1977 se kolektiv rozšířil o další stolaře – Michala Jurošku a Adolfa Randýska, později přišel Vladimír Klimeš, jenž se pak po vzoru Josefa Michalčáka začal věnovat řezbářství a výrobě drobných dřevěných hraček. Do učení nastoupili Ladislav Mičkal, Vladimír Koleček, Stanislav Matas a Tomáš Pícha. Závěrečné dekorování předmětů prováděla od roku 1974 Zdenka Toflová, malířka skla vyučená na Sklářské škole ve Valašském Meziříčí. Před nástupem do muzea pracovala osm let v místní sklárně. V roce 1977 k ní přibyla Jaroslava Vašková, absolventka Střední umělecko-průmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově. Obě si přinesly vlastní speciální malířské štětce, které používaly k malbě na dřevo. Při práci postupovaly podle vzorů i barevných kombinací navržených K. Langrem, ale zkoušely vytvářet i své vlastní ornamenty v různé barevnosti a vzory volně kombinovaly, ostatně, jak sám Langer zamýšlel. Z jejich soukromé iniciativy mimo sortiment dílny vznikaly v 90. letech dřevěné kulaté brože zdobené miniaturní malbou s žánrovými motivy krajiny (zimní, podzimní), motivy červených jeřabin, šípků, květů, aj. Ve své době se staly natolik typickým oděvním doplňkem, že viditelně značily příslušnost nositelky k regionu. Podobně zdobené byly i přívěsky na krk kulaté nebo čtvercové s malovaným ptáčkem v mnoha barevných variacích a malovaná srdíčka. Produktovaly je ve stovkách kusů, stejně jako kulaté dřevěné „placky“ s monogramem či jiným dekorem. Vlastní miniaturní žánrovou malbu uplatnily také na malých obrázcích v rámci, ne však už v takovém množství.

Kolektiv pracovníků Dílny lidové umělecké výroby na zájezdě v Zuberci v roce 1975

Zleva: Irena Děcká, Jakub Orság, Jan Štefela, Josef Slovák, Irča Kulišťáková – Drápalová, Jaroslava Vašková, Vladimír Koleček, Michal Juroška, Zdenka Toflová, Tomáš Pícha, foto V. Žitník, soukromý archiv V. Žitníka.

Efektivnější produkci dílny posilovala práce sezonních průvodkyň, které po léta během zimy byly zaměstnány v dílně – Zdenka Bulavová, Irča Drápalová – Kulišťáková, Jaroslava Johnová, Helena Chlebovská a Irena Děcká. Pomáhaly zvláště se skládáním polotovarů, slepováním a celkovou kompletací výrobků, zejména domečků a dětského nábytku. Věnovaly se navlékání korálků. Před nástupem profesionálních malířek dřevěné upomínkové předměty také dekorovaly jak pomocí vypalovacích jehel, tak malováním.

Dílna postupem času plnila nejen své výrobní poslání, ale byla vnímána jako vývojové středisko lidové umělecké výroby. Poskytovala metodickou pomoc lidovým výrobcům v regionu. Vytvářela řadu nových prototypů a jejich sériovou výrobu předávala těm výrobcům, které vytipoval Josef Malář. Tak např. produkci domečků postupně přebírali výrobci z Valašské Bystřice (Jiří a Leopold Sobotovi, Leo Horáček a Miroslav Daněk), soustružené věci zhotovoval Vladimír Navrátil z Nového Jičína, s nímž dílna navázala

Malířky Zdenka Toflová a Jaroslava Vašková s vedoucím dílny Václavem Žitníkem

foto B. Příkryl, 1984, fotoarchiv VMP, č. neg. N 50007

spolupráci v roce 1984. Muzeu dodával nejrůznější soustružené výrobky, od 90. let také korpusy madon a dalších světců. Malované soustružené panenky léta dělali manželé Pavel a Milada Davidovi z Bystřice pod Hostýnem, soubor zvířátek (ovce, beran a pes) zpracovávali manželé Spáčilovi ze Vsetína a našli se i další.

Kromě upomínkových předmětů dílna zajišťovala i další stolařské práce pro potřeby muzea. Zaměstnanci vyrobili kompletní nábytek k vybavení hospody Na posledním groši

v Dřevěném městečku opět podle návrhu Karla Langra, dále nábytek pro Šturalovu hospodu a kompletní inventář chalupy z Velkých Karlovic – Miloňova na Valašské dědině, venkovní nábytek apod. Podle předlohy sbírkových předmětů zhotovovali i kopie židlí, lavic, stolů a polic. Vedoucí dílny Václav Žitník opravoval a restauroval vybrané sbírkové předměty, zvláště intarzovaný mobiliář.⁸ V neposlední řadě se pracovníci dílny už tehdy podíleli na technické přípravě areálů pro programy Valašského roku. Vyráběli

Pracovníci dílny – zleva Vlastimil Mičkal, Zdenka Toflová, Tomáš Pícha, Irča Drápalová – Kulišťáková, Jaroslava Vašková, Vladimír Klimeš a Jan Štefela

fotoarchiv VMP, nečíslováno

prodejní stánky a zabezpečovali jejich sestavování na jarmarky a další programové akce, které se pořádají v Dřevěném městečku po celý rok.

V pracovním kolektivu docházelo i v průběhu 80. let k dalším personálním proměnám. V roce 1983 odešel V. Klimeš, dva roky poté nastoupily do důchodu I. Drápalová a Z. Bulawová. V roce 1987 je následoval stolař A. Randýsek, místo něho přišel Vlastimil Raška. Začátkem 90. let skončila spolupráce s J. Orságem, v roce 1994 se stal důchodcem i V. Mičkal, o rok později odešel jeho syn Ladislav za prací do soukromé firmy. Od poloviny 90. let vypomáhali nově v muzejní dílně mladí muži v rámci civilní vojenské služby.

Po roce 2000, kdy Václav Žitník odešel do důchodu, převzal vedení dílny Jan Štefela, jenž o dva roky poté dal přednost soukromému podnikání. Po něm nastoupil Vlastimil Raška, který se snažil alespoň z části výrobu upomínkových předmětů udržet. V roce 2009 však náhle zemřel. V té době do důchodu odešly i malířky dřeva, ty už nikdo nenahradil. Dílna, do té doby fungující pod provozním úsekem, přešla pod technický útvar muzea a postupně se omezila jen na provádění údržby v expozičních areálech a téměř výhradně na truhlářskou výrobu nábytku k provozním účelům. V současné době je vedoucím dílny Jan Halko. Už jen tři stolaři zajišťují během hlavní letní sezony výrobu a montáž

prodejních stánků, podílí se na technické přípravě programů a jejich zázemí, které narůstá s obsáhlou programovou nabídkou Valašského roku. Zima zůstává časem, kdy se mohou zplna věnovat hotovení kopií sbírkových předmětů nábytku pro muzejní expozice.

Návrhy Karla Langra na upomínkové předměty

Prvotním návrhem Karla Langra pro prodejnu suvenýrů byly barevné papírové vystřihovánky vybraných staveb Dřevěného městečka. Soubor zahrnoval radnici, valašskou hospodu, kostel a fojtství, které spolu se třemi hospodářskými stavbami, studnou a plotem tvořily celý dvůr usedlosti. Jejich nápadité umístění v poštovní obálce posloužilo jako vhodný pozdrav blízkým, ale i sběratelům a zájemcům o papírové modely. Obálka z tvrdého papíru sloužila zároveň jako podložka k sestavení modelu. Na lící straně bylo vyobrazení stavby, na rubové pak vyznačen půdorys objektu, rozdělený na políčka k vypsání adresáta, v pravém rohu s místem pro známku.

Na papírové vystřihovánky volně navázaly po desetiletí zákaznicky žádané dřevěné chaloupky – miniatury staveb z Dřevěného městečka, později doplněné o chalupy a hospodářské budovy z Valašské dědiny. Jejich nízká prodejní cena se stala zárukou dostupnosti, vkusné provedení jim zajistilo odbyt a našlo si své příznivce u celé řady zájemců všech věkových kategorií.

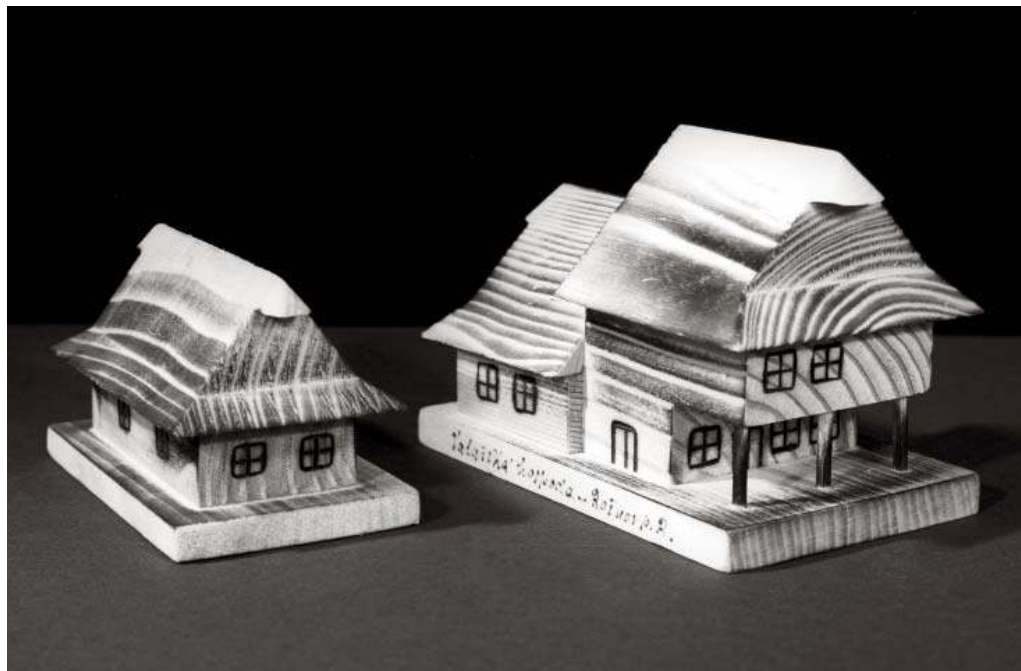
První návrhy chaloupek vytvořil Langer již v roce 1966. V tomtéž roce byly přijaty a schváleny Uměleckou komisí Českého fondu výtvarných umění. Kolekce zahrnovala: fojtství z Velkých Karlovic, kostel, valašskou hospodu, rožnovskou radnici, Billův dům, „chaloupku s káčerem“, „chaloupku

Barometrická chaloupka

foto B. Příkryl, 1969, fotoarchiv VMP, č. neg. 6755

s pavlačí“ a sloupovou zvoničku. Z hospodářských objektů pak stodolu, patrovou sýpku, chlév pro ovce – ovčín a chlévy. Langer zamýšlel vyrábět i klátový včelí úl zvaný *paterák* sestavený jen z větvičky stromu zbavené kůry a soustružené stříšky. Dochované návrhy provedené tužkou a vybarvené pastelkami obsahují přesné rozměry jednotlivých dílů, včetně naznačení povrchové úpravy. Téměř věrně vystihují vzhled a proporce vybraných staveb.

Miniatury staveb – chalupa a Valašská hospoda

foto B. Přikryl, 1974, fotoarchiv VMP, č. neg. N 22265

Miniatury staveb se vyráběly z dostupného smrkového a modřínového dřeva. Spodní část stavby tvořil vždy jeden nebo více hranolků, na něž dosedala sedlová střecha, jednoduchá u chlévů, sýpků, stodoly. V případě obytných stavení byla složitější i s vytvarovaným *kozubem* a *obháňkou*. Přířezy se v muzejní dílně skládaly, lepily k sobě a povrchově dokončovaly. Okna a dveře byly naznačeny v obrysech pomocí vypalovacích jehel, některé kusy byly zdobeny technikou plošného opalování, jež zvýraznilo přirozenou kresbu let dřeva.⁹ Kromě klátového úlu a Billova domu, jež se nerealizovaly, vyráběly se všechny uvedené miniatury staveb. Soubor doplňoval další typ zvoničky podle vzoru roubené stavby

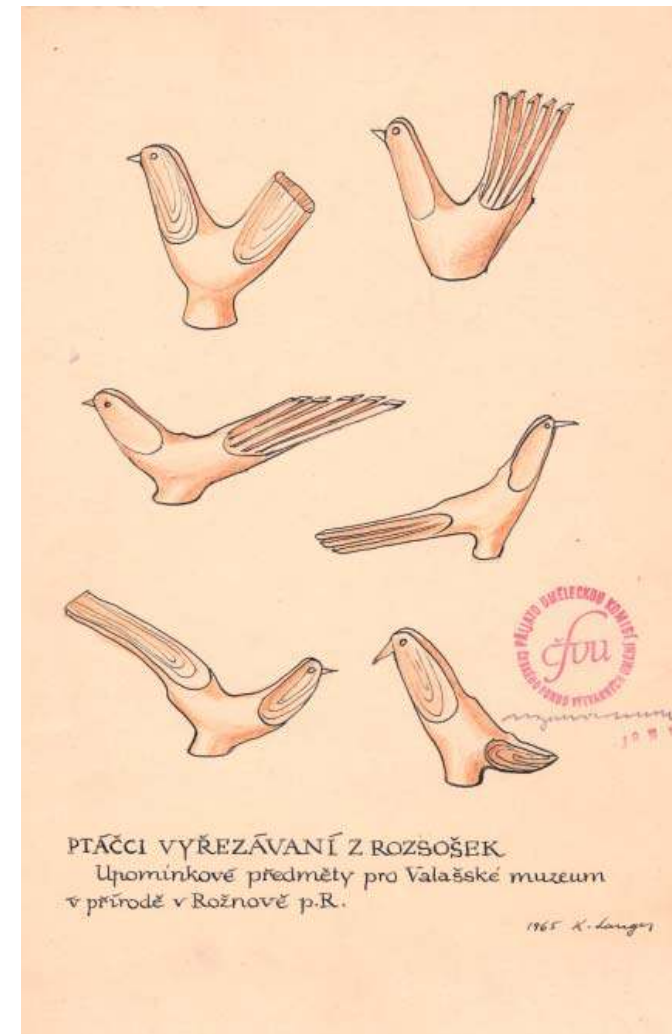
se dvěma vztyčenými sloupky a zvonkem pod stříškou. Od poloviny 70. let se nově vyráběl také model hospody Na posledním groši, kterou v roce 1974 postavili v rekonstrukci v areálu Dřevěného městečka. Od všech předchozích se jen dvě stavby konstrukčně odlišovaly. Jednalo se o fojtství, jež sloužilo jako pokladnička, a proto nebylo tvořené přířezy, ale z tenkých destiček. Mince se vřazovaly prořezanou dírkou ve střeše a vybíraly ze spodní strany zadní části podélným otvorem krytým destičkou. Druhým případem byly velmi oblíbené „hlasatelé povětrnosti“ – barometrické chaloupky a zvoničky na předpovídání počasí. Jejich stěny byly sestavené opět z tenkých dřevěných destiček, na čelní straně byly

dva klenuté vstupy, z nichž vycházel soustružený malovaný panáček nebo panenka. Předlohou k nim se staly komerční běžně prodávané chaloupky papírové, z překližky, či umělohmotné, jen vzhledem připomínaly stavbu z Valašska.

Model každé stavby byl posazený na dřevěné podložce z boku opatřené vypalovaným nápisem „Valašské muzeum Rožnov p. Radh“, v případě menších hospodářských objektů jen města: „Rožnov p. R.“ U větších exemplářů byl vyznačený přímo i název stavby (Valašská hospoda, Na posledním groši, Radnice). Tyto upomínkové předměty volně navazují na produkci valašských domečků vyráběných za 2. světové války v Novém Hrozenkově spolu s figurkami domácích i lesních zvířátek a betlémů. Mají shodnou povrchovou úpravu, liší se ale způsobem sestavení prvků. Zatímco první jsou skládané na čepy a kolíky, ve Valašském muzeu byly jen lepeny.¹⁰

Do skupiny miniatur skanzenových budov, jak byly tehdy v propagačním tisku modely staveb označovány, patří také klátové včelí úly vyráběné podle předlohy výtvarníka Valašského muzea Karla Vašiny. Tvoří je váleček z měkkého dřeva, k němuž je přilepená soustružená kuželovitá stříška zdobená vypalováním. Úl stál, stejně jako chaloupky, na čtvercové dřevěné podložce s vypalovaným nápisem Rožnov p. R. Vyráběl se ve dvou velikostech, v menší sérii se vytvořila i trojice úlů na obdélné podložce. Výrazným zdobným prvkem byla temperami namalovaná česna obvykle do podoby mužské hlavy v klobouku, hlavy s korunou nebo hlavy čerta.

Sedmdesátá léta byla časem hledání. Dochované návrhy Karla Langra dokládají, že ne všechny se podařilo zařadit do výroby a nabídky prodejny. Důvodem bylo často náročné zpracování, jako tomu bylo např. v případě ptáčků vyřezávaných z rozsošek.

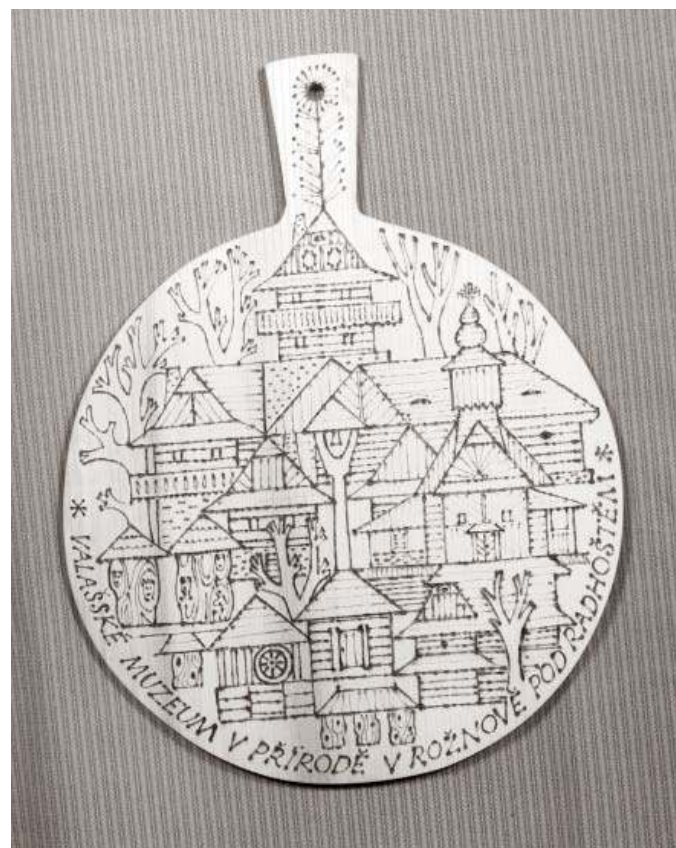
Výtvarný návrh Karla Langra na upomínkový předmět – ptáčci vyřezávaní z rozsošek

kolorovaná perokresba, 1965, sbírka VMP, inv. č. 69189/1

Servírovací destičky, valašky a další užitékované zboží

V následujících letech se výrobní sortiment dílny rozšířil o další upomínkové předměty zhotovované opět podle Langrových návrhů. Patřila k nim obdélná servírovací prkénka a kulaté desky pod koláče – lopáře s krátkou rukojetí, zvané vdolečníky. Požadovaný tvar se vyřezával na pásové pile z asi 1 cm silné desky lipového nebo javorového dřeva. I pro jejich dekorování připravil Langer v roce 1974 množství vypalovaných motivů od jednoduchých geometrických vzorů, jež lemovaly okraj desky, přes rostlinné ornamenty, až po celoplošný dekor, který se uplatnil zvláště na exemplářích přímo určených jako bytový doplněk. U četných figurálních motivů se inspiroval tradiční lidovou kulturou Valaška. Uplatnil postavy ve stylizovaném valašském kroji, využil náměty ze salašnictví a hospodářského života. Dochované návrhy zahrnují mimo jiné – přadlenu, zbojníka, Valašku s děckem, pasačku ovcí, husopasku, baču s psem, ovce a beranem, ženu s děckem v loktuši, baču s geletou, baču při výrobě sýra u koliby, trojici Valachů – ženu s děckem, muže s valaškou a hochu s kyticí a také tančící pár. Známý je i motiv typických staveb z Dřevěného městečka, stylizovaných do ucelené kompozice, uplatněný na obdélné i kulaté desce. Přímou realizovanou se dochovaly i obecné motivy – např. dvou proti sobě stojících ptáčků, holubic a jelena ve skoku.

Ve snaze využít každý odřezaný kousek dřeva se podle Langrova návrhu vyráběly kulaté tácky pod pivní sklenice, opět zdobené plošným vypalovaným motivem – hvězdice, květu apod. Jako vhodné suvenýry posloužily také jím navržené miniatury dřevěných nádob, užívaných v minulosti běžně v domácnostech a při výrobě ovčího sýra. Patřily k nim gelety, díže, soudky, vědra, stojaté máselnice s tlukem. Soustru-

Lopář – vdolečník s motivem staveb Valašského muzea v přírodě

foto B. Příkryl, 1972, fotoarchiv VMP, č. neg. N 12670

žily se z tvrdého bukového dřeva nebo dřeviny ovocných stromů. Jejich typické obruče se imitovaly vypalováním a povrch se napouštěl lněným olejem.

Oblíbenou památkou na Valaško se staly dřevěné hole – valašky, obušky. Vyráběly se buď celodřevěné, nebo s kovovou sekerkou s vyraženým ornamentem.¹¹ Zdobily se rovněž

Miniatury dřevěných nádob

foto B. Příkryl, 1970, fotoarchiv VMP, č. neg. N 7404

vypalovaným jednoduchým vzorem, často i s vyznačeným nápisem Valašské muzeum Rožnov p. R. Pro velký úspěch se vyráběly obušky nejen v běžné velikosti pro dospělé, ale také zmenšeniny určené dětem. Zachovaly se i Langrovy návrhy na valašky zdobené vyléváním ornamentů cínem. Pro náročné provedení a následnou vyšší prodejní cenu k jejich hromadné výrobě nedošlo.

Chataři a chalupáři vyhledávali dřevěné lucerny tradičního tvaru i konstrukce. Hrany sloupků některých kusů zdobil opět vypalovaný ornament, jindy byly přizdobené několika zářezy, ponechané v přírodní barevnosti nebo mořené dohněda.

Využití v domácnostech našly dřevěné stojánky na ubrousky, stojánky na vinné skleničky, podnosy, dále soustružené misky, dózy a stolní solničky ve tvaru kališků, buď samostatné, nebo dvojité, s rukojetí uzpůsobenou na vložení párátek. Jinou variantu představují větší závěsné solničky ve

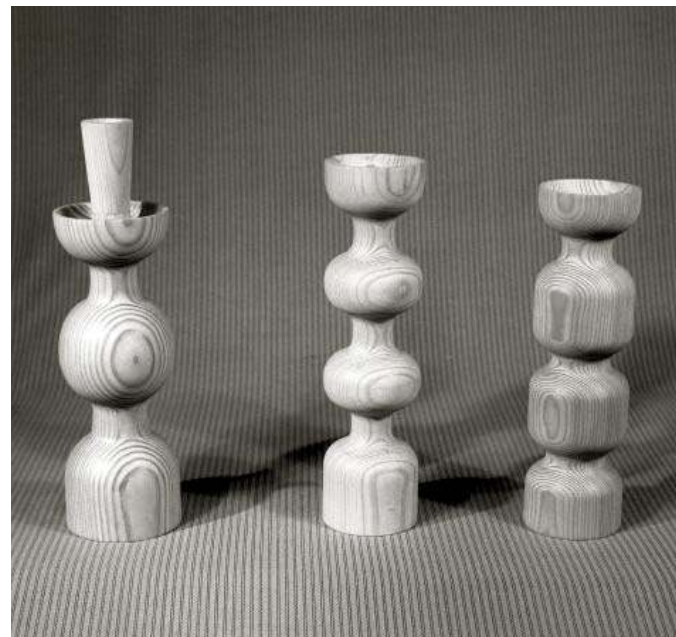
tvaru soudku s víkem, připravené podle zachovaných vzorů ze sbírek muzea. Tyto užitékované předměty se často vyráběly z ovocných dřevin (švestka, jablonoň, hrušeň). Přírozenou barevnost povrchu a kresbu let zvýraznilo jen závěrečné napuštění lněným olejem.

V několika variantách se dělaly i svícny, opět soustružené z tvrdého masivu, ze švestky, jabloně a hrušně, nebo z bloku modřínového či smrkového dřeva, kde se ve výzdobě povrchu uplatnilo plošné opalování a drásání. Tuto techniku poprvé využil Langer na kolekci hraček – zvířátek navržených v období 2. světové války pro domácí výrobce v Novém Hrozenkově. Drásáním bylo dosaženo velmi efektního vzhledu díky výrazné struktuře vystoupělých let dřeva. Kromě jednoduchých svícňů ve tvaru sloupku na jednu svíci se zhotovovaly i varianty pro tři až čtyři svíce, kdy centrální sloupek byl doplněn o postranní ramena.

Dřevěná lucerna

foto B. Příkryl, 1972, fotoarchiv VMP, č. neg. N 22262

Soustružené svícny

foto B. Příkryl, 1975, fotoarchiv VMP, č. neg. N 26784

Miska s vypalovaným dekorem

foto B. Příkryl, 1974, fotoarchiv VMP, č. neg. N 20543

Kolébky s malovaným a vypalovaným dekorem

foto B. Příkryl, 1974, fotoarchiv VMP, č. neg. 22276

Mezi suvenýry je možné zařadit i lžičníky, malé police na hrnečky s profilovanou ohrádkou, poličky pro tři kořenky a závěsné krabičky s víkem na zápalky, opět s jednoduchým vypalovaným vzorem, mající předlohu v konkrétních předmětech z domácnosti. Později se plochy krabiček natíraly barvou a z pohledové strany zdobily malovanými motivy.

Miniaturní nábytek a jiné hračky

Dětem byl určený miniaturní nábytek podle předlohy lidového nábytku. Soubor se skládal ze stolu, dvou židlí, lavice s opěradlem, postele, kolébky a truhly. Jednotlivé části se vyráběly z lipového dřeva. Přířezy dodával stolař Jakub

Orság, v muzejní dílně se následně kompletovaly a slepovaly. Také u těchto hraček byly předlohou originály ze sbírek muzea – stoly na nohách vázovitých nebo trnožových, židle na rozbíhavých nohách s lichoběžníkovým sedákem a deskovým opěradlem, někdy s prořezaným kruhovým otvorem, truhly se spojením desek na ozub a kolébky na deskových kolébadlech. Nejprve se zdobily jednoduchým vypalovaným ornamentem. Později připravil K. Langer vzorníky malovaných motivů provedených na tenké dřevěné dýze nalepené na obdélném papírovém kartonu. Vše v několika variantách, pro každý kus nábytku, lišící se jak užitými vzory, tak barevnou kombinací. Převažoval stylizovaný

rostlinný ornament. Jednoduché linky a tečky komponované do obrazců doplňovaly květy tulipánů a bodových kvítků s lístky, často se vyskytoval i motiv srdce. Na čelech postelí a kolébek se uplatnili také ptáčci. V barvách převládala červená, modrá, zelená, žlutá a bílá. Malovalo se temperami na povrch přírodní nebo mořený do tmavších odstínů hnědé i červené barvy. Vzorníky měly malířky k dispozici a motivy mohly volně kombinovat dle vlastní invence tak, že obvykle každý kus byl v detailech odlišný. Na závěr se povrch zafixoval transparentním lakem. Miniatury nábytku se prodávaly buď jako soubor, nebo po jednotlivých kusech, nejvíce truhličky a kolébky.

Samostatně se v pozdějších letech prodávala větší truhlička zdobená výhradně malbou stylizovaných květů s ptáčky, obvykle na tmavozeleném nebo hnědém podkladu. Sloužila k ukládání drobností nebo šperků. Vzhledem připomínala šatní truhlu na deskovém profilovaném soklu, s víkem ze tří pohledových stran lemovaným tvarovanou lištou, stejně jako spodní hrana. Proti menší variantě se lišila i konstrukčně, její stěny nebyly spojené na ozub, nýbrž jen zasunuty do drážky a slepeny.

Z desek o síle půl cm se vyřezávaly na pásové pile tvary zvířátek – ovcí, berana a psa, k nimž Langer vytvořil návrh už v roce 1965. K plochému přířezu se přidávaly dvě kozlíkové nohy. Povrch zůstával přírodní, jen opatřený bezbarvým lakem. Podobným způsobem se vyráběly houpačí kačenky, slepičky a kohouti. K základnímu tvaru, vyřezanému na pile pásovce, se z obou stran z boku přidávaly na kolík dvě destičky seříznuté do podoby houpadla. Povrch se zdobil malovaným dekorem. Opět se každý kus v detailech odlišoval jak užitou barvou, tak jinými výzdobnými prvky. Z ovoc-

ných dřev, nejčastěji švestky, se vyráběly sáňky s kravským potahem. Tento zajímavý suvenýr či hračka byl vyrobený stejnou technikou, jen povrch zůstával přírodní, aby vynikala přirozená barevnost užitého materiálu.

Velkým souborem dílnou produkovaných hraček byly soustružené a omalované panenky v několika různých provedeních. Karel Langer připravil opět více odlišných velikostí a typů. Základ panenky vždy tvořilo soustružené tělíčko s připojenou kulatou hlavičkou na kolíku, některé z boku doplňovala i figurka dítěte. Povrch byl omalován barvami v podobě stylizovaného valašského kroje. Pár s ní vytvářel pastýř v klobouku svírající v ruce hůl. Rozřezaný soustružený váleček využil Langer ke zhotovení kolébky doplněné o miminko v zavinovačce, které vzniklo z podélně rozříznutého soustruženého tělíčka a hlavičky. Spolu s Valaškou a pastýřem pak tvořili Svatou rodinu. Takto vzniklý celek se prodával zvláště o Vánocích. Pro toto období připravil Langer také vánoční svícen s ústředním motivem Svaté rodiny pod jednoduchou stříškou, se dvěma svícemi po stranách.

Nejpočetněji vyráběnou variantou byly panenky navržené Karlem Vašinou, sestavené ze soustruženého tělíčka a hlavičky, někdy bezruké, jindy s připojenými ručkama, opět omalované barvami v různých variacích. K nim patřil panáček v klobouku, stejně jako panenka s rukama nebo bez nich.

Dřevěný váleček o průměru 2 cm a výšce 8 cm s hlavičkou z kuličky na kolíku představoval další typ jednoduché panenky, která se prodávala opět v nejrůznějších barevných variacích. Zkrácením válečku vznikalo miminko, jež se od větší figurky odlišovalo i zvolenou kombinací barev. Ze soustružených prvků sestavených figurek medvěda a lišky bylo

Vánoční svícen – betlém

foto B. Prikryl, 1971, fotoarchiv VMP, č. neg. N 10116

vyrobeno jen několik exemplářů, zatímco stejnou technikou zhotovených ptáčků s píšťalkou v mnoha barevných variantách byly vyrobeny stovky.

Drobné soustružené polotovary pro muzejní dílnu dodával tehdejší národní podnik Tofa Albrechtice v severních Čechách. Firma s tradicí od roku 1908 patřila mezi nejvýznamnější výrobce dřevěných a papírových hraček a společenských her v Československu. Specializovala se také na výrobu dřevěných perel a korálů, dřevěnou bižuterii a galanterii. Odtud přivezl V. Žitník množství dřevěných soustružených prvků, z nichž se opět podle Langrových návrhů vyráběly drobné suvenýry. Jednoduchou úpravou soustruženého vajíčka a vsazením ocásku z kousku hnědého sukna

vznikaly stylizované veverka, podobně kačenky, ze tří kusů byl kohoutek na kruhovém podstavci nebo píšťalky, tvořené trubičkou, na jejímž konci byla připojena hlavička panenky. I tyto drobné suvenýry se zdobily vypalováním nebo malováním barvami, což byla přes zimní sezonu náhradní práce stálých průvodkyň.

Z Tofy se řadu let odebíraly zejména dřevěné korálky rozdílných velikostí a tvarů, z nichž se kompletovala bižuterie – korále, náhrdelníky a náramky. Nejčastěji kulaté korálky různých průměrů, také trojhranné, eliptické, oválné či jinak tvarované drobné prvky s dírkou uprostřed. Bývaly přírodní nebo mořené do odstínů hnědé, červenohnědé či slámově žluté barvy s matným i lesklým povrchem. Ty se

Dekorování upomínkových předmětů pomocí vypalovacích jehel – Zdenka Bulawová a Helena Chlebovská

foto B. Příkryl, 1971, fotoarchiv VMP, č. neg. 12040

pak v různých kombinacích navlékaly do podoby korálů, náhrdelníků s přívěsky, náramků jednoduchých, troj i pětiřadých. Výsledná podoba bižuterie závisela na invenci každé tvůrkyně. Složitější, výtvarně promyšlené kombinace od roku 1972 navrhovala absolventka uherskohradištské Střední uměleckoprůmyslové školy Marie Valová – Chlebovská z Rožnova pod Radhoštěm.

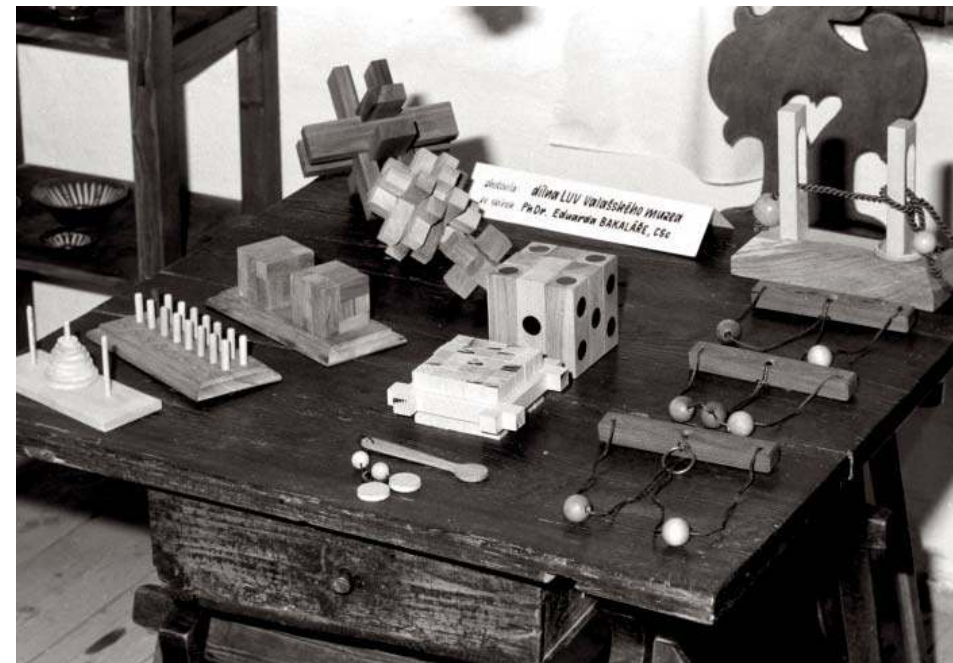
Zajímavou skupinu výrobků muzejní dílny představují dřevěné hlavolamy. Na nápad s jejich výrobou přivedl V. Žitníka

Dřevěná bižuterie

foto B. Příkryl, 1973, fotoarchiv VMP, č. neg. N 16916

kamarád a sběratel hlavolamů Eduard Bakalář z Prahy, který poskytl k výrobě několik typů. Ty se už od 2. poloviny 70. let začaly v dílně vyrábět a zaznamenaly u zájemců velký úspěch. Patřily k nim – hlavolam *Čertův ořech malý a velký*, jenž se skládal z dřevěných hranolků se zářezy, hlavolam *Budhova věž* a zvláště oblíbeným se stal *Hlavolam pro milence*. Ten byl tvořený hranolkem se třemi dírkami, jimiž byl provlečený provázek se dvěma kuličkami. Cílem bylo obě oddělené kuličky dostat k sobě, a proto snad dostal tento příznačný název.

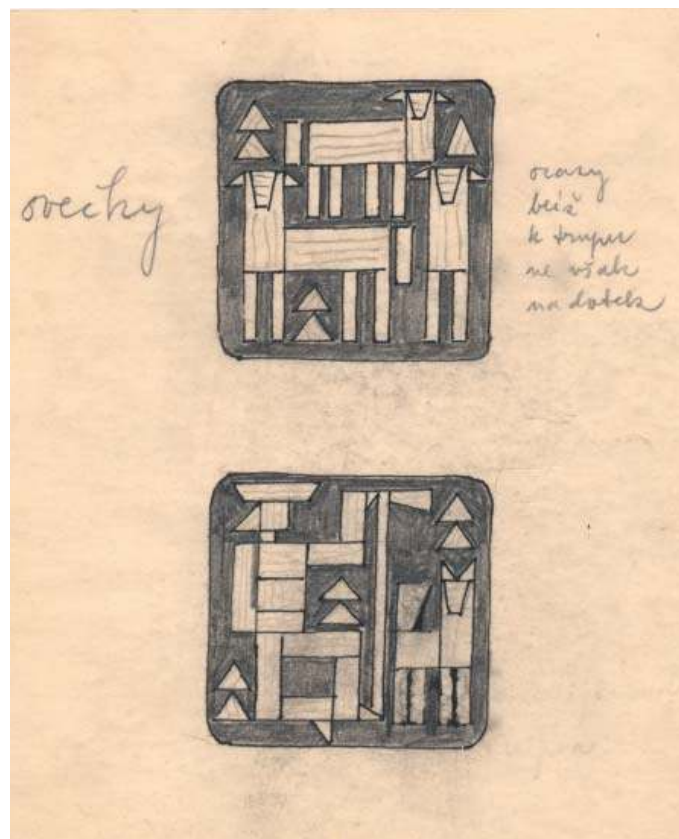
Dřevěné hlavolamy na vánoční výstavě hraček

foto B. Příkryl, 1981, fotoarchiv VMP, č. neg. 43397

Předměty zdobené nalepovanou slámou a zvířátka s řezbovanými pery

Začátkem 70. let přišel Karel Langer s nápadem dekorovat vybrané předměty slámou, jak sám uvádí v dopise Václavu Žitníkovi z 5. 2. 1973: „*To je totiž skvělá technika zdobení nábytku povětšinou na Hané. [...] Předpokládám, že to u návštěvníků velice zabere, než to druzí začnou kopírovat, budeme mít primát. Technika je to v podstatě jednoduchá, sice pracnější, než vypalování, ale výnosnější. Naše ženy se jí snadno naučí.*“¹²

Tento typ výzdoby se měl uplatnit na vybrané kolekci sestávající z věšáku malého a velkého, truhličky, sadě táček pod vinné sklenice, čtvercového bižuterního závěsu s jelínkem, kruhového s ptáčkem a abstraktním. Jako nejvhodnější dřevo, na němž by vynikla slaměná intarzie, volil třešeň, ořech a švestku. Světlé lipové dřevo bylo nutné namořit do odstínů uvedených dřevin a na závěr použít transparentní lak. Kromě uvedené série vytvořil návrhy na drobnou bižuterii. Výzdobě se věnovala tělesně po-

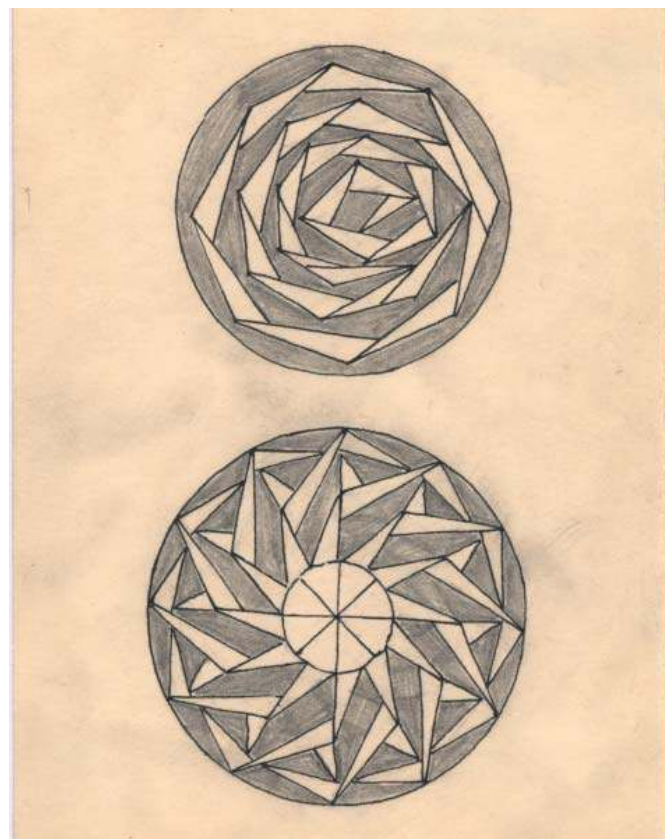

Návrhy Karla Langra na bižuterii zdobenou slámou

kresba tužkou, 70. léta 20. století, soukromá sbírka I. Eclerové, Brno

stižená Marta Hoduláková z Nového Hrozenkova. Našla tak vhodný způsob výdělků a zároveň i uplatnění svého výtvarného citění.

Technika zdobení nalepovanou slámou byla poměrně náročná nejen na provedení, ale především na přípravu materiálu. I proto se produkce slámou zdobených dřevěných

upomínek nerozvinula, ale trvala jen krátce. Potřebnou žitnou slámu získával Karel Langer v Novém Hrozenkově u Orságů – Holčičků, kde si před sklizní celého pole nechal část požnout kosou. Po usušení se vybírala nejdelší nepoškozená rovná stébla. Nejprve se odstranily klásky, poté se stébla stříhala mezi kolínky dle možností, obvykle měřila

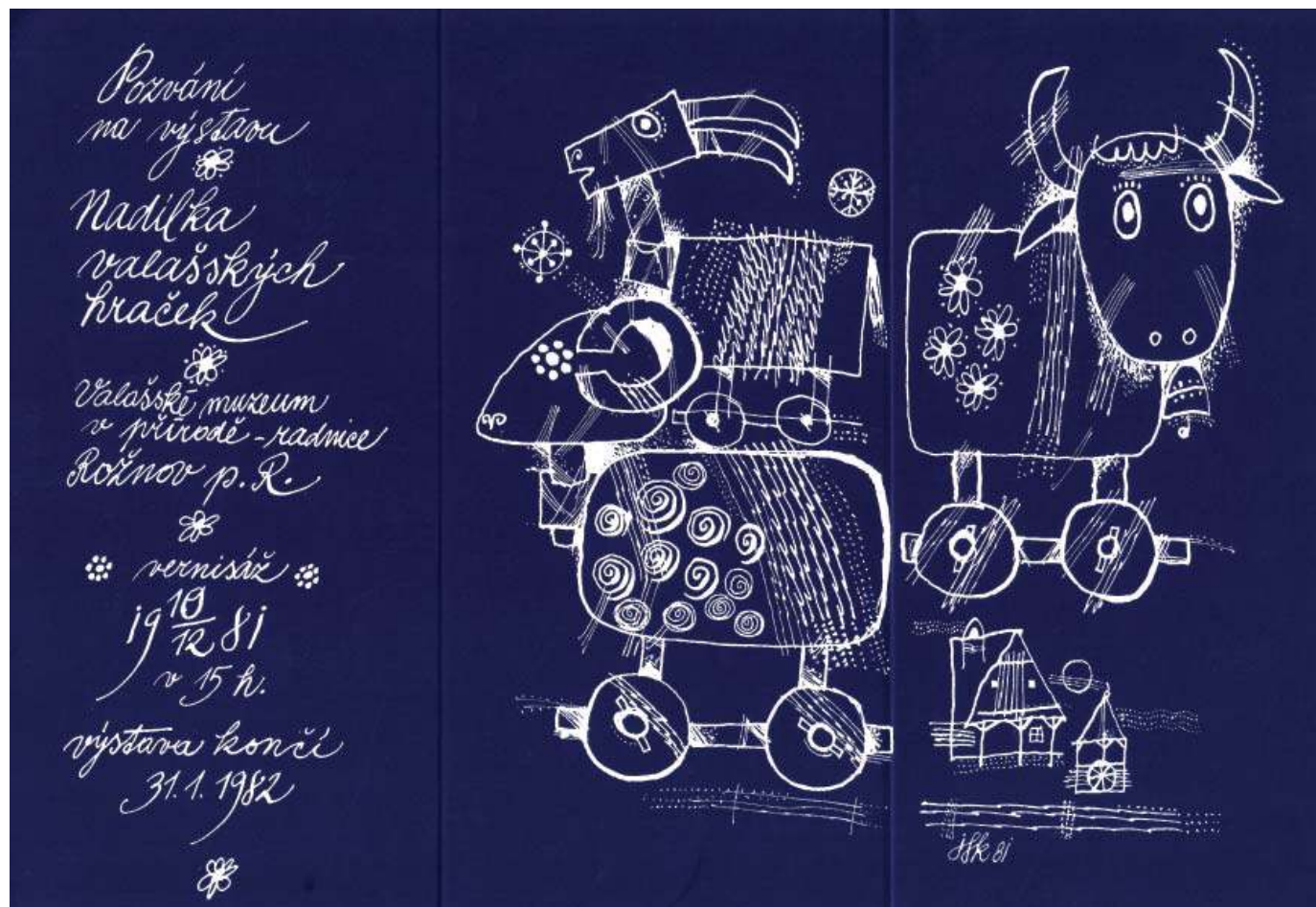
kolem 20 cm. Nejlepší byla lesklá stébla s nejširším průměrem bez hnědých kazů. Takto připravená se namáčela ve vodě téměř celý den. Pak se jednotlivá stébla žiletkou na dřevěné desce podélně rozřízla a ukládala na skleněnou tabulku, na obou koncích zatížená kamínky. Po uschnutí se opět pomocí žiletky řezaly různé geometrické tvary – kosočtverce, obdélníčky, čtverečky, hvězdičky, kolečka a další, jež se podle druhů a velikostí třídily do krabiček. Pokud se počítalo s velkými plošnými vzory, vyžadujícími širší pásy slámy, lepila se stébla vedle sebe na hedvábný papír.¹³ Celý přípravný proces prováděl Karel Langer s pomocí své dcery Ivety, která se věnovala také vzorování a vytváření prvních prototypů náramků, broží, přívěsků a náušnic – klipsů. Langer vypracoval několik rozdílných návrhů, z nichž se realizovaly pouze některé. Sláma se nalepovala do obrazců (sty-

Bižuterie zdobená slámou – náramek a přívěsek

soukromá sbírka I. Eclerové, foto V. Skýpala, 2018, fotoarchiv VMP

lizovaných květů, hvězdic, lístků, zvířat) na tenké destičky trojúhelníkového, kruhového nebo čtvercového tvaru, řezané z měkkého, obvykle lipového dřeva, namořené do hnědé nebo červenohnědé barvy, aby zdobení lépe vyniklo. Tímto způsobem se kromě drobné bižuterie dekorovaly hlavně věšáky na šaty tvořené tmavou lištou s vsazenými řezanými kolíky. Obvyklé geometrické pásové vzory, hvězdice či květy někdy doplňoval uprostřed stylizovaný ptáček nebo jelen s parožím. Na závěr se použil lak, jenž nalepenou slámu důkladně zafixoval a nedocházelo tak k snadnému poškozování. Každý kus byl originál, zpravidla se netvořila série stejných motivů. Jejich prodejní cena se v té době pohybovala okolo 120–220 Kčs podle velikosti a náročnosti dekoru. Ve sbírkách se zachovala také stejným způsobem zdobená kolébka a truhlička. Jen jako prototyp zůstal

J. F. Kovář – pozvánka na vánoční výstavu hraček ve Valašském muzeu v přírodě v roce 1981

sbírka VMP, inv. č. A 23001

svícen z roku 1975 soustružený z bloku švestkového dřeva, slámou, skládanou svise i na šikmo do kosočtverců a troj- jehož plochy jsou na třech místech zdobené nalepovanou úhelníků. Povrch je natřený lněným olejem.

Do stejného období spadá i Langrem navržená série soustružených figurek se štípanými a vyřezávanými pery. Kolekce zahrnovala páva ve dvou různých variacích, dudka, holoubka, holubici, krocana, kohouta a další. K tomu sám Karel Langer Václavu Žitníkovi píše: „Protože těla i hlavy by se daly snadno vyrábět profilovaným nožem (tak s hlavou z kulatých tyčí), mohla by výrobní cena vyjít velmi přijatelně. Důležitá je volba dřev – tělívka by se měla dost odlišovat. V nejhorším použij mořidla.“¹⁴ Tělo, hlavu i nohy tvořily soustružené špalíky dřeva spojené k sobě, křídla, ocas a hřebínek byl zhotoven z tenkých štípaných destiček s profilovaným okrajem. Jen v případě páva byly na koncích ocasních per vrtnané kruhové otvory. Tento soubor doplňovaly panenky se soustruženými tělívky, jejichž sukně byly opět skládané ze štípaných destiček. Náročnost na technické provedení štípaných prvků způsobila, že nikdy nedošlo k hromadné výrobě, ale zůstalo jen u několika kusů. Nejpočetnější sérii tvořily holubice složené z tělívka soustruženého z tvrdého dřeva, k němuž byla vsazená štípaná křídla a ocas, roztažené a propletené nití.

Velmi praktické uplatnění našla v roce 1979 nově do výroby zařazená zimní krmítka pro ptáky, které Langer navrhl ve třech variantách – v podobě „chaloupky“, seníku a koliby. V roce 1984 vytvořil předlohu pro dřevěnou stavebnici tvořenou řezanými prvky, z nichž se daly poskládat čtyři miniatury roubených staveb, charakteristických pro Valašsko – domek „jednojizbový“, domek „dvojizbový“, chlév s kůlnou, kolibu s košárem a stodolu. Pro každý srub připravil i speciální krabici s grafickým potiskem ve

tvaru chaloupky se sedlovou střechou. Z důvodu náročné přípravy velkého množství přířezů nebyla stavebnice nakonec realizována.

Spolupráce Valašského muzea s J. F. Kovářem

Nutno zmínit, že dílna spolupracovala nejenom s K. Langrem, ale i dalšími výtvarníky, kteří na objednávku vytvářeli kresebné předlohy upomínkových předmětů. Jméno Karla Vašiny a Marie Chlebovské bylo již zmíněno. Dalším byl malíř a grafik Jan František Kovář (nar. 1948) působící v Rožnově pod Radhoštěm. V osmdesátých letech pro muzeum vytvořil několik návrhů na soustružené figurální svícny. Svícen „Tři králové“ sestává ze tří válcovitých figur z bukového dřeva spojených k sobě pomocí kolíků. Mají namalované tváře, horní i spodní okraj lemuje červený pás, nad ním dole trojice zářezů, nahoře jeden. Povrch prostřední figury je mořený do tmavohnědé, okrajové zůstaly přírodní. Všechny jsou nalakované. Shodný válec tvoří základ i dalších dvou svícňů, lišících se pojetím hlav a barevným provedením. První černo – červené tělo s hlavou čerta ve tvaru zploštělé koule s naznačením obličeje, druhý přírodní a s hlavou panáka, zhotovenou seříznutím válce v 1/3 odshora. Do válce jsou vsazena vodorovná ramena, připomínající roztažené ruce, do otvoru na jejich koncích se zapichují svíce. Podobně pojednaná je také figura čerta.

Kromě svícňů vytvořil Kovář návrhy dřevěných hraček, představujících ovce a krávy. Značně stylizované provedení bylo sestavené z řezaných a soustružených prvků posazených na kolečkovém podvozku. J. F. Kovář je také autorem

Vánoční výstava hraček ve Valašském muzeu v přírodě

foto B. Prikryl, 1981, fotoarchiv VMP, č. neg. N 43367

řady osobitých plakátů s programy Valašského muzea a grafiky propagačních materiálů, pozvánek, vstupenek a novoročních PF.

Výstavy lidové umělecké výroby

Vyráběný sortiment dílny se poprvé, kromě nabídky v muzejní prodejně, veřejně prezentoval na výstavě uspořádané Valašským muzeem v patře staré rožnovské radnice v Dřevěném městečku v prosinci 1981. Instalace zahrnovala jak produkci muzejní dílny, tak i dalších domácích výrobců z okolí. Návštěvníci si mohli prohlédnout např. dřevěné hračky zhotovené Pavlem Čípem ze Zubří, tradiční zakuřované hračky Jana Štefely z Valašské Bystřice, výrobky hrnčíře Karla Hausera z Valašského Meziříčí a mnoha dalších. Vystavené byly nejen hračky, ale také upomínkové předměty.

Hlavním organizátorem vánoční výstavy byl Josef Maléř, vedoucí propagačního oddělení muzea. Na přípravě s ním spolupracovali vedoucí dílny Žitník a prof. Langer. Ten k záměru uvedl: „Nemusíme se omezovat jen na hračky ve vlastním slova smyslu, ale zařadit i hračky po výtce dekorativní – všechny druhy holubic i kolekci figurek soustruhovaných s vkládanými pery. Pro zvýšení účinnosti na diváka mělo by se využít různých variant, např. tělíčka a pera ze stejného dřeva, světlé a tmavé a kombinované. Takto bychom měli k dispozici od každého čtyři varianty.“¹⁵ Cílem výstavy bylo nejen ukázat širokou škálu výrobků z Valašska, ale zvláště upozornit na význam muzejní dílny LUV i dalších drobných výrobců z regionu pro udržení a rozvíjení tradic lidové umělecké výroby. Instalaci předmětů působivě provedl výtvarník Valašského muzea Karel Vašina. Výstavy věnované lidové umělecké výrobě zaměřené na různá témata pak na radnici o Vánocích probíhaly po několik let.

Plastiky madon a svatých

Počátkem 90. let, v souladu s uvolněním protináboženského tlaku, přišel Karel Langer s nápadem vyrábět dřevěné plastiky madon a dalších světců. Předpokládal, že se budou dobře prodávat na jarmarcích, a zvláště na obnovených Anenských slavnostech a poutích. V dopise Václavu Žitníkovi ze 14. dubna 1990 k tomu píše: „Vůbec je třeba zamyslet se více nad možností vyrábět různé devocionálie, o něž je zájem i mezi laiky, jako různé madonky s dítětem, které jsou současně i populárním symbolem mateřství. Souhlasíš-li, udělal bych pár návrhů na soustruhované a pár na řezbované figurky. Bude to něco jako valašské madonky, při jejichž výrobě by se uplatnily i malářečky.“¹⁶ V případě většího zájmu a poptávky

ze strany návštěvníků muzea dokonce uvažoval o zavedení sériové výroby. Soubor zahrnoval sv. Floriána, sv. Václava, sv. Jiřího, valašskou a hanáckou Madonu, Pannu Marii Hostýnskou, Svatokopeckou, Vranovskou a Frýdeckou. Doplňkovou sérii měla tvořit Vambeřická madona, sv. Antonín, sv. Cyril s Metodějem, Jiří na koni, sedící Valaška s děckem a tančící zbojník. Langer předpokládal i výrobu dalších typů na objednávku, např. sedící madony a motivu „útek do Egypta“. S představou velkovýroby figur světců uvažoval o hledání jejich odbytu nejen ve Valašském muzeu, ale na všech poutních místech v Československu, dokonce i v zahraničí (Mariazell v Rakousku).

Nakonec se výroba tohoto zboží ujala jen v omezených sériích. Byť Langer vytvořil 42 kresebných návrhů světců a světských figur v poměru 1 : 1, celá řada z nich zůstala pouze v podobě vzorů, jako např. sv. Jiří v boji s drakem, sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Václav, sv. Florián, Panna Marie Vranovská a Svatokopecká. Přitom nutno dodat, že malbou zdobený povrch uvedených plastik vzoroval přímo K. Langer. Pro náročný a komplikovaný výrobní postup zůstaly nakonec jen v podobě prototypů. Hromadné produkce se dočkaly jen plastiky sv. Anežky, která si získala velkou popularitu u veřejnosti začátkem 90. let, kdy se obnovil kult této české svěřice v souvislosti s jejím svatořečením. V několika desítkách kusů se vyrobila i Valašská madona s Ježíškem a Panna Marie Štípská. Srovnáme-li dochované plastiky Anežky, zjistíme, že se nenajdou ani dvě shodné, viditelně se liší jinou kombinací barev i drobnými detaily.

Všechny realizované figury madon a světců byly zhotoveny ze soustruhovaného polotovaru¹⁷ (z tvrdého i měkkého dřeva), který se podélně rozřízl napůl. Tím bylo zajištěno maxi-

Výtvarný návrh Karla Langra – sv. Jiří

kolorovaná perokresba, arch A 4, 1990, sbírka VMP, inv. č. 69191/27

mální využití materiálu bez většího odpadu. Ze zadní strany byla u některých typů přilepena destička z lípy. Ta kopírovala a v detailech i rozšiřovala tvar základního korpusu. Konečná úprava spočívala v malování temperovými barvami a jejich fixaci transparentním matným lakem. Nápadná je zvolená výrazná kombinace barev na zadním plášti a oděvu. Obvykle se střídají odstíny červené s modrou nebo fialovou barvou. Sám Langer zkoušel různé barevné kombinace i závěrečnou povrchovou úpravu lněným olejem či lakem. Preferoval buď matný, nebo žádný lesk. Byl velmi nápaditý, v případě figury sv. Anežky navrhoval využít techniku zdobení slámou, u korunky a dalších drobných prvků nátěr imitující zlacení. Dokonce počítal s variantami madon s vestavěným osvětlením elektrickými svíčkami, což podle něj mohlo zvýšit prodejnost, byť na úkor vyšších nákladů i ceny. Kolekci svatých měla doplnit série tří typů betlémů, jak sám Langer v lednu 1990 V. Žitníkovi napsal: „*Napadlo mne dávné přání obnovit výrobu valašských betlémů, s kterými jsme za války tak uspěli, především v Praze. Chystám jejich opravenou verzi ve třech variantách – malé jen Sv. rodina, střední a velký s dalšími figurami, ovečkami a svícny.*“¹⁸ Skutečně připravil tři návrhy, s tím rozdílem, že všechny uzpůsobil jako vánoční svícny. S jejich výrobou se však nezačalo.

V rámci hromadné výroby Karel Langer předpokládal, že jednotlivé úkony budou provádět specializovaní pracovníci – soustružník zhotoví korpus, stolař vytvoří zadní desku a malířky se ujmou ploch, obličejů a ornamentů.

Kromě světců uvažoval o výrobě legendárních postav i z regionů mimo Valašsko, např. Jana Kozinu, Krakonoše, či literárních a pohádkových osob. Jak sám uvedl: „*Nesvatí musí být asi dvojího druhu – populární pro domácí obecenstvo a zajímaví*

pro cizince.“¹⁹ Valašsko měly reprezentovat plastiky pastýře, zbojníka, ženy stloukající máslo, šindeláře a rozsévače. Dále měl v úmyslu se ve své tvorbě inspirovat plastikami světců ze sbírek Moravského muzea v Brně, zamýšlel také vytvořit návrhy na plastiky tanečních párů a sportovců.

V roce 1993 přišel s nápadem vyrábět dekorativní dřevěné obaly na půllitrové láhve s namalovanou figurou valacha nebo postavou sklepníka s klíčem. Obdobně zamýšlel užít dřevěnou lucernu, do níž by se vsadila láhev s alkoholem. Jak sám v jednom z dopisů V. Žitníkovi napsal: „*Použitelné obaly zvyšují značně prodejnost obsahu. Kdekdo má chatu nebo chalupu, ale i pro zpestření života v paneláku se laterna hodí.*“²⁰ Tyto náměty zůstaly jen ve formě návrhů, stejně jako o rok později vytvořená série dřevěných knoflíků a broží s motivy zvěrokruhu, provedených technikou reliéfní řezby, vypalováním s dodatečným kolorováním nebo malbou. Langer stále přicházel s novými nápady a tvořil do konce svého života.

Během tří desetiletí spolupráce s muzejní dílnou vypracoval Karel Langer stovky kresebných návrhů na upomínkové předměty. Preferoval jednoduchost, nenáročnou přípravu polotovarů, vkusné zdobení, u většiny předmětů často s využitím přirozené struktury zvoleného druhu dřeva. Nebál se experimentovat a techniky opracování kombinovat.

Prodejna upomínkových předmětů

Rostoucí zájem návštěvníků o prohlídku muzea v 60. letech 20. století vyvolal potřebu zřídit prodejnu, která by nabízela vhodné upomínkové předměty a dárky, jež budou evokovat návštěvu Valaška, nejlépe přímo Valašského muzea. Iniciativy se chopil Karel Langer a s podporou ředitele Jana Bečáka zajistil prvotní nabídku ze sortimentu výrobního družstva

Prodejna upomínkových předmětů v bývalém vstupním objektu do Dřevěného městečka

foto B. Přikryl, 1971, fotoarchiv VMP, č. neg. N 10380

Prodejna upomínkových předmětů v bývalém vstupním objektu do Dřevěného městečka

foto B. Přikryl, 1971, fotoarchiv VMP, č. neg. N 10381

Lipta, předmětů z ÚLUVu a od několika výrobců z regionu, zvláště vizovické figurální pečivo. V provizorních prostorách komory fojtství v Dřevěném městečku zavedli v roce 1965 zkušební prodej. Jak Langer v hodnocení uvádí: „*Ukázalo se, že tento podnik není nejenom ztrátový, ale naopak může být po ekonomické stránce vysoce aktivní.*“ Význam a přínos prodejny viděl především v „*kulturním působení, tj. v šíření produktů kultury valašského lidového umění tradičního (zvykové pečivo, malované kraslice, hračky apod.) a novodobých upomínkových předmětů s valašskou tematikou a předmětů užitkových současných na principu lidových technik.*“ V tomto smyslu začal cíleně připravovat kresebné návrhy na upomínkové předměty inspirované Valašskem a přímo muzeem, jak je popsáno v předchozí kapitole. Původně však počítal s tím, že jejich výroby se ujme družstvo Lipta v Liptále, jež se už v té době specializovalo na produkci hraček a dalších předmětů ze dřeva.²¹ V nabídce prodejny neměly chybět pohlednice, tištěný průvodce, skládačky, nálepky na skla, odznaky, přívěsky aj., což je sortiment, který nabízely také památkové objekty. V následujících letech prodej ve fojtství pokračoval, než se v roce 1967 přesunul do mobilní buňky (původního dřevěného kiosku z rožnovského náměstí) přistavené u vstupu do muzea, poblíž hospody Na posledním groši.

V roce 1971 byla otevřena nová reprezentační prodejna ve vstupní budově muzea, postavená podle projektu Ing. arch. Zdeňka Hynka, který vypracoval návrhy i na její vnitřní vybavení prosklenými skříněmi a pulty. Každý z návštěvníků už při vstupu do muzea procházel kolem vkusně koncipovaných výloh s vystaveným zbožím přímo lákajícím k nákupu. Kromě centrálního obchodu s bohatým sortimentem zboží mohli návštěvníci využít nabídky prodeje drobných

upomínkových předmětů ve stánku v městském parku nebo v boudě pod kuželnou v Dřevěném městečku. Po otevření areálu Valašské dědiny byl prodej zřízen i v objektu stodoly z Hodslavic, podobně pro Mlýnskou dolinu fungovala samostatná prodejna před vstupem do areálu ze strany dnešního velkého parkoviště. V případě větších programů, zejména jarmarků, byl doplňkově zajištěn i stánkový prodej. Svůj specifický sortiment muzejní prodejna nabízela při vhodných akcích i mimo Rožnov – při folklorních slavnostech ve Strážnici, ve Vizovicích při Trnkobraní a jinde. Původní skromný sortiment postupně nahrazovaly upomínkové předměty z muzejní dílny a také další zboží, které vycházelo z tradice lidových výrobců z Valašska a zároveň mělo volnou vazbu na tehdejší produkci Ústředí lidové umělecké výroby.

Vyhledávání výrobců, kteří se zaměřovali na produkci pro region typických výrobků, si vzal za své již zmíněný Josef Malěř. Do muzea nastoupil v roce 1969 z tehdejšího podniku Tesla Rožnov p. R., kde působil jako redaktor časopisu Elektron. Zkušenosti z propagace velkého podniku plně využil právě jako vedoucí nově se rodícího propagačního a programového oddělení. Začal rozvíjet myšlenku ožívání muzea formou prezentace lidových řemeslníků a koncipováním programů s názvem Národopisné léto. Nejprve šlo o akce pořádané během letní sezony, později se stalo celoroční záležitostí. Cíleně vyhledával ve sběrné oblasti muzea výrobce předmětů navazujících na tradici, kteří by svou zručnost mohli předvádět v Dřevěném městečku a zároveň své výrobky nabízeli prostřednictvím prodejny v muzeu. V průběhu 70. a 80. let se mu postupně podařilo navázat spolupráci se stovkou lidových výrobců a řemeslníků.

Vizovické pečivo

foto B. Přikryl, 1970, fotoarchiv VMP, č. neg. N 22270

Během letní sezony jich při práci mohli návštěvníci muzea vidět na padesát. Dlouhodobými a spolehlivými dodavateli byli – Josef Michalčák z Nového Hrozenkova s kohouty a pávy se štípanými křídly a figurkou pasáčka, jež vyráběl podle předlohy Karla Langra, jeho dcera Božena Vráželová, ta dodnes stejnou technikou vyrábí holubičky, Jan Štefela z Valašské Bystřice se svými zakuřovanými hračkami, Vladimír Vašina z Rožnova pod Radhoštěm s miniaturami úlů, cimbálů a kolovrátků. Jaroslav Janovác se specializoval na dřevěné zboží do domácnosti – lžičníky, vařečky, válečky, solníčky, ale také velikonoční řehtačky. Znamé byly tužky

a cigaretové špičky z jalovcových samorostů od Františka Srněnského, hračky Pavla Čípa ze Zubří, zvířátka a píšťalky Vladimíra Klimeše, dlabané nádoby Emila Hudy, bedněné nádoby Josefa Jurči. Oblíbené byly kraslice – vyškrabované, batikované a polepované slámou, které vytvářely Anna Martináková, Marie Navrátilová, ale také Dušan Hála, Jiří Sedlmajer, Bohdana Pečivová a mnozí další. Početnou skupinu sortimentu tvořilo vizovické pečivo, jež prodejna odebírala celoročně ve stovkách kusů od manželů Lutonských, Viktorie Pšenčíkové, Vlasty Kubišové, Františky Kubičkové a dalších žen z Vizovic, později i Marie Pospěchové z Va-

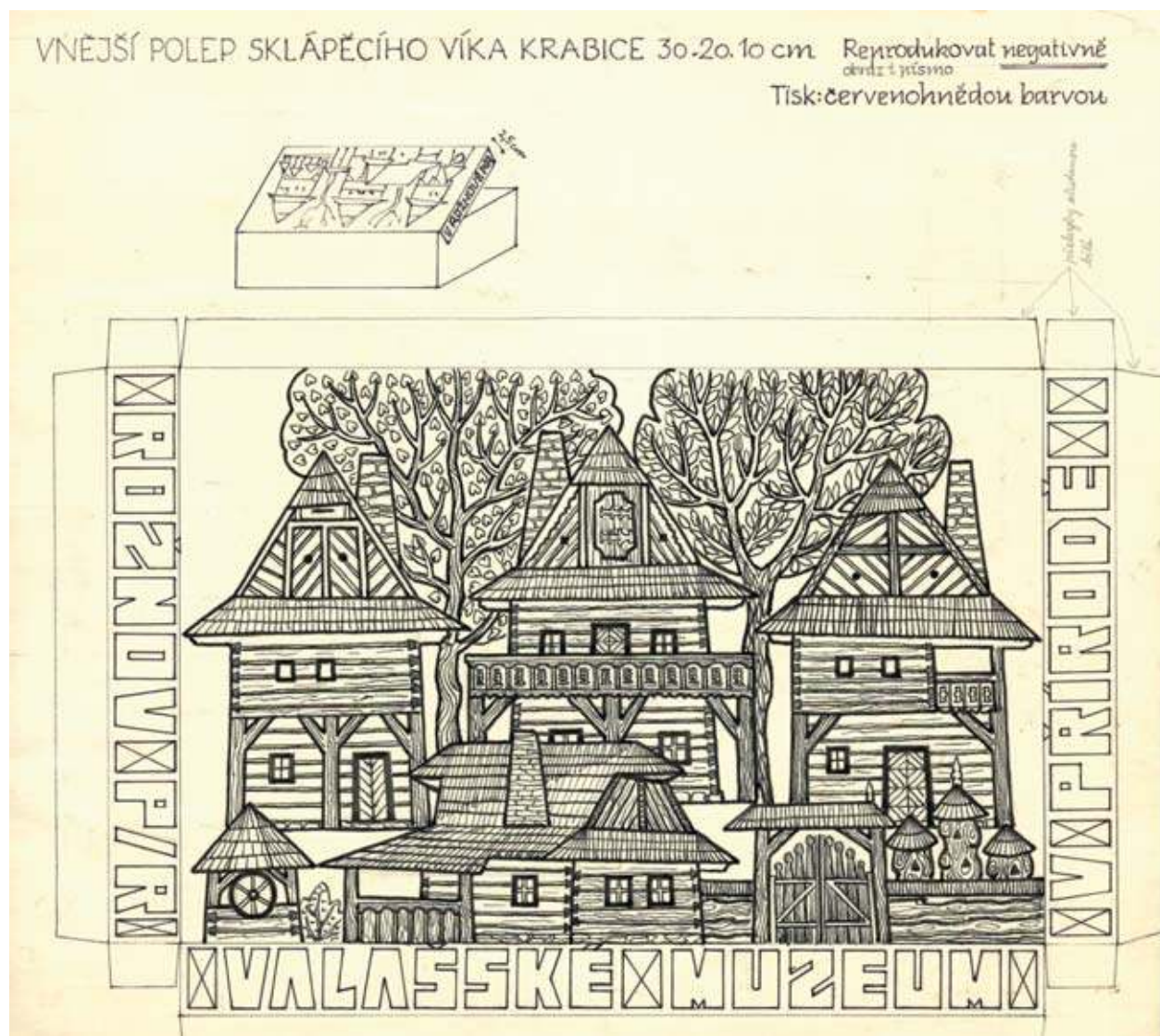

Páv se štípanými ocasními pery Josefa Michalčáka

plastika se štípanými prvky, sbírka VMP, inv. č. C 20069, foto V. Skýpala, fotoarchiv VMP

lašského Meziříčí. Velmi populární byla červená keramika Karla Hausera s bílými vzory, která se stala typickým představitelem „valašské keramiky“, dále fajánsové talířky a hrnečky Heřmana Lansfelda ze Strážnice. Na Valašsku oblíbený modrotisk do prodejny po léta dodával barvíř Stanislav Trnka z Púchova. Prodával se jako metráž, ale i ve formě prostírek a ubrusů. Každoročně žádané byly modrotiskové závěsné kalendáře, jejichž předlohu připravoval Karel Langer i výtvarník muzea Karel Vašina a tiskly se v púchovské dílně. Druhým dodavatelem této tradiční textilie byl Jiří Danzinger z Olešnice, jenž ji doposud vyrábí. Fenoménem dámského oděvního doplňku 70. let se staly tzv. zašovské kytičky Milady Jaroňové, Amálie Juříčkové a Anny Hubové a zuberská

bílá výšivka, nejen ve formě kapesníčků a límečků k ženským šatům, ale také jako mimořádný bytový doplněk – pokrývky, obrázky. V menším množství se prodávaly nástěnné gobelíny Jiřiny Chmelařové s motivem bodláku, do něhož podle vyprávění vetkávala přímo bodlákové chmýří, ale i s jinými vzory, které pro ni vytvářel Karel Langer. Prodávaly se kamenné brousky Jaroslava Sucháčka, užitkové i v miniatuře, dále plechové ovčí zvonce a odlévané zvonečky Bohumila Zapletala, slaměné vánoční ozdoby, výrobky z orobince a proutí, panenky z kukuřičného šustí, lubové mírky, kapesní nože – křiváky, bižuterie z ovocných plodů (kanadského ořechu), náramky a přívěsky tepané z kovu od Pavla Országa nebo sloupové svíce s rytým reliéfem od Václava Chaloupky.

Výtvarný návrh Karla Langra na obalovou krabici

perokresba, soukromá sbírka I. Eclerové, Brno

Tříkrálový svícen Karla Hausera

glazovaná malovaná keramika, sbírka VMP, inv. č. 60291, foto V. Skýpala, 2012, fotoarchív VMP

Tito řemeslníci a výrobci jmenovaného zboží byli sdruženi do tzv. sekce lidových výrobců, která pracovala pod hlavičkou Spolku přátel Valašského muzea. Jejím posláním bylo organizovat pravidelnou výměnu zkušeností, pečovat o metodickou pomoc a předkládat komisi MK při ÚLUVu v Praze návrhy na udělení titulu Mistr lidové umělecké výroby zasluhujícím výrobcům. Spolupráce muzea s výrobcí byla živá, navíc se jednou ročně scházeli na výroční schůzi a byli zvaní na bály Valašského muzea.

Část sortimentu prodejny dodávala i výrobní družstva – Lipta z Liptálu, Valaška z Valašských Klobouk, Slovač z Uherského Hradiště, Tonak z Nového Jičína, Morkovice, Zádruha z Prahy

aj. Prodávaly se kopie obrázků na skle od místních autorů, paličkované obrázky z Vamberské krajky, černá bižuterie a lidové malované sklo z Jablonce na Nisou. Družstvo Ji-pro z Lomnice nad Popelkou dodávalo slaměné ošatky. K samozřejmé nabídce prodejny patřily rovněž černobílé, barevné i panoramatické pohlednice Valašského muzea a Beskyd, tištěné v podniku Orbis. U slovenského Press-fota se zase objednávaly reprodukce vybraných dřevorytů Bohumíra Jaroňka a leporela. K dalším upomínkám patřily pohlednice z dřevěné dýhy, kovové odznaky, autovlajčky, textilní knižní záložky, stereokotoučky, gramodesky i dosud vyhledávané turistické štítky na hole.

Kurz vázání vlněných rukavic na formě ve Valašském muzeu v přírodě v roce 1971

foto B. Píkrýl, fotoarchiv VMP, 1971, č. neg. N 9933

Prodejna měla na své zboží i specifické dárkové papírové krabičky několika velikostí a tvarů (čtvercové i obdélné), které opět navrhl K. Langer. Zdobily je grafické figurální motivy nebo stylizované ornamenty. Prodejně je na zakázku tiskla Iriša Vsetín. Mnozí návštěvníci je užívali jako obalový materiál pro zakoupené suvenýry, přičemž i sama krabička opatřená názvem muzea plnila funkci dárkového předmětu.

Samostatnou skupinu v prodejní nabídce představovala dříve skromná vlastní muzejní produkce knih. Zvláště oblíbená

se od 70. let stala edice Malé tisky, kde vycházely drobné publikace – průvodce po areálech muzea a také knížky k vybraným řemeslům (dýmkařství, modrotisk na Valašku, rožnovská výšivka, valašské kovářství, křivačkářství aj.). V letech 1979–1984 vycházely také zpěvníčky v rámci tzv. Hudební edice, často s označením *Vonička z domova*, jejichž vydání připravoval Ivo Stolařík s dalšími spolupracovníky. K rozšíření sortimentu prodejny měly podle K. Langra přispět i kurzy tradičních rukodělných technik pořádané za jeho vedení Valašským muzeem, kde si zvláště ženy mohly osvojit původní rukodělné techniky. V roce 1970 proběhl první kurz vázání vlněných rukavic na dřevěné formě, k němuž Langer připravil pozvánku, rozpočet a také podrobný technologický postup výroby.²² Druhý kurz, rovněž v jeho režii, byl zaměřený na tkaní ozdobných pásů na destičkách.²³ Následovat měly kurzy – v tkaní gobelínů, zdobení kraslic, přípravě zvykového pečiva. Propagoval také techniky zdobení dřeva – vrubořez, žlábkový řez, vylévání cínem a vybíjení kovem. Vše mělo směřovat k zaškolení nových výrobců, kteří by tak zajistili dostatečné zásobení prodejny. Uvažovalo se také o zhotovení kopií vybraných sbírkových předmětů, např. podle perníkových forem se k prodeji dělaly otisky z moduritu, řezbovaná česna k úlům, valašky – obušky, z hraček dřevěné panenky a proutěné košíky.

Zajímavé informace o prodeji upomínkových předmětů obsahují statistiky zpracované Josefem Maléřem ve výročních zprávách. S rostoucí návštěvností docházelo úměrně také k navyšování tržby. V roce 1969 činil roční obrát v prodejně 315 000 Kčs a v následujících letech se stále zvyšoval. V roce 1972 už to bylo 815 528 Kčs, o dva roky později 1 116 000 Kč a v roce 1984 se ustálil na téměř 2 milionech

korun. V letech 1969–1974 se prodalo upomínkových předmětů za 4 396 459 Kčs. Jaké zboží šlo nejvíce na odbyt, dokládají rovněž uvedené zprávy. Například v roce 1974 se z vlastní produkce muzea prodalo 5997 zvoníčků, 1929 ks valašské hospody a 1992 miniatur ostatních staveb, dále 3495 kolébek, 92 luceren, 2450 dřevěných figurek, 714 ks dřevěné bižuterie, 1482 servírovacích destiček. Ostatní výrobky jsou uvedeny v desítkách kusů. Z produkce lidových výrobců zaznamenalo nejvyšší odbyt vizovické pečivo, kterého se ten rok prodalo více než 100 000 kusů, holubičky, pávy a kohouty J. Michalčáka si odvezlo 3316 zákazníků, bystrických hraček 645 ks, tužky a cigaretové špičky ze samorostu 901 ks, miniatury kolovrátků 545 ks, lžičníky, lžíce, vidličky a poličky J. Janováče 3239 ks, hlavolam Čertův ořech 1940 ks, bižuterie z ovocných pecek 2420 ks, kraslic 563 ks, z textilií nejvíce zašovské kytičky 69 ks, tkané gobelíny 161 ks a 400 m modrotisku. Z výrobků, které dodávala družstva, se nejvíce uplatnily odznaky Valašského muzea, jichž se prodalo na 4000 ks, přes 400 ks autovlajček, 2120 pohlednic z dřevěné dýhy, 2970 stereokotouček, 944 ks vamberecké krajky, 5208 ks vystřihovánek. Z tisků na 44 000 barevných panoramatických pohlednic, téměř 6000 ks propagačních skládaček muzea, 2500 průvodců a celý náklad 2000 ks programů Národopisného léta. Knihy se prodávaly jen v desítkách kusů. V roce 1979 zaznamenalo největší odbyt vizovické pečivo, kterého se prodalo na 50 000 ks a modrotisk, jehož odbyt se zvýšil na 6,5 km.²⁴ Každý rok se sortiment rozšiřoval o nový typ zboží jednak z vlastní muzejní produkce, ale také díky narůstajícímu počtu spolupracujících výrobců. Návštěvníci vyhledávali předvánoční prodej s bohatou nabídkou vánočních dárkových

předmětů – betlémů, svícňů, obrázků a zvláště nejrůznějších ozdob na stromeček. Velký zájem byl také o keramiku Karla Hausera. Dodnes známé jsou jeho zvonečky s PF a svícny v podobě Tří králů.

Zřízení prodejny upomínkových předmětů a dárků patří k prozíravým počínům tehdejšího ředitele Jana Rudolfa Bečáka. Prodejna s nabídkou vkusného zboží plnila nejen propagační poslání, navíc zajistila muzeu nemalý finanční přínos, např. v roce 1977 se uvádí čistý zisk z prodeje přes 411 000 Kčs.²⁵ Současně pomáhala domácím výrobcům možnost odbytu jejich zboží, zajistila jim pravidelný příjem a přispěla k udržení mnohdy zanikající tradiční výroby. Svě zboží mohli také volně prodávat při programech v areálu muzea nebo za stejnou cenu prostřednictvím prodejny. Ročně se v té době jen pro potřebu prodejny nakoupilo zboží zhruba za jeden milion korun.

Umělecká komise

Kvalitu výrobků nabízených k prodeji posuzovala v roce 1969 ustavená Umělecká komise jmenovaná ředitelem muzea. Jejimi členy v průběhu 70. let byli za Valašské muzeum – Jan Rudolf Bečák, Josef Stromšík a Josef Maléř. Svaz výtvarných umělců zastupovali akademičtí malíři – Ilja Hartinger, Luděk Majer, Jaroslav Frydrych a Jaroslava Hýžová. Za organizaci ÚLUV dojížděl z Brna Jaroslav Orel a lidové výrobce reprezentoval Josef Michalčák. Funkci předsedy komise zastával do roku 1976 Karel Langer, po něm Ilja Hartinger.

Komise jako poradní orgán ředitele muzea měla pečovat o výtvarnou úroveň upomínkových a dárkových předmětů prodávaných v muzejní prodejně a zároveň měla být garantem

kvality výtvarných a propagačních prostředků a tiskovin. Nutno doplnit, že existovala ještě funkce gestora upomínek, kterou zastával Miroslav Dlabolov z generálního ředitelství Jablonecké bižuterie. Komise nejen hodnotila k posouzení předložený prodejní sortiment, ale jejím úkolem bylo také rozvíjet a podporovat obnovu starých technologií, udržovat předměty tradiční výroby alespoň v kopiích, rozvíjet soudobou lidovou produkci a poskytovat uplatnění i pro náročnou uměleckou tvorbu. Činnost komise se stala zárukou vysoké kvality nabízeného zboží. Také proto dosahovala muzejní prodejna výlučného postavení na celém území tehdejšího Československa. Zde nabízené výrobky představovaly jistou, velmi kvalitní formu prezentace tradiční lidové rukodělné výroby.

Karel Langer jako předseda komise zastával názor, že tyto aktivity mají významné kulturní poslání, které má přednost před ekonomickými výsledky. Dbal na vyvážený sortiment, kde byly zastoupeny předměty jak upomínkového, tak také užitkového charakteru. Uvažoval o doplnění nabídky např. o nábytek a zařízení rekreačních chalup, stolní a kuchyňské potřeby, svítidla a další bytové doplňky zhotovené z přírodních materiálů. Zároveň však vždy apeloval na nutnost sledování estetické hodnoty každého výrobku a nepodléhání lacinému vkusu návštěvníků.

Své zkušenosti shrnul v roce 1976, kdy se vzdal funkce předsedy komise, do obsáhlé závěrečné zprávy. Připomněl svou dávnou představu na zřízení řemeslných dílen přímo v areálu městečka v jedné halové budově rozdělené na jednotlivé funkční provozy. Tak by se vytvořily podmínky k důslednému zachování technologií. Vyrobené zboží by se distribuovalo v prodejně a navíc by návštěvníci mohli výrobní

proces sledovat v reálu. Apeloval na zvyšování kvalifikace domácích výrobců, popularizaci tradičních lidových technik vyžadujících kvalifikované instruktory a specializovanou knihovnu zásobenou odbornými příručkami. Prosazoval zpracování levného odpadového materiálu jednoduchými výrobními pomůckami. Vzhledem k narůstajícímu sortimentu doporučoval rozdělit posuzování v umělecké komisi podle druhu zboží na několik sekcí:

1. Tradiční – její vedení radil svěřit Jaroslavu Orlovi, zástupci Ústředí lidové umělecké výroby,
2. navazující na tradici – měla řídit umělecká komise pro prodejnu,
3. folklorní – v garanci národopisného oddělení muzea, které se přirozeně podílí i na obou předchozích skupinách,
4. prostředky vizuální propagace a působnosti – řídí umělecká komise v úzké spolupráci s propagačním oddělením,
5. knižní publikace a beletrie – řídí s odbornými poradci umělecká komise.

Karel Langer předložil zásadní návrh na prohloubení působnosti komise z pouhého poradního orgánu ředitele, jehož usnesení nikoho nezavazují, na orgán, jehož závěry přijaté za přímé účasti pracovníků příslušných oddělení muzea budou jimi také realizována. V závěru přišel s nápadem na vytvoření tří samostatných komisí, které se budou zabývat výtvarnými otázkami muzea:

1. Umělecká komise pro prodejnu a propagaci,
2. umělecká komise pro výtvarné pojednání areálu muzea, jež by konzultovala všechny projekty a další výstavbu a každým rokem po skončení sezony by prohlédla celý areál a vypracovala připomínky pro odstranění závad a zlepšení vzhledu,

Tužky z jalovcových samorostů

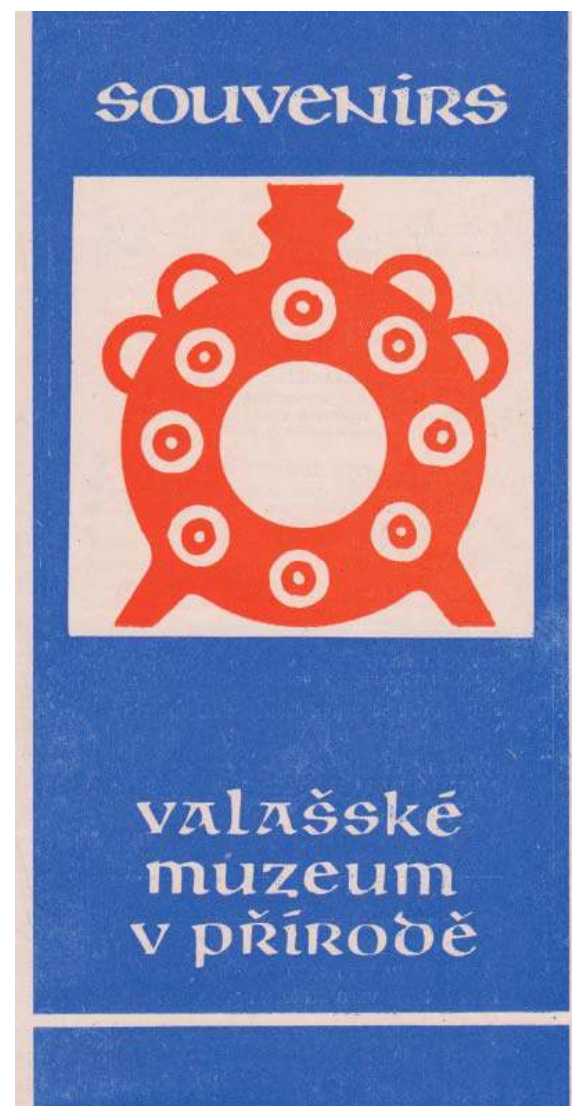
foto B. Prikryl, 1970, fotoarchiv VMP, č. neg. N 7402

3. umělecká komise pro galerii – prošetří stav dosavadních sbírek výtvarně uměleckých děl, navrhne způsob adjustace a uložení i způsoby dočasného ev. trvalého zpřístupnění veřejnosti. Hlavním jejím úkolem bude nákup nových děl od zemřelých a žijících umělců.

Jak sám uvádí: „*Šíře výtvarných aspektů je pak zvládnutelná jedině kolektivem specializovaných odborníků – výtvarníků a výtvarných teoretiků, mezi nimiž mají své důležité místo i národopisci.*“²⁶

Zásadní změna přišla v roce 1979, kdy byly vládním usnesením č. 249/1979 stanoveny Zásady k zajištění dozoru nad výtvarnou hodnotou dárkových a upomínkových předmětů.

Ministerstvo kultury vydalo metodický návod, z něhož vyplývala povinnost ustavení krajských komisí, které budou garantem kvality nabízených výrobků. Na základě toho byla v roce 1980 dosavadní působnost Umělecké komise Valašského muzea rozšířena na celý Severomoravský kraj. Stávající členy doplnili zástupci okresních a krajských úřadů – za odbor kultury SM KNV dr. František Svobodník, Jiřina Homolková z OVÚ Frýdek-Místek, nově přibyla výtvarnice Božena Dadáková, za Valašské muzeum ředitel Jaroslav Štika, etnograf a historik umění Ladislav Buzek a výtvarník Karel Vašina, dále ak. sochař Karel Vašut, Stanislav Vymětal z pedagogické fakulty UP v Olomouci. Předsedou zůstal Ilja Hartinger, funkcí tajemníka byl pověřen ekonomický ná-

Propagační leták prodejny lidové umělecké výroby

70. léta 20. století, sbírka VMP, inv. č. A 35430

městek muzea Josef Stromšík. Komise se scházela každé čtvrtletí a jednání probíhalo na základě daných stanov. Ty přesně definovaly její poslání a hlavní úkoly:

1. *Komise plní závažný kulturně společenský úkol uchování hodnot tradičních lidových technik a šíření předmětů lidového a uměleckého charakteru, které dokreslují představy o individuální dovednosti a vnitřní diferenciaci tvůrčí činnosti lidu. V současných podmínkách hromadné strojové výroby je tato činnost důležitým manuálně výchovným prostředkem a kompenzačním činitelem jednostranného zaměstnání.*

Všechny tyto předměty však přicházejí do současného životního prostředí, které se svými potřebami a celým ústrojenstvím podstatně liší od tradičního prostředí lidového i tehdejších potřeb. Komise proto musí citlivě a objektivně posuzovat i ty předměty, které svou aplikací na tradici navazují buď použitím materiálu, tradičních zdobných nebo jiných charakteristických prvků, avšak při jejich zhotovování se tradiční techniky částečně nebo úplně nahrazují modernizovanými výrobními prostředky. Tato hlediska posuzuje komise se zvláštní náročností ve vztahu k Valašskému muzeu v přírodě a k dalším kulturním zařízením na území Severomoravského kraje, které se zabývají prodejem a šířením předmětů lidové umělecké výroby.

2. *Komise posuzuje a schvaluje všechny ostatní předměty výtvarného a propagačního charakteru, jež nemají přímý vztah k tradiční umělecké výrobě, plní funkci drobného upomínkového předmětu, jsou zhotovovány k příležitostným událostem, jsou součástí služeb cestovního ruchu, nebo plní jiné nespecifikované funkce. Komise dbá o jejich přijatelnou výtvarnou úroveň a garantuje, že se do distribuční sítě a do*

Dřevěné brože s miniaturní malbou Jaroslavy Vaškové a Zdenky Toflové

Sbírka VMP, inv. č. C 20090, C 20200/1, C 20091, C 20087

jiného veřejného užívání nedostanou kýče nebo výrobky s neodpovídající úrovní, které by snižovaly kulturu našeho životního prostředí.

3. *Umělecká komise se kromě schvalování návrhů zabývá též koncepčními úkoly, prověrkami úrovně výrobků v prodejní síti, činností jednotlivých organizací a institucí v této oblasti, případně jinými naléhavými úkoly, které tato činnost v praxi vyvolá. Komise bude spolupracovat s orgány a organizacemi, které na tuto činnost přímo, nebo nepřímo navazují a bude jim předkládat svá doporučení, případně požadavky.²⁷*

Návrhy na zařazení předmětů do prodeje i mimo prodejnu muzea byly předkládány prostřednictvím odborů kultury při tehdejších okresních národních výborech.

Výrobci byli povinni ke schválení předložit prototypy jednotlivých výrobků, které se odevzdávaly a shromažďovaly u Ludmily Ptáčkové – Klímové, jež měla za muzeum na starost tuto agendu, i když ji silně zatěžovala. Všechny předměty bez ohledu na kvalitu, jež výrobci často i nekriticky

předkládali, musely být po skončení jednání opatřeny protokolem o výsledku a spolu s ním vráceny jejich tvůrcům. Přijaté výrobky ukládal Josef Malév v podstřeší prodejny do vzorkovny, ta se bohužel do současnosti nedochovala.

Po změnách v roce 1989, kdy bylo muzeum zbaveno povinnosti hodnotit upomínkové předměty v rámci kraje, byla pro posouzení sortimentu pouze muzejní prodejny ustavena v roce 1991 Výtvarná rada. Jejími členy byli za Valašské muzeum Jaroslav Štika, Lubomír Piperek, Marie Brandstettróvá, Ludmila Ptáčková – Klímová a Josef Stromšík, dále Ivo Frolec ředitel Slováckého muzea v Uherském Hradišti ve funkci předsedy, ak. sochař Igor Kitzberger, ak. malíř Luděk Majer, výtvarníci Břetislav a Ludmila Vaškovi, Jan F. Kovář a za výrobce Pavel Číp. Snahou členů komise bylo nejen posoudit kvalitu nabízeného zboží, ale snažili se navrhnout pro muzeum vhodné suvenýry a zároveň vyhledávat potencionální výrobce. Za všechny případy je možné zmínit snahu nabídnout repliky porcelánu s jaroňkovskými motivy nebo textilie s užitím strojově zpracované bílé výšivky typu výšivky zuberské.

Česno k úlu

malovaná dřevorezba, sbírka VMP, inv. č. C 20221

Návrat k soukromému podnikání měl za následek záplavu nejružnějšího zboží, jehož úspěšnost se odvíjí hlavně od poptávky na trhu, na což reagovala i muzejní prodejna. Postupně docházelo k opouštění dohledu nad výtvarnou úrovní. Prodejna suvenýrů, kdysi vysoce hodnocená pro kvalitu svého sortimentu a originální nabídku, je od roku 2012 v soukromém držení. Dohled nad kvalitou nabízeného sortimentu není již v kompetenci Výtvarné rady muzea. Nabídka zboží v současné prodejně upomínkových předmětů je vymezena pouze nájemní smlouvou, která jen vágním způsobem určuje, že se sortiment má řídit tradicí v duchu lidové umělecké výroby. Přesto si určitou míru kvality zachovává dodnes.

- ¹ LANGER, Karel. Dřevo v domácké a lidové výrobě. *Věci a lidé*. 1949–1950, roč. 2, s. 364–372; Týž. Dřevo. *Tvar*. 1950, roč. 3, s. 133–139; Týž. Dřevo v lidové umělecké výrobě. In: *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě*. Praha: Orbis, 1953, s. 35–39.
- ² Kolečka s označením podskupiny Dílna LUV čítá 266 ks upomínkových předmětů.
- ³ Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Oddělení dokumentace – fotografie upomínkových předmětů č. neg. N 5712–N 5747, N 7388–N 7448, N 10114–N10117, N 22261–N 22271, N 26780–N 26803, N 48415–N 48421, N 50454–N 50460.
- ⁴ Děkuji za poskytnutí návrhů Karla Langra jeho dceři Ivetě Eclerové z Brna, která pečlivě uchovává jeho pozůstalost.
- ⁵ Korespondence Karla Langra s Václavem Žitníkem z let 1973, 1974, 1975, 1979, 1981, 1985, 1989, 1990, 1991, 1993, 1994. Soukromý archiv V. Žitníka.
- ⁶ Za poskytnutí cenných informací děkuji zvláště Václavu Žitníkovi, dlouholetému vedoucímu Dílny lidové umělecké výroby, zejména

za poskytnutí informací k fungování dílny, zapůjčení osobní korespondence s prof. Karlem Langrem, jeho kresebných návrhů a fotografií dokumentujících činnost dílny. Dále děkuji malířkám Jaroslavě Vaškové a Zdence Toflové, pracovníkům národopisného oddělení – Vandě Vrlové, Marii Brandstettrrové, Jiřině Veselské a Michalu Chumchalovi, Ludmile Ptáčkové – Klímové – vedoucí prodejny, Ivetě Eclerové – dceři Karla Langra a všem dalším, kteří umožnili podrobně zpracovat činnosti dílny lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě.

- ⁷ SOKA Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), materiály k prodejně upomínkových předmětů, spolupráce s lidovými výrobci, Stanovy Krajské umělecké komise, zápisy z jednání Umělecké komise – nezpracovaný fond.
- ⁸ Václav Žitník vlastnil v muzeu povolení Ministerstva kultury provádět obnovu kulturních památek.
- ⁹ Od konce 90. let 20. století se v muzejní dílně chaloupky nekompletovaly, vyráběl je a v hotové podobě dodával do prodejny podle původních vzorů Miroslav Daněk z Bystřice pod Hostýnem. V současné době se tyto chaloupky vyrábí v dílně Jaroslavy Kvasničkové v Bystřici pod Hostýnem.
- ¹⁰ LIĐÁK, Petr a KŘÍŽOVÁ, Alena. *Hračky z Nového Hrozenkova. Historie zaniklé výroby*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2010.
- ¹¹ Kovové sekerky zdobené vyraženými ornamenty dodával kovář Jaroslav Orság Valenta z Nového Hrozenkova, později je dle jeho vzorů vyráběl zaměstnanec muzea, vyučený kovář Jiří Novák.
- ¹² Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 5. 2. 1973. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ¹³ Postup přípravy slámy popsala Iveta Eclerová, dcera Karla Langra.
- ¹⁴ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 7. 7. 1975. Soukromý archiv Václava Žitníka.

- ¹⁵ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 6. 11. 1981. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ¹⁶ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 14. 4. 1990. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ¹⁷ Polotovary madon a svatých soustružil a do muzejní dílny dodával Vladimír Navrátil z Nového Jičína.
- ¹⁸ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 2. 1. 1990. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ¹⁹ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 10. 9. 1990. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ²⁰ Dopis Karla Langra Václavu Žitníkovi ze dne 16. 2. 1993. Soukromý archiv Václava Žitníka.
- ²¹ KOBZÁŇ, Jan. Lipta. *Valašsko*. 1953, s. 25–29.
- ²² LANGER, Karel. *Vázání rukavic*. Valašské muzeum v přírodě, Pomocný sbírkový fond Rukopisy, inv. č. R 178.
- ²³ LANGER, Karel. *Tkaní ozdobných pásů na destičkách*. Valašské muzeum v přírodě, Pomocný sbírkový fond Rukopisy, inv. č. R 297.
- ²⁴ SOKA Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), MALĚŘ, Josef. *Zhodnocení výroby, prodeje a nákupu upomínkových předmětů za rok 1974, 1979*.
- ²⁵ SOKA Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), MALĚŘ, Josef. *Zhodnocení výroby, prodeje a nákupu upomínkových předmětů za rok 1977*.
- ²⁶ SOKA Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), LANGER, Karel. *Zhodnocení činnosti Umělecké komise a zpráva o činnosti prodejny do roku 1976*.
- ²⁷ SOKA Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), Stanovy Krajské umělecké komise Valašského muzea v přírodě.

Závěrem

Upomínkové předměty z Valašského muzea v přírodě představují v rámci všech muzeí v České republice zcela výjimečný fenomén. Produkce Dílny lidové umělecké výroby jako dílčího specializovaného provozu muzea dokládá, že téměř půlstoletí její činnosti mělo smysl a významně přispělo ke změnám v názoru na využití sbírkových předloh k propagaci muzea formou upomínkových předmětů. Úspěch dílny měl kořeny v kvalitních výtvarných návrzích, výběru materiálu – zejména dřeva, použitých tradičních technologií a tvarosloví vázaných na region Valašsko, vycházející v mnoha případech ze skutečností, jež měl návštěvník možnost vidět při prohlídce muzea. Miniatury chalup a nábytku přímo evokovaly prostředí, které si právě prohlédl a i jejich pořízením si své zážitky odnášel domů jako trvalou upomínku.

Počátky dílny byly úzce provázány s výjimečnou osobností Karla Langra, znalce tradiční lidové kultury, jenž měl k regionu dlouhodobý a velmi úzký vztah. Svě výtvarné nadání dal do služeb popularizace muzea, s nímž spojil řadu let své tvorby. Jak dokládají jeho návrhy, často velmi originální, domýšlel je až do závěrečné fáze výroby včetně tvarosloví a dekorování. Společně s vedoucím dílny Václavem Žitníkem dbali na to, aby upomínky byly nenáročné na výrobu, vkusné a zároveň finančně dostupné širším vrstvám návštěvníků. Produkce dílny si zachovala vysokou úroveň po celou dobu svého trvání, i mimo přímou spolupráci s Karlem Langrem.

Až první úspěchy komerční, kdy obliba upomínkových předmětů stále stoupala, se staly důvodem k postupnému rozšiřování nabídky v prodejně k tomuto účelu zřízené.

Rozvoj činnosti na úseku popularizace přinášel muzeu prospěch také v ekonomické oblasti. Propagace areálů prostřednictvím osobitých upomínek významně přispívala ke zvyšování návštěvnosti a oblibě muzea u široké veřejnosti.

Zkušenosti z práce na tomto zvláštním způsobu inspirace tradicí vedly k péči o individuální řemeslníky a domácí výrobce zřízením výtvarné komise v roce 1969. Její členové se vyjadřovali k úrovni dodržování tradičních postupů, využití materiálů a tvarosloví. Působení komise bylo zcela unikátní, přinášelo nezanedbatelné výsledky pro výrobce v oblasti jejich finančního zabezpečení a obživy, ale především bylo zárukou vkusného sortimentu zboží muzejní prodejny, jež mělo kromě užitkové funkce také kultivační poslání.

Ve srovnání s Ústředím lidové umělecké výroby byl postup při přenášení tradice do produkce jiný. Zatímco početná skupina designérů v této organizaci se nechávala inspirovat tradičními materiály a výrobními postupy, tvarosloví bylo již zcela v jejich osobitém pojetí. Naproti tomu upomínkové předměty zhotovované v muzejní dílně, stejně jako dodatečně zařazované výrobky individuálních tvůrců, vycházely z tradice nejen z hlediska výběru materiálu a technologie, ale často formálně přímo kopírovaly originální předlohy, popřípadě se podle nich tvořily miniatury.

Současné trendy v nabídce upomínkových předmětů v muzejní síti se soustředily více na zhotovení kopií významných sbírkových předmětů při zachování malé sériovosti, dodržení materiálu, technologie a výzdoby, ale za předpokladu poměrně vysoké prodejní ceny. I nadále mají muzea v přírodě

jedinečnou příležitost, aby se stejně tak jako tomu bylo v případě dílny rožnovské, prověřené dobou, inspirovaly ve svých expozicích a areálech k vytvoření originální nabídky upomínkových předmětů.

Je otázkou, nakolik by se dílna uplatnila v současné době, kdy komerčních příležitostí organizovaných nejen muzei, ale i soukromými subjekty přibývá s tím, že se mnohé nabízené výrobky výrazně vzdalují tradičním předlohám.

Holubička

soustružené dřevo se štípanými prvky, sbírka VMP, inv. č. C 20192, foto V. Skýpala, fotoarchiv VMP

Resumé

Souvenirs for the 1895 Czech-Slavic Ethnographical Exhibition

Veronika Mědílková

The paper seeks to present a wide variety of souvenirs crafted as part of the *Czech-Slavic Ethnographical Exhibition* held from 15 May to 23 October 1895 in the trade fair grounds located in Holešovice, Prague. The focus is, making use of historical literature (catalogues, guidebook and printed matter) and exhibits preserved in museum collections, to reassemble the original range of souvenirs, which included goods for daily use as well as decorative and fashion items. Attention is paid to specific examples of souvenirs, whether designed by renowned personalities (Mikoláš Aleš and Stanislav Sucharda) or by unknown artists.

Souvenirs from Rožnov

Alena Křížová

Souvenirs and mementos of places visited have always been an inherent part of returns from journeys, no matter how long. Most often, they took form of pictorial documents or products typical of the site. When travelling and stays in spa resorts / summer residences became part of the lifestyle of the urban middle class in the second half of the 19th century, small folk-style souvenirs started to gain popularity. They were crafted by rural craftspeople, sometimes in cooperation with professional artists. In 1909, an institution was established in this regard, named *Zemský výbor pro zvelebování živností v Markrabství moravském* (Land Committee for the Cultivation of Crafts in the Margraviate

of Moravia), charged with the task of preserving crafts and supporting crafts people in terms of training and funding. In 1942, Karel Langer (1903–1998) became guarantor of artistic quality in the department for folk and artistic production. As an expert in folk culture of Moravian Wallachia and a secondary school art teacher, Langer was active in designing wooden toys and miniature models of timbered houses, building on the domestic handicraft traditions by their appearance and method of manufacture. After 1946, Langer drew on his experience in the course of cooperation with Ústředí lidové umělecké výroby (Centre for Folk and Artistic Handicraft) and the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm. Langer designed daily use and indoor decorative items, whether do-it-yourself paper models or miniatures of houses, toys and tools, to be sold in the museum's gift shop opened in 1967; the products were handcrafted in the museum's workshop. Tasteful, elegantly shaped with souvenirs displaying a high degree of aesthetic quality became ever-lasting reminders of the visit to the open-air museum.

Karel Langer and the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm

Alena Podzemná

The article is dedicated to the persona of Karel Langer – an artist and secondary school teacher who left a significant imprint on cultural life in Moravian Wallachia and, to the considerable extent, participated in the development of

the Wallachian Open Air Museum with which he worked in close cooperation for many years. Being awarded a grant to document the folk culture of Moravian Wallachia, along with encounters with major collectors and historians influenced Langer's personal and artistic direction. The author did not neglect highlighting Langer's long-term teaching career at a number of schools, as well as his research efforts in museums and archives and useful contacts with a range of historians. Langer's major contribution to the activities of the Brno office of the Centre for Folk and Artistic Handicraft should also be noted. The Langer's publication record is also impressive, focusing on folk culture and handicraft, particularly in Moravian Wallachia. Folk architecture and folk crafts & artwork were always at the forefront of Langer's interest; as a result, they naturally became the main subjects of his artistic, documentary and scientific transpositions as an author. Langer applied his drawing talent throughout his life; his documentary work, scientific illustrations and drawings are extraordinary and acknowledged activities which were reflected in a number of Wallachian Museum construction projects over the years. K. Langer was a very active and creative person in many fields, including the manufacture of souvenirs. The paper highlights the contribution of his artistic activity, whether taking the form of New Year cards featuring plans of the future Wallachian Village and other sections of the Wallachian Open-Air Museum or many other prints, illustrations and souvenirs. As a close colleague of J. Bečáka, chiefly in the 1960s and 1970s, Langer played a major role in shaping the museum, promoting and initiating plans for building more sections of the museum and designing

numerous pieces of equipment of the structures. Langer's prints, posters, New Year cards, certificates and awards and other publications remain precision artwork recasting articles of Moravian Wallachia's folk culture and benefiting not just for the Wallachian Open Air Museum, but also the entire region.

Folk Artistic Handicraft Workshop

Petr Lidák

Folk Artistic Handicraft Workshop has been an integral part of the Wallachian Open Air Museum since 1967. It was dedicated to the manufacture of souvenirs made of wood and designed by Karel Langer – artist, secondary school teacher and, above all, unparalleled expert in the folk culture of Moravian Wallachia. Cottages – scale models of buildings located in the Wooden Town and Wallachian Village sections of the museum – renowned products, are still very popular with visitors. The miniatures include a church, a bailiff's house, Rožnov Town Hall, a burgher's house, a pub, a bell tower, a cattle-shed, a barn, a granary and a bee hive. The product range offered by the workshop has included other items too, such as miniature furniture, small painted toys, pokerwork serving boards, bowls, cases, spice boxes, shelves and chests, whether painted or decorated with straw, lanterns, sculptures of the Madonna and the Saints, wooden jewellery and many more. The shop found at the entrance to the museum was used as a point of direct sale, offering goods not only from the museum workshop, but also the wares of other folk art manufacturers from Moravia Wallachia. The assortment on sale was examined by the originally entitled Art, later Regional Commission,

whose members went to considerable lengths to ensure the high quality of the goods on offer.

Over the past 50 years, the workshop has undergone extensive change; currently, it almost exclusively serves the day-to-day operational needs of the museum. Its staff members perform necessary joinery work, build stalls during the high season and, for the rest of the time, craft

replicas of furniture originals of which are located in the museum's collection. So the workshop has completely abandoned its original mission of souvenir manufacture. Similarly, the gift shop has been leased to tenants since 2012; yet it still maintains a certain level of quality in the goods on sale, most of which comes from the Moravian Wallachia region.

Literatura a prameny

Literatura

ADÁMEK, Karel. Umění lidové a umělecký průmysl. In: *Upomínky na Národopisnou výstavu československou roku 1895*. Praha, 1896.

ADLEROVÁ, Alena. *Užití umění 1918–1938*. Praha: Odeon, 1983.

BALEKA, Jan. Antonín Strnadel, ilustrace. Ostrava: Profil, 1981.

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997.

BAUER, Alois. *Grafika*. Olomouc: Rubico, 1999.

ČAPEK, Josef. *Umění přírodních národů*. V Praze: Fr. Borový, 1938.

FIXL, Viktor a OPRAVILOVÁ, Eva. *Současná hračka*. Praha: Odeon, 1979, s. 18–19.

HERCÍK, Emanuel. *Československé lidové hračky*. Praha: Orbis, 1951.

Hlavicové: František, Emil, Rudolf. Vsetín: Občanské sdružení „Mládež v tísní“, 1999.

HRNÍČKO, Václav a SEVERIN, Karel. *Lidové hračky a současnost: [katalog výstavy]*. Praha: Středočeské muzeum v Roztokách, 1981. [15] s., [56] s.

CHUMCHAL, Michal. Vzpomínka na dva spolupracovníky z muzea. *Museum vivum*. 2013, roč. 9, s. 90–94.

JIRÁSEK, Pavel. Umělecké hračky. In: *Vídeňská secese a moderna 1900–1925. Užití umění a fotografie*. Brno: Moravská galerie, 2005, s. 274–295.

KOBZÁŇ, Jan. Lipta. *Valašsko*. 1953, s. 25–29.

KŘÍŽOVÁ, Alena. Marie Schoberová – industriální učitelka

a osvětová pracovnice. In: *Žena umělkyně na přelomu 19. a 20. století*. Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum, 2005, s. 305–316.

KŘÍŽOVÁ, Alena. K počátkům české umělecké hračky. In: LIĐÁK, Petr. *Hračky z Nového Hrozenkova. Historie zaniklé výroby*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2010, s. 11–16.

KŘÍŽOVÁ, Alena. Od hračky k upomínkovému předmětu. *Národopisná revue*. 2006, roč. 16, s. 201–208.

KŘÍŽOVÁ, Alena. Výtvarné invence a ambice Ústředí lidové umělecké výroby. *Národopisná revue*. 2008, roč. 18, s. 135–146.

KUNZ, Ludvík. Vědecká ilustrace a dokumentární tvorba Karla Langra v české etnografii (k umělcovým osmdesátinám). *Český lid*. 1984, roč. 71, s. 237–238.

LANGER, Karel. Dřevo v lidové umělecké výrobě. In: *Tvořivost českého lidu v tradiční umělecké výrobě*. Praha: Orbis, 1953, s. 35–49.

LANGER, Karel. Dřevo v domácí a lidové výrobě. *Věci a lidé*. 1949–1950, roč. 2, s. 364–372.

LANGER, Karel. Dřevo. *Tvar*. 1950, roč. 3, s. 133–139.

LANGER, Karel. Neobvyklé posláním novoročenek Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. *Vlastivědné listy*. 1981, roč. 7, č. 2 s. 29.

LANGER, Karel. Péče o upomínkové předměty. *Tvar*. 1952, roč. 4, s. 168–173.

LENDEROVÁ, Milena. *Zdenka Braunerová*. Praha: Mladá fronta, 2000.

LIĐÁK, Petr. Dílna lidové umělecké výroby Valašského muzea v přírodě. *Museum vivum*. Časopis českých muzeí v pří-

rodě, 2017, roč. 11, s. 59–68.

LIĐÁK, Petr. *Hračky z Nového Hrozenkova. Historie zaniklé výroby*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2010.

LIĐÁK, Petr. Prezentace tradičních řemesel a rukodělné výroby ve Valašském muzeu v přírodě. In: *Tradice a současnost rukodělné výroby v regionu Moravské Valašsko*. Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Rožnov pod Radhoštěm, 2011, s. 46–56.

LIĐÁK, Petr. Výroba hraček v Novém Hrozenkově. Příspěvek k dokumentaci tradičních řemesel a podomácké výroby v obci. *Museum vivum*. 2007–2008, roč. 3–4, s. 37–48.

MAGULOVÁ, Iva. K činnosti Zemského ústavu pro zvelebování živností pro zemi Moravu v Brně. *Národopisná revue*. 2005, roč. 15, s. 29–34.

MALÉŘ, Josef. Rukodělná výroba v expozicích v přírodě. In: *Museum vivum I. Konference muzeí v přírodě 28. – 30. 9. 1983*. Rožnov pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 1985, s. 117–126.

MALÉŘ, Josef. Krásná jizba versus kýč. *Umění a řemesla*. 1989, č. 2 s. 3–4.

NEKUDA, Vladimír, ed. *Okres Vsetín: Rožnovsko – Valašsko-meziříčsko – Vsetínsko*. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s.

NIEDERLE, Lubor. Byt lidu vesnického. In: KOVÁŘ Emanuel (ed.). *Národopisná výstava československá v Praze 1895*. Praha 1895–1897.

OKRUCKÝ, Ján. O funkcii pamiatkových predmetov. *Umění a řemesla*. 1963, č. 4, s. 157–160.

PELANT, Emanuel. Hračkářský kurs při státní odborné

škole ve Valašském Meziříčí. *Drobné umění – Výtvarné snahy 5, 1924, s. 78–82*.

PETRÁKOVÁ, Blanka. František Václavík a obchod s uměleckým průmyslem v Luhačovicích. *Acta musealia*. 2006, roč. 6, č. 1–2, s. 37–47.

PIPEREK, Lubomír. Antonín Strnadel (1910–1975). *Valašsko, vlastivědná revue*. 2000, č. 2, s. 24–25.

PODZEMNÁ, Alena. Vizuální styl propagačních materiálů Valašského muzea v přírodě. *Museum vivum*. Časopis českých muzeí v přírodě, 2017, roč. 11, s. 11–33.

ROČEK, Michal. Tradice výroby zakuřované hračky. *Národopisná revue*. 2006, roč. 16, s. 209–217.

STROMŠÍK, Josef. Služby návštěvníkům rožnovského skansenu a jejich hlavní směry kulturně osvětového působení. In: *Zborník Slovenského národného múzea LXVIII, Etnografía*. 1974, roč. 15, s. 295–299.

STIBOR, Miloslav. Navštivte Památník Antonína Strnadla na Novém Hrozenkově. *Valašsko, vlastivědná revue*. 1999, č. 1 (obálka).

SVOBODOVÁ – ALŠOVÁ, Maryna. *U nás doma*. Praha: Albatros, 1970.

ŠULEŘ, Oldřich. *Paměť domova*. Opava: Optys, 1994.

TICHÁ, Jana, LIĐÁK, Petr a kol. *Malovaná jizba. Umělecké řemeslo a užité umění ve sbírkách Valašského muzea v přírodě 18. – 1. polovina 20. století*. Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm: Rožnov pod Radhoštěm, 2012.

VÁŇA, František. Radostná budoucnost lidové umělecké výroby. *Valašsko*. 1952, roč. 1, s. 29–33.

VOLČÍK, Ondřej. Naše Valašsko – vlastivědné periodikum

vzniklé ve spolupráci Josefa Válka a Františka Táborského. *Valašsko, vlastivědná revue*. 2016, č. 1, s. 20–25.

VONDRÁČKOVÁ, Slávka. Artěl. *Tvar*. 1968, roč. 19, s. 65–89.

WEITENWEBER, Vilém. Stříbrná soška sv. Václava. In: *Zlatá Praha*, roč. 14, 1896–1897, č. 1.

WEITENWEBER, Vilém. Medaille Národopisné výstavy československé v Praze 1895. In: *Zlatá Praha*, roč. 13, 1895–1896, č. 21.

ZÁSTĚRA, Karel. Úloha a pojetí upomínkového předmětu. *Umění a řemesla*. 1967, č. 4, s. 155–160.

Prameny

Státní okresní archiv Vsetín, fond Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (1950–2008), nezpracováno.

Soukromý archiv Václava Žitníka – Korespondence Karla Langra s Václavem Žitníkem z let 1973, 1974, 1975, 1979, 1981, 1985, 1989, 1990, 1991, 1993, 1994.

DRÁPALOVÁ, Lenka. *Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm v letech 1960–1990*. Bakalářská diplomová práce. Valašské muzeum v přírodě, Oddělení dokumentace, Pomocný sbírkový fond Rukopisy, inv. č. R 349.

MAGULOVÁ, Iva: *Karel Langer (život a dílo)*. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Ústav evropské etnologie, 2004. Valašské muzeum v přírodě, Oddělení dokumentace, Pomocný sbírkový fond Rukopisy, inv. č. R 495.

MĚDÍLKOVÁ, Veronika. *Umění a architektura Národopisné výstavy 1895*. Praha, 2012. Diplomová práce. Karlova univerzita v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro dějiny umění, 18. 9. 2012.

Informátoři

Václav Žitník, Rožnov pod Radhoštěm, vedoucí dílny LUV v letech 1967–2000.

Iveta Eclerová, Brno, dcera Karla Langra.

Zdenka Toflová, Rožnov pod Radhoštěm, malířka v dílně LUV v letech 1974–2001.

Jaroslava Vašková, Dolní Bečva, malířka v dílně LUV v letech 1977–2003.

Vladimír Klimeš, Zubří, pracovník dílny LUV v letech 1977–1983.

Ludmila Ptáčková – Klímová, Rožnov pod Radhoštěm, pracovnice ekonomického úseku Valašského muzea v přírodě od r. 1968, později vedoucí hospodářské správy, do r. 1995 vedoucí prodejny LUV.

Vanda Vrlová, Valašské Meziříčí, pracovnice Valašského muzea v přírodě v letech 1960–2000.

Marie Brandstettróvá, Rožnov pod Radhoštěm, etnografka Valašského muzea v přírodě v letech 1968–2002.

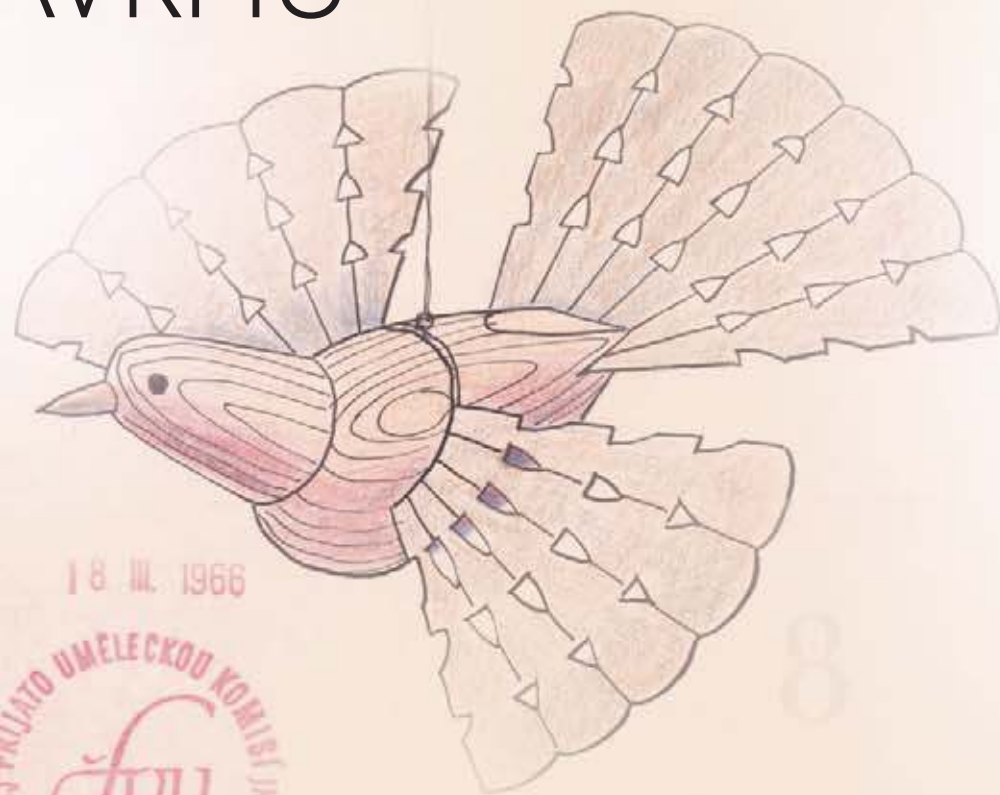
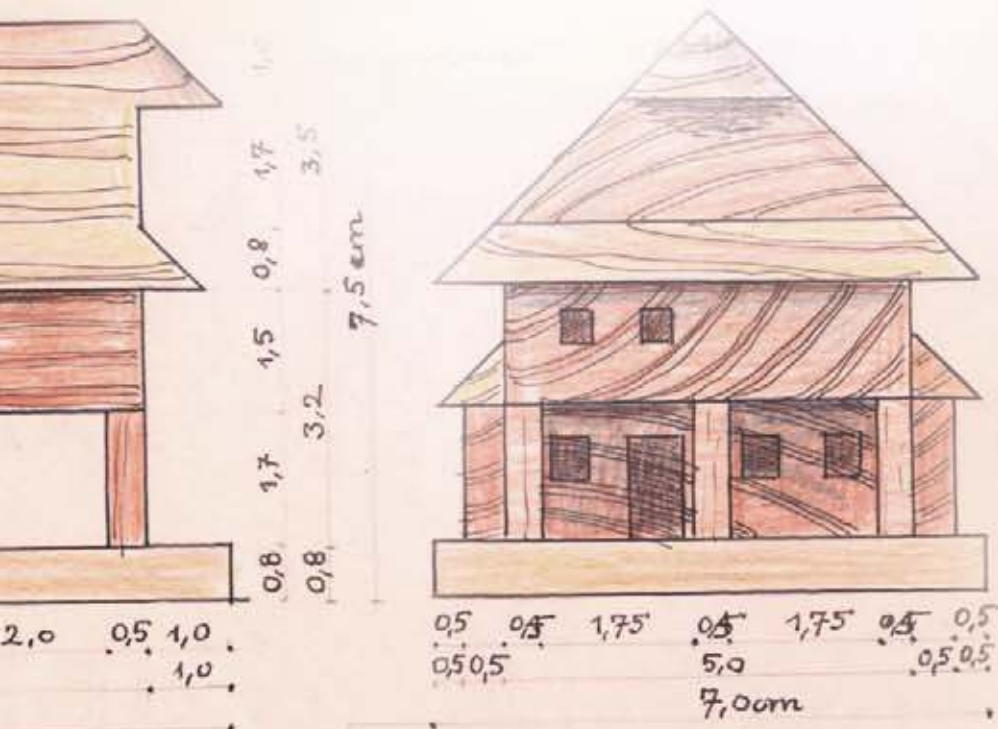
Michal Chumchal, Rožnov pod Radhoštěm, pracovník Valašského muzea v přírodě – vedoucí konzervátor v letech 1966–2002.

Julie Hlavenková, Valašské Meziříčí, pracovnice Valašského muzea v přírodě od r. 1995 vedoucí prodejny LUV, od r. 2012 vedoucí Oddělení provozu a služeb návštěvníkům.

KATALOG

VÝTVARNÝCH NÁVRHŮ

KARLA LANGRA

Závěsná holubička

Představuje výběr z obsáhlejší kolekce výtvarných návrhů Karla Langra, které jsou uloženy ve sbírce Valašského muzea v přírodě. Jejich řazení v katalogu je tematické a v rámci tématu chronologické. Celý soubor zahrnuje 128 návrhů, jež Karel Langer připravoval pro Dílnu lidové umělecké výroby v letech 1965–1991. Provedením se jedná převážně o perokresby (miniatury staveb, figury s řezbovanými pery, motivy na vypalované servírovací desky, světce a světské figury), obvykle kolorované pastelkami či voskovkami s vyznačením přesných rozměrů, včetně rozpracovaných technických řezů u většiny předmětů. Návrhy na vzory malovaného nábytku ze 70. let 20. století jsou provedeny na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence dvou rozdílných velikostí.

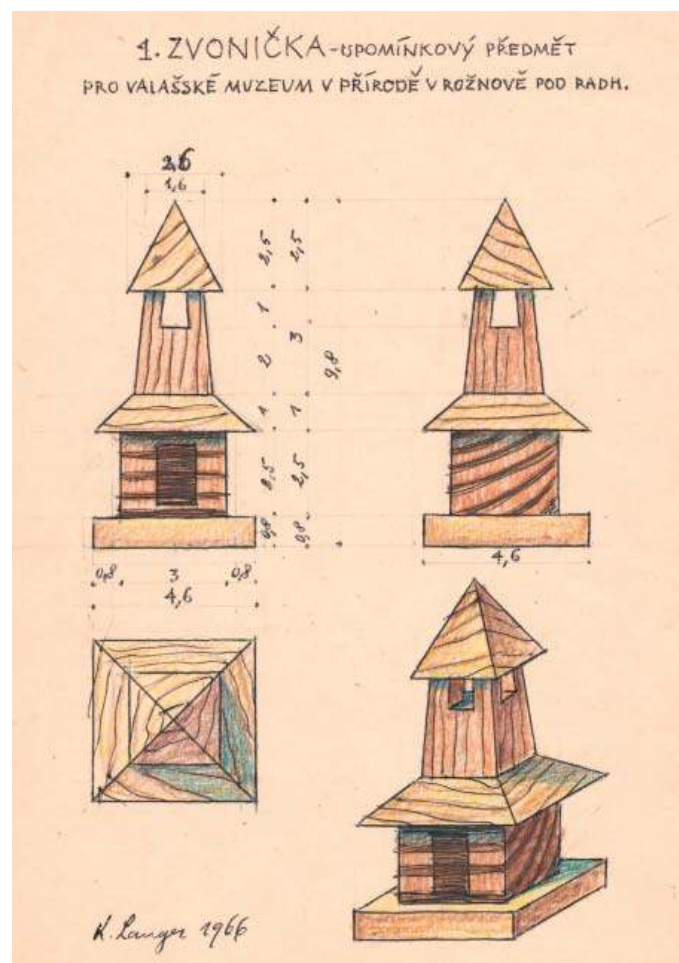
Série návrhů na drobné užitékové předměty – svícný, solničky, dózy, popelníky, misky a servírovací desky jsou rozpracované na dýze přilepené na černém kartonu. Většinu z nich pro větší názornost doplňuje perokresba často s popisem užitékého materiálu, technologie zpracování a doporučené povrchové úpravy. Některé kresby jsou označeny datací se signaturou K. L. a většina z nich je opatřena kulatým červeným razítkem Umělecké komise Českého fondu výtvarných umění Dílo, což dokládá, že prošly v té době nezbytným schvalovacím řízením.

Popis každého návrhu obsahuje pořadové číslo, název výrobku, krátký popis, rozměry, dataci a inventární číslo. V případě, že k návrhu existuje ve sbírkách Valašského muzea konkrétní sbírkový předmět, je součástí poslední položky odkaz na pořadové číslo předmětu v katalogu sbírek.

Všechny návrhy na každý upomínkový předmět v dílně vyrobený se bohužel nedochovaly. Některé existovaly jen ve verzi pracovního návrhu, jenž se realizací v dílně zdokonaloval, někdy i měnil.

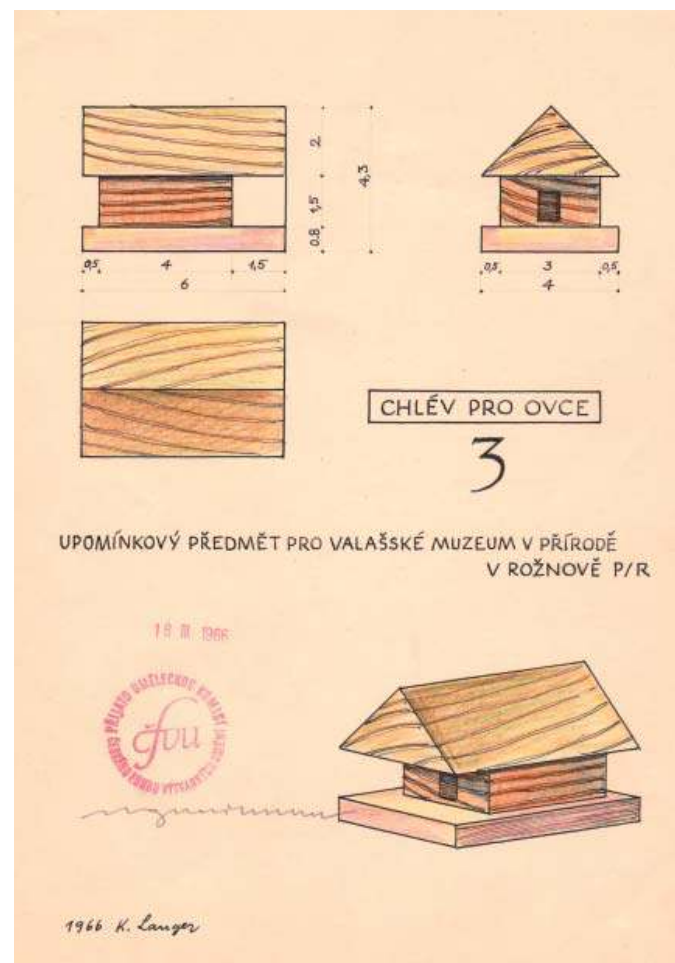
Katalog výtvarných návrhů obsahuje následující celky:

miniatury staveb, kolekci 4 zvířátek, figury zvířat a postavy zdobené řezbovanými pery, vzorníky malovaných motivů na nábytek, návrhy na vypalovaný dekor sekerky – valašky, užitékové předměty, vypalované motivy na servírovací desky, dřevěnou stavebnici – srub, ptačí krmítka, obaly na skleněné láhve, betlémy, plastiky madon, svatých a světské figury.

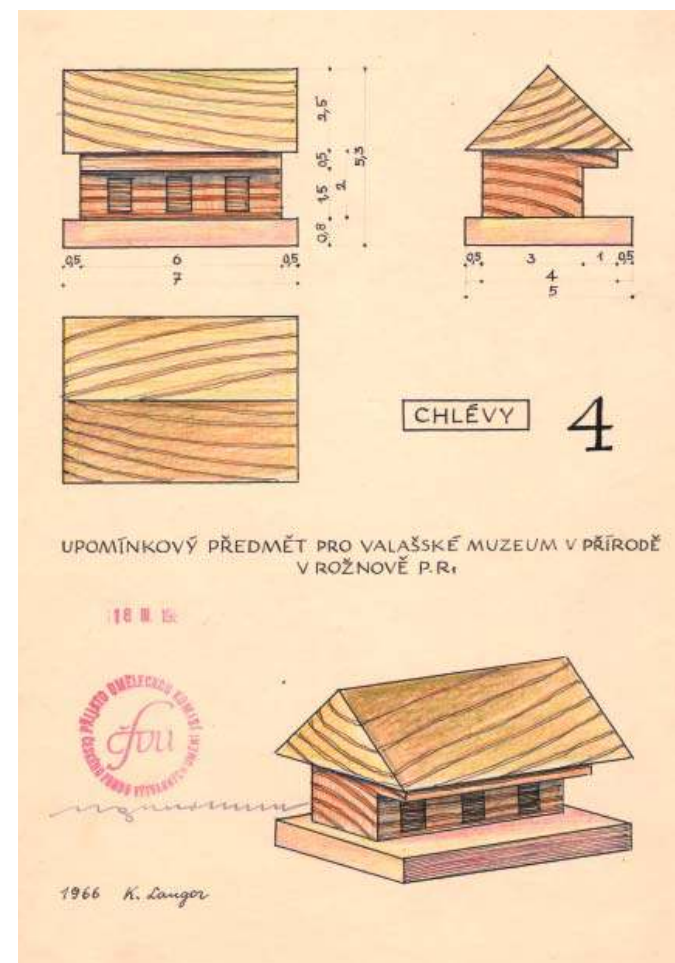
1 | Zvonička

Kolorovaná perokresba – technický náčr, arch A4, 1966, inv. č. 69188/1, katalog sbírek – pol. č. 7

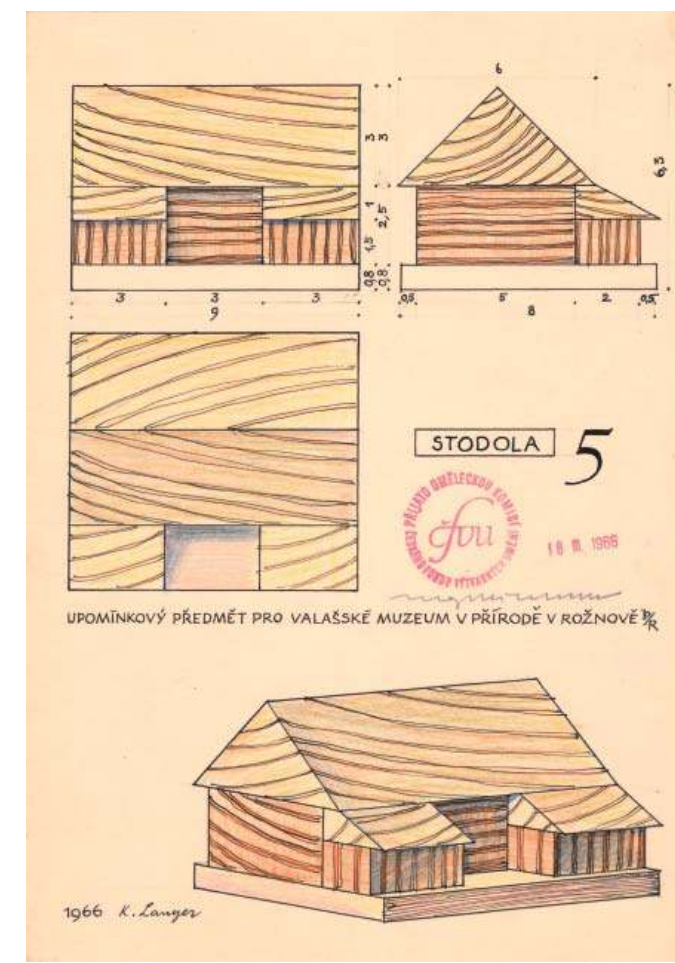
2 | Chlív pro ovce

Kolorovaná perokresba – technický náčr, arch A4, 1966, inv. č. 69188/2, katalog sbírek – pol. č. 10, 11

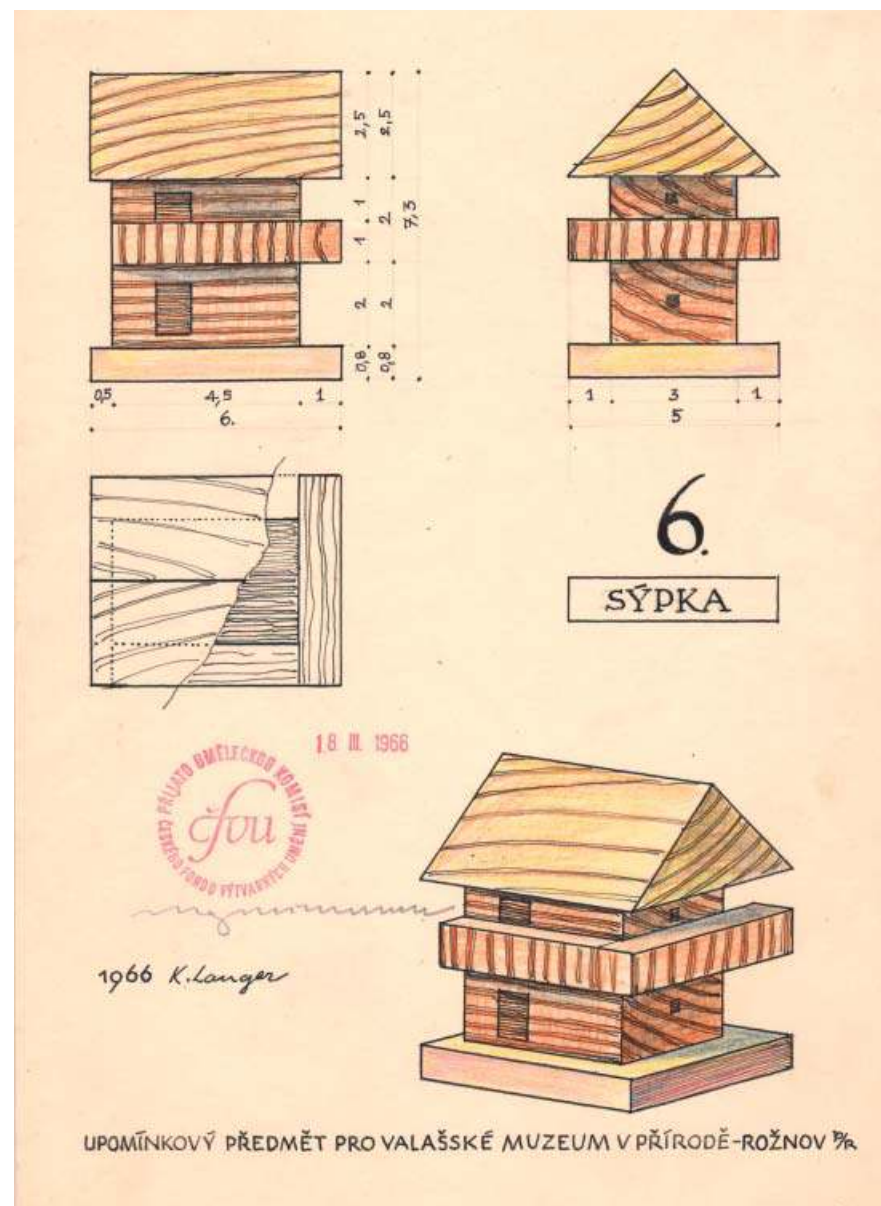
3 | Chlévy

Kolorovaná perokresba – technický náčr, arch A4, 1966, inv. č. 69188/3, katalog sbírek – pol. č. 9

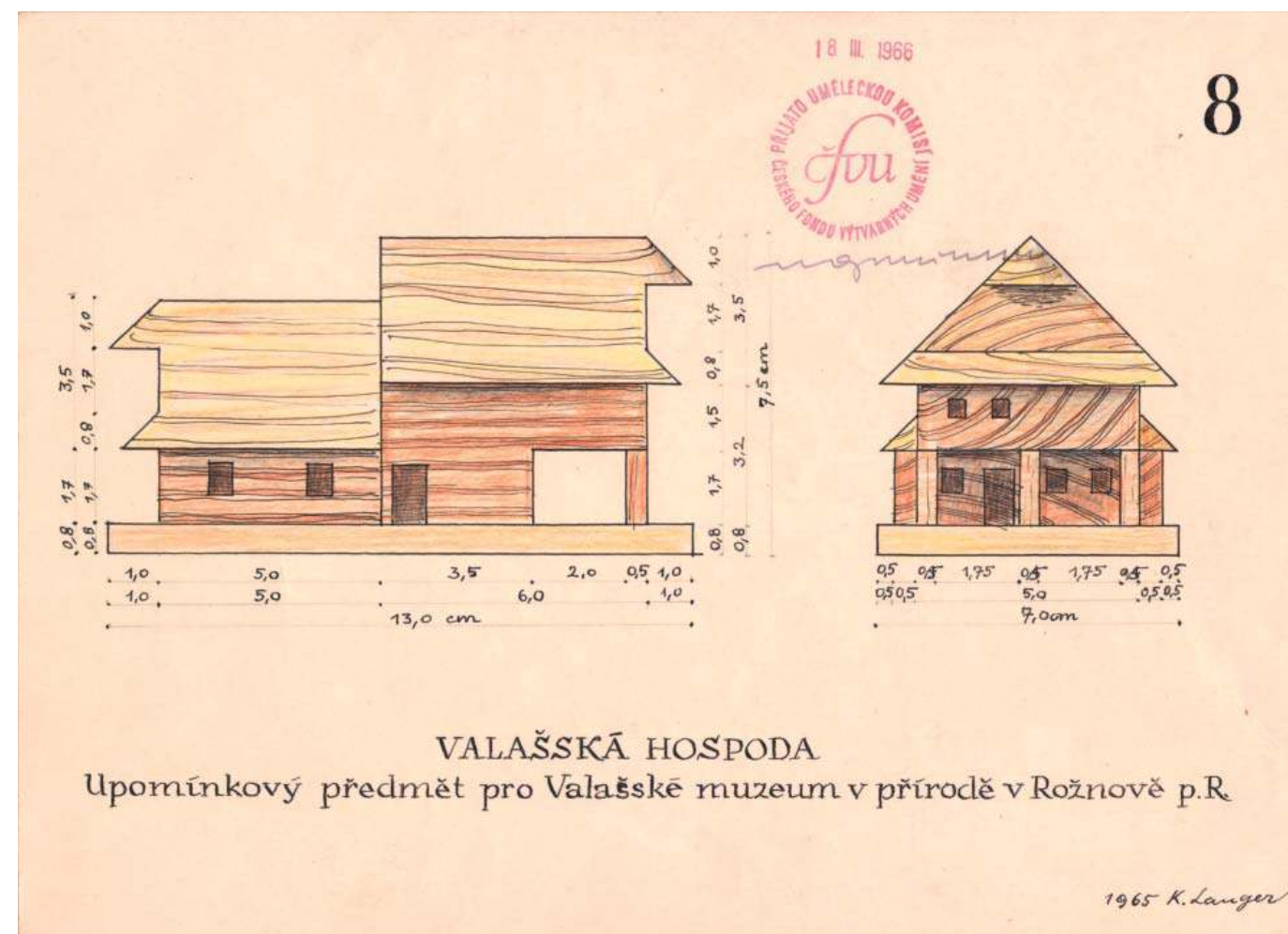
4 | Stodola

Kolorovaná perokresba – technický náčr, arch A4, 1966, inv. č. 69188/4

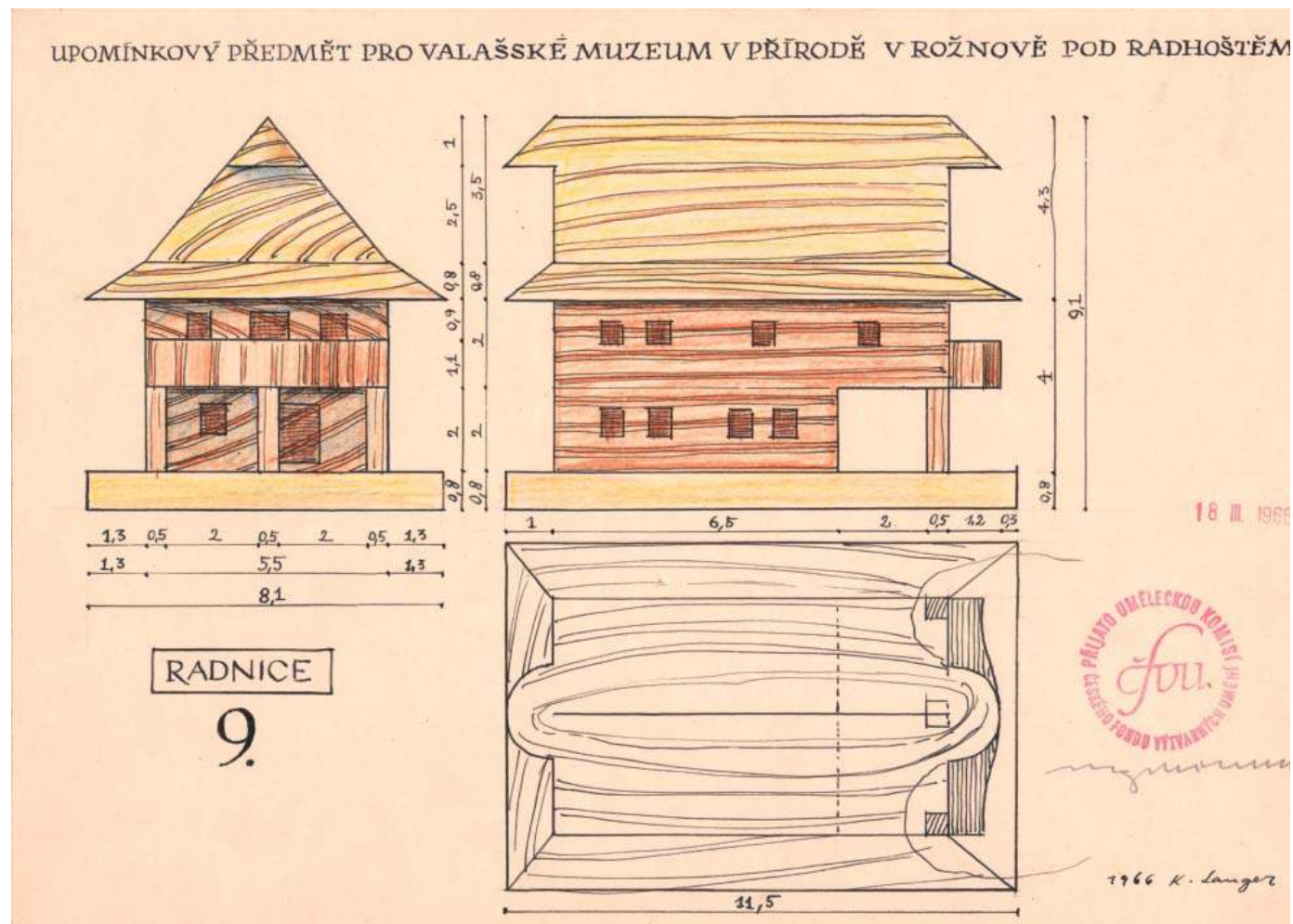
5 | Sýpka

Kolorovaná perokresba – technický nákres, arch A4, 1966, inv. č. 69188/5, katalog sbírek – pol. č. 8

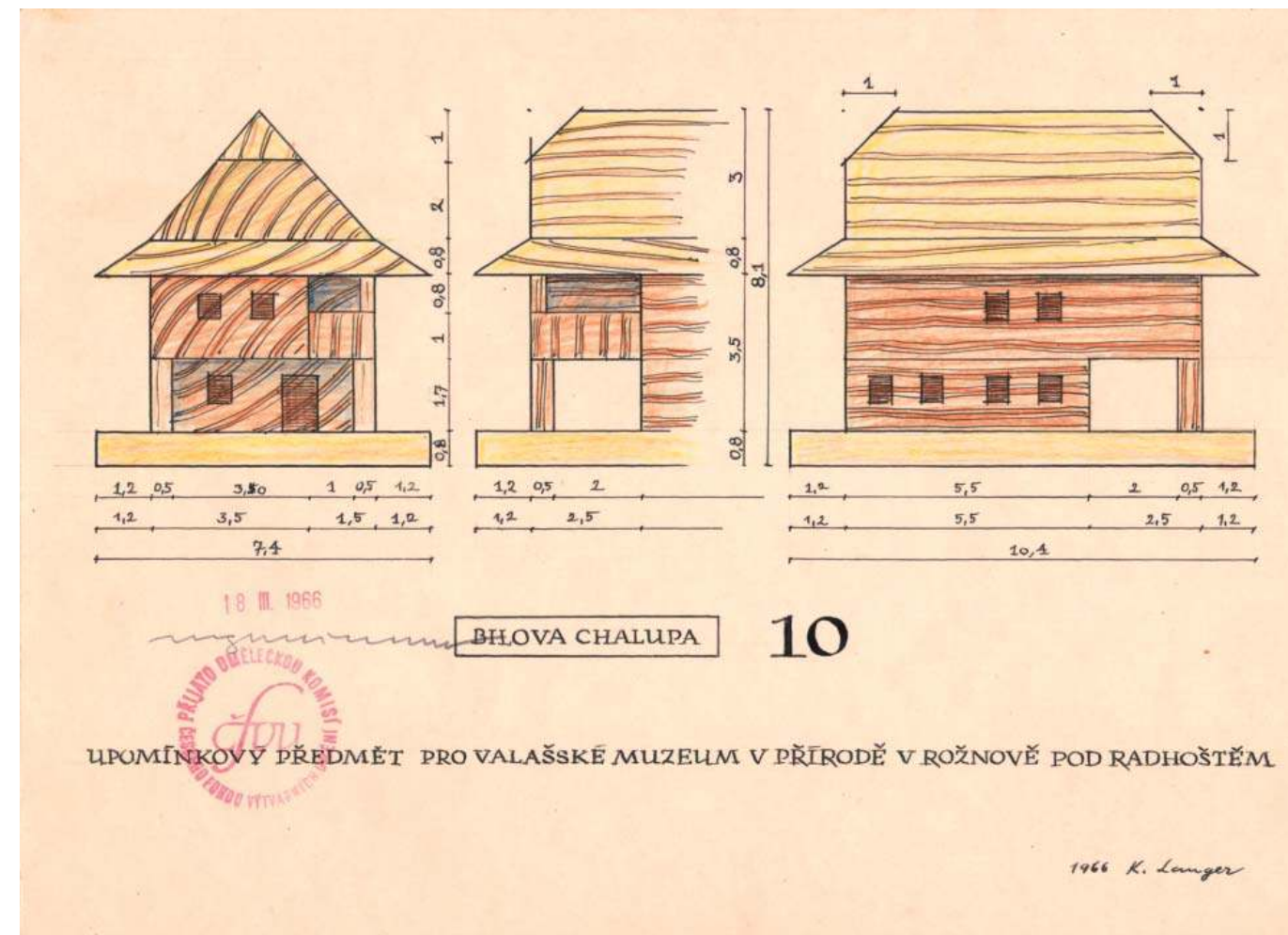
6 | Valašská hospoda

Kolorovaná perokresba – technický nákres, arch A4, 1965, inv. č. 69188/7, katalog sbírek – pol. č. 3

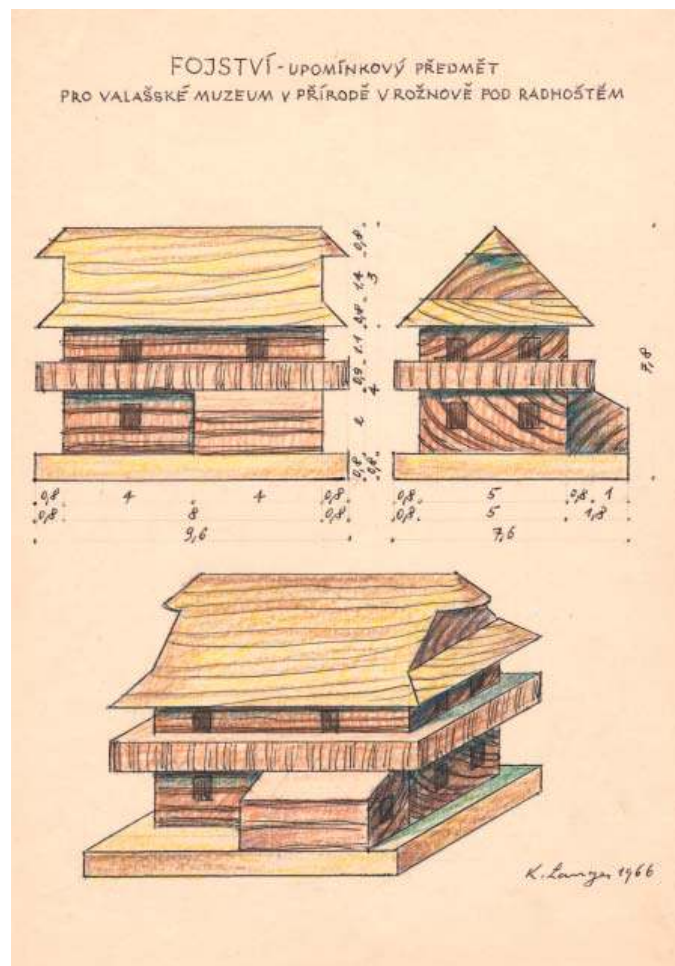
7 | Radnice

Kolorovaná perokresba – technický náčrtek, arch A4, 1966, inv. č. 69188/8, katalog sbírek – pol. č. 5

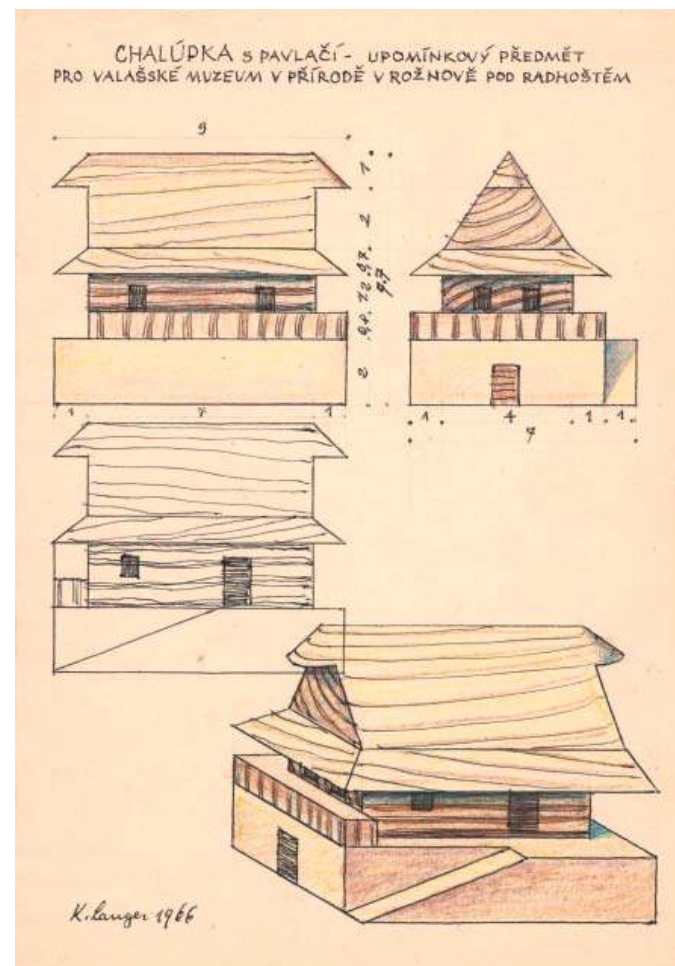
8 | Billova chalupa

Kolorovaná perokresba – technický náčrtek, arch A4, 1966, inv. č. 69188/9

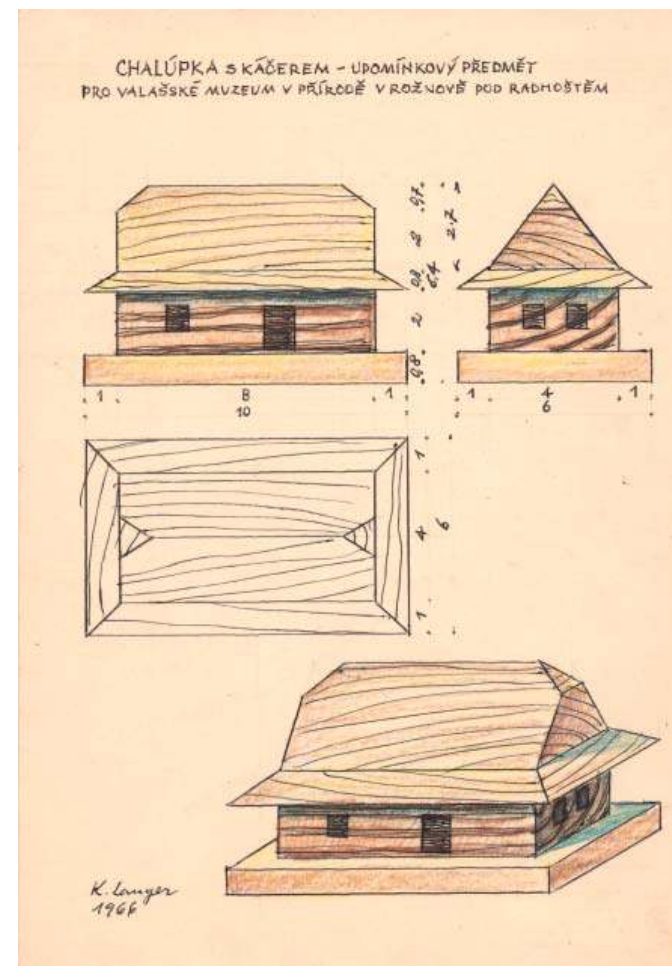
9 | Fojství

Kolorovaná perokresba – technický náčrt, arch A4, 1966, inv. č. 69188/10, katalog sbírek – pol. č. 1

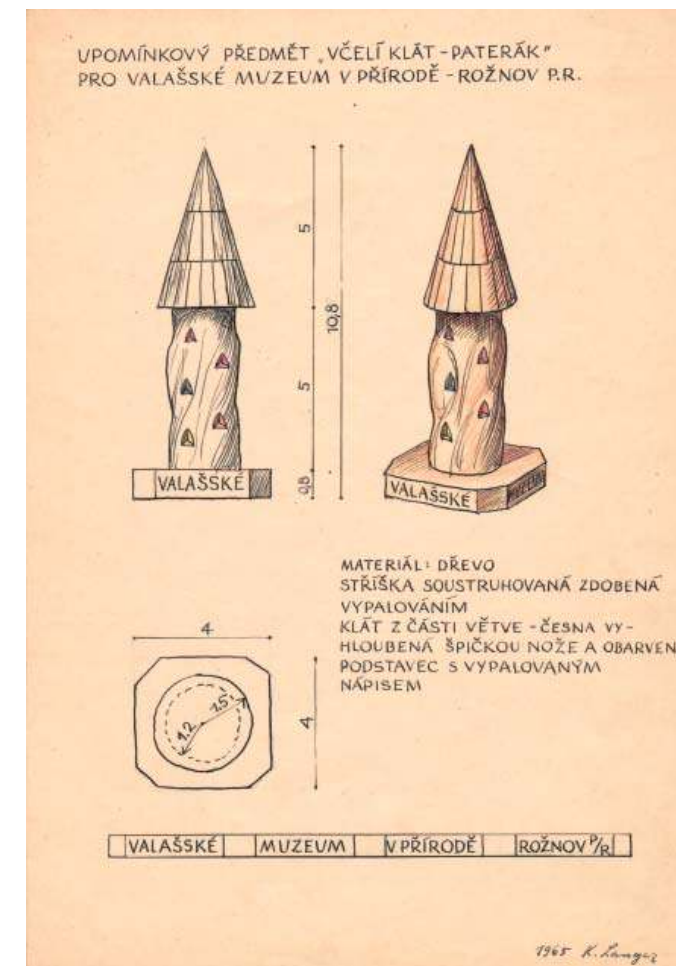
10 | Chalúpka s pavlačí

Kolorovaná perokresba – technický náčrt, arch A4, 1966, inv. č. 69188/15

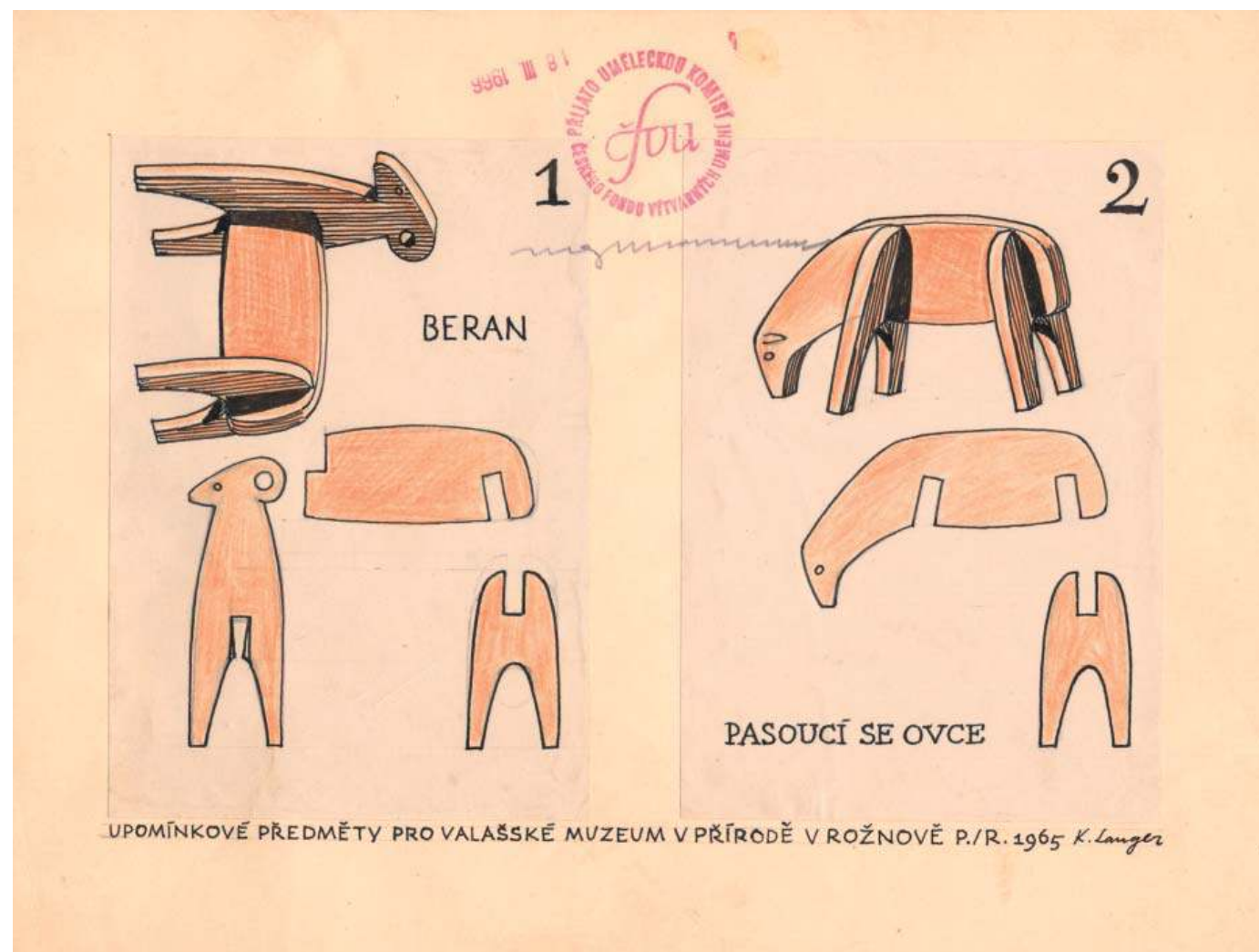
11 | Chalúpka s káčerem

Kolorovaná perokresba – technický náčrt, arch A4, 1966, inv. č. 69188/14

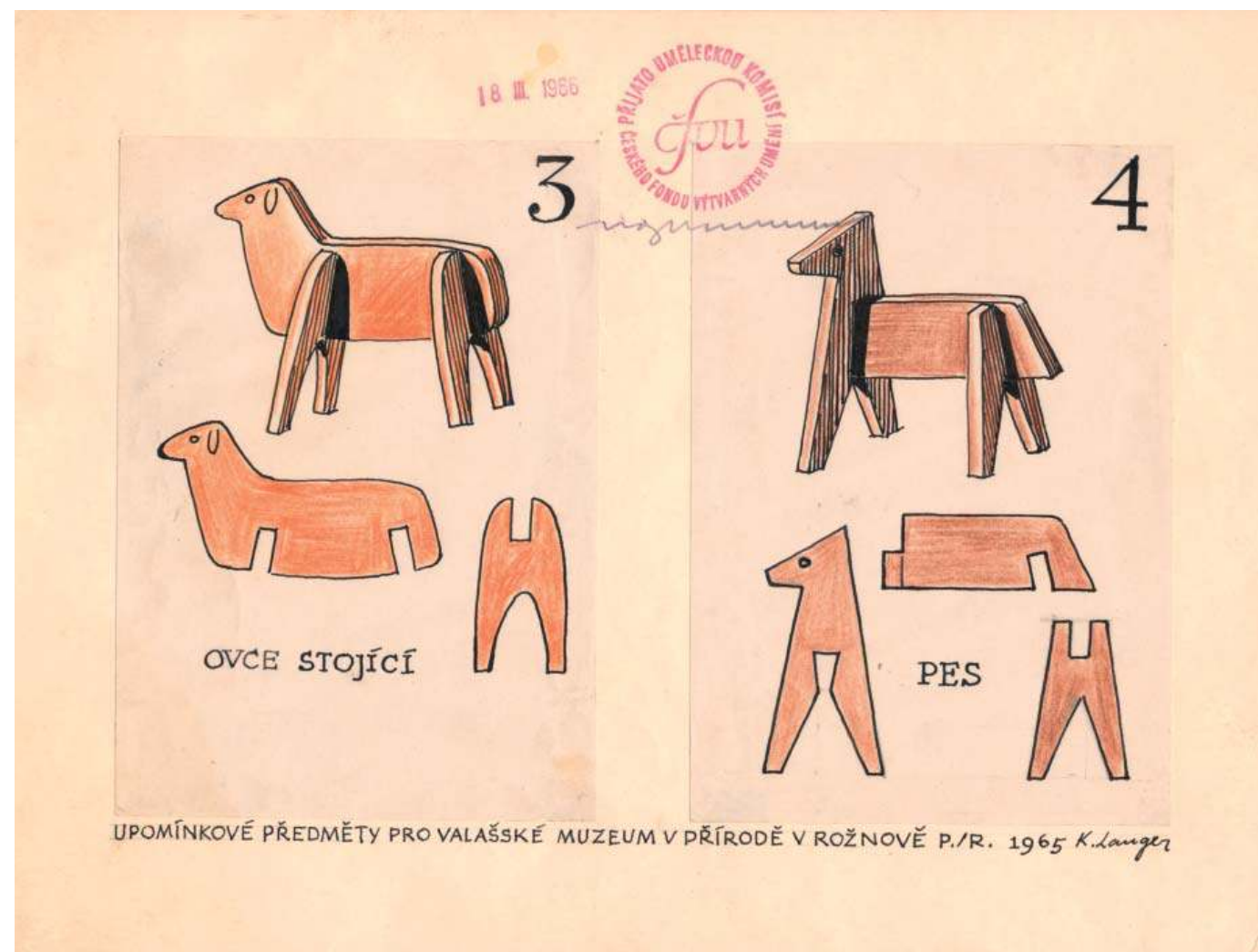
12 | Včelí klát – paterák

Kolorovaná perokresba – technický náčrt, arch A4, 1966, inv. č. 69188/16

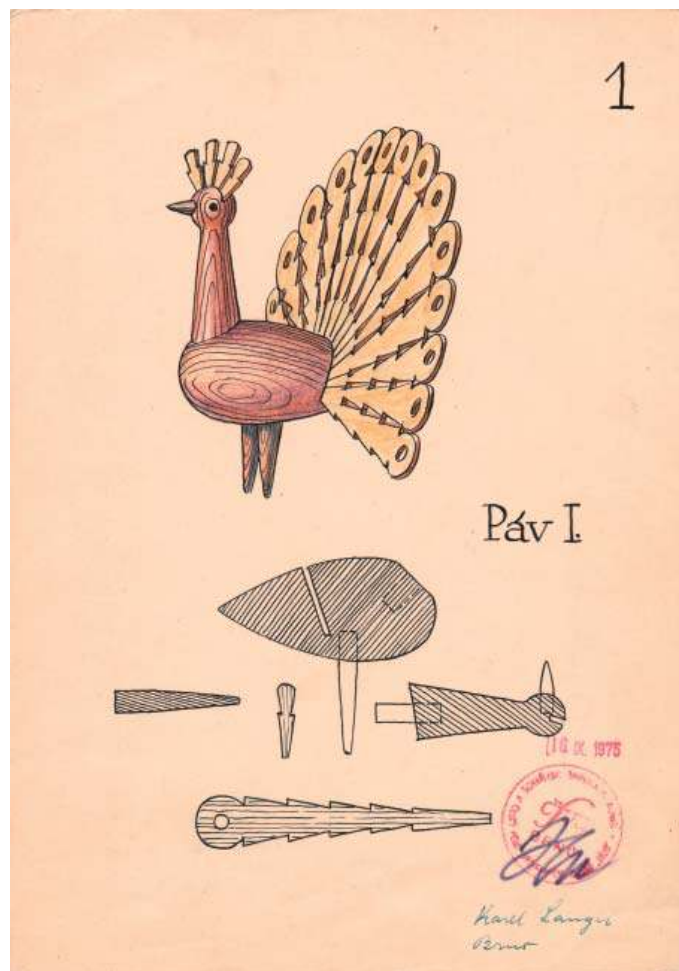
13 | Beran, pasoucí se ovce

Kolorovaná perokresba, arch A4, 1965, inv. č. 69189/3,
katalog sbírek – pol. č. 44, 47

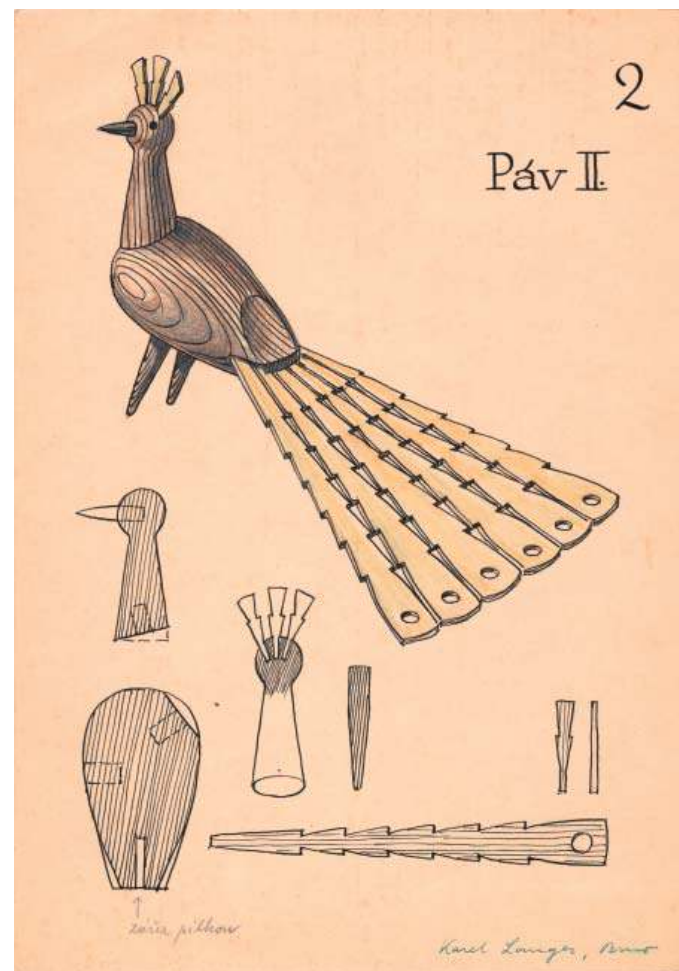
14 | Ovce stojící, pes

Kolorovaná perokresba, arch A4, 1965, inv. č. 69189/4,
katalog sbírek – pol. č. 41, 45, 46

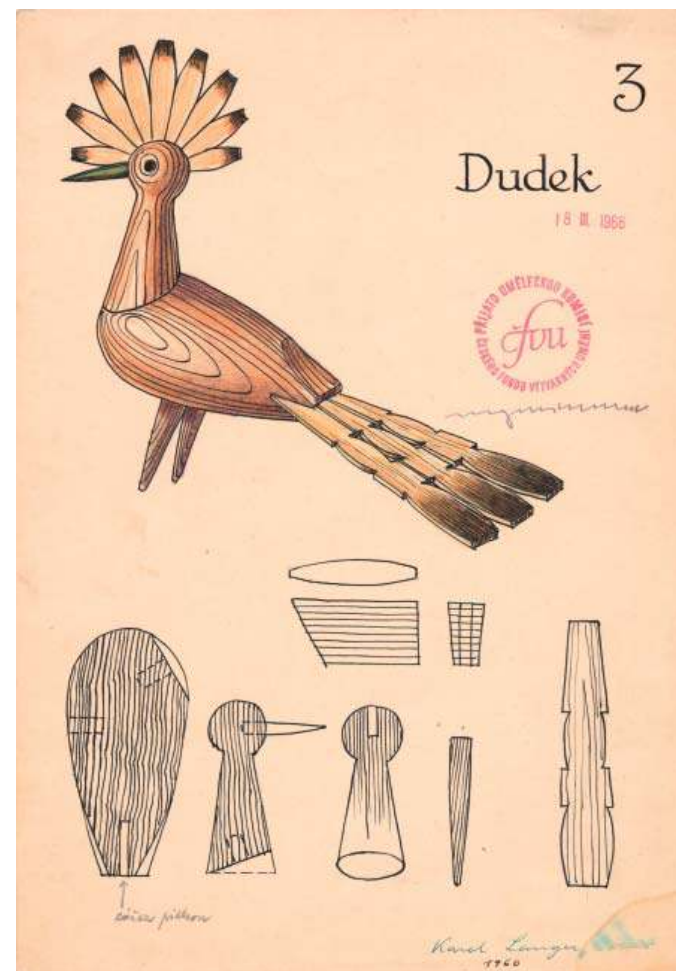
15 | Páv I.

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. 69190/1

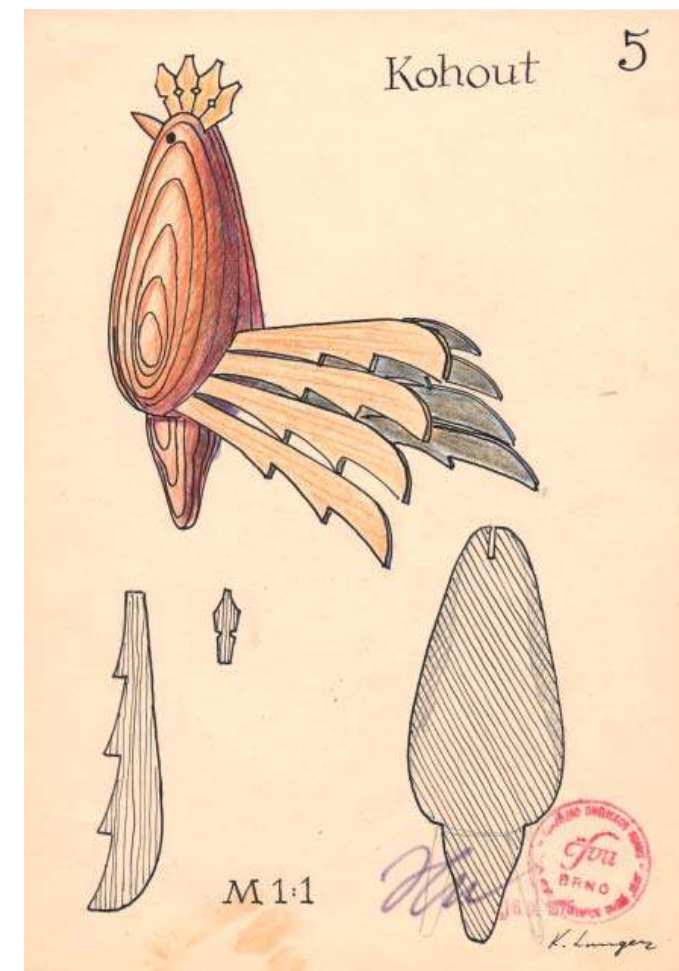
16 | Páv II.

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. 69190/2

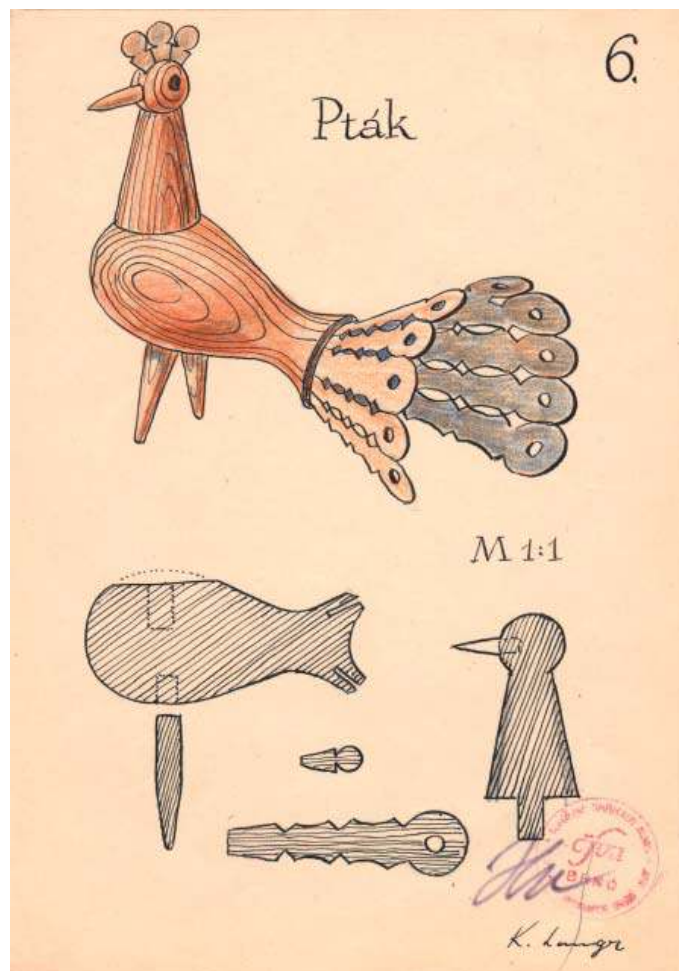
17 | Dudek

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. 69190/3

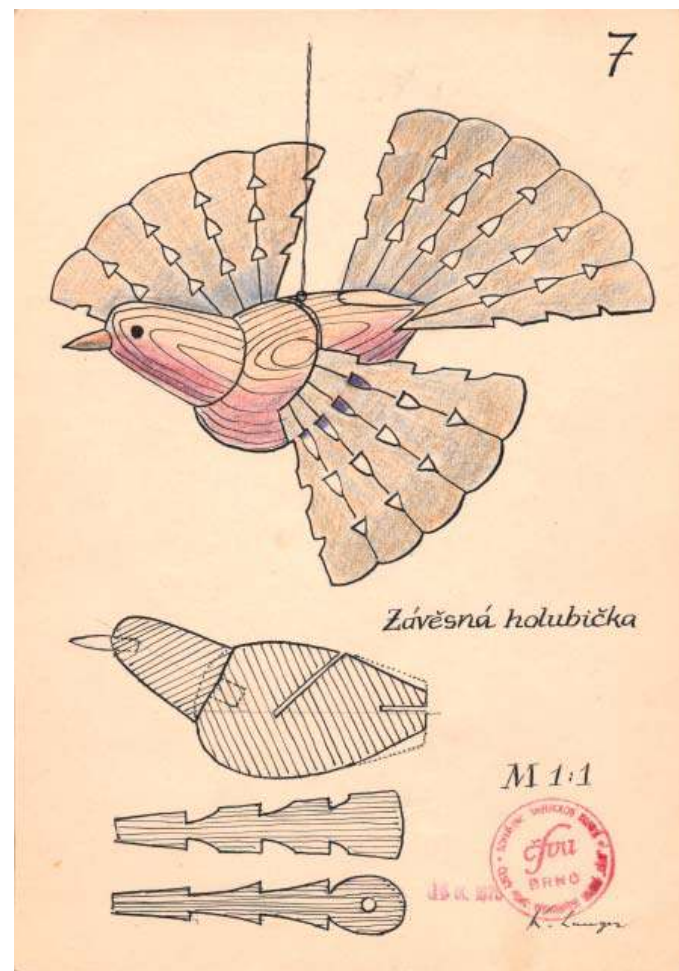
18 | Kohout

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. 69190/4

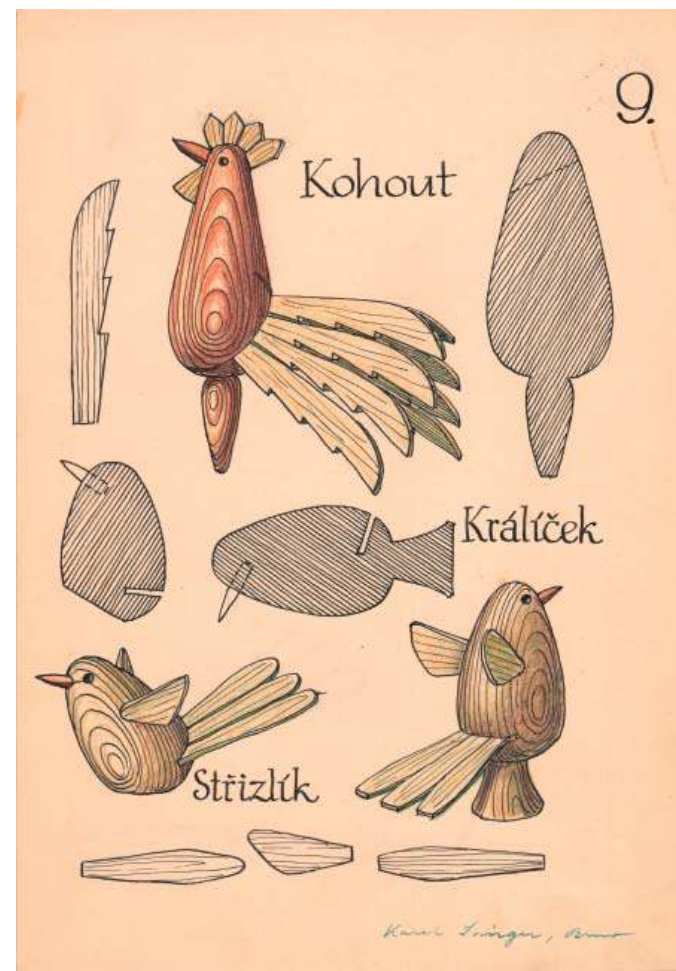
19 | Pták

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, 1975, inv. č. 69190/5

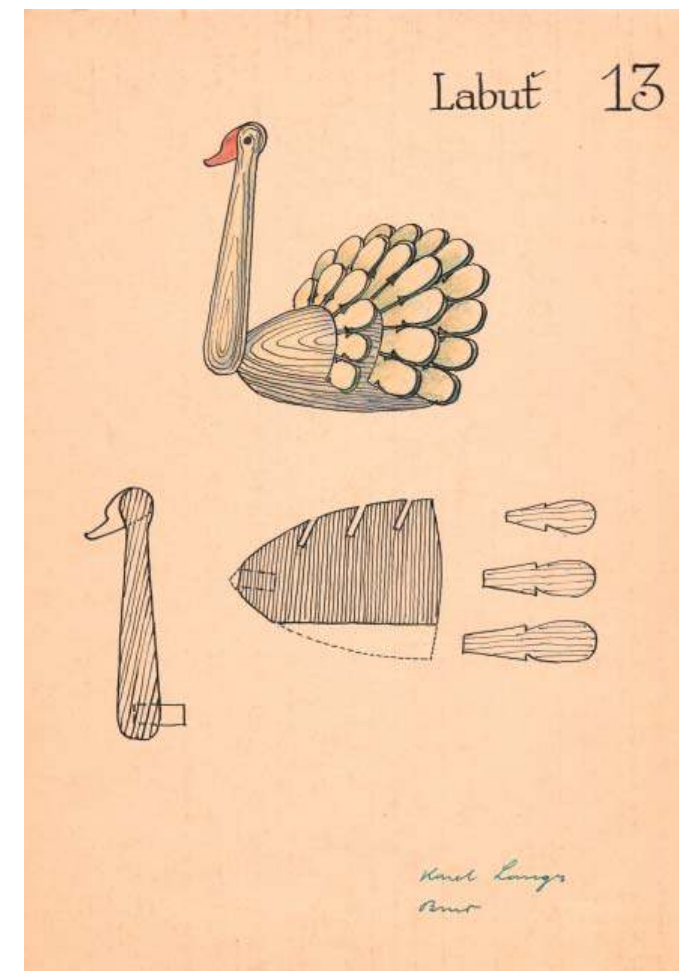
20 | Závěsná holubička

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, 1975, inv. č. 69190/6

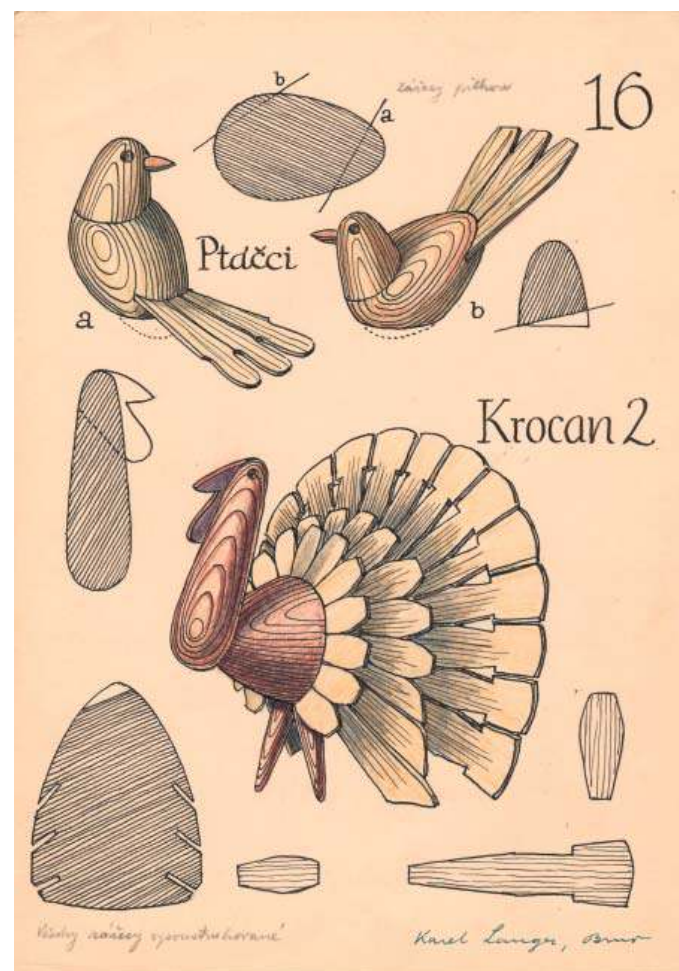
21 | Kohout, králíček, střízlík

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, 1975, inv. č. 69190/7

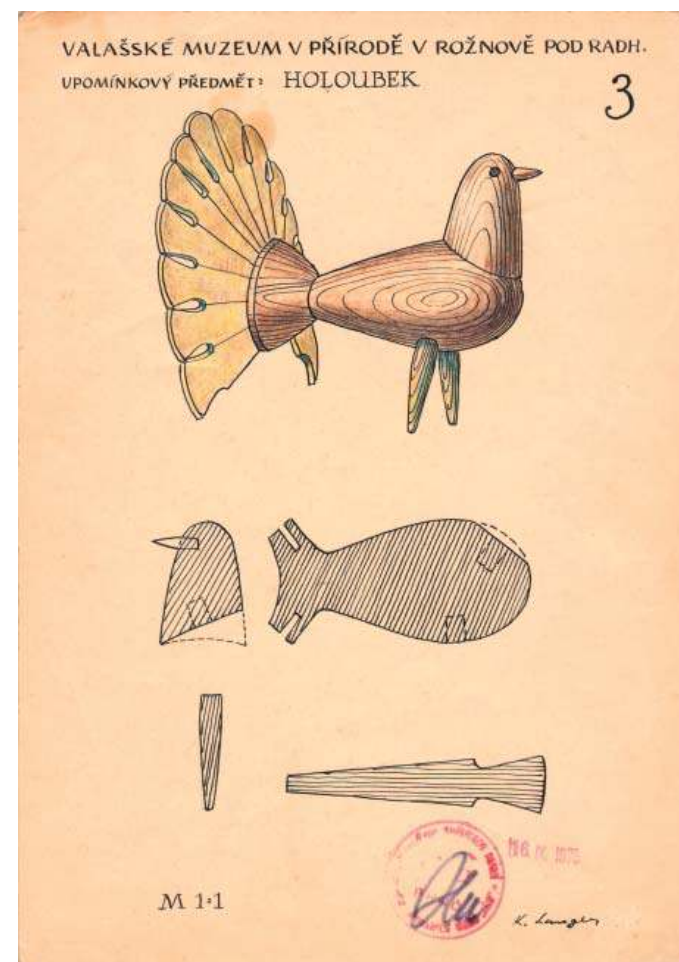
22 | Labuť

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, nedat., inv. č. 69190/8

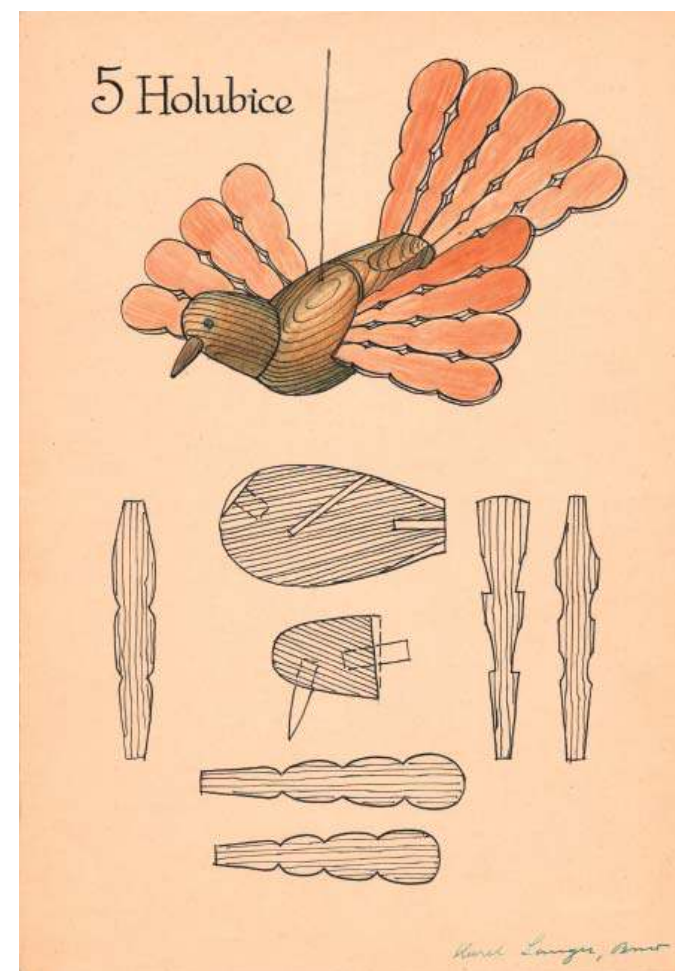
23 | Ptáčci, Krocán 2

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, nedat., inv. č. 69190/9

24 | Holoubek

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. č. 69190/10

25 | Holubice

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, nedat., inv. č. 69190/11

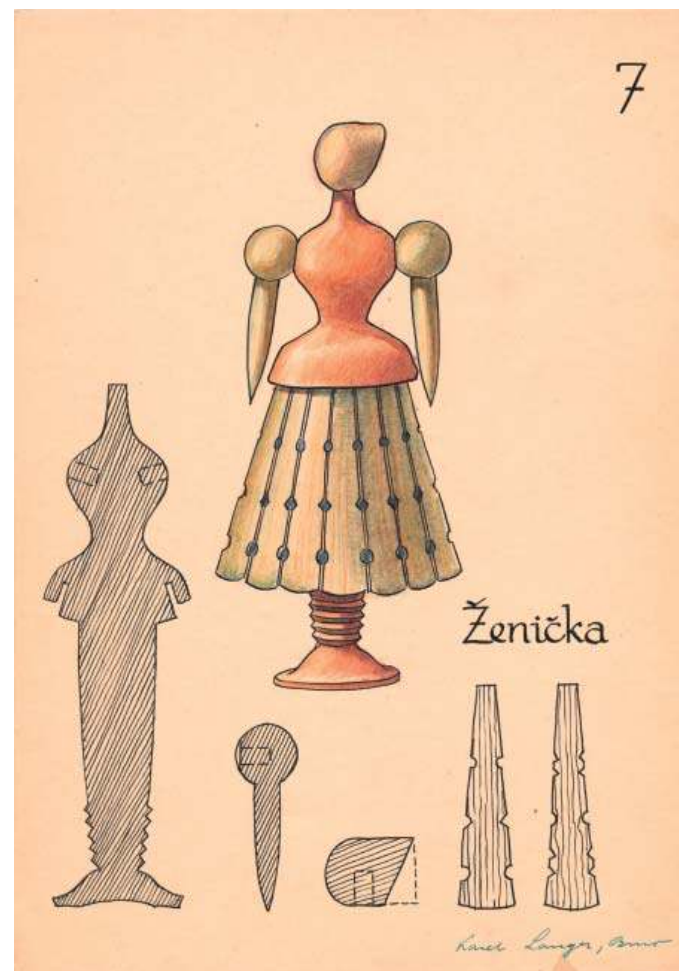
26 | Hanačka

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků, arch A4, 1975, inv. č. 6919012

27 | Nevěsta

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, 1975, inv. č. 69190/13

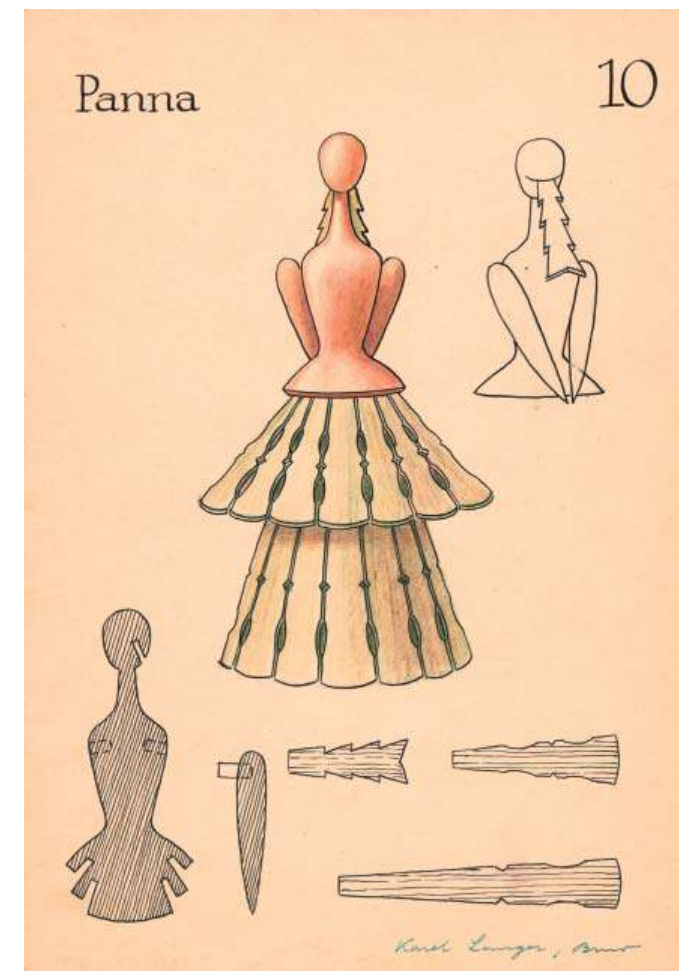
28 | Ženička

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, nedat., inv. č. 69190/14

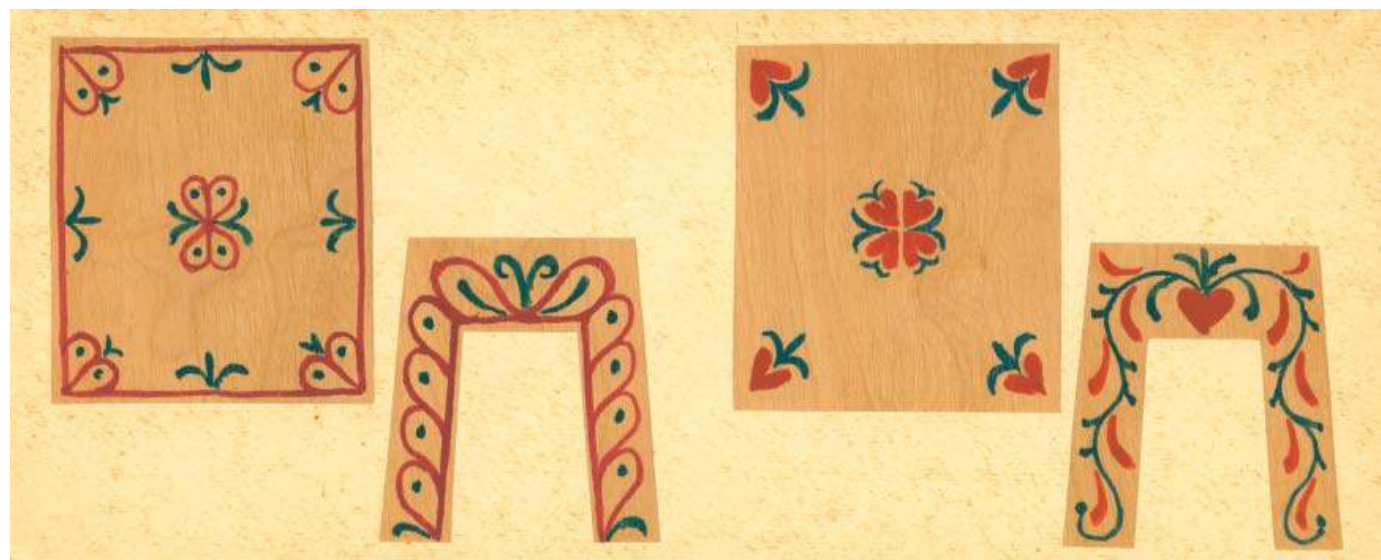
29 | Žena

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, nedat., inv. č. 69190/15

30 | Panna

Kolorovaná perokresba – celkový pohled a detaily jednotlivých prvků,
arch A4, nedat., inv. č. 69190/16

31 | Vzorník malovaných motivů – stůl

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/1

33 | Vzorník malovaných motivů – stůl

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/3

32 | Vzorník malovaných motivů – truhla

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/2

34 | Vzorník malovaných motivů – lavice

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/4

35 | Vzorník malovaných motivů – lavice

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/5

37 | Vzorník malovaných motivů – truhla

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/7

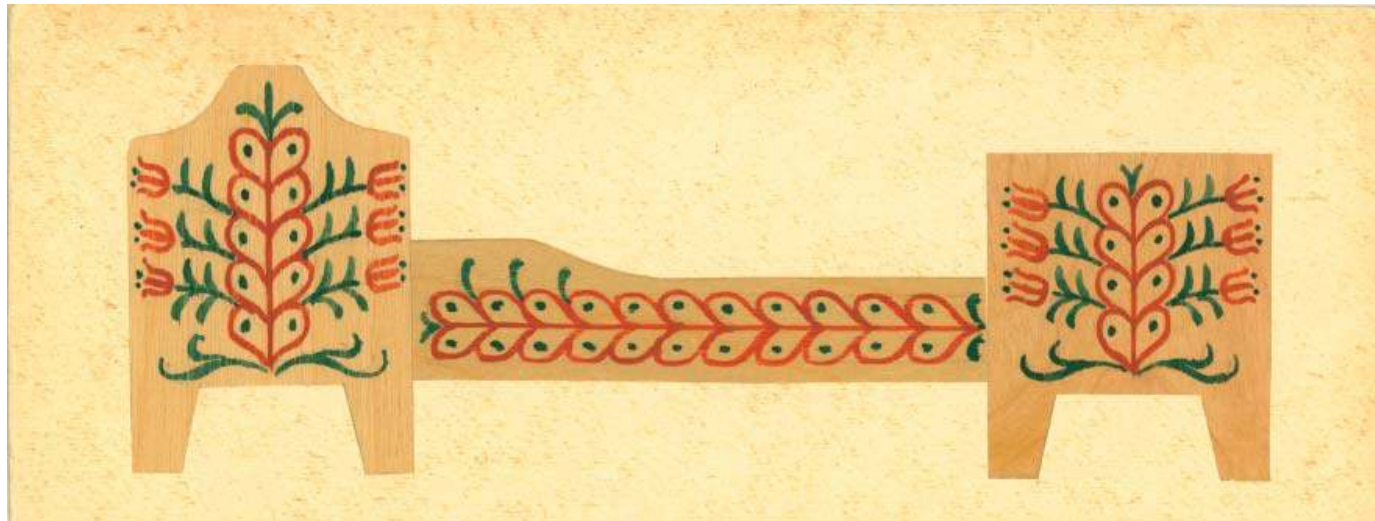
36 | Vzorník malovaných motivů – kolébka

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/6

38 | Vzorník malovaných motivů – truhla

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/8

39 | Vzorník malovaných motivů – postel

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/9

40 | Vzorník malovaných motivů – postel

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/10

41 | Vzorník malovaných motivů – postel

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/11

42 | Vzorník malovaných motivů – postel

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/12

43 | Vzorník malovaných motivů – židle

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/13

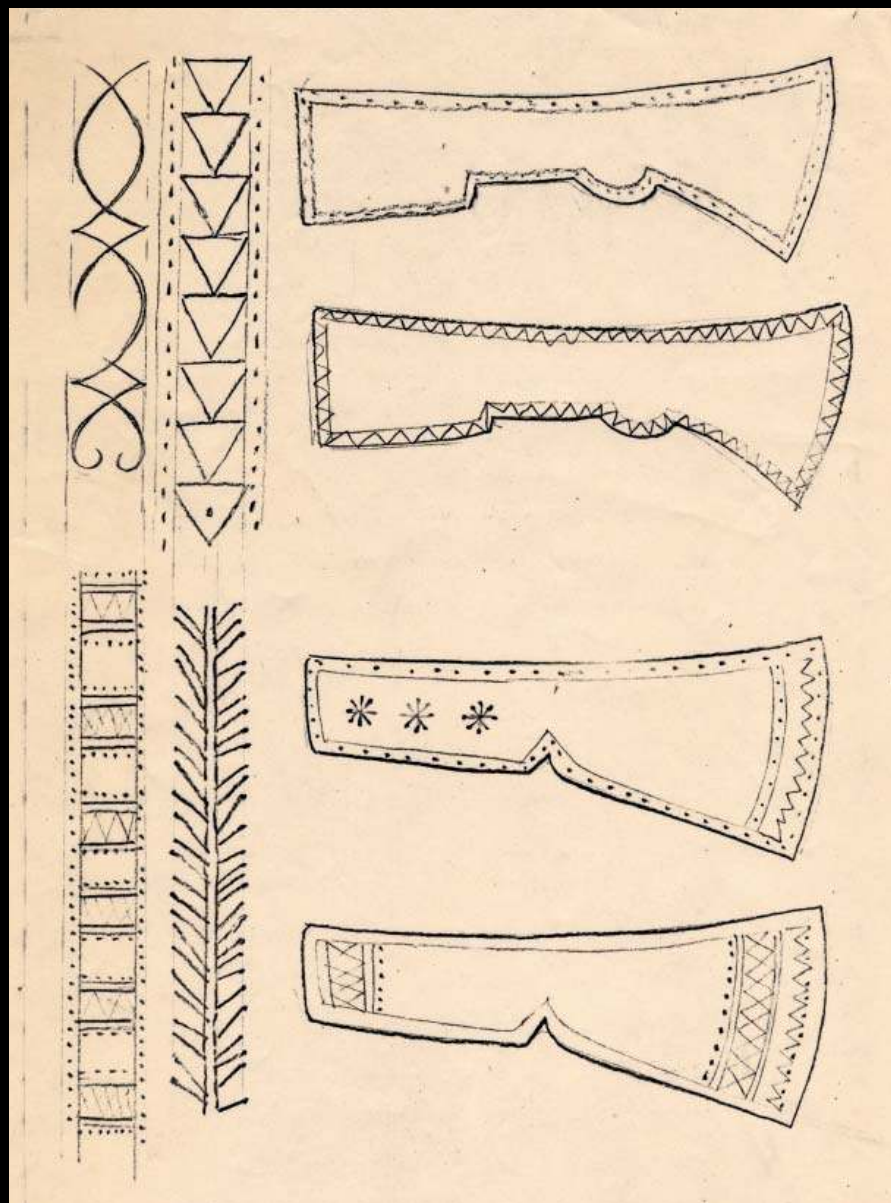
44 | Vzorník malovaných motivů – kolébka

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, 14,8 x 33,2 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20020/14

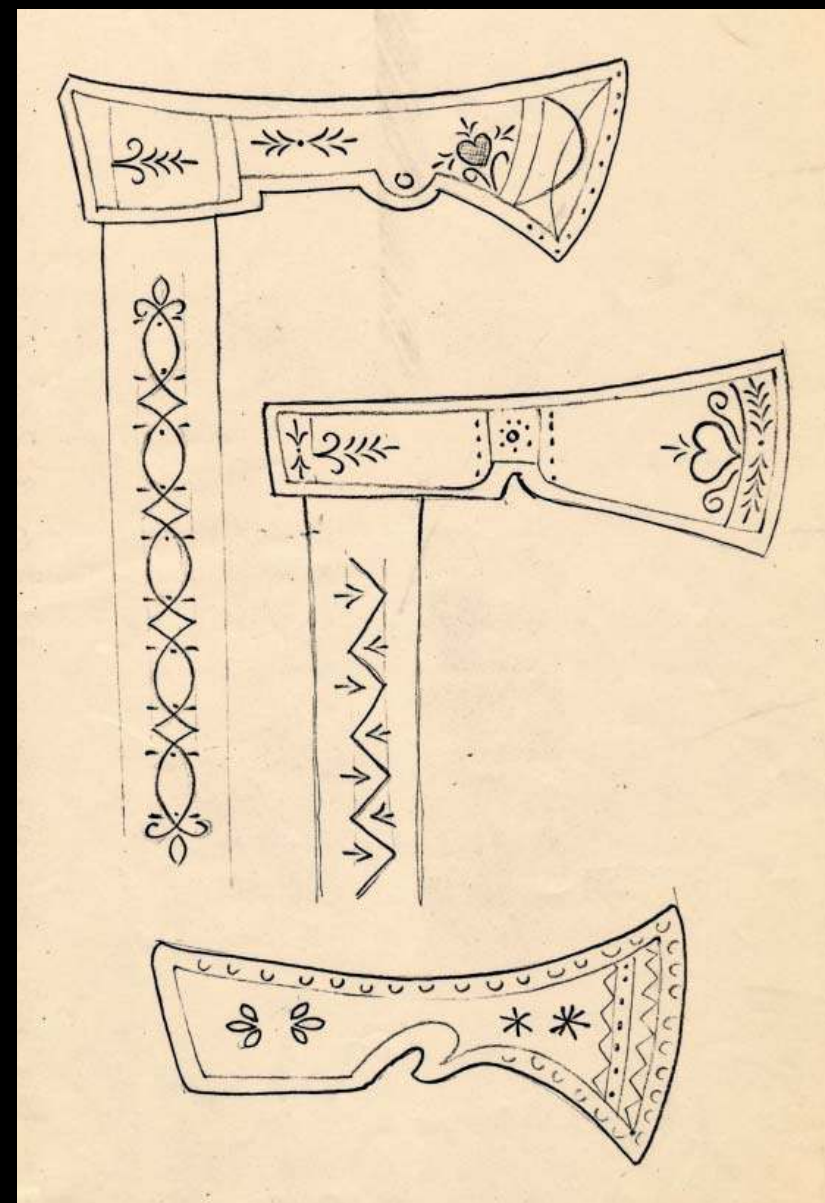
45 | Vzorník malovaných motivů – stůl

Malba na papírové lepence, 20,7 x 29 cm, inv. č. C 20228/3

**46 | Návrh na vypalovaný
motiv sekery valašky**

Perokresba, 37,8 x 25,3 cm, 70. léta 20. století,
inv. č. C 20232/1

**47 | Návrh na vypalovaný
motiv sekery valašky**

Perokresba, 37,8 x 25,3 cm, 70. léta 20. století,
inv. č. C 20232/3

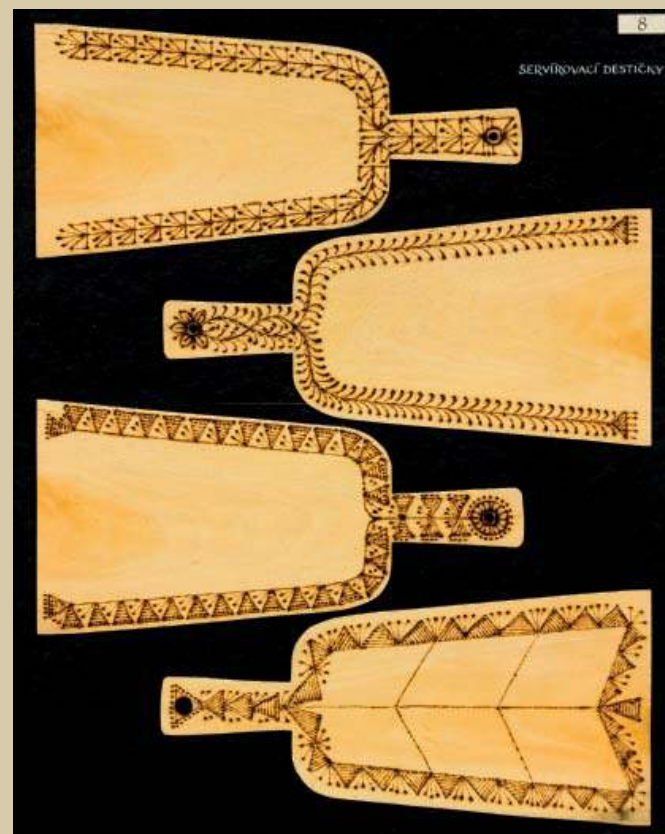

Velké kruhové desky na servírování tzv. valašských frgálů
 Velikosti: 28 - 35 cm v průměru, síla desky: 7 - 10 mm
 Materiál: lípové dřevo Technika: Vypalování elektrickou jehlou
 Finální úprava: napaštění lněným olejem

Stolní stojánek s vypalovaným nápisem "zadáno"
 Materiál: jasan, javor nebo břiza
 Finální úprava: napaštění lněným olejem - matové přelakování

48 | Velká kruhová deska na podávání frgálů, stolní stojánek

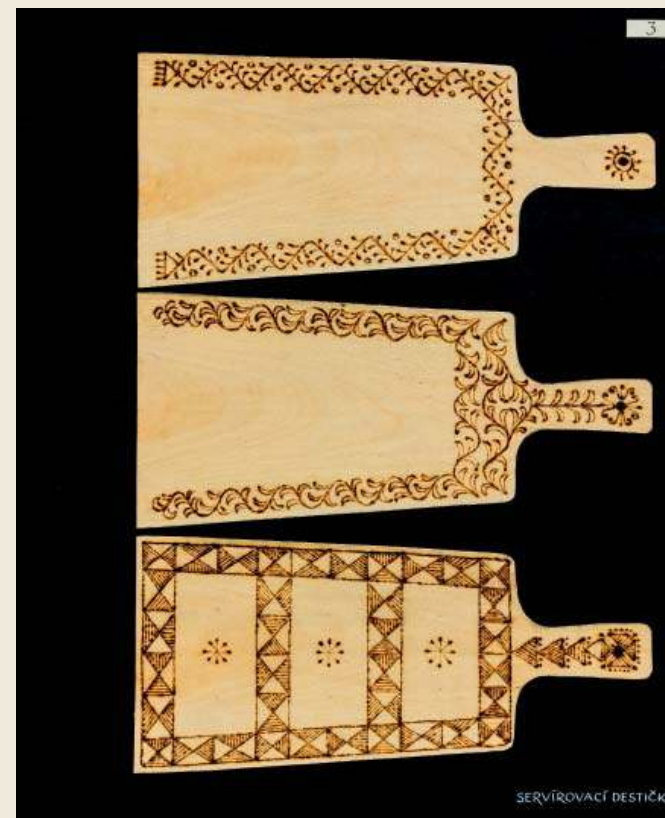
Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu popis materiálu, techniky a povrchové úpravy, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/1

Servírovací dřevěné destičky lichoběžníkového tvaru /malý typ/ na podávání studených mas, topinek, plátek sýra apod.
 Materiál: lípa pro jídla, jež na destičce nekrájíme, javor pro jídla krájená nožem
 Finální úprava: napaštění lněným olejem za horka

49 | Servírovací destičky

Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu popis materiálu, techniky a povrchové úpravy, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/2

Servírovací destičky lichoběžníkového tvaru - *lehčí typ* /menší typ/- na podávání studených mas, topinek aj. též na ovčí sýr
 Materiál: lípové dřevo Technika: vypalování
 Finální úprava: napaštění lněným olejem
 Desky s jednoduchou ozdobou jsou určeny pro běžnou denní potřebu, s bohatší výzdobou pro různé hostiny tzv. uzavřených společností

50 | Servírovací destičky

Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu popis materiálu, techniky a povrchové úpravy, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/3

Malé kruhové, servírovací destičky na různé druhy placek např. bramboráků, podlésníků - na menší koláče apod.
 Materiál: lípové dřevo Technika: vypalování
 Finální úprava: napaštění lněným olejem
 Jednoduše ozdobené desky slouží denní potřebě, s bohatší vzorem jsou určeny pro slavnostní hostiny.

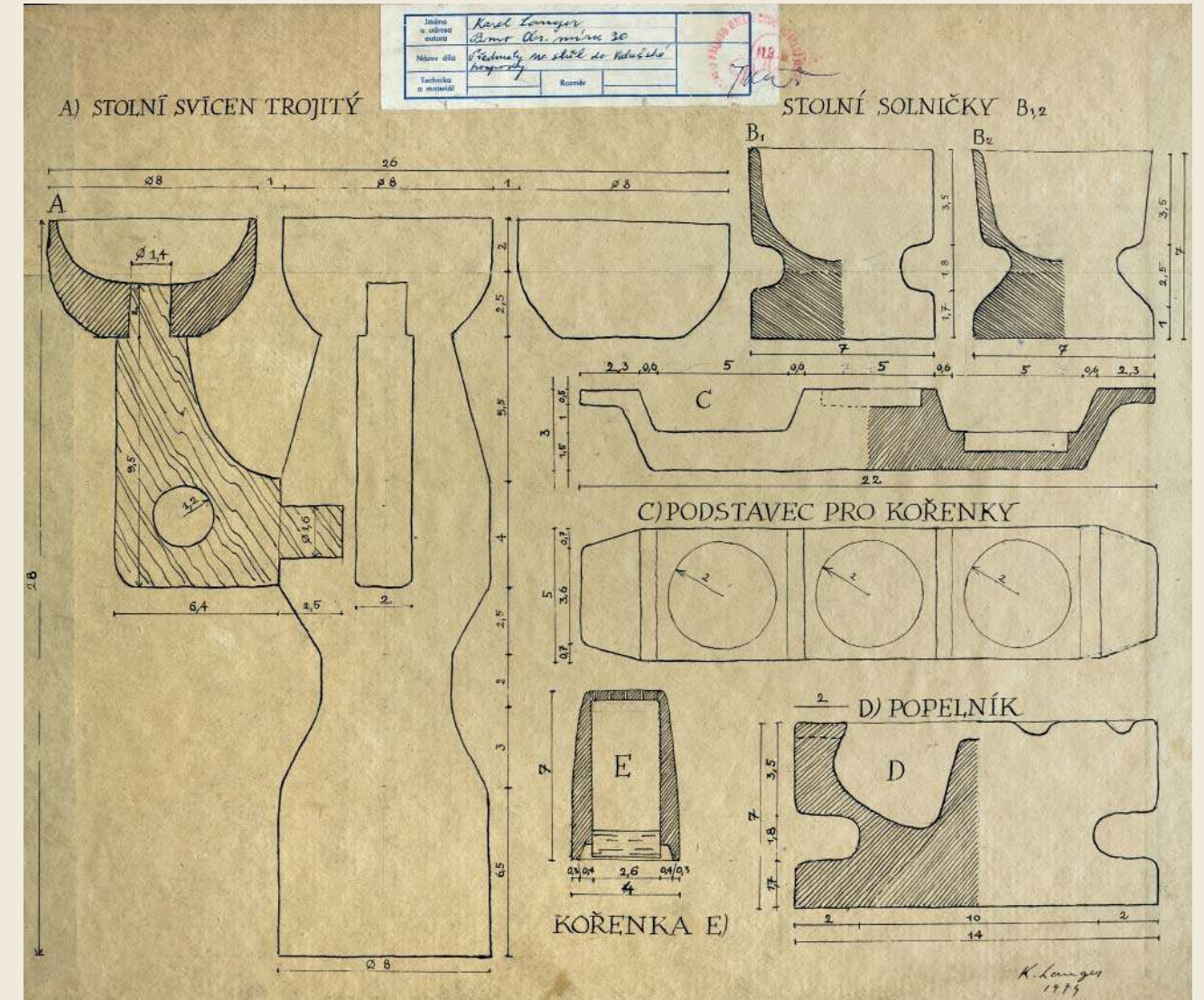
51 | Kruhové servírovací destičky na podávání koláčů

Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu popis materiálu, techniky a povrchové úpravy, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/4

52 | Stolní svícen trojitý, stolní kořenka, stolní popelník, slánky

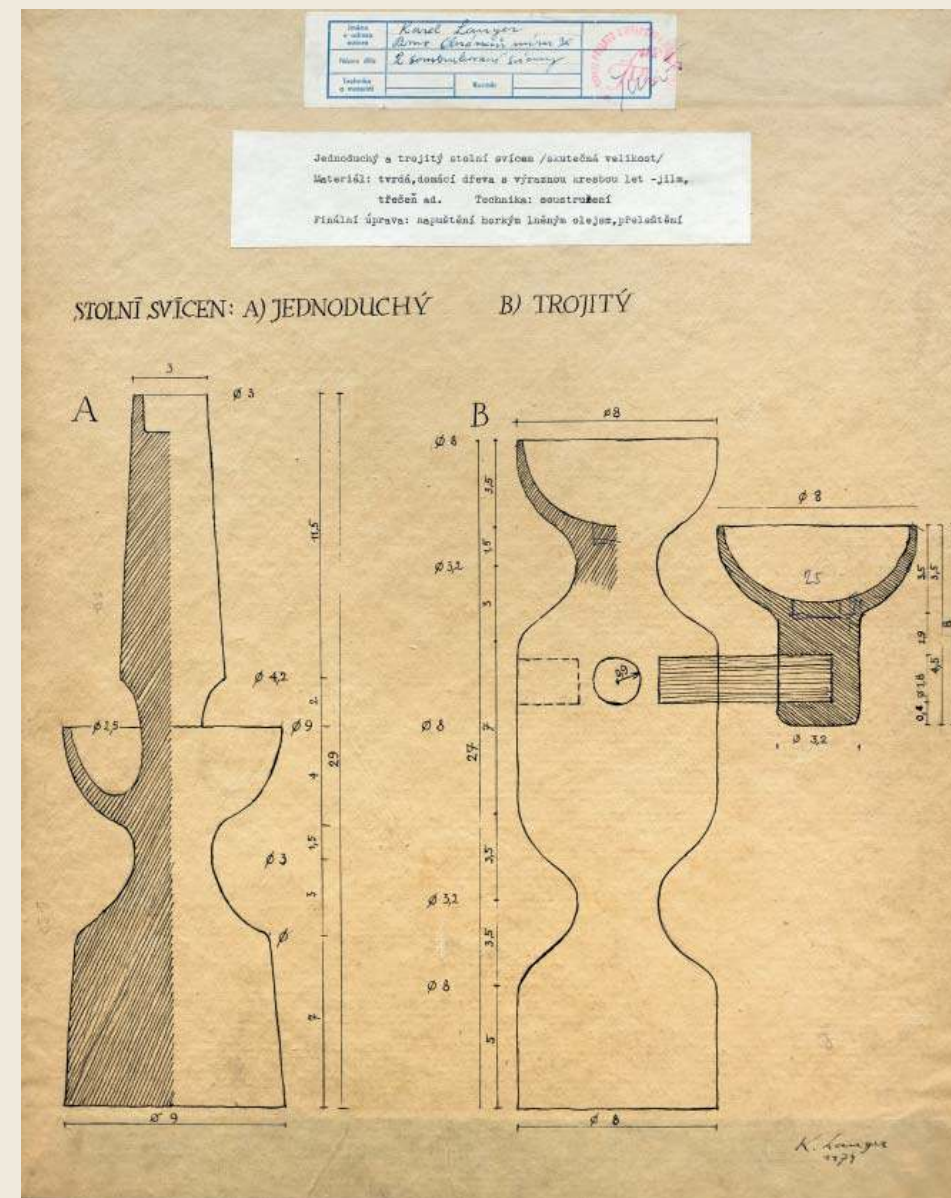
Dřevěná dýha na papírové lepence, na rubu perokresba – technický náčrten, určeno k vybavení valašské hospody, arch 40 x 50 cm, 1974, inv. č. 69194/5, katalog sbírek – pol. č. 84, 106

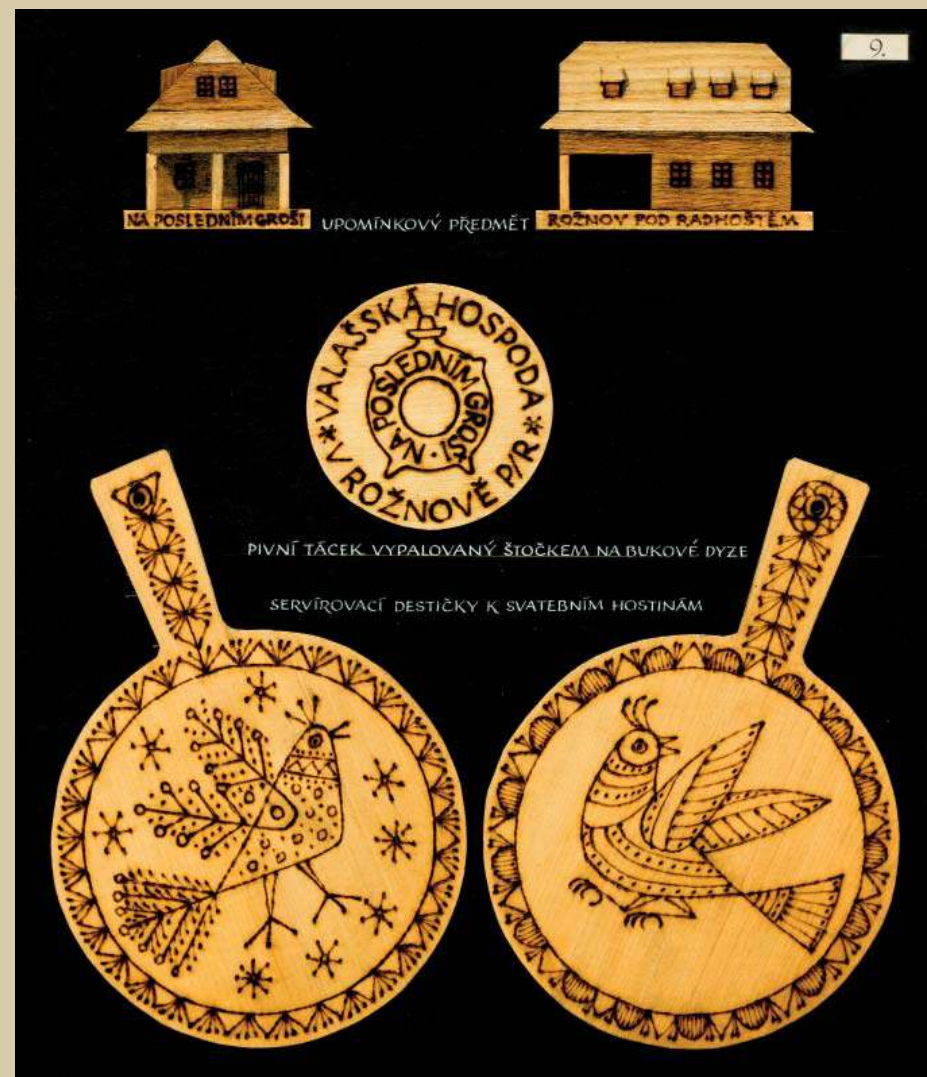

53 | Stolní svícný A) jednoduchý, B) trojitý

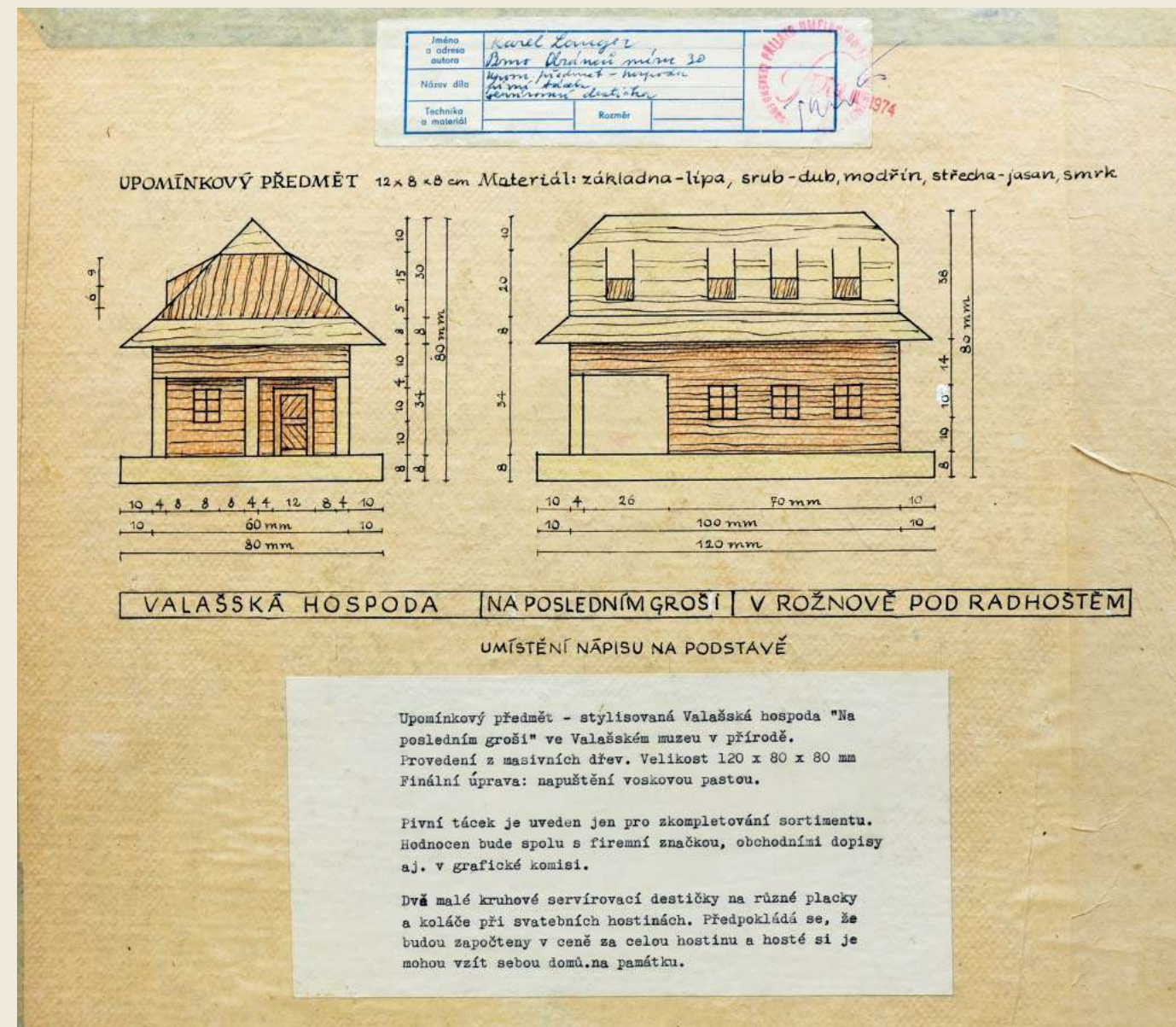
Dřevěná dýha na papírové lepence, na rubu perokresba – technický náčrt, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/6

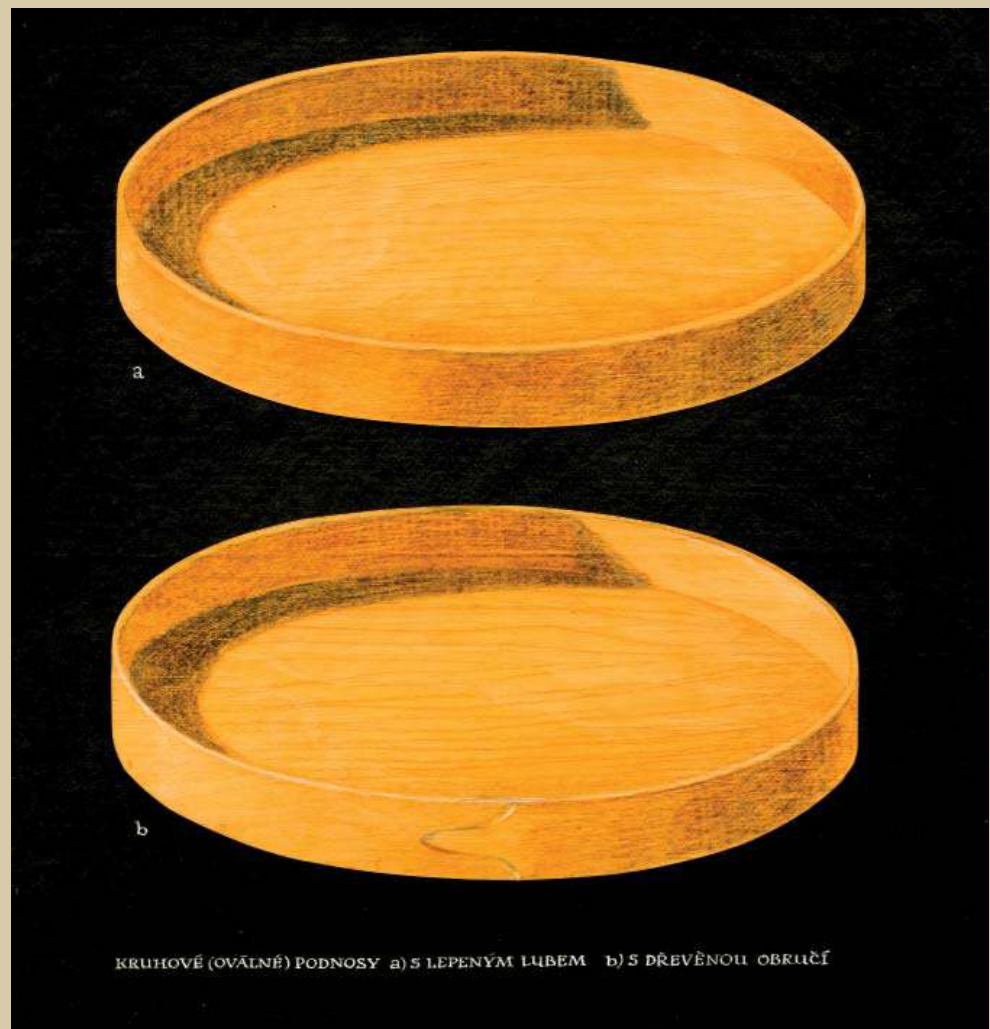

54 | Upomínkový předmět: Valašská hospoda Na posledním groši, pивní tácek, servírovací destičky k svatebním hostinám

Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu kolorovaná perokresba miniatury hospody – technický náčrt, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/8, katalog sbírek – pol. č. 4

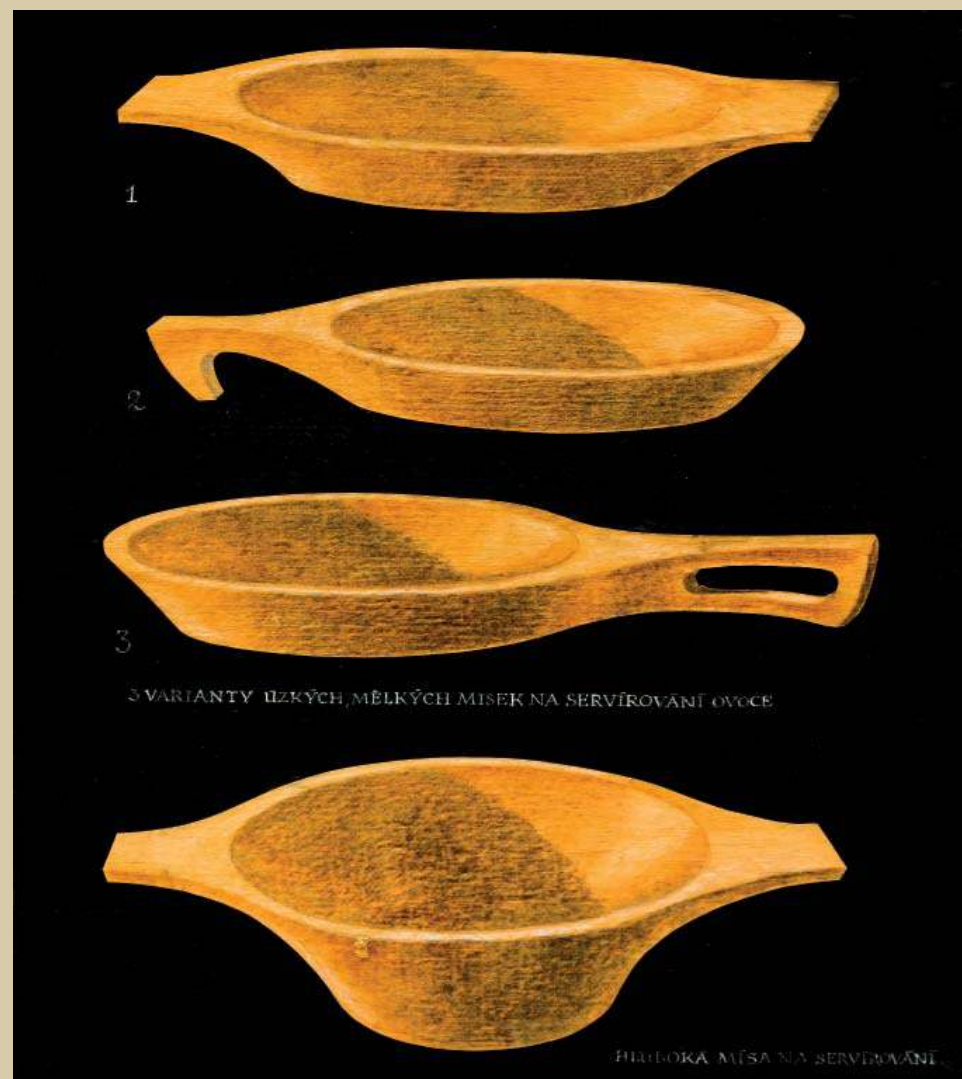

55 | Kruhové oválné podnosy

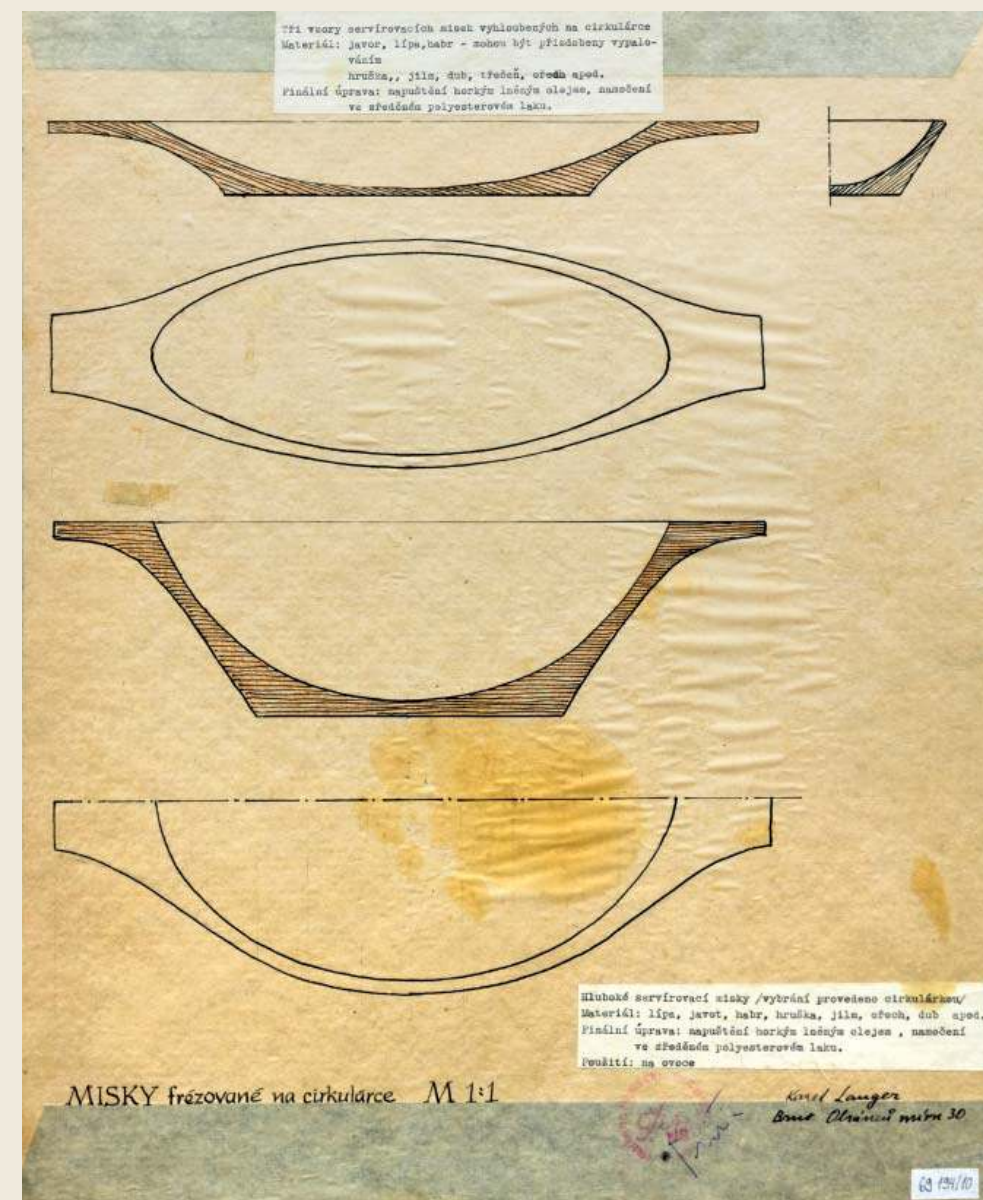
Dřevěná dýha s vypalovaným dekorem na papírové lepence, na rubu kolorovaná perokresba – technický nákres, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/9

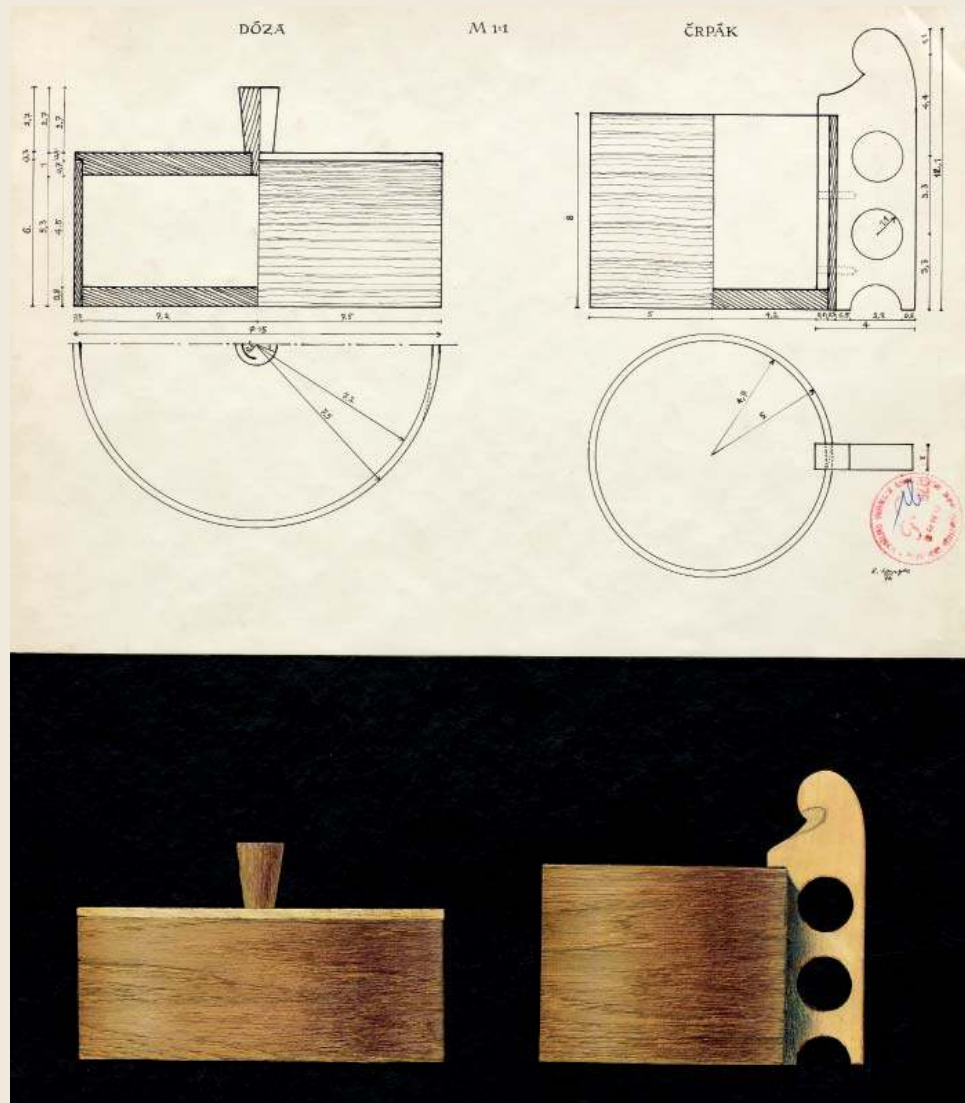

56 | Varianty úzkých mělkých misek na servírování ovoce, hluboká mísa na servírování

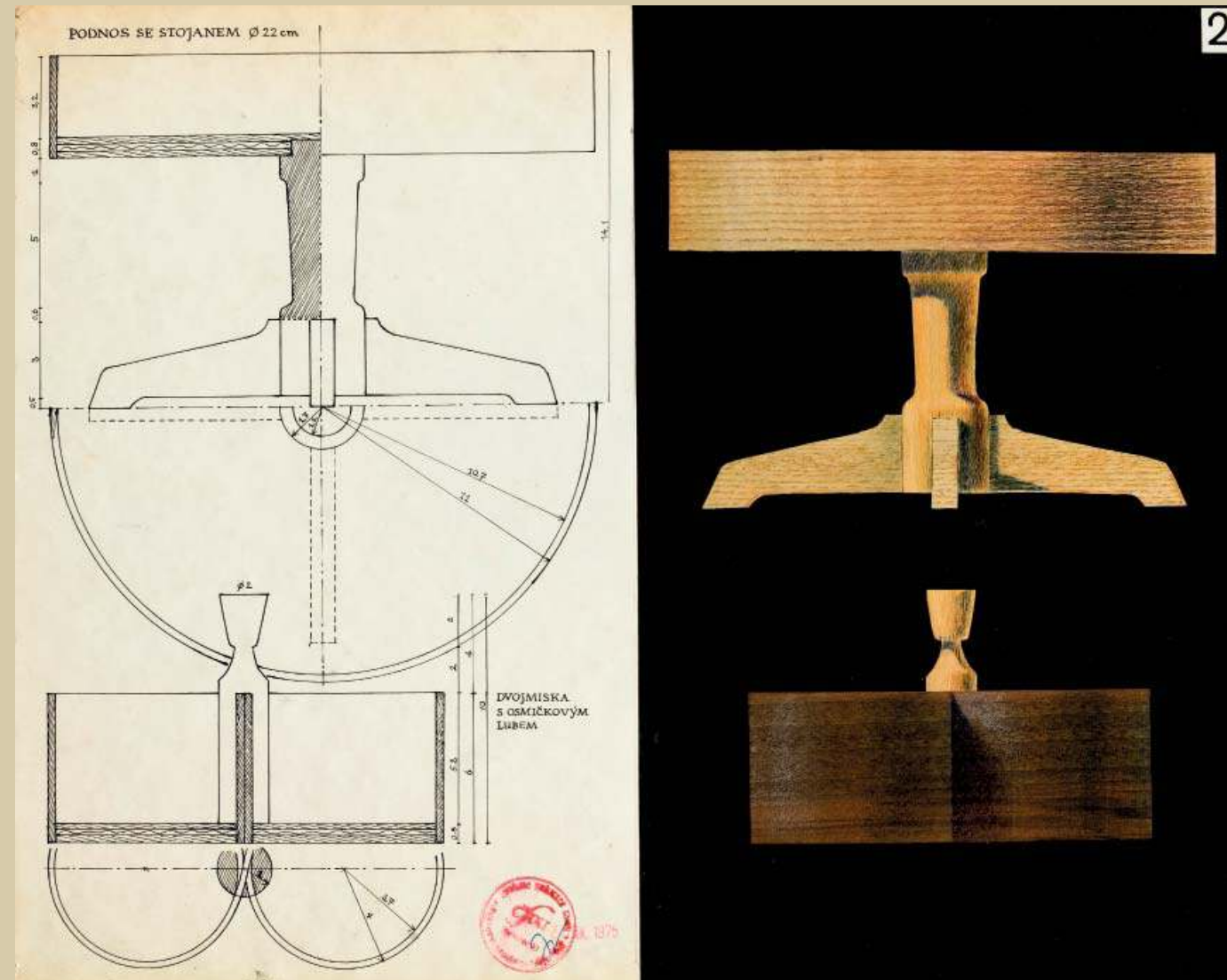
Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický nákras, na rubu popis materiálu, techniky a povrchové úpravy, arch 50 x 40 cm, 1974, inv. č. 69194/10, katalog sbírek – pol. č. 113

57 | Dóza, črpák

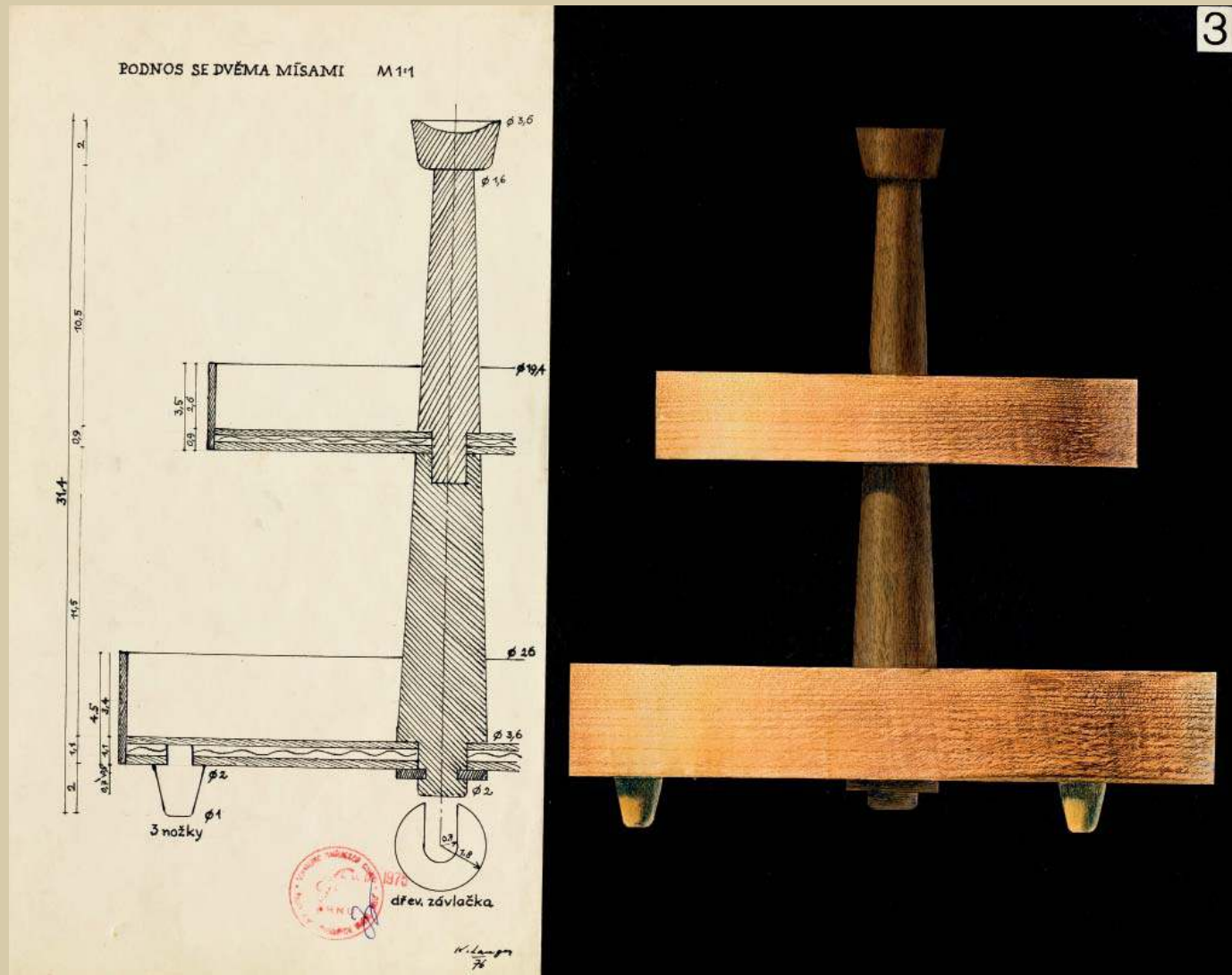
Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický nákras, arch 50 x 40 cm, 1976, inv. č. 69195/1

58 | Podnos se stojanem, dvojmiska s osmičkovým lubem

Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický nákras, arch 40 x 50 cm, 1976, inv. č. 69195/2

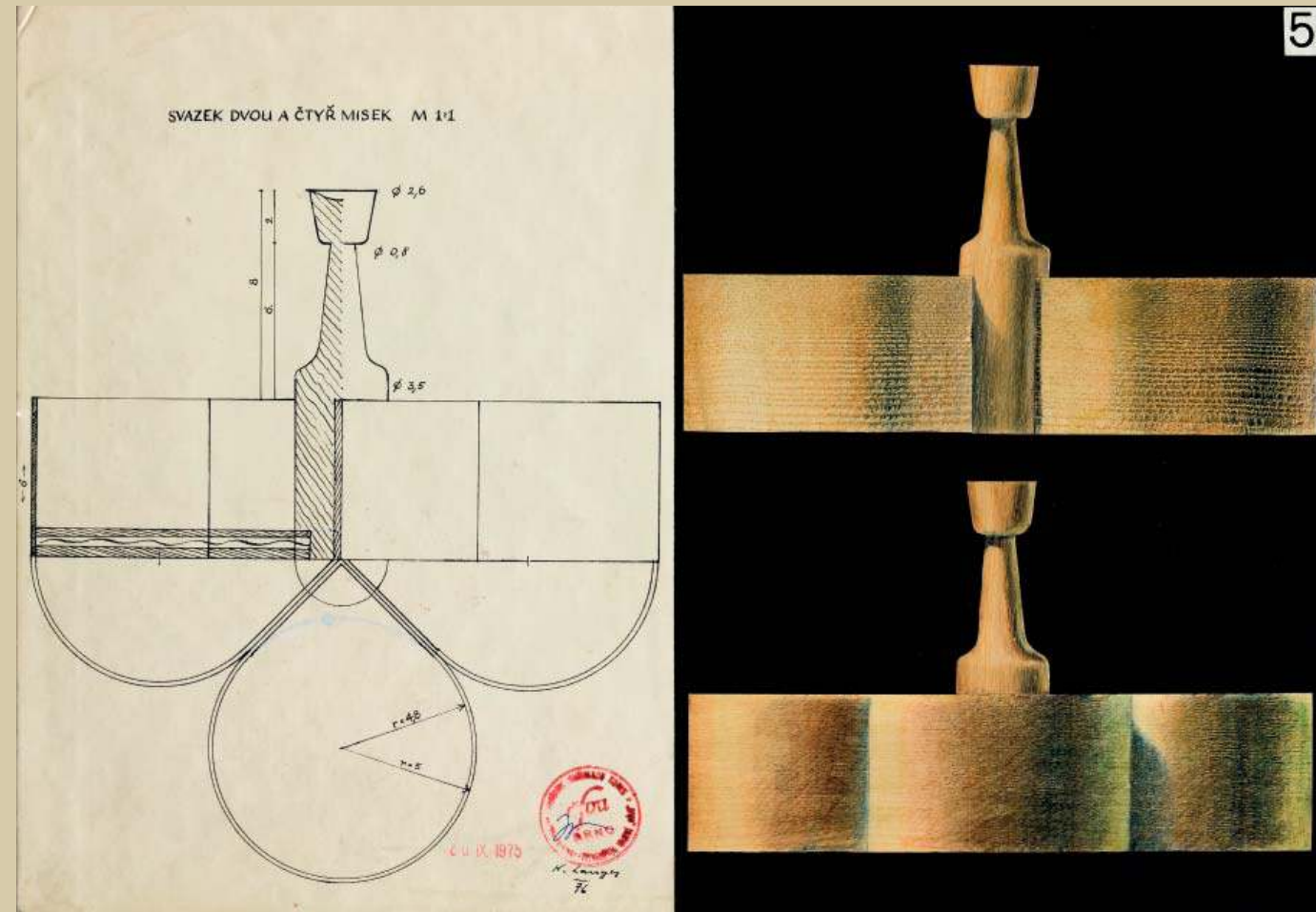
3

59 | Podnos se dvěma mísami

Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický náčrtek, arch 40 x 50 cm, 1976, inv. č. 69195/3

5

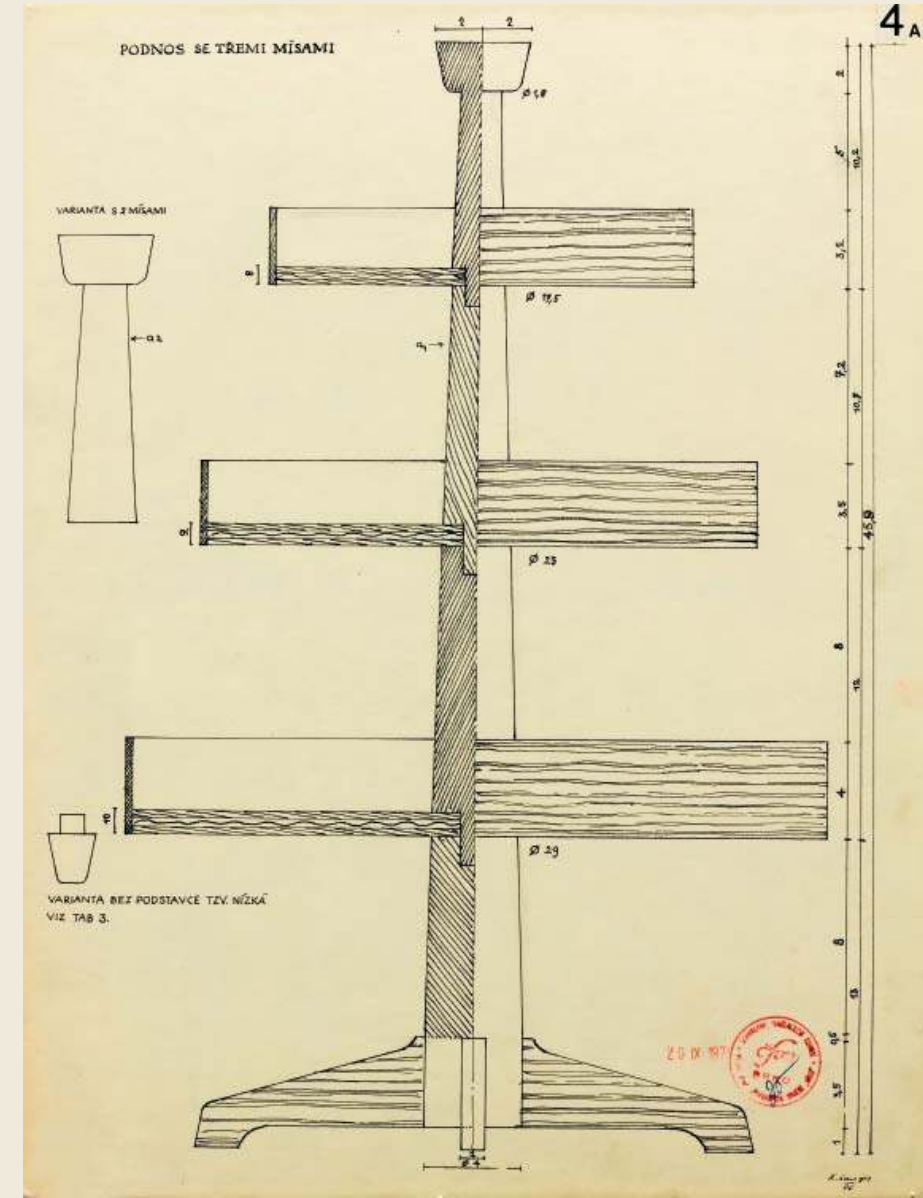
60 | Svazek dvou a čtyř misek

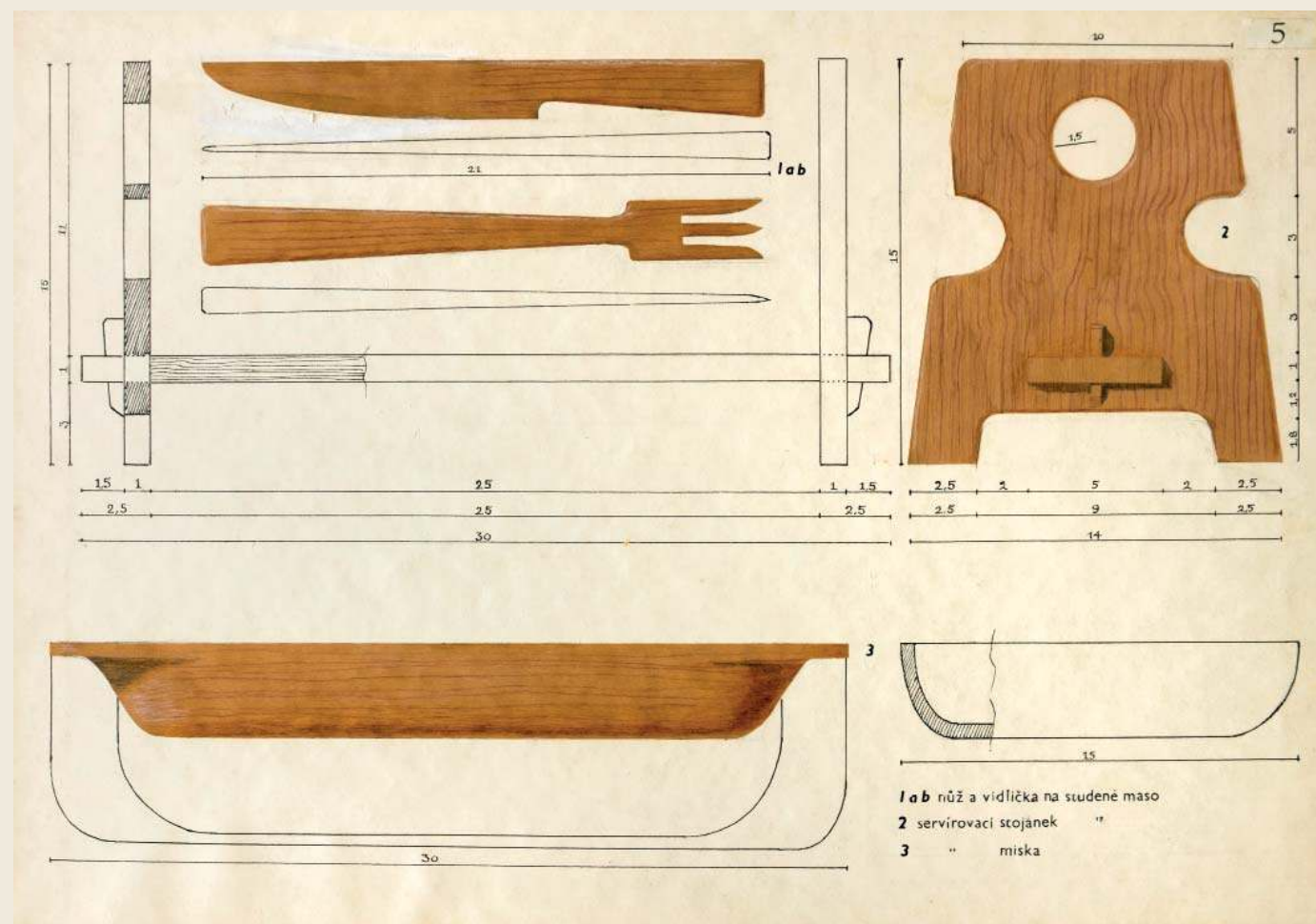
Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický náčrtek, arch 40 x 50 cm, 1976, inv. č. 69195/5

61 | Podnos se třemi mísami

Dřevěná dýha na papírové lepence, na rubu perokresba – technický náčrt, arch 50 x 40 cm, 1976, inv. č. 69195/4

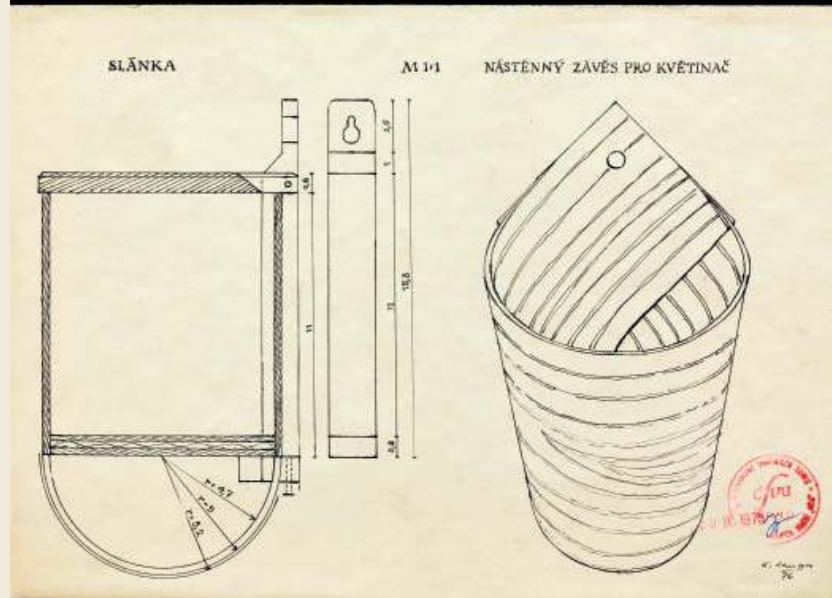
62 | Nůž, vidlička, stojánek a miska

Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický náčrtek, na rubu popis materiálu a finální úpravy, arch 50 x 35 cm, 1974, inv. č. 69194/11

Dřevěné příbory - nůž a vidlička - podávají se na zvl. přání a při slavnostních hostinách ke studeným masům a sýrům. Jsou započítány v ceně jídla a host si je může vzít domů.
Materiál: tvrdá dřeva - jilm, švestka, javor, jasan, dub, buk aj.
Finální úprava po nabroušení: napuštění lněným olejem za tepla, po vyschnutí přešetření na hadrovém kotouči.

Dřevěný skládací stojánek na servírování studených mas aj.
Materiál: tvrdá dřeva domácí
Finální úprava: napuštění horkým lněným olejem - přešetření

Frézované misky na servírování masových, moučných aj. jídel
Materiál: domácí tvrdá dřeva
Finální úprava: napuštění horkým lněným olejem - přešetření
Velikosti: 30 x 15, 20x20, 50x30

63 | Slánka, nástěnný závěs pro květináč

Dřevěná dýha na papírové lepence a perokresba – technický nákres, arch 50 x 40 cm, 1976, inv. č. 69195/6

64 | Loubková embalage na drobnosti a kraslice – stolní slánky, závěsné pouzdro na kraslice nebo květináčky

Malba na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, arch 33 x 51,5 cm, 1976, inv. č. 69195/7

65 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“ – přadlena

Perokresba, 70. léta 20. století, v 36 cm, průměr 27 cm, inv. č. C 20231/1

66 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“ – zbojník

Perokresba, v 35,2 cm, průměr 25 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20231/2

**67 | Návrh na vypalovanou
kruhovou desku „vdolečník“
– valaška s děckem**

Perokresba, v 36 cm, průměr 27 cm, 70. léta 20.
století, inv. č. C 20231/3

**68 | Návrh na vypalovanou
kruhovou desku „vdolečník“
– pasačka ovcí**

Perokresba, v 37 cm, průměr 28 cm, 70. léta 20. století,
inv. č. C 20231/4

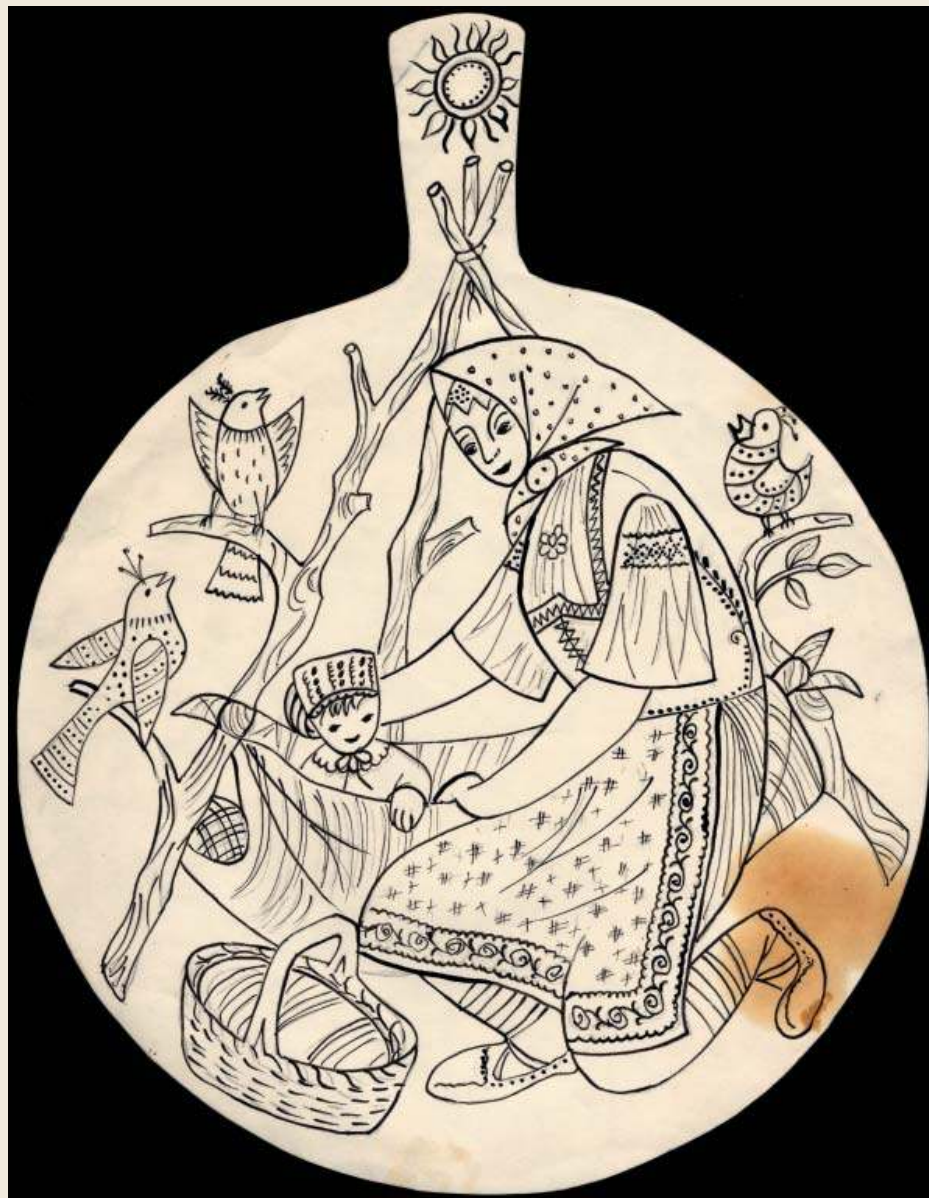
69 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“ – husopaska

Perokresba, průměr 33 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20231/5

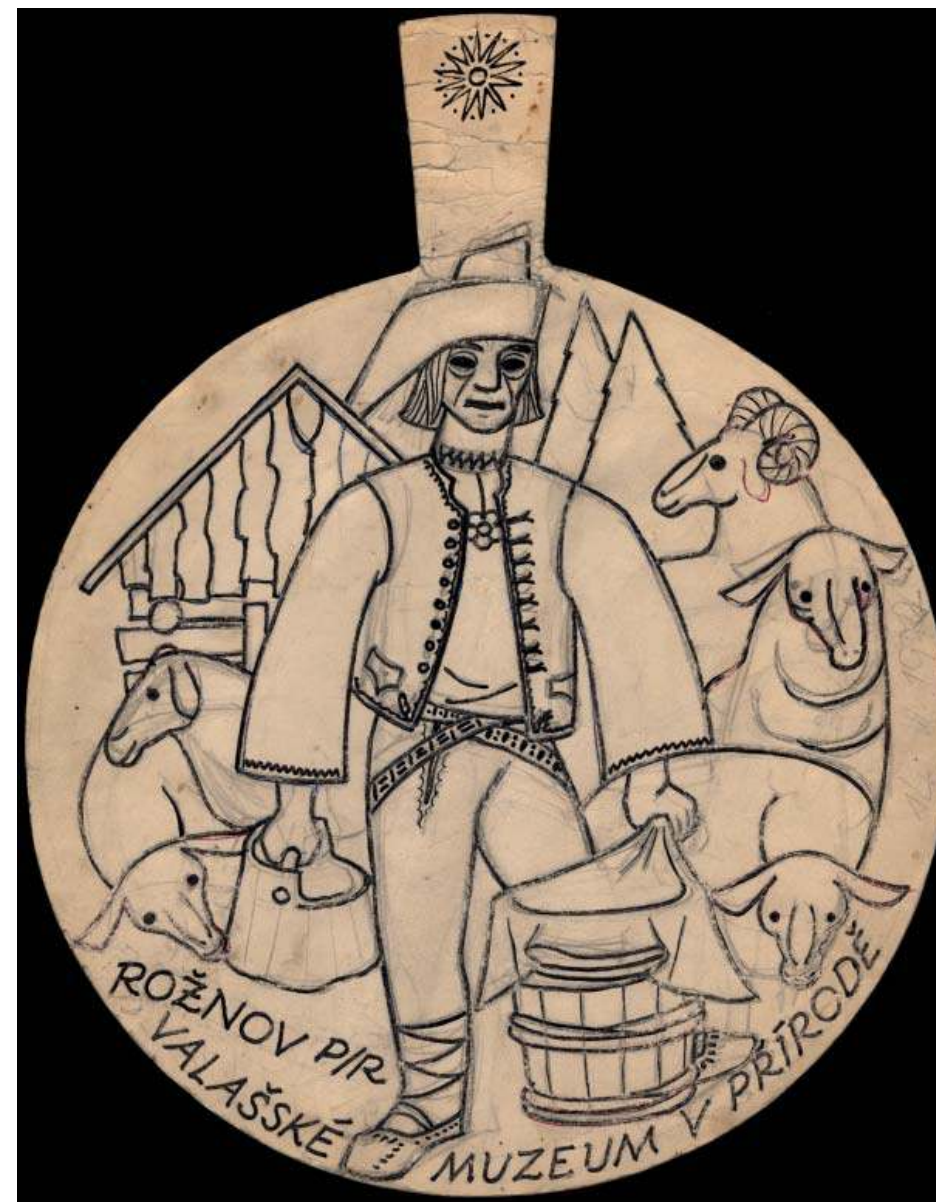
70 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“ – bača při výrobě sýra

Perokresba, v 43 cm, průměr 33,5 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20231/9

71 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“
– žena s děckem

Perokresba, v 42 cm, průměr 32,7 cm, 70. léta
20. století, inv. č. C 20231/7

72 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“
– bača s geletou

Perokresba, v 42 cm, průměr 33 cm, 70. léta
20. století, inv. č. C 20231/8

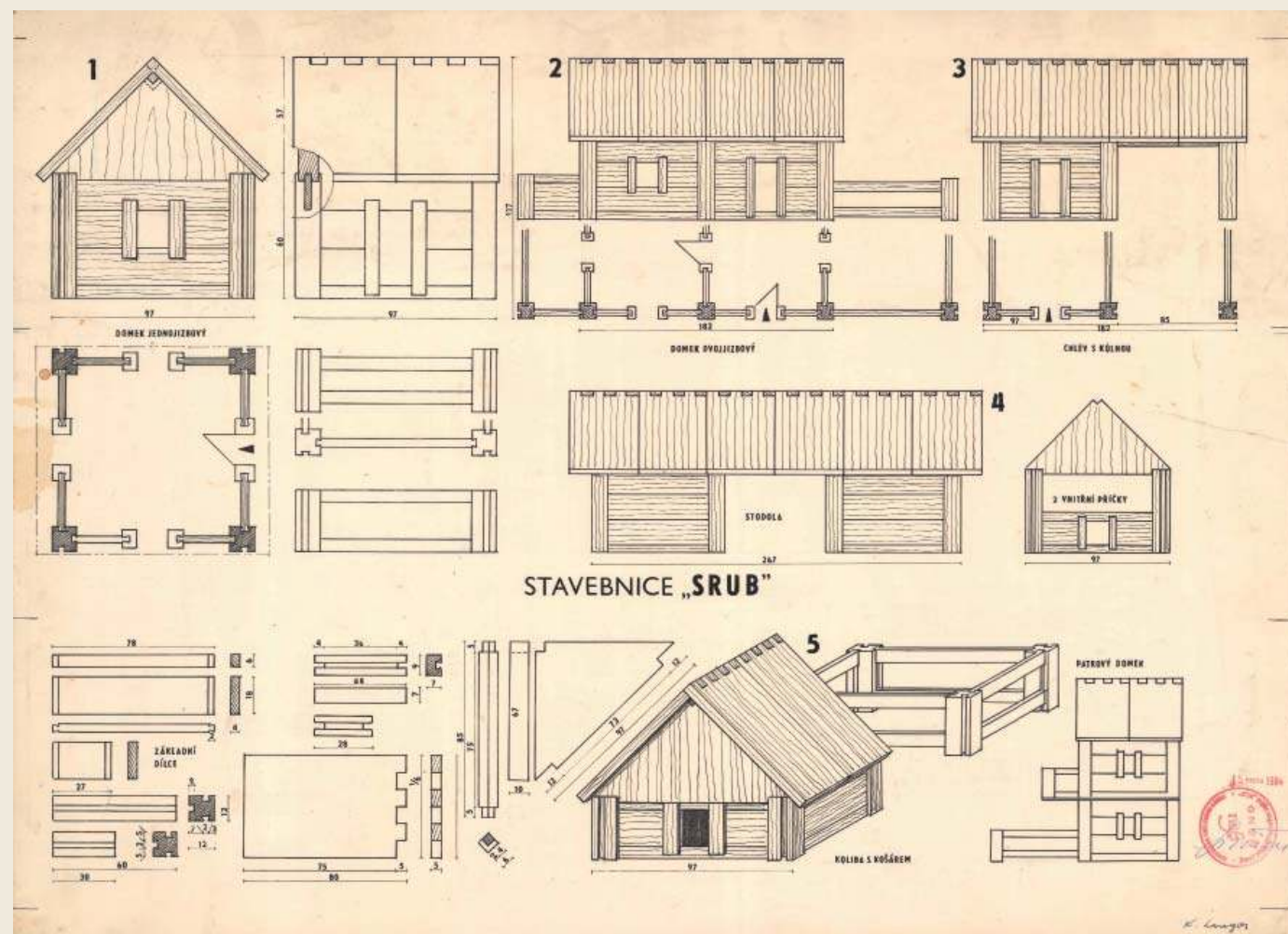
**73 | Návrh na vypalovanou kruhovou desku „vdolečník“
– žena s děckem, muž s valaškou
a hoch s kyticí**

Perokresba, v 41,7 cm, průměr 32,5 cm, 70. léta
20. století, inv. č. C 20231/10

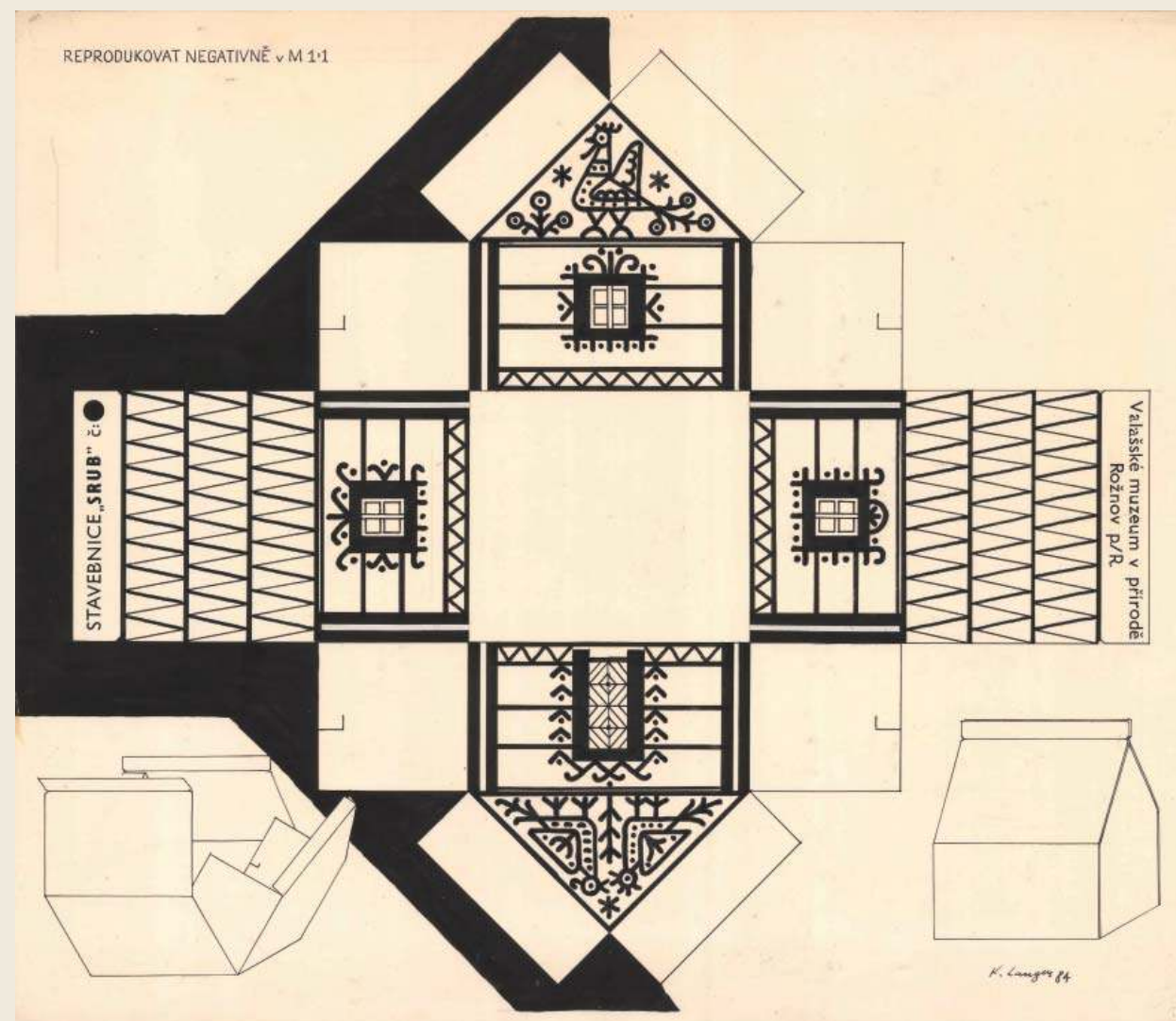
**74 | Návrh na vypalovanou obdélnou servírovací
desku – tančící pár**

Perokresba, v 36 cm, š 21,3 cm, 70. léta 20. století, inv. č. C 20231/11

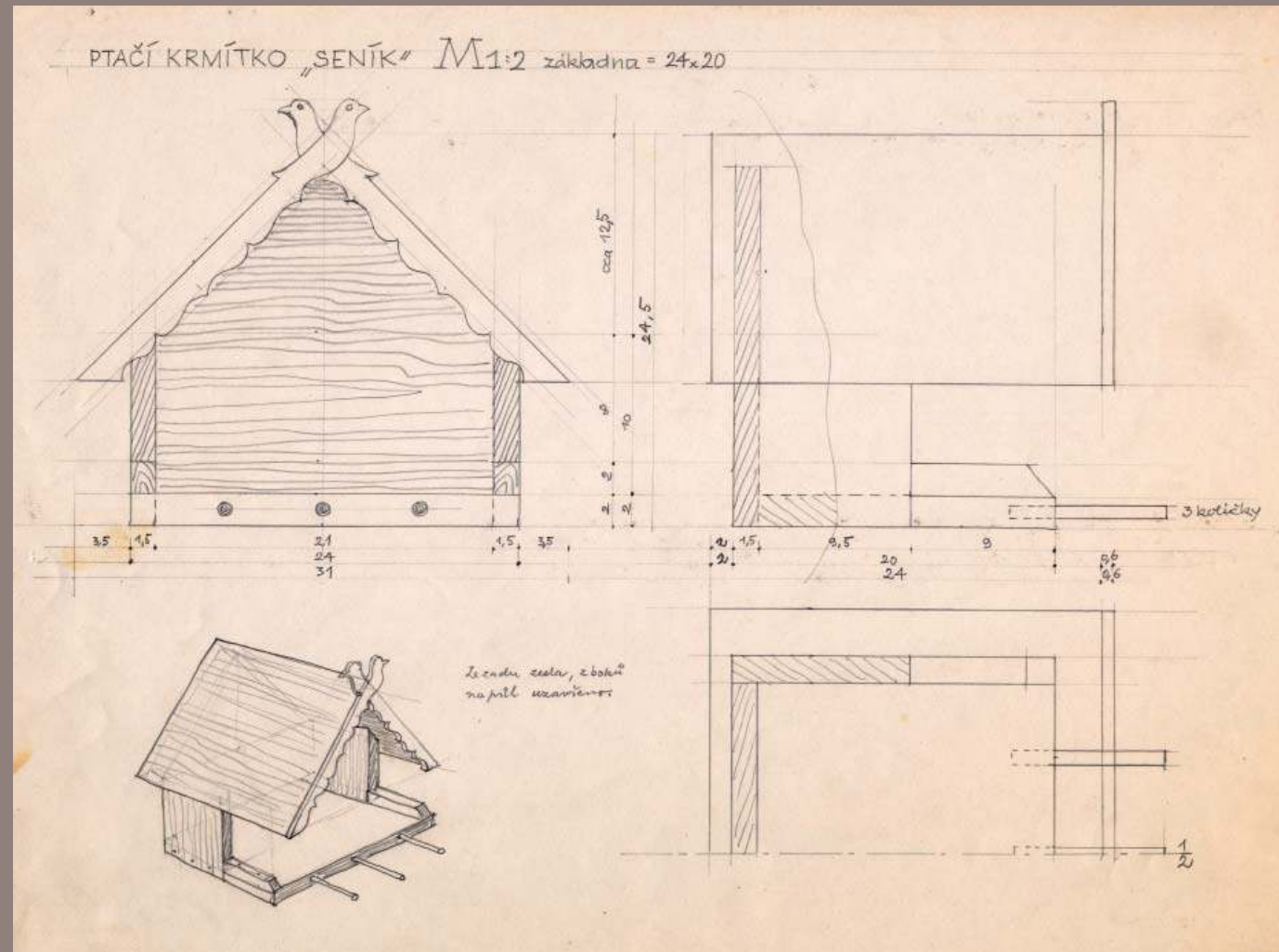
75 | Stavebnice – „SRUB“

Perokresba – technický náčrtek, arch 45 x 62,3 cm, 1984, nerealizováno, inv. č. 69200/1

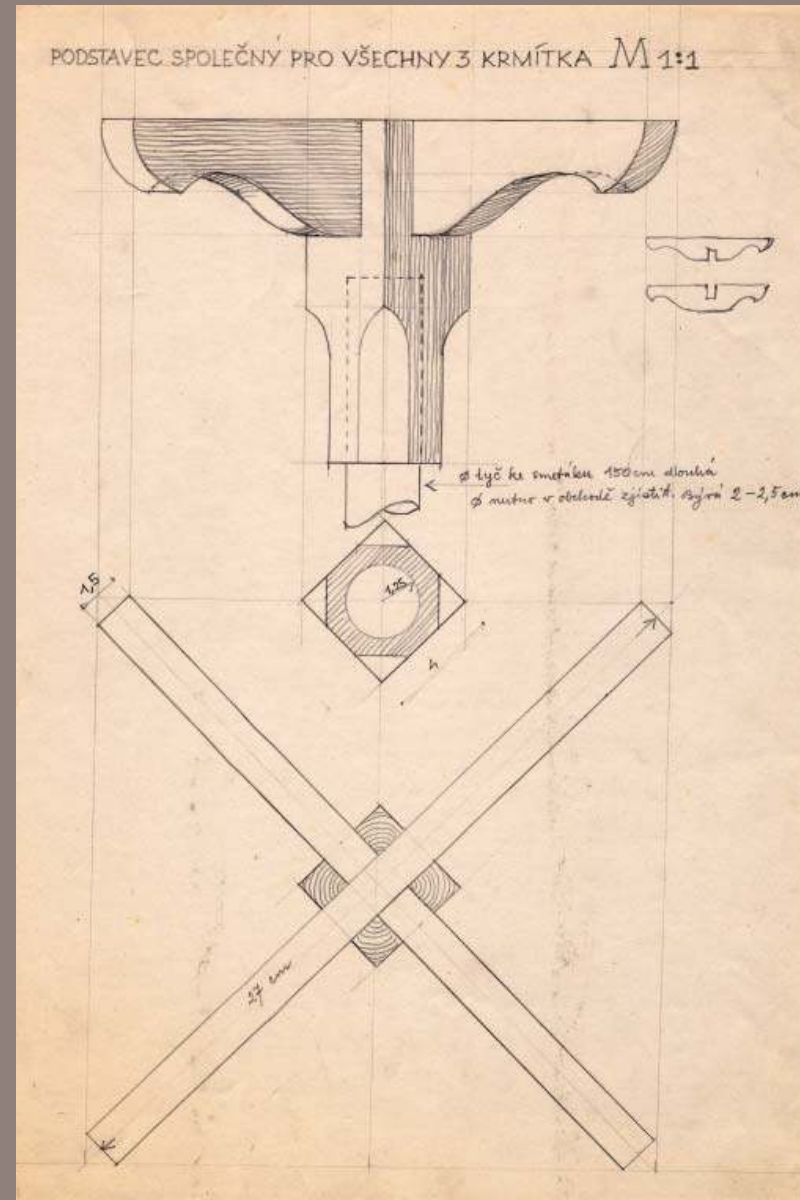
76 | Stavebnice – „SRUB“

Návrh na obalovou krabici, perokresba – technický náčrtek, arch 49,7 x 42,3 cm, 1984, nerealizováno, inv. č. 69200/2

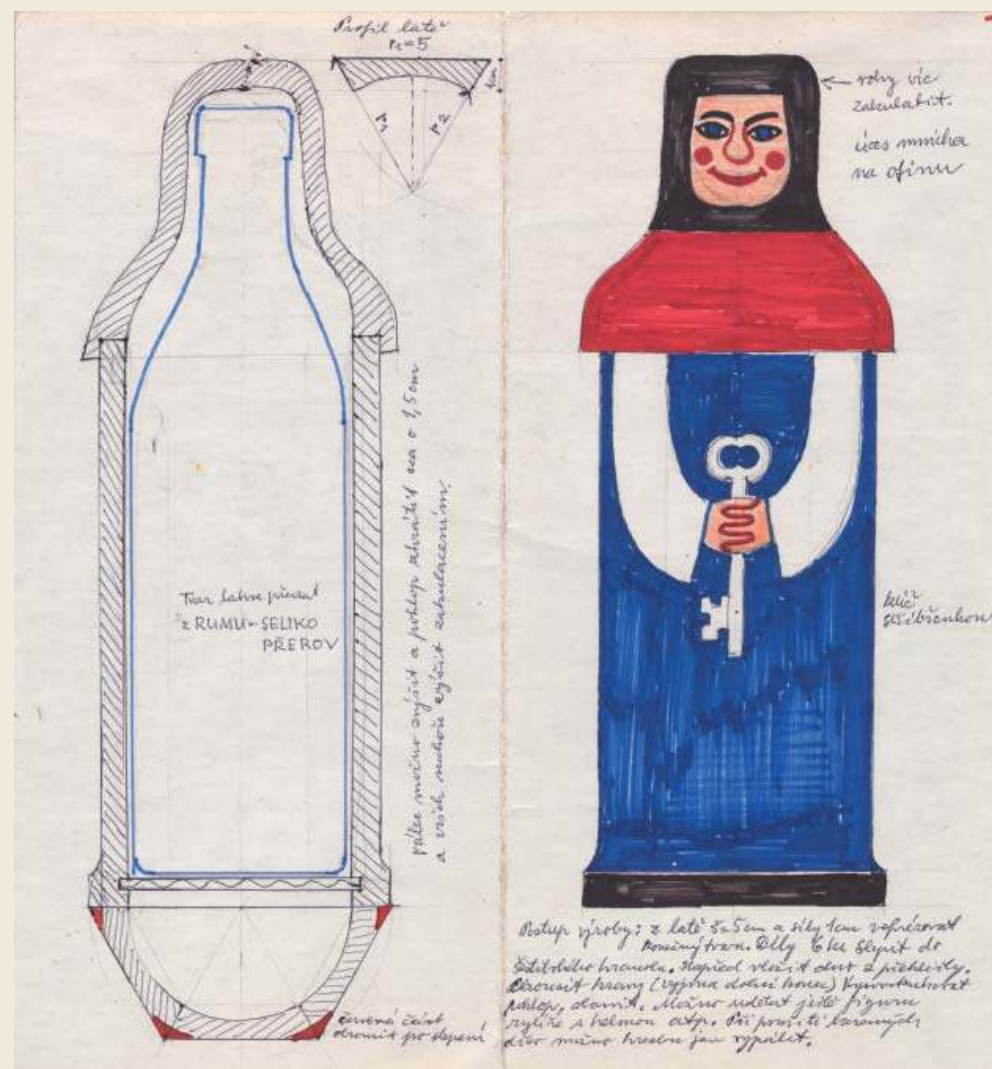
79 | Ptačí krmítko – „seník“

Kresba tužkou – technický náčrt, arch A3, 1979, inv. č. 69199/3

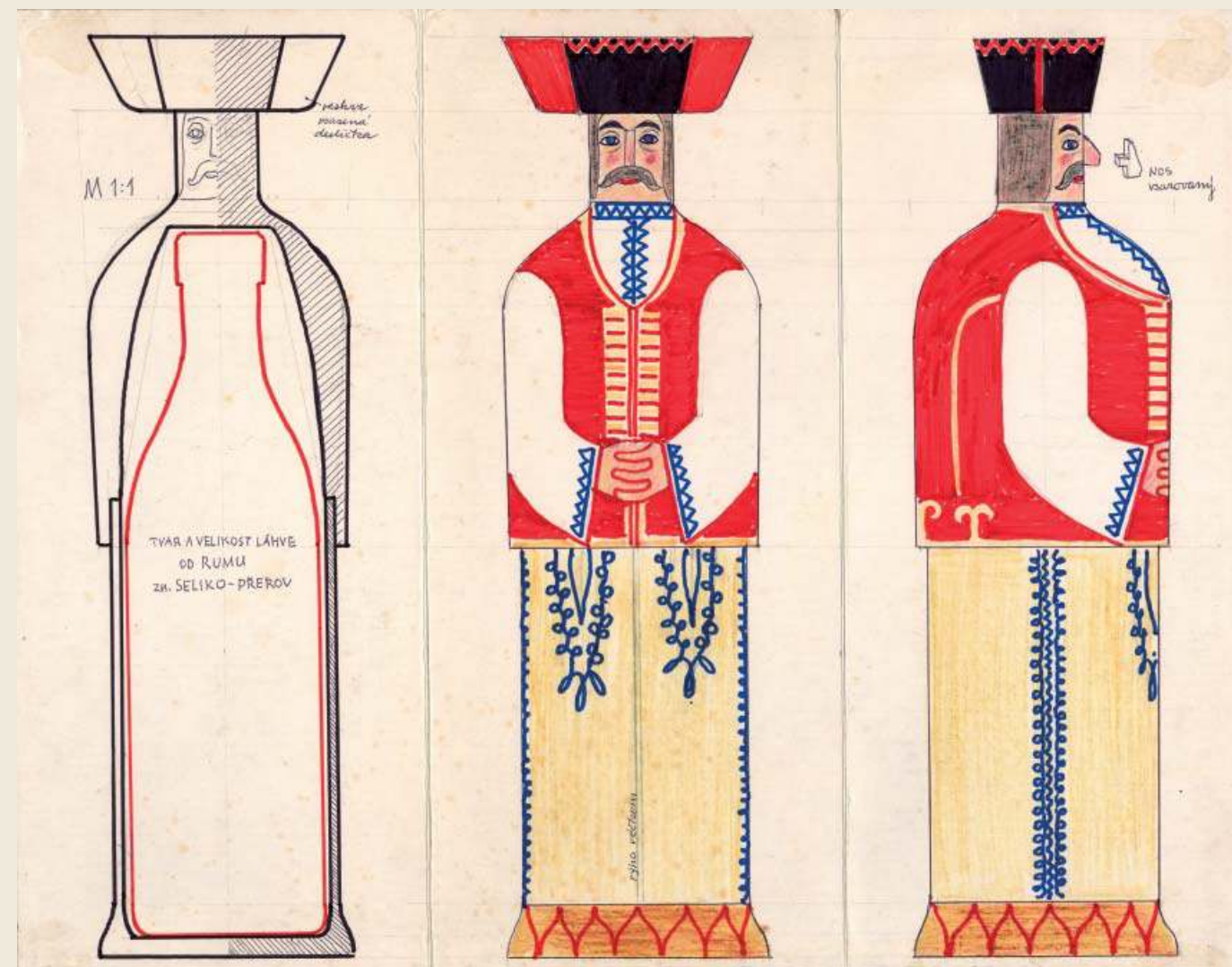
80 | Podstavec pro všechny 3 krmítka

Kresba tužkou – technický náčrt, arch A3, 1979, inv. č. 69199/4

81 | Dřevěný obal na skleněnou láhev – mnich s klíčem

Kolorovaná kresba, popis postupu výroby, arch 34,8 x 31,8 cm, 90. léta 20. století, inv. č. 69201/1

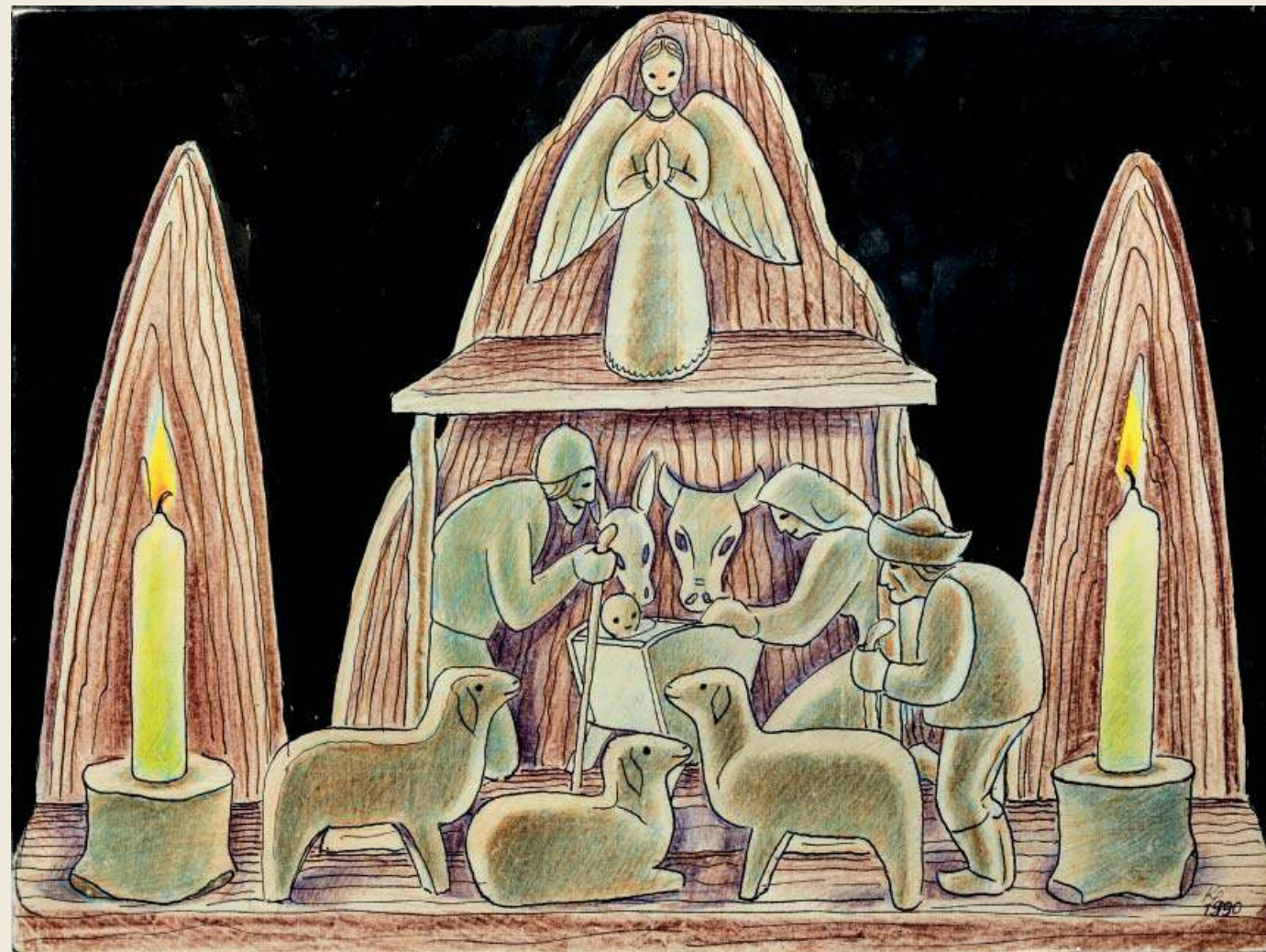
82 | Dřevěný obal na skleněnou láhev – valach v kroji

Kolorovaná kresba, arch 34 x 43,8 cm, 90. léta 20. století, inv. č. 69201/2

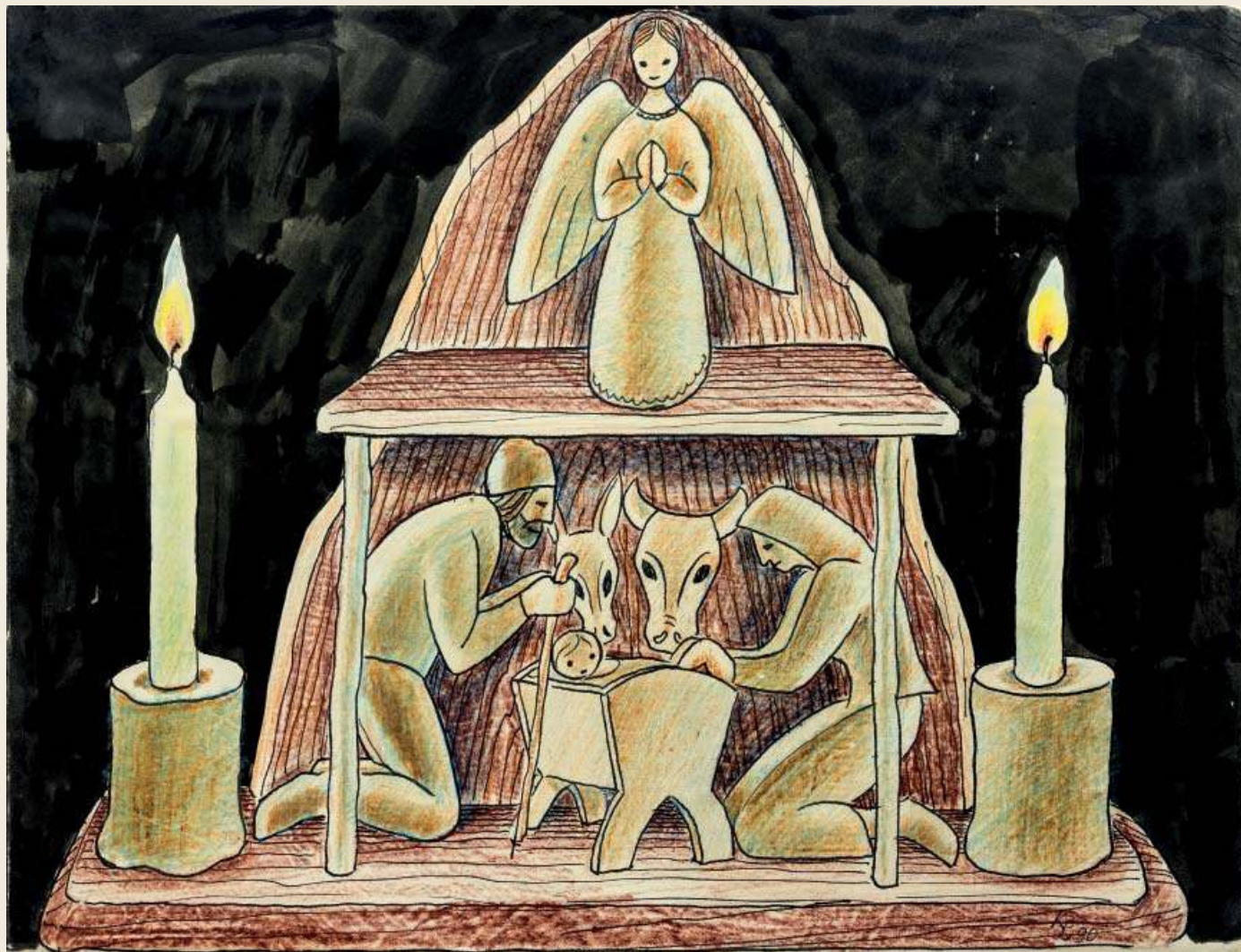
83 | Vánoční svícen – betlém

Kresba tužkou na dřevěné dýze nalepené na papírové lepence, arch 30,5 x 58,3 cm, 1970, inv. č. 69204

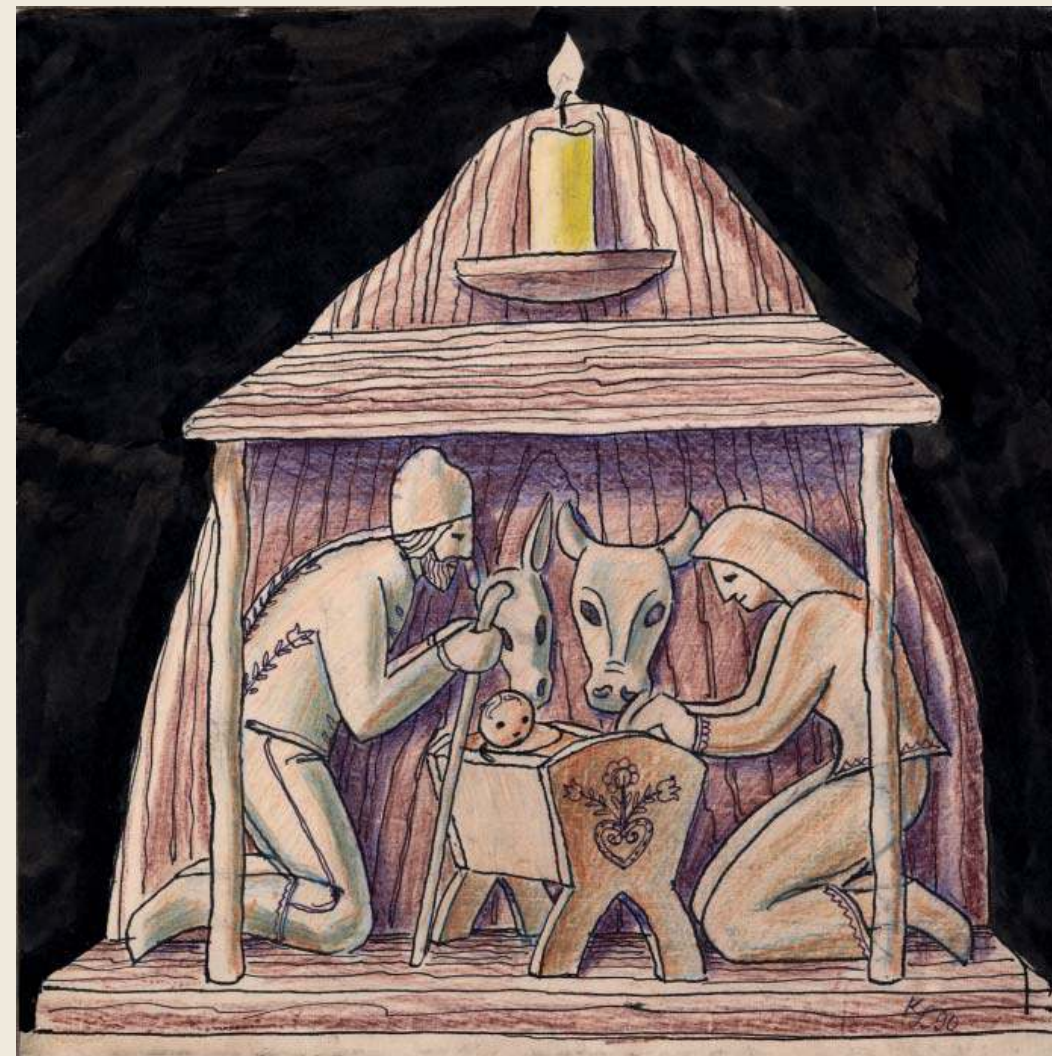
84 | Vánoční svícen – betlém

Kolorovaná perokresba na papírové lepence, na rubu technický náčrt základní desky a základny přístřešku, arch 37 x 50 cm, 1990, inv. č. 69202/1

85 | Vánoční svícen – betlém

Kolorovaná perokresba na papírové lepence, na rubu technický náčrt základní desky, arch 32,2 x 42 cm, 1990, inv. č. 69202/2

86 | Vánoční svícen – betlém

Kolorovaná perokresba na papírové lepence, na rubu technický náčrt základní desky a popis finální úpravy, arch 29,5 x 29,5 cm, inv. č. 69202/3

87 | Valašská madona

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/1,
katalog sbírek – pol. č. 148

88 | Hanácká madona

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/2,
katalog sbírek – pol. č. 149

89 | Madona frýdecká

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/3

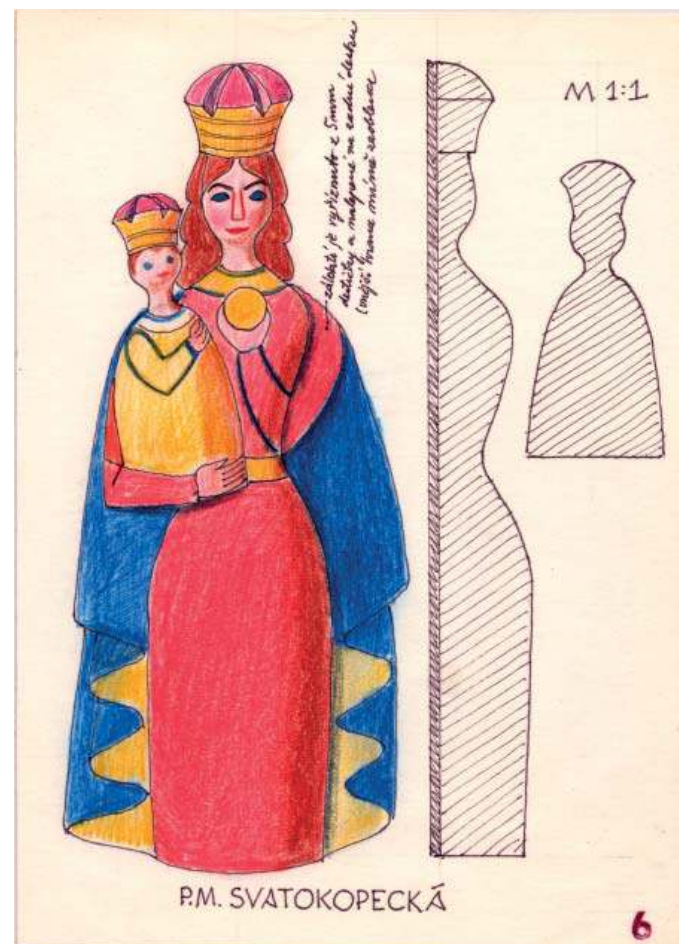
90 | P. M. Hostýnská

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/4

91 | P. M. Hostýnská

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/5

92 | P. M. Svatokopecká

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/6

93 | P. M. Štípská

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/7,
 katalog sbírek – pol. č. 143

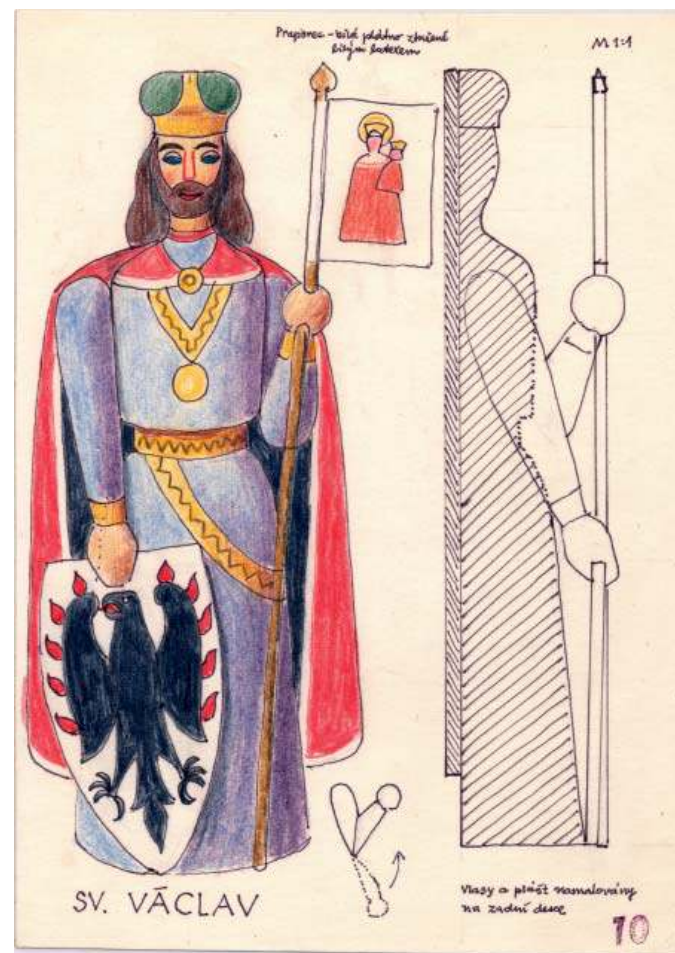
94 | P. M. Vamberická

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/8

95 | P. M. Vranov u Brna

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/9,
katalog sbírek – pol. č. 145

96 | Sv. Václav

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/10,
katalog sbírek – pol. č. 139

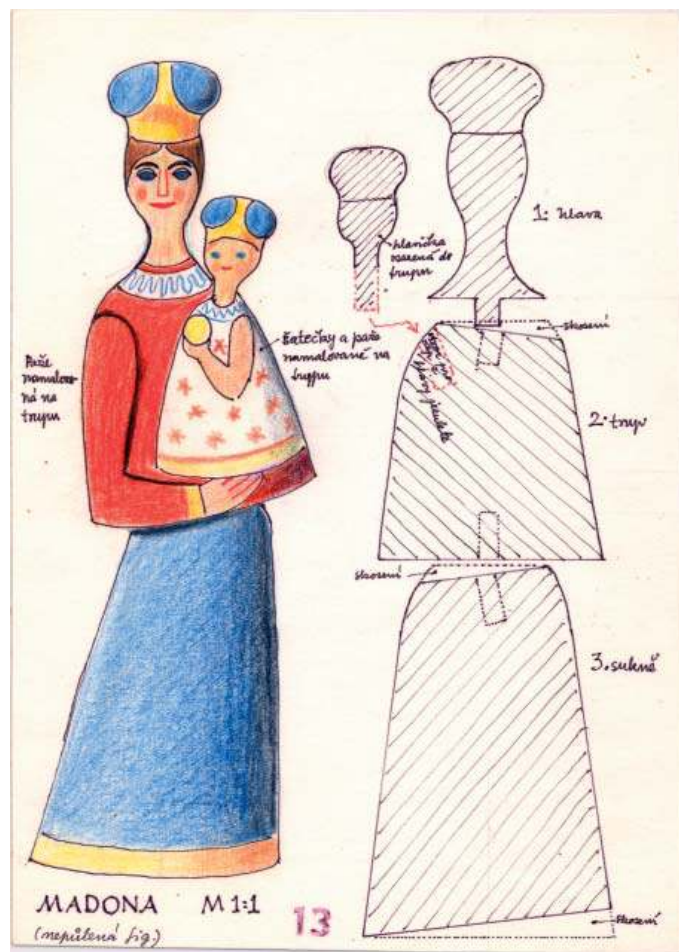
97 | Sv. Florián

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/11,
katalog sbírek – pol. č. 150

98 | Madona (nepůlená figura)

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/12,
katalog sbírek – pol. č. 146

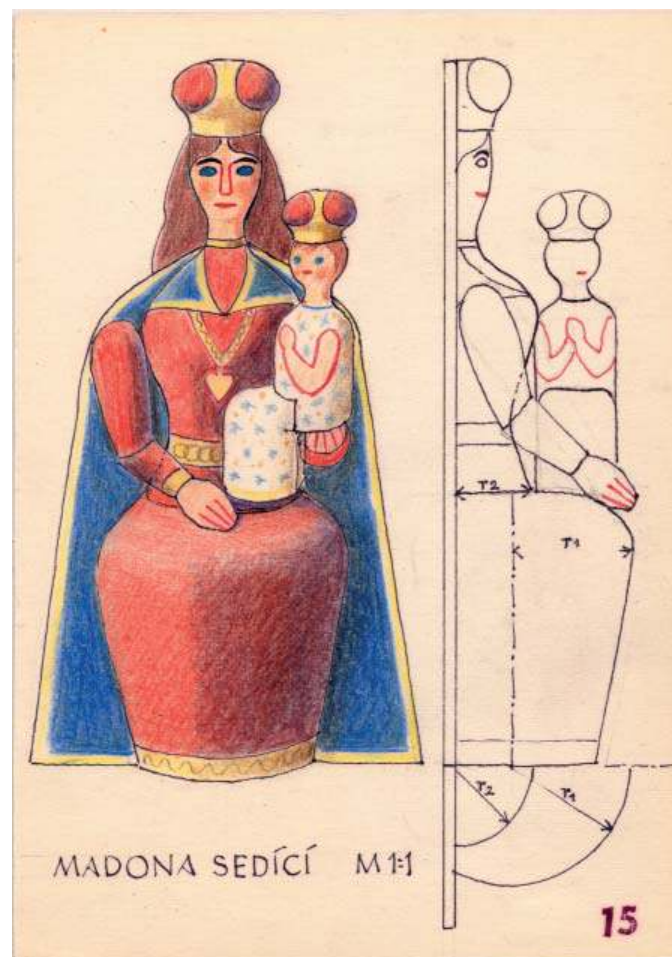
99 | Madona (nepůlená figura)

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/13,
katalog sbírek – pol. č. 146

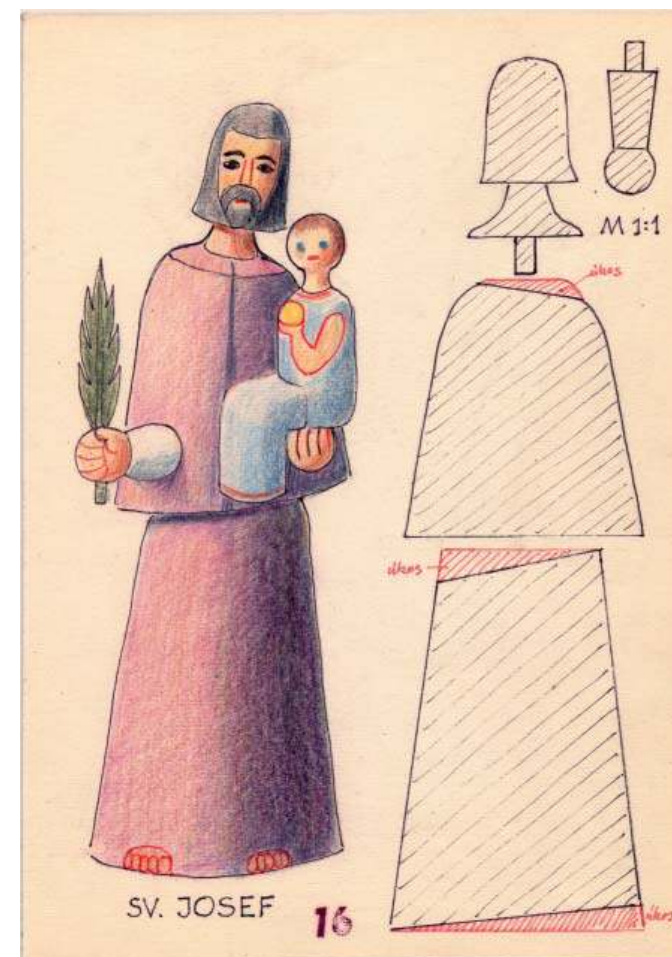
100 | Sv. Antonín

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/14

101 | Madona sedící s Ježíškem

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/15

102 | Sv. Josef

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/16

103 | P. M. Vamberická

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/17

104 | Madona sedící

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/18
 katalog sbírek – pol. č. 147

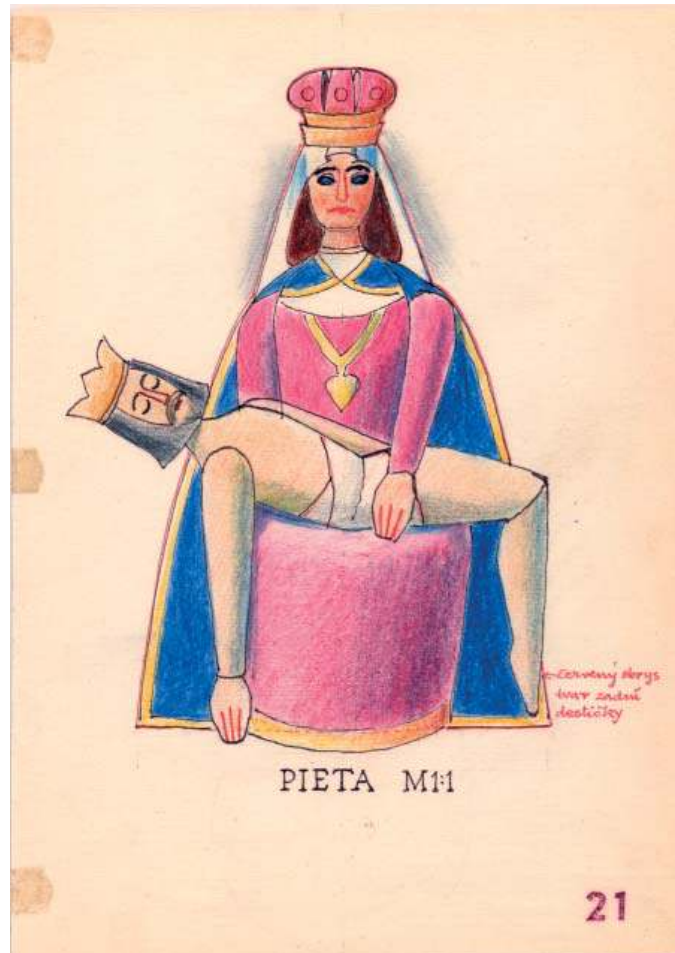
105 | P. M. Svatokopecká

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/19,
 katalog sbírek – pol. č. 144

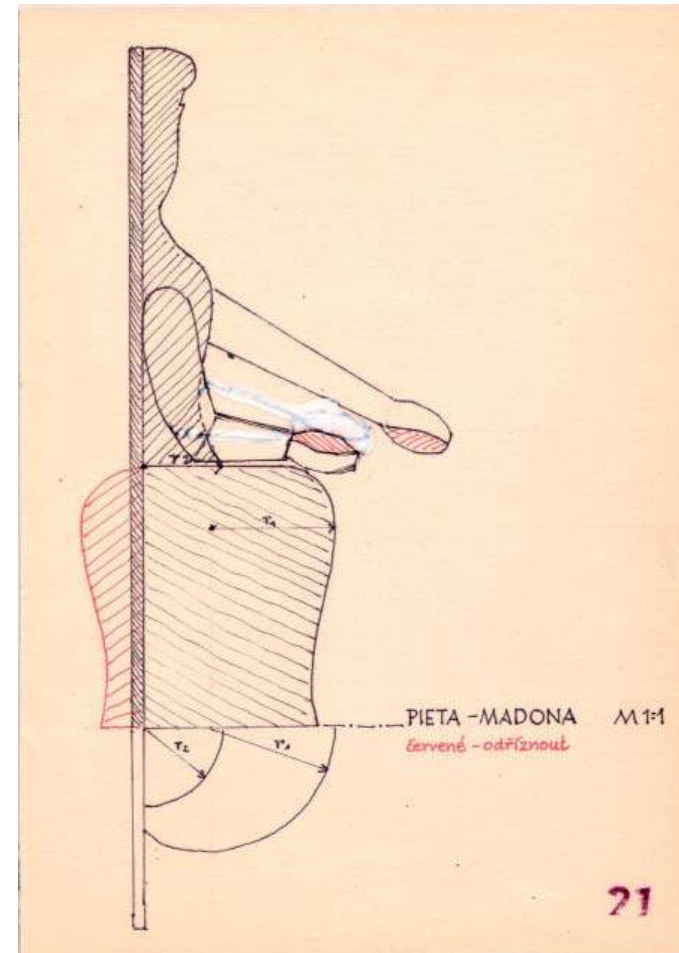
106 | Madona s Ježíškem

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/20

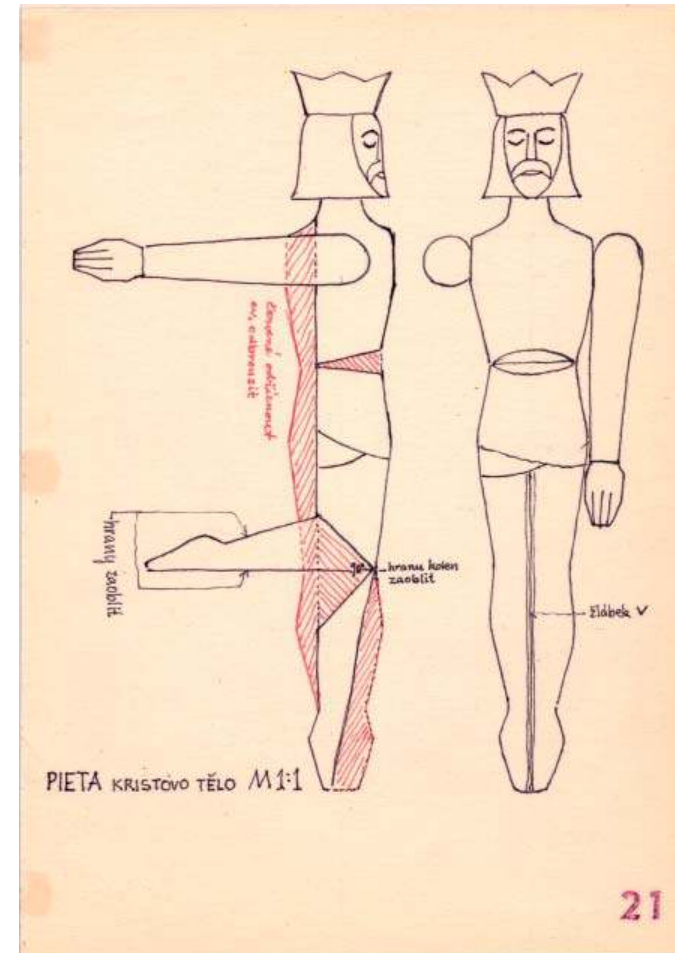

107 | Pieta

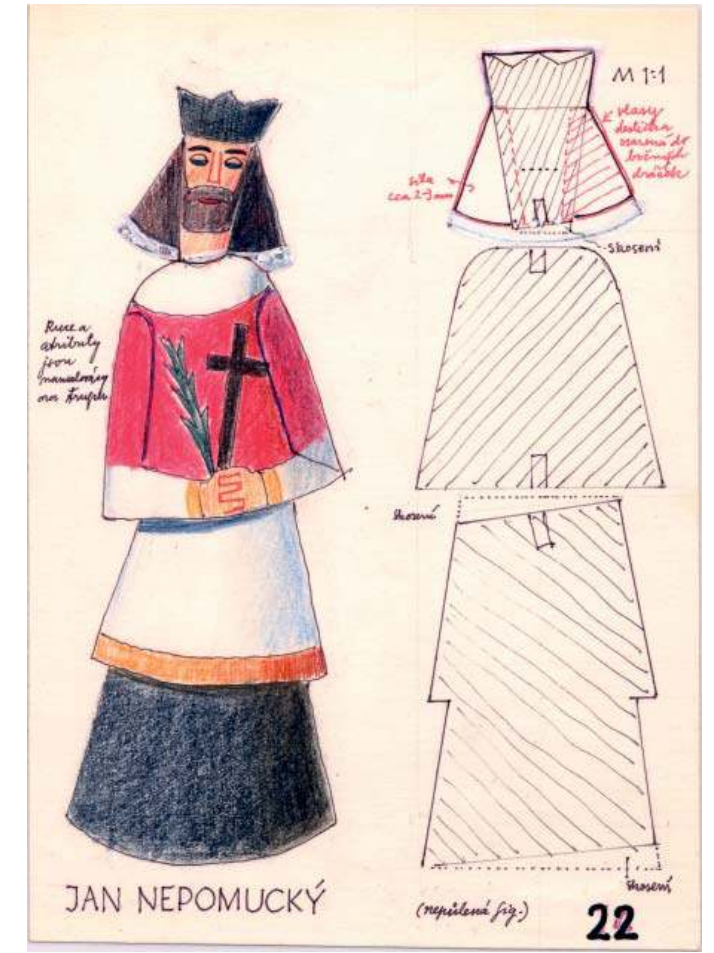
Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/21

21

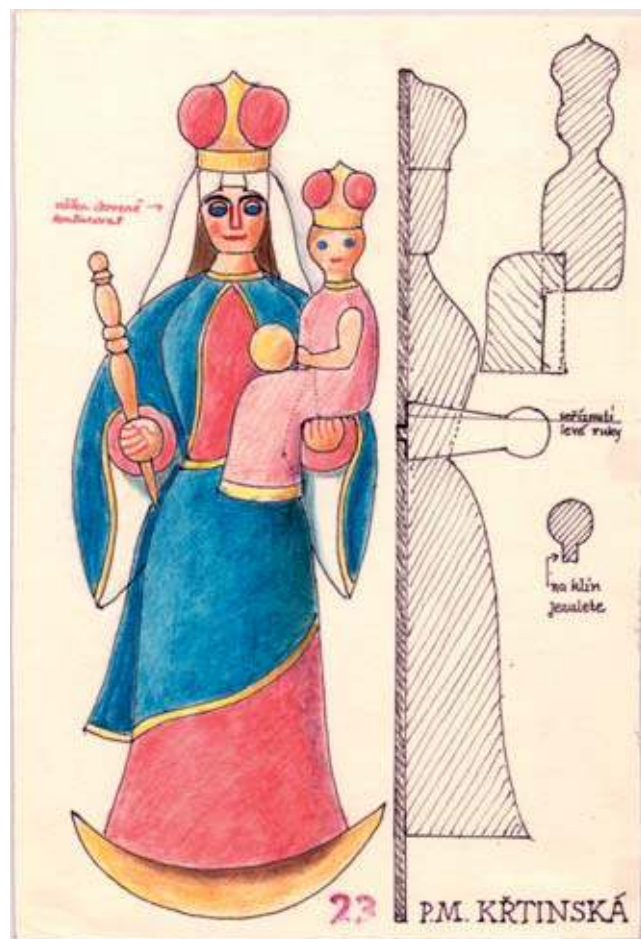

21

108 | Jan Nepomucký

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/22, katalog sbírek - pol. č. 151

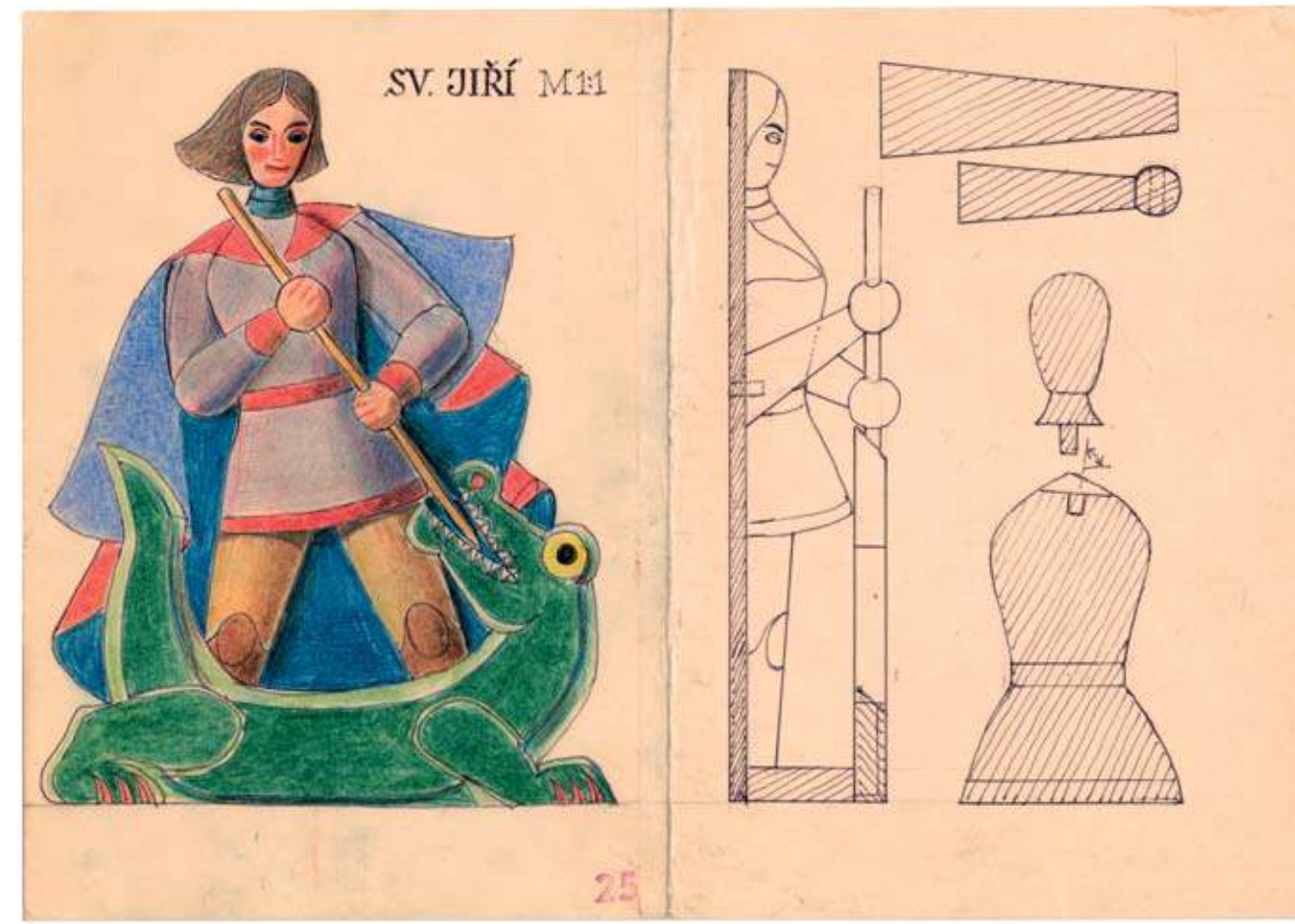
109 | P. M. Křtinská

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/23

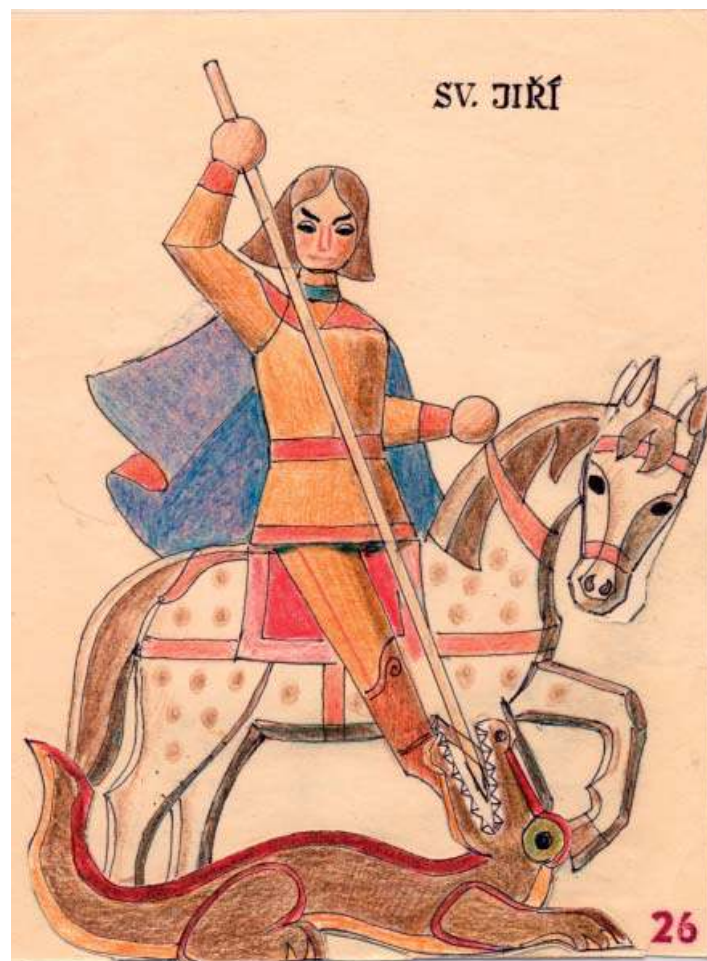
110 | Cyril a Metoděj

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/24, katalog sbírek – pol. č. 138

111 | Sv. Jiří

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A3, 1990, inv. č. 69191/25, katalog sbírek – pol. č. 137

112 | Sv. Jiří na koni

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/26

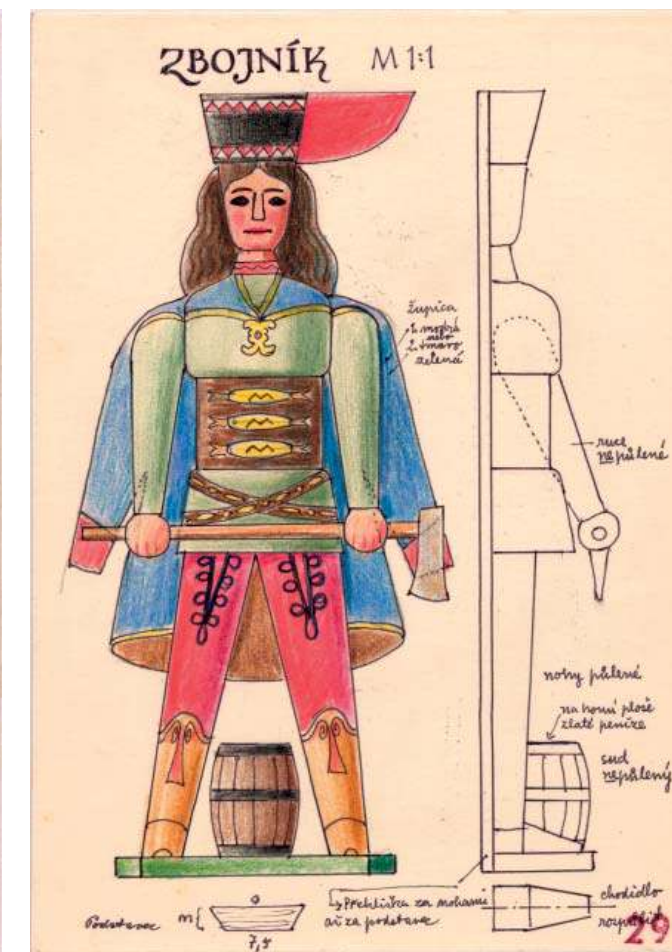
113 | Sv. Martin

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/27

114 | Pastýř

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/28

115 | Zbojník

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/29

116 | Valašská madona sedící

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/30

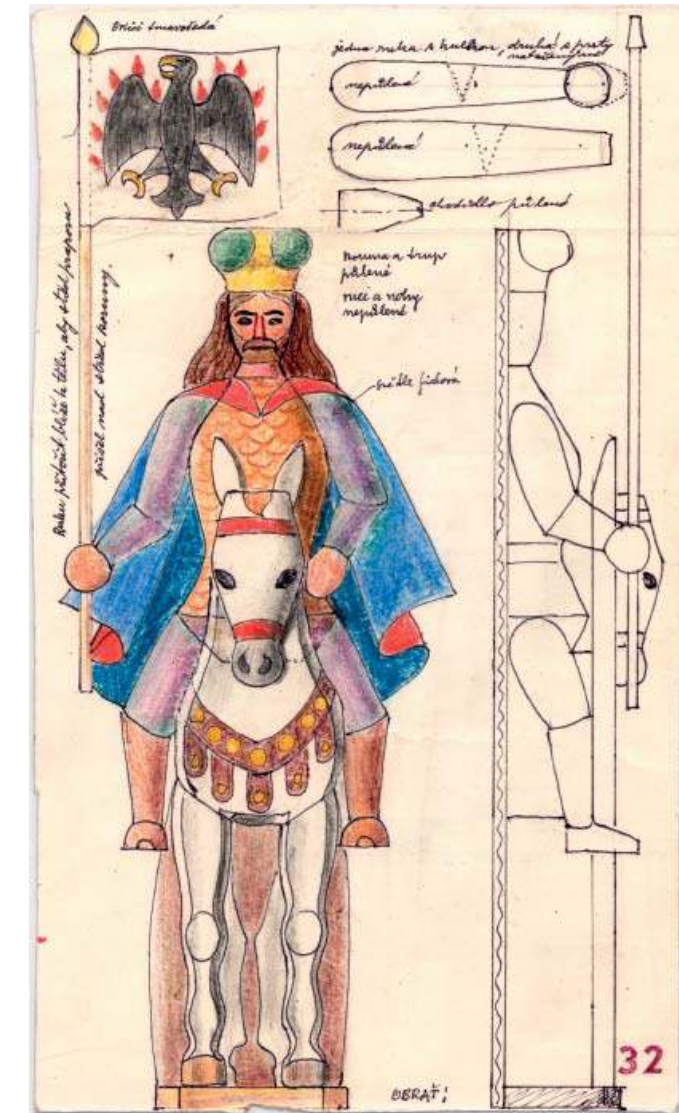
117 | Stloukání másla

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/31

118 | Sv. Anežka

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/36, katalog sbírek – pol. č. 140, 141, 142

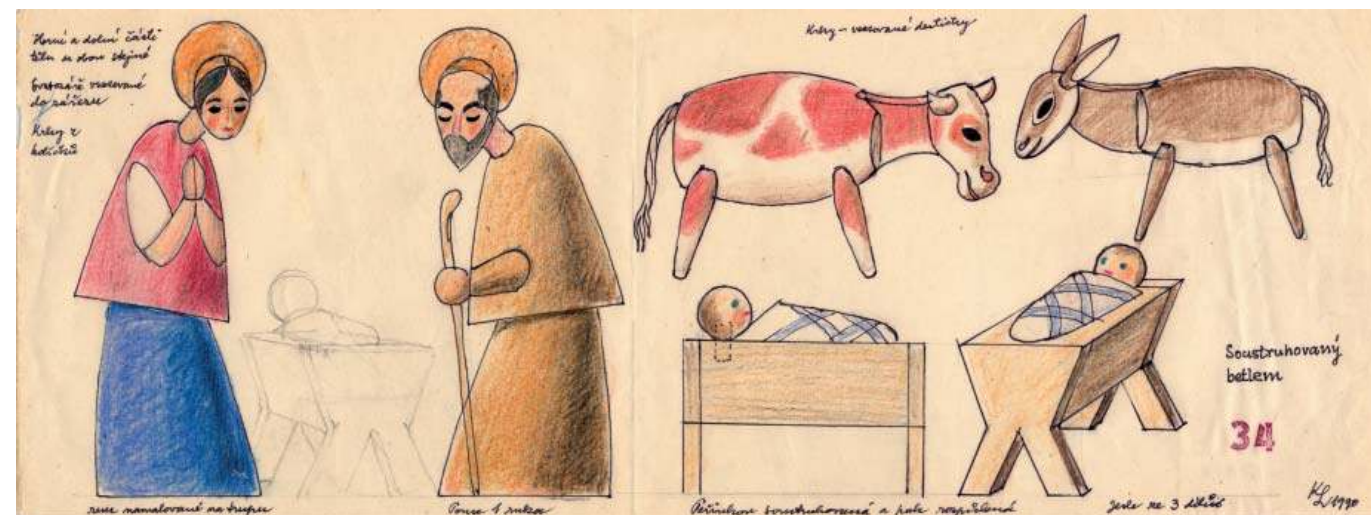
119 | Sv. Václav na koni s praporem

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, 35 x 20,6 cm, 1990, inv. č. 69191/32

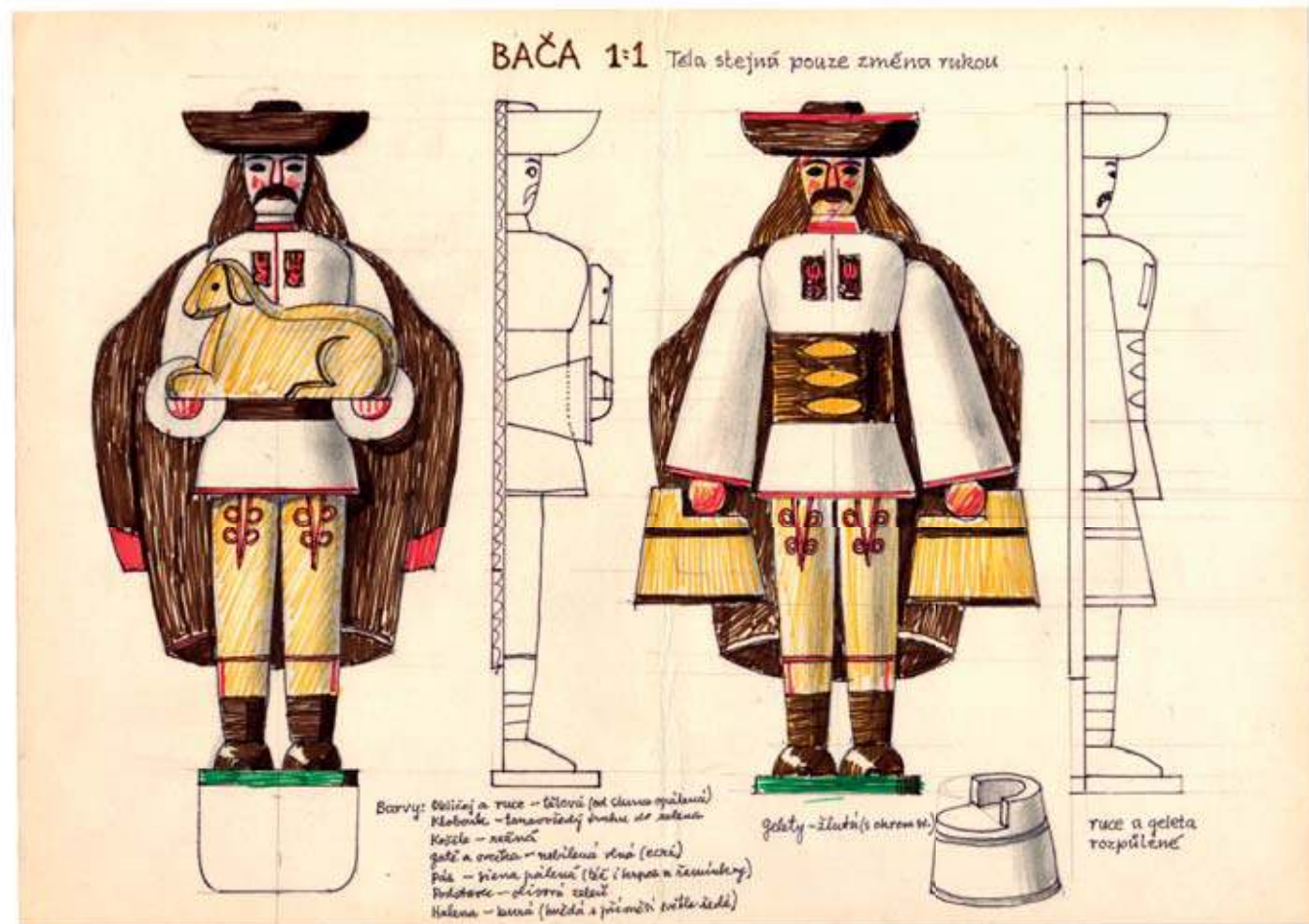
120 | Útěk do Egypta

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/33

121 | Soustruhovaný betlém

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch 16 x 43,8 cm, 1990, inv. č. 69191/34

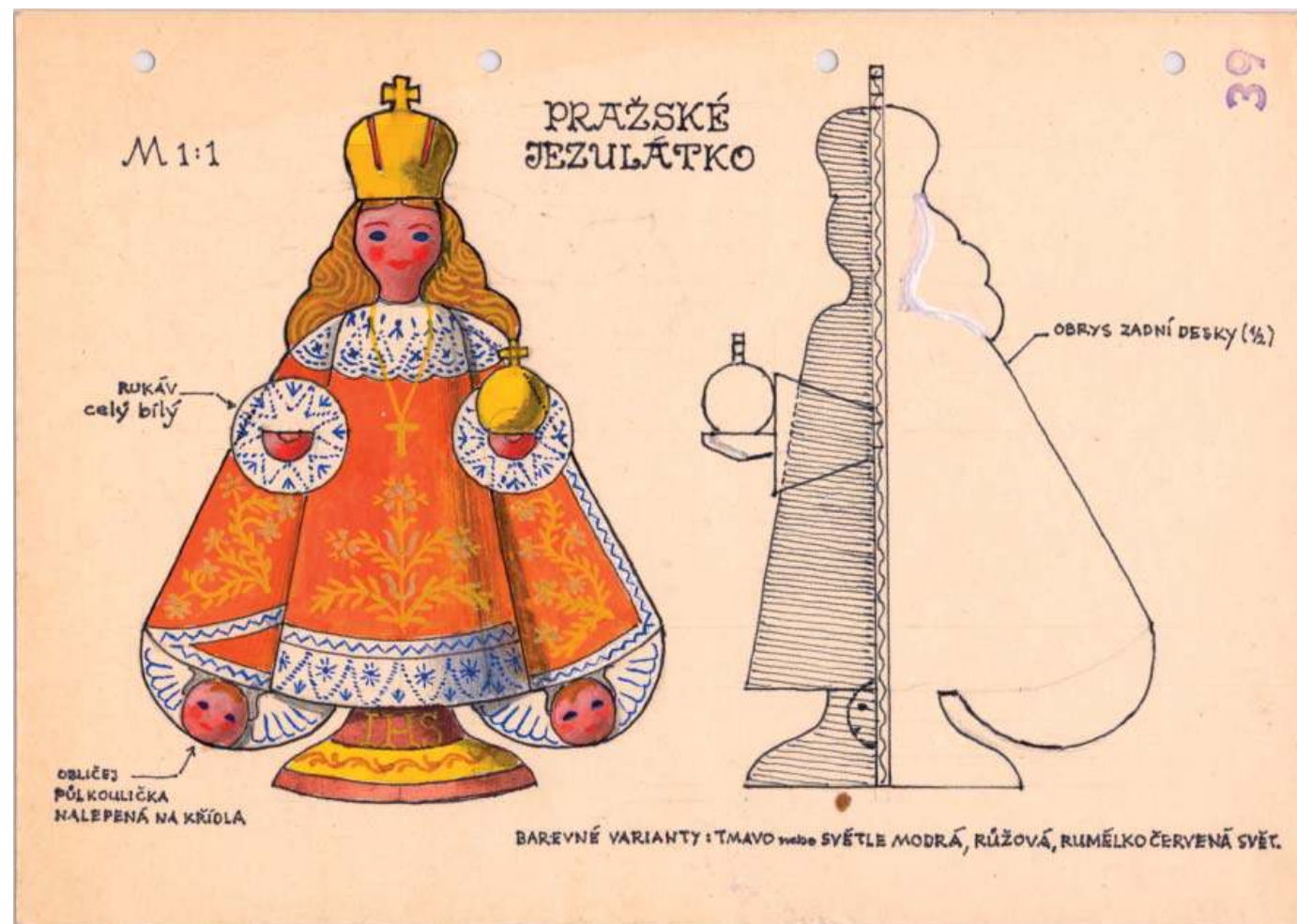
122 | Bača
 Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A3, 1990, inv. č. 69191/35

123 | Sv. Anežka s kostelem
 Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/37

124 | Sv. Anežka s ovečkou
 Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/38

125 | Pražské Jezulátko

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/39

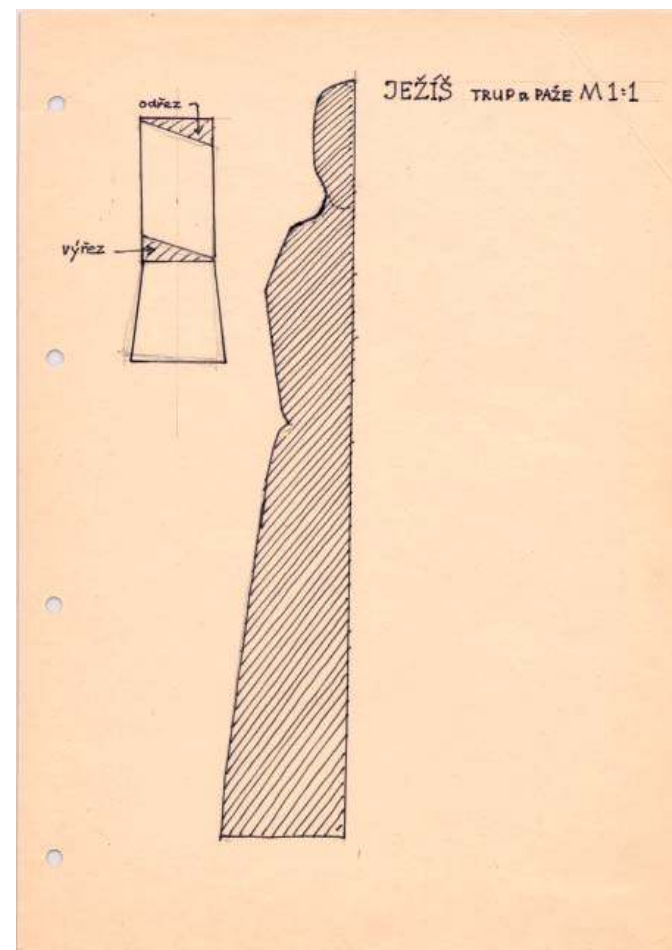
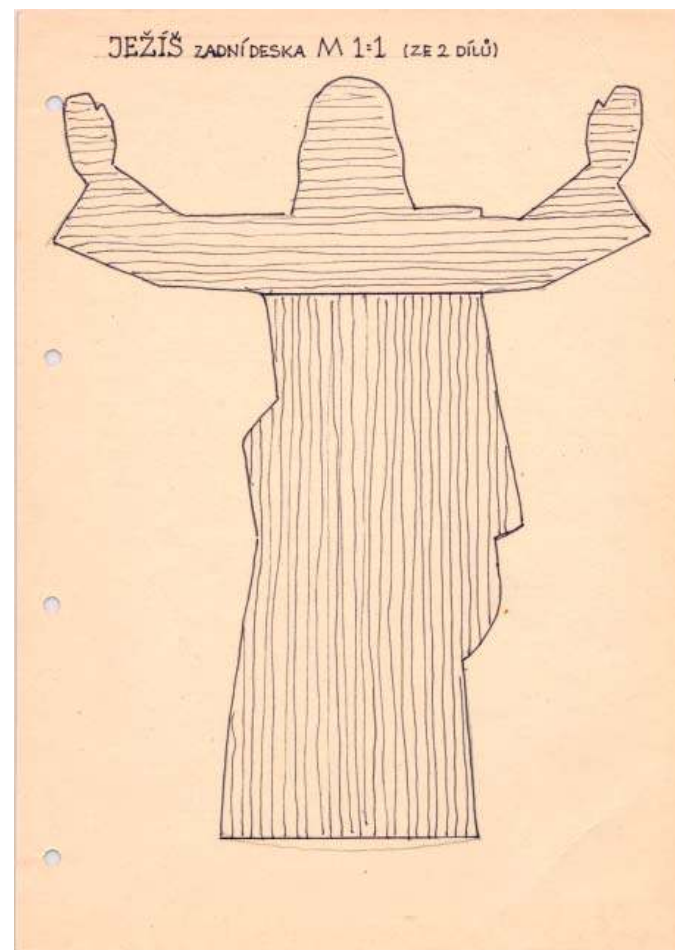
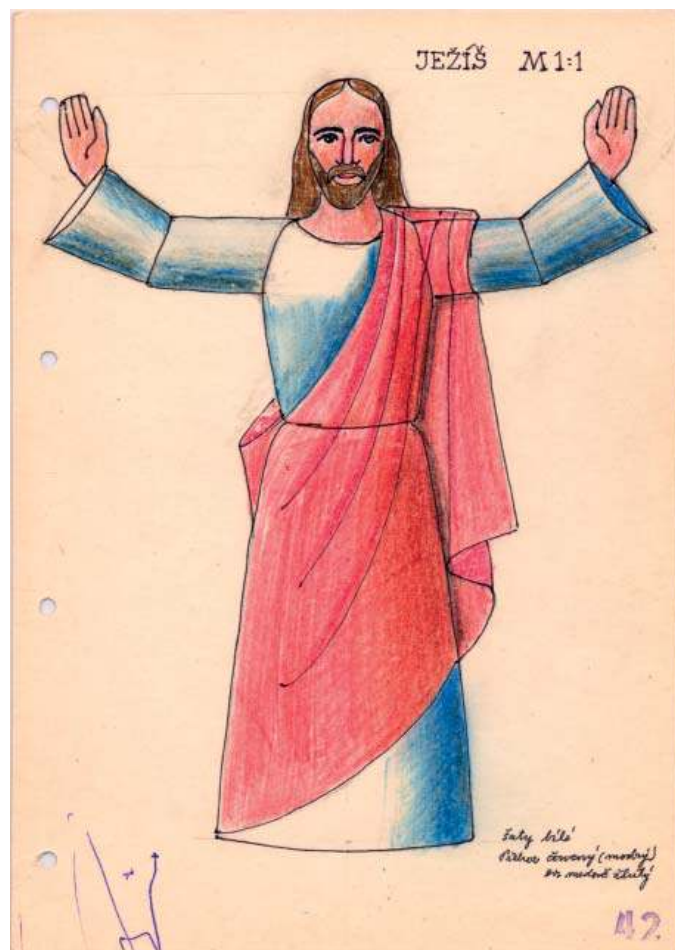
126 | Anděl strážný

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/40

127 | Sv. Zdislava

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1995, inv. č. 69191/41

128 | Ježíš

Kolorovaná perokresba, M 1 : 1, arch A4, 1990, inv. č. 69191/42

KATALOG SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ

Navazuje na soubor výtvarných návrhů a zároveň kopíruje jejich tematické a chronologické řazení. Čítá 151 kusů upomínkových předmětů ze dřeva, které jsou zapsány ve sbírkách Valašského muzea v přírodě a byly získány cílenou akvizicí v posledních letech. Katalog obsahuje výběr z celkového počtu 266 trojrozměrných dokladů.

Každý katalogový záznam zahrnuje název předmětu, rozměry, použitý materiál – druh dřeviny, technologii opracování, časové období, kdy byl předmět zařazen do výroby a inventární číslo sbírkové evidence. Doplnující informací je uvedení autora návrhu, většinou se jedná o Karla Langra. Několik návrhů vytvořil i výtvarník Valašského muzea Karel Vašina nebo malíř a výtvarník Jan František Kovář, který s muzeem spolupracoval v 80. letech 20. století. U předmětů, k nimž se dochovala kresebná předloha, je v poslední položce uveden odkaz na její pořadové číslo v katalogu návrhů. Každý záznam je doplněn fotografií.

Katalog sbírkových předmětů obsahuje následující celky:

miniatury staveb, sekery – valašky, nábytek vypalovaný, malovaný a zdobený nalepovanou slámou, zvířátka, panenky a drobné hračky, hlavolamy, soustružené svícny, desky na krájení a servírovací prkénka, miniatury dřevěných nádob, užitkové předměty (solničky, dózy, misky, krabičky na zápalky), dřevěná korálková bižuterie a přívěsky, svícny J. F. Kováře, plastiky madon a svatých.

1 | Fojtství z Velkých Karlovic

v 11,5 cm, podložka 10,2 x 13,5 cm

Miniatura fojtství z Velkých Karlovic, lepeno z 10 dílů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20161

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 9

2 | Kostel

v 12 cm, podložka 6,5 x 14,3 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno z 8 dílů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20105

Realizovaný návrh K. Langra

3 | Valašská hospoda

v 9 cm, podložka 7,8 x 12,8 cm

Miniatura Vaškovy hospody, ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 4 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20106

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 6

4 | Hospoda Na posledním groši

v 8 cm, destička 7,6 x 11,8 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1975; inv. č. C 20107

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1974, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 54

5 | Radnice

v 8,5 cm, podložka 7,5 x 9 cm

Miniatura staré rožnovské radnice ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 3 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20108

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 7

6 | Zvonička

v 9,5 cm, podložka 4,5 x 4,5 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno z 5 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20112

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století.

7 | Zvonička jehlanová

v 10,4 cm, podložka 4,5 x 4,5 cm

Miniatura ze smrkového dřeva, lepeno ze 4 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20113

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 1

8 | Sýpka

v 7,2 cm, destička 5 x 6 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 4 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20109

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 5

9 | Chlévy

v 5 cm, podložka 7 x 5 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20110

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 3

10 | Ovčín

v 5 cm, podložka 4,5 x 4,5 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20111

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1966, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 2

11 | Valašská ovčírna

v 4,3 cm, podložka 4 x 6 cm

Miniatura ze smrkového a modřínového dřeva, lepeno ze 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch upraven opalováním se zvýrazněnými detaily; zařazeno do výroby – 1967; inv. č. C 20167

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 2

12 | Trojice včelích úlů

max. v 12 cm, podložka 15 x 4,4 cm

Miniatura z lipového dřeva, lepeno ze 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí opracovány na soustruhu, povrch s malovaným detailem česna; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20168

Realizovaný návrh K. Vašiny

14 | Včelí úl klátový

v 11 cm, průměr špalíku 3 cm

Miniatura ze smrkového dřeva, lepeno z 2 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí opracovány na soustruhu, povrch s malovaným detailem česna; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20170/2

Realizovaný návrh K. Vašiny

13 | Včelí úl klátový

v 10 cm, podložka 4 x 4 cm

Miniatura ze smrkového, modřínového a bukového dřeva, lepeno ze 4 přířezů a podložky, tvary jednotlivých částí opracovány na soustruhu, povrch s malovaným detailem česna, opálenou střechou a vypalovaným nápisem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20101

Realizovaný návrh K. Vašiny

15 | Barometrická chaloupka

v 17,5 cm, podložka 15,3 x 9,7 cm

Miniatura ze smrkového dřeva, lepeno ze 7 přířezů, tvary jednotlivých částí strojně opracovány, povrch upraven opalováním; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století, inv. č. C 20327

16 | Obušek – valaška s kovovou sekerkou

d 95 cm

Topůrko z tvrdého mořeného dřeva, sekerka s vyraženým dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století, inv. č. 55810

17 | Obušek – valaška dětská

d 83 cm

Z lipového dřeva, povrch s vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století, inv. č. C 20330

Realizovaný návrh K. Langra

18 | Obušek – valaška celodřevěná

d 95 cm

Z bukového dřeva, povrch s vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století, inv. č. C 20332

Realizovaný návrh K. Langra

19 | Kolébka

v 6,7 cm, š 10,1 cm, h 6,7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do světle hnědé barvy, zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 19809

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

20 | Kolébka

v 6,5 cm, š 7,8 cm, h 6,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 19814

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

21 | Truhlička

v 7,2 cm, š 10,8 cm, h 7,7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 20011

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

22 | Lavice

v 8,5 cm, š 15 cm, h 4,8 cm

Miniatura z lipového dřeva, lepeno ze 4 dílů, povrch přírodní, zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 19811

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

23 | Stůl

v 8 cm, deska 7,8 x 9 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do světle hnědé barvy, zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 19810

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

25 | Postel

v 9 cm, š 15 cm, h 6 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55839

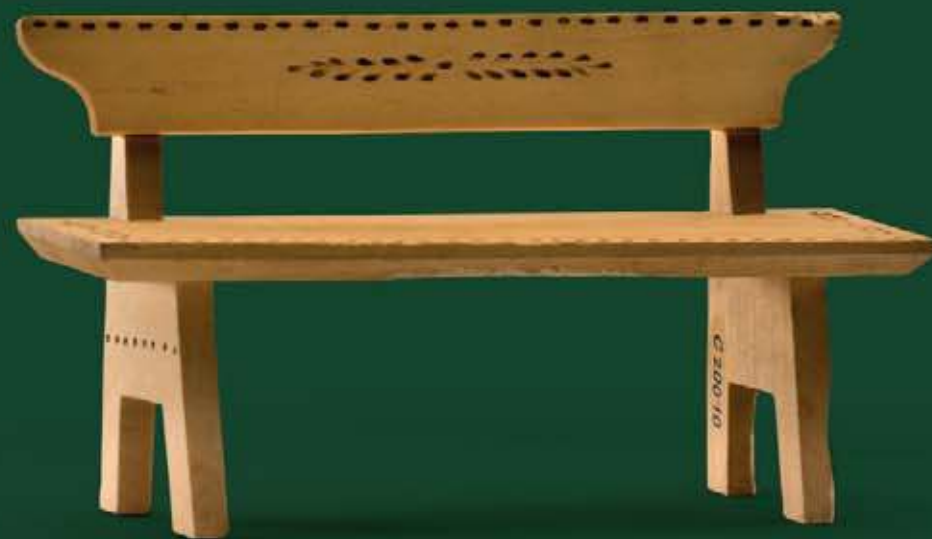
Realizovaný návrh K. Langra

26 | Kolébka

v 6 cm, š 10 cm, h 6

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55838

Realizovaný návrh K. Langra

24 | Lavice

v 5,5 cm, š 15 cm, h 4,7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do světle hnědé barvy, zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 20010

Realizovaný návrh K. Langra z konce 60. let. 20. století

27 | Truhlička

v 7,3 cm, š 10,8 cm, h 7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55835/2
Realizovaný návrh K. Langra

28 | Lavice

v 7 cm, š 15 cm, h 4,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55836
Realizovaný návrh K. Langra

30 | Židle

v 8 cm, š 4 cm, h 3,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55837/2
Realizovaný návrh K. Langra

29 | Židle

v 8 cm, š 4 cm, h 3,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55837/1
Realizovaný návrh K. Langra

31 | Stůl

v 8 cm, š 9 cm, h 8 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. 55840
Realizovaný návrh K. Langra

32 | Kolébka

v 6,8 cm, š 10 cm, h 6,4 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 60. let 20. století; inv. č. C 20186

Realizovaný návrh K. Langra

33 | Stůl

v 8 cm, š 9 cm, h 7,8 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20024

Realizovaný návrh K. Langra

34 | Postel

max. v 10 cm, š 15,5 cm, h 6 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20005

Realizovaný návrh K. Langra

35 | Truhlička

v 7,5 cm, š 11 cm, h 7,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20115

Realizovaný návrh K. Langra

36 | Lavice

v 8,5 cm, š 15 cm, h 4,7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20185

Realizovaný návrh K. Langra

37 | Truhlička

v 17 cm, š. 11 cm, h 10 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do tmavohnědé barvy zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – konec 80. let 20. století; inv. č. 55841

Realizovaný návrh K. Langra z konce 80. let. 20. století

38 | Věšák

v 9,3 cm, š 73 cm

Lišta se 6 kolíky ze smrkového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený nalepovanou slámou; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; omezená série; inv. č. C 20227

Realizovaný návrh K. Langra

39 | Kolébka

v 6,8 cm, š 10 cm, h 6,7 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený nalepovanou slámou; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; omezená série; inv. č. C 20188

Realizovaný návrh K. Langra

40 | Truhlička

v 7,5 cm, š 11 cm, h 7,5 cm

Miniatura z lipového dřeva, povrch mořený do hněda, zdobený nalepovanou slámou; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; omezená série; inv. č. C 20187

Realizovaný návrh K. Langra

41 | Pes

v 9,4 cm, max. d 7,3 cm, š 4 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená ze 3 prvků, povrch přírodní se zvýrazněnými vypálenými detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20154

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 14

42 | Liška

v 9 cm, max. š 9,5 cm

Hračka z lipového dřeva sestavená ze 3 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; omezená série; inv. č. C 20152

Realizovaný návrh K. Langra

43 | Medvěd

v 9 cm, max. š 4 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; omezená série; inv. č. C 20153

Realizovaný návrh K. Langra

44 | Pasoucí se ovce

v 6 cm, d 9 cm, š 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 3 prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch mořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20103/1

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 13

45 | Ovce

v 8 cm, d 7,5 cm, š 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 3 prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch mořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20103/2

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 14

46 | Pes

v 7,5 cm, d 8 cm, š 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 3 prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch mořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20103/4

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 14

47 | Beran

v 9,4 cm, d 8,5 cm, š 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 3 prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch mořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20103/3

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1965, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 13

48 | Kohoutek

v 9,3 cm, d 10,5 cm, š. 1,8 cm

Hračka z lipového dřeva sestavená ze 3 plochých prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch přírodní, lakovaný s malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20102

Realizovaný návrh K. Langra

49 | Slepička

v 8 cm, d 8,2 cm, š 1,8 cm

Hračka z lipového dřeva sestavená ze 3 plochých prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch přírodní, lakovaný s malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20158

Realizovaný návrh K. Langra

50 | Slepička

v 8 cm, d 8,3 cm

Hračka ze švestkového dřeva, sestavená ze 3 plochých prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20033

Realizovaný návrh K. Langra

51 | Kačenka

v 7 cm, d 8,3 cm

Hračka ze švestkového dřeva sestavená ze 3 plochých prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20032

Realizovaný návrh K. Langra

52 | Sáně s kravským potahem

v 6 cm, d 25,5 cm, š. 4,3 cm

Hračka ze švestkového dřeva, sestavená z 8 prvků, tvary jednotlivých částí strojově opracovány; povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20160
Realizovaný návrh K. Langra

53 | Píšťalka

d 8,7 cm, š 2,3 cm, síla desky 8 mm

Hračka z lipového dřeva, tvar opracován strojově, povrch přírodní s malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20025

54 | Kačenka

v 3,5 cm, max. d 4 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch s vypálenými detaily, lakováno; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20156

Realizovaný návrh K. Langra

55 | Veverka

v 4,5 cm, max. š 3,5 cm

Hračka z bukového dřeva upravena soustružením, povrch omalovaný a lakovaný, zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20155
Realizovaný návrh K. Langra

56 | Píšťalka s figurkou

v 5 cm, max. d 10 cm, průměr 2,1 cm

Hračka z bukového dřeva sestavená ze 2 kusů – soustružené hlavy a trubičky, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20157

Realizovaný návrh K. Langra

57 | Píšťalka s ptáčkem

v 5 cm, max. d 10 cm, průměr 2,1 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 4 soustružených prvků a podložky, povrch přírodní, zdobený malovaným dekorem, lakováno; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20027

Realizovaný návrh K. Langra

58 | Valaška s dítětem

v 12,5 cm, max. š 4,5 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená ze 4 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20139

Realizovaný návrh K. Langra

59 | Panenka – miminko

v 7 cm, max. š 3 cm

Hračka ze švestkového a bukového dřeva sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný, lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20032

Realizovaný návrh K. Langra

60 | Žena s dítětem

v 12,5 cm, max. š 5,3 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 4 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20143

Realizovaný návrh K. Langra

61 | Kolébka s dítětem

v 3,5 cm, š 8 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená ze 3 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20151

Realizovaný návrh K. Langra

62 | Panenka

v 4,5 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20150

Realizovaný návrh K. Langra

63 | Pastýř s holí

v 11 cm, max. š 4 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená ze 4 soustružených prvků a hůl, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20140

Realizovaný návrh K. Langra

64 | Valach

v 11 a 8 cm, max. š. 4 a 2,8 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 4 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. 55803

65 | Valaška

v 8 cm, max. š. 2,8 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. 55804
Realizovaný návrh K. Vašiny, dílna vyrobila prototyp, hotovili Pavel a Milada Davidovi z Bystřice pod Hostýnem.

66 | Valaška

v 12,5 cm, max. š. 4 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 3 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20141
Realizovaný návrh K. Langra

67 | Valaška

v 10,5 cm, max. š. 4,5 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20142
Realizovaný návrh K. Langra

68 | Valach s rukama

v 10 cm, max. š. 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20148
Realizovaný návrh K. Vašiny, dílna vyrobila prototyp, hotovili Pavel a Milada Davidovi z Bystřice pod Hostýnem.

69 | Valaška s rukama

v 8 cm, max. š. 3 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20146
Realizovaný návrh K. Vašiny, dílna vyrobila prototyp, hotovili Pavel a Milada Davidovi z Bystřice pod Hostýnem.

70 | Panenka

v 11 cm, š 2,3 cm

Hračka ze švestkového a lipového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch z části omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20104/2

71 | Panenka

v 10,5 cm, max. š 2,3 cm

Hračka ze švestkového a lipového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch z části omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. 60749

72 | Panenka

v 10,3 cm, max. š 2,3 cm

Hračka z jabloňového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch z části omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. 55806

73 | Panenka

v 11 cm, max. š. 2,5 cm

Hračka z bukového dřeva, sestavená ze 2 soustružených prvků, povrch omalovaný; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20149/2

74 | Hlavolam pro milence

d 12 cm

Hlavolam z hranolku tvrdého dřeva, s provázekem a 2 kuličkami; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20226

76 | Čertův ořech velký

v 12 cm

Hlavolam ze smrkového dřeva, sestavený z různě dlouhých řezaných hranolků, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20097

75 | Čertův ořech malý

v 7 cm

Hlavolam z jasanového dřeva, sestavený ze 6 stejně dlouhých řezaných hranolků, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20023

77 | Hlavolam

v 8,5 cm

Hlavolam z jasanového dřeva, sestavený ze 2 stejných prvků, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20222

78 | Svícen

v 28 cm

Z bloku modřínového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, napuštěný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19894

Realizovaný návrh K. Langra

79 | Svícen

v 33,2 cm

Z bloku modřínového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, napuštěný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19895

Realizovaný návrh K. Langra

80 | Svícen zdobený slámou

v 23 cm

Z bloku ovocné dřeviny, tvar opracován na soustruhu, povrch zdobený nalepovanou slámou; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19889

Realizovaný návrh K. Langra z roku 1975

81 | Svícen

v 31 cm

Z bloku modřínového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch upraven opalováním a drásáním; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19890

Realizovaný návrh K. Langra

82 | Svícen

v 24,7 cm

Z bloku modřínového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch upraven opalováním a drásáním; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19892

Realizovaný návrh K. Langra

83 | Svícen

v 23 cm

Z bloku smrkového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch upraven opalováním a drásáním; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20197

84 | Svícen tříramenný

v 28 cm

Z bloku jabloňového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, napuštěný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19893

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 52

85 | Svícen

v 17,5 cm

Z bloku jabloňového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19896
Realizovaný návrh K. Langra

86 | Svícen

v 21 cm

Z bloku jabloňového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19897
Realizovaný návrh K. Langra

87 | Deska na krájení

v 31,5 cm, max. š 14,3 cm

Deska z bukového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20008
Realizovaný návrh K. Langra

88 | Deska na krájení

v 31,6 cm, max. š 11,5 cm

Deska z bukového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20009
Realizovaný návrh K. Langra

89 | Deska servírovací – kohout

v 29 cm, max. š 15,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20204
Realizovaný návrh K. Langra

90 | Deska servírovací – přádlena

v 35 cm, max. š 15,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20203
Realizovaný návrh K. Langra

91 | Deska na krájení

v 26,7 cm, max. š 10,7 cm

Deska z bukového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20201

Realizovaný návrh K. Langra

92 | Deska na krájení

v 30 cm, max. š 11 cm

Deska z javorového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19816

Realizovaný návrh K. Langra

93 | Deska na krájení

v 24,7 cm, max. š 13 cm

Deska z javorového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19817

Realizovaný návrh K. Langra

94 | Deska servírovací – dva ptáčky

v 32,5 cm, max. š 11,6 cm

Deska z javorového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19815

Realizovaný návrh K. Langra

95 | Vdolečník – jelen

v 43,5 cm, max. š 32,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19899

Realizovaný návrh K. Langra

96 | Vdolečník – dvě holubice

v 43,5 cm, max. š 32,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19901

Realizovaný návrh K. Langra

97 | Vdolečník – valaška s dítětem

v 43,5 cm, max. š 32,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19898

Realizovaný návrh K. Langra

98 | Vdolečník – valach s píšťálou

v 43,5 cm, max. š 32,5 cm

Deska z lipového dřeva, povrch zdoben vypalovaným motivem;
zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19900

Realizovaný návrh K. Langra

99 | Díže

v 3,8 cm, průměr dna

Miniatura z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní s vypálenými detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20172/2

Realizovaný návrh K. Langra

100 | Geleta

v 5,7 cm

Miniatura z jabloňového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní s vypálenými detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20173

Realizovaný návrh K. Langra

101 | Máselnice

v 14 cm

Miniatura ze dvou kusů švestkového dřeva a tlouku, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní s vypálenými detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20171

Realizovaný návrh K. Langra

102 | Soudek

v 7,8 cm

Miniatura z jabloňového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch s vypálenými detaily, lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20175

Realizovaný návrh K. Langra

103 | Solnička

v 5 cm

Ze švestkového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, zvýrazněný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20099

Realizovaný návrh K. Langra

104 | Solnička dvojitá

v 10,2 cm, d 13,5 cm

Ze švestkového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, zvýrazněný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20098

Realizovaný návrh K. Langra

105 | Solnička závěsná

v 19 cm

Z javorového a švestkového dřeva, sestaveno ze 3 prvků, tvary strojově opracovány, povrch z části mořený s malovaným dekorem, lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 19907

106 | Solnička

v 7 cm, max. průměr 6,8 cm

Z ořechového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch napuštěný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století, inv. č. C 20030
Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 52

107 | Solnička

v 6 cm

Z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní s vypalovacími detaily; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20176
Realizovaný návrh K. Langra

108 | Solnička dvojitá

v 9, cm, d 13,5 cm

Ze švestkového dřeva, tvar opracován na soustruhu, hrany seřezané, povrch přírodní, zvýrazněný lněným olejem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20179
Realizovaný návrh K. Langra

109 | Dóza

v 7 cm

Z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch s malovaným dekorem, lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20177

Realizovaný návrh K. Langra

110 | Dóza s víčkem

v 10 cm

Z bloku švestkového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch namořený, lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20178

Realizovaný návrh K. Langra

111 | Vařešník

v 23 cm, š 21,8 cm, h 12 cm

Z bukového dřeva, vařečky z lipového a švestkového dřeva, tvary strojově opracovány, povrch přírodní, zvýrazněný lněným olejem, vařečky s vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20220

Realizovaný návrh K. Langra

112 | Vařečka

d 27,3 cm

Z bukového dřeva, tvar strojově opracován, povrch namořený, zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20073

113 | Miska

d 26,7 cm, š 10,6 cm

Z bukového dřeva, tvar strojově opracován, povrch přírodní zvýrazněný lněným olejem a zdobený vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20019

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 54

114 | Krabička na zápalky

v 14,8 cm, š 11 cm, h 8 cm

Z lipového dřeva, sestavená ze 6 destiček, povrch natřený barvou s malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20189

Realizovaný návrh K. Langra

115 | Krabička na zápalky

v 14,8 cm, š 11 cm, h 8 cm

Z lipového dřeva, sestavená z 5 destiček, povrch přírodní s vypalovaným dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20191

Realizovaný návrh K. Langra

116 | Krabička na zápalky

v 14,2 cm, š 10,2 cm, h 8,4 cm

Z lipového dřeva, sestavená ze 6 destiček, povrch namořený s rytým dekorem; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20019

117 | Náramek pětiřadý

d 10 cm

Z dřevěných kulatých korálek stejné velikosti, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20077

118 | Náramek trojřadý

d 9,5 cm

Z dřevěných kulatých korálek stejné velikosti, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20078

121 | Korále

d 74,5 cm

Z dřevěných kulatých korálek tří velikostí, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20081

119 | Náramek

d 9 cm

Z dřevěných kulatých a trojhranných korálek, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20080

120 | Náramek trojřadý

d 9,5 cm

Z dřevěných kulatých korálek stejné velikosti, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch přírodní; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20079

122 | Korále

d 58 cm

Z dřevěných kulatých korálek tří rozdílných velikostí, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch přírodní a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20084

123 | Korále

d 30,5 cm

Z dřevěných kulatých korálek čtyř rozdílných velikostí, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20114

124 | Korále

d 84 cm

Z dřevěných korálek dvou rozdílných velikostí a tvarů, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20082

125 | Korále

d 83 cm

Z dřevěných korálek s rytou výzdobou, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20074

126 | Korále

d 64 cm

Z dřevěných kulatých korálek dvou rozdílných velikostí, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch přírodní a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20085

127 | Korále

d 67,5 cm

Z dřevěných korálek čtyř rozdílných velikostí a tvarů, z n. p. Tofa Albrechtice, povrch namořený a lakovaný; zařazeno do výroby – 70. léta 20. století; inv. č. C 20083

128 | Přívěsek

v 5,7 cm, š 3 cm

Dřevěný korálek eliptického tvaru zavěšený na pruhu kůže, povrch namořený a zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20094

129 | Přívěsek – srdce

v 3 cm, š 3 cm

Z lipového dřeva tvaru srdce, povrch namořený a zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20198

130 | Přívěsek – zvonky

v 2 cm

Z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch zdobí malovaný dekor; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20057

131 | Zvoneček

v 2 cm

Z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch zdobí malovaný dekor; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20053

132 | Svícen – panáček

v 17,5 cm, š 17,5 cm

Z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu, doplněný o řezané prvky, povrch namořený a lakovaný, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20131
Realizovaný návrh J. F. Kováře

133 | Svícen – čert

v 20 cm

Z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu doplněný o řezané prvky, povrch namořený a lakovaný, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20129
Realizovaný návrh J. F. Kováře

134 | Svícen – Tři králové

v 18 cm

Z bukového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch přírodní, lakovaný, zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20128
Realizovaný návrh J. F. Kováře

136 | Ovce na kolečkách

v 17,5 cm, d 14 cm, š 10,5 cm

Hračka z lipového dřeva, sestavená z řezaných a soustružených prvků; povrch přírodní; prototyp, do výroby nezařazeno; inv. č. C 20213
Realizovaný návrh J. F. Kováře

135 | Čert

v 20 cm

Z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch zdobený malovaným dekorem; zařazeno do výroby – 80. léta 20. století; inv. č. C 20130
Realizovaný návrh J. F. Kováře

137 | Sv. Jiří

v 24,5 cm, max. š 16 cm

Plastika z lipového dřeva, tvary jednotlivých prvků opracovány na soustruhu a pásové pile, povrch omalován temperovými barvami; prototyp – 90. léta 20. století, do výroby nezařazeno; inv. č. C 19905

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 111

138 | Sv. Cyril a Metoděj

v 28,6 cm, max. š 16 cm

Plastika z lipového dřeva, tvary jednotlivých prvků opracovány na soustruhu a pásové pile, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 19906

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 110

139 | Sv. Václav

v 24 cm, max. š 10,5 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 19904

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 96

140 | Sv. Anežka

v 25 cm, max. š 12 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 19902

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 118

141 | Sv. Anežka

v 24,5 cm, max. š 11,5 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 19903

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 118

142 | Sv. Anežka

v 25 cm, max. š 12 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20127

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 118

143 | Panna Marie Štípská

v 24,5 cm, max. š 8,5 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20120

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 93

144 | Panna Marie Svatokopecká

v 25,7 cm, max. š 9,2 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20119

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 105

145 | Panna Marie Vranovská

v 24,5 cm, max. š 11 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20118

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 95

146 | Madona – nepůlená figura

v 26,5 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; prototyp – 90. léta 20. století, do výroby nezařazeno; inv. č. C 20121

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 98, 99

147 | Madona sedící

v 21,8 cm max. š. 13,2 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami, lakovaný; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20122

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 104

148 | Valašská madona

v 23,5 cm, max. š 7,7 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20116

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 87

149 | Hanácká madona

v 24,5 cm, max. š 7,7 cm

Plastika z lipového dřeva, tvar opracován na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20117

Realizovaný návrh K. Langra, katalog výtvarných návrhů – pol. č. 88

150 | Sv. Florián

v 25,7 cm, max. š 12 cm

Plastika z lipového dřeva, tvary jednotlivých prvků opracovány na soustruhu a pásové pile, povrch omalován temperovými barvami; zařazeno do výroby – 90. léta 20. století, inv. č. C 20124

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 97

151 | Sv. Jan Nepomucký

v 24 cm

Plastika z lipového dřeva, sestavená ze 3 soustružených prvků, tvary opracovány na soustruhu, povrch omalován temperovými barvami; prototyp – 90. léta 20. století, do výroby nezařazeno; inv. č. C 20126

Realizovaný návrh K. Langra,
katalog výtvarných návrhů – pol. č. 108

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ
V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

